

Bind 5: Minnebank Alexander L. Kielland

Vi som bestemte, støttet og var til stede

Redaktør: Marie Smith-Solbakken

Medforfattere:

Ellen Kongsnes, Torvald Sande, Tor Gunnar Tollaksen, Else
M. Tunglund, Hans-Jørgen Wallin Weihe

Dataansvarlig og redaktør: Marie Smith-Solbakken

Utgiver: UiS Scholarly Publishing Services

<https://doi.org/10.31265/usps.11>

<http://ebooks.uis.no/index.php/USPS/catalog/book/11>

ISBN 978-82-7644-862-7

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Spørsmål om denne publikasjonen kan rettes til:

Marie Smith-Solbakken

Universitetet i Stavanger

4036 Stavanger

Tlf: 51 83 10 00 Universitetet i Stavanger

Tlf: 51 83 14 14 Marie Smith-Solbakken (kontor), 40 63 53 29 (mobil)

marie.smith-solbakken@uis.no

Forord

OM MINNEBANK AV MARIE SMITH-SOLBAKKEN

Alexander L. Kielland-ulykken i 1980 er Norges største arbeidsulykke. 123 mann omkom i Nordsjøen da plattformen kantret. Denne minnebanken inneholder intervjuer og notater fra samtaler med mennesker som har blitt berørte av Alexander L. Kiellandulykken (ALK). Noen av notatene har den enkelte skrevet selv.

Minnene i minnebanken er sortert i fem bøker:

1. Vi som overlevde
2. Vi som reddet, berget og etterforsket
3. Vi som mistet
4. Vi som arbeidet og vi som var arbeidsgivere
5. Vi som bestemte, støttet og var til stede

Alle som er intervjuet har godkjent notatet fra samtalen og har gitt sitt samtykke til å være en del av minnebanken. Det er ingen avgrensning i tidsrommet for når intervjuene er gjennomført, hvem som er intervjuet, eller hvem som har laget notatene intervjuene er basert på.

Initiativtakere til minnebanken er professor i historie, Marie Smith-Solbakken ved Universitetet i Stavanger, forsker og forfatter Else M. Tunglund, og historiker Ellen Kongsnes, som også er journalist i Stavanger Aftenblad. Sammen har de samlet inn et betydelig intervjumateriale fra prosjekt om oljehistorie, ulykker, nordsjødykkere og sorgarbeid. I 2015 og 2016 oppstod et samarbeid mellom de tre, og flere forskere og skribenter, om innsamling av minner om Kielland-ulykken.

Det foreligger allerede en del publikasjoner som er basert på det innsamlede materialet. Minnebanken inneholder blant annet artikler og intervjuer av journalist og historiker Tor Gunnar Tollaksen, publisert i Stavanger Aftenblad om ulykken. Mye av materialet i minnebanken er ikke tidligere publisert. Vi ønsker derfor å gjøre de innsamlede data tilgjengelige for andre som vil jobbe videre med prosjekter der Alexander L.-Kiellandulykken er temaet.

TIDLIGERE PUBLIKASJONER OG OPPFØRINGER BASERT PÅ NOTATER SOM INNGÅR I MINNEBANKEN

En del av sitatene i minnebanken ble benyttet i prosjektet «Råolje»^{1,2}, der hovedproduktet var en fotofortelling om Kielland-ulykken. Tord F. Paulsen var fotograf i Råolje. Han har også hatt egen separatutstilling på Sola Strand Hotell høsten 2016, og på Kapittel litteraturfestival høsten 2014.

I 2016 publiserte Stavanger Aftenblad en større artikkelserie om Alexander L. Kielland-ulykken der tema var ulike årsaksteorier, i samarbeid med journalist Tommas Torgersen Skretting og Ellen Kongsnes.

Årsaksteoriene er også behandlet i en egen artikkel³ som en del av en vitenskapelig antologi⁴. Antologien er basert på basert på arkivstudier fra Statsarkivet i Stavanger og Riksarkivet og innsamlet minnemateriell om Alexander L. Kielland-ulykken. Antologien inneholder også en artikkel som sammenligner etterspillet omkring de to storulykkene Alexander L. Kielland og Piper Alpha som hendte i Nordsjøen på 1980-tallet.⁵

Minnebanken danner videre grunnlaget for en sjangermessig ny framstilling; en «polyfon».⁶ Her fortelles historien om Alexander L. Kiellandulykken utelukkende gjennom sitater fra nærmere 300 intervjuer. Utdrag fra Polyfonien har resultert i tre kunstneriske oppføringer: En på Sola Strand Hotell i regi av Else M. Tungland og Torfinn Nag, og en i Trefoldighetskirken i Arendal i regi av datteren til en av de omkomne, Merete Haslund⁷. I 2018 ble polyfonien lagt til grunn for en musikalsk oppsetning sammen med Stavanger symfoniorkester og Rogaland Teater i Stavanger konserthus.⁸

Til disse publikasjonene og oppføringene er prinsippet om dynamisk samtykke benyttet. Det betyr at i disse publikasjonene og oppføringene har den enkelte samtykket til at utvalgte sitater fra intervjunotatet har blitt brukt i publikasjoner og fremstillinger.

MINNENE

Det er i tråd med våre informanters ønsker at deres minner og refleksjoner som her er nedtegnet i sin helhet overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv. Ønsket er at deres stemmer skal komme til uttrykk i offentligheten og at deres erfaringer og refleksjoner vil bli et avtrykk som står i dialog med fremtidige generasjoner. Intervjuene skal være og blir tilgjengelig for alle. Målet er å vedlikeholde dette dokumentet som en dynamisk samling der nye informanter kan legge inn notater etter samme mal og betingelser som de øvrige intervjuene.

SAMTYKKE

I denne utgangen av minnebanken er notater fra samtaler med berørte frem til våren 2019 publisert i sin helhet. Minnebanken er primærkildenes egne ord om ulykken i 1980, uten farge

¹ Paulsen & Smith-Solbakken: 2017

² Smith Solbakken: 2016a

³ Kongsnes & Smith-Solbakken (2016)

⁴ Smith Solbakken: 2016a

⁵ Daatland ; Smith-Solbakken & Weihe: 2016

⁶ Smith-Solbakken & Tungland: 2016

⁷ Tungland & Smith-Solbakken: 2016

⁸ Nag & Nøst: 2018

og vinkling fra forfatter, forsker eller journalist. Slik kan ettertiden benytte, ta stilling til og stå i dialog med informantenes meddelelser.

Vi er takknemlige for at vi kan bidra til å samle disse meddelelsene, og for den tillit våre informanter har gitt oss ved å dele sine erfaringer, meninger og refleksjoner. Vi har prøvd å gjengi dette så nært og transparent som mulig.

Dette er første versjon. Jeg gjør oppmerksom på at dokumentet ikke har gjennomgått en språkvask som det normalt ville fått ved en vanlig publisering. Jeg er likevel av den oppfatning at det viktigste er å gjøre meddelelsene tilgjengelige og at den litt rå formen ikke er noen ulempe for nye brukere. Noen av notatene er detaljerte og omstendelige, andre er korte og konkrete og inneholder bare en saksopplysning.

Jeg vil likevel oppfordre alle som benytter minnebanken, om så langt det lar seg gjøre, å ta kontakt med de som eventuelt siteres og be om deres samtykke. Dette gjelder både i film, kunstneriske oppføringer, vitenskapelige og journalistiske arbeid. Det vil være riktig å opplyse vedkommende om på hvilken måte og hvilken sammenheng deres utsagn, beskrivelser, meninger og refleksjoner inngår i. Det vet jeg at de fleste som har meddelt seg til oss vil sette pris på.

Universitetet i Stavanger, januar 2019.
Marie Smith-Solbakken

OPPDATERING SEPTEMBER 2022: To bidrag fra Nils Gunnar Gundersen flyttet til bind 2.

Om betydningen av offentlighet og åpenhet

AV ELLEN KONGSNES

I år, i 2019, er det 39 år siden Alexander L. Kielland-ulykken i Nordsjøen. De er 39 år siden den kalde, stormfulle kvelden, like før påske, det er 27. mars 1980, da 123 mennesker døde i mørket, i det iskalde havet. 89 klarte imidlertid å redde seg selv på forskjellig vis. Historiene varierer. Eneste fellesnevner er at de ikke ble reddet av god sikkerhetsopplæring, av godt redningsutstyr eller av et effektivt redningsapparat. De ble reddet av tilfeldige fartøy, av kolleger på naboplattformen og av egen oppholdelsesdrift og av gamle kunster om godt sjømannskap.

I 1980 var jeg ei 10 år gammel jente i Trondheim. Jeg husker at TV-skjermen ble mørk den kvelden. Bare fylt av dempet, klassisk musikk. Jeg huset også at det var barn på min skole som mistet fedrene sine i ulykken. Og jeg husker bildet av de fire, røde beina som stakk opp av havflaten i mange år etterpå, mens politikerne kranglet om hvem som skulle betale for sruingen av plattformen. Seinere, da jeg ble student i Trondheim, fikk jeg se biter av plattformfoten som avdekket ulykkesårsaken: en sveisefeil og en sprekk i den ene plattformfoten ble forklart som årsaken til at foten knakk og plattformen veltet. Senere, da jeg var ferdig utdannet historiker og flyttet til Stavanger og ble journalist, har jeg erfart at det jeg så på universitetet i Trondheim bare var en bit av årsaksforklaringen. Sveisefeilen jeg fikk se ble presentert som den offisielle årsaksforklaringen. Men det er ikke hele forklaringen. Og forklaringen er ulik, avhengig av hvem du spør.

Selv i dag, 39 år etter ulykken, ligger fortsatt et hemmelighetens slør over ulykkesårsaken. Arkiver som inneholder politietterforskning, avhør og granskingsrapporter, er fortsatt lukket for allmennheten. Offentligheten har fremdeles ikke innsyn i all tilgjengelig informasjon. På Riksarkivet i Oslo og på Statsarkivet i Stavanger står hyllemeter på hyllemeter med styreprotokoller, politiavhør, matematiske beregninger, ekspertuttalelser og plattformtegninger som dokumenterer Alexander L. Kielland-plattformen: Hvordan den var konstruert, hvor den er bygget, hvem som har bygget den, hvorfor, for hvem og hvordan den ble drevet i de knappe fire årene fra den var ny til den havarete. I lukkede arkiver finnes også dokumentasjon på sikkerhetsutstyr, erstatninger, eierskapsforhold og årsaksteorier. Men det er lukket. Klausulert, som det heter. Av personvern hensyn. Tidsgrensen er satt til 60 år. Til 2040.

Mange husker Landssvikarkivet som åpnet for allmennheten i 2015, 70 år etter landssvikoppgjøret i 1945. Men det var et unntak: Arkivet som omhandler Norges behandling av tyskerjentene fikk forlenget klausulen for unntak fra offentlighet fram til 2025. Meningene er delte om dette er for å beskytte jentene eller staten. Vi vet, gjennom historier i bøker og media, at statens rolle i det formelle rettsoppgjøret og i den uformelle behandlingen av tyskerjentene neppe hadde tålt samtidens lys, og ville blitt møtt med kritikk i dag.

Krigsseilerne er en annen gruppe som er blitt søkt holdt skjult for allmennhetens innsyn i årtier. Krigsseilerarkivet i Mandal er et gyllent eksempel på at privatpersoner har påtatt seg en oppgave der offentligheten har sviktet. Gjennom år har de kartlagt antallet krigsseilere i Norge under 2. verdenskrig. De har fått navn og en historie. Den er dokumentert for ettertiden takket være innsatsen fra sørlendingene.

Slik er det altså også med Kielland-arkivene: Til tross for at arkiver er åpne for forskere, er de lukket for journalister og annen offentlighet. Vi som har vært i arkivene vet også at de er store mangler der.

Derfor er minnebanken om Alexander L. Kielland-ulykken viktig. Som et supplement til alt som ellers finnes av informasjon, har vi samlet inn førstehånds notater fra samtaler med ulike aktører. De forteller om minnene sine. Mange av dem snakker om noe som skjedde mange år tidligere. Det har både en verdi og kan være kildemetodisk utfordrende. Men minnene er ivarettatt og de er offentlig tilgjengelig, det er det vesentligste. Stemmene ønsker å bli hørt. Vi vil bidra til at de blir det.

Forord	3
Om betydningen av offentlighet og åpenhet	6
Myndighetene	10
<i>Anne Myhrvold</i>	10
<i>Magne Ognedal</i>	12
<i>Fredrik Hagemann</i>	16
<i>Gunnar Berge</i>	18
<i>Kåre Willoch</i>	21
<i>Kåre Willoch uttaler seg i Stavanger Aftenblad</i>	23
<i>Leif Johan Sevland</i>	25
<i>Torgeir Moan</i>	26
<i>Per Bekkvik</i>	28
<i>Kjell Straume</i>	30
Vitenskapelige og Tekniske fagmiljøer	32
<i>Egil Abrahamsen, Veritas</i>	32
<i>Per Jarl Floberg Evensen, Veritas</i>	34
<i>Bjørn Lian, Statoil</i>	36
<i>Emil Aall Dahle, NTNU</i>	38
<i>Albert Johnsen</i>	41
<i>Ivar Garberg</i>	46
<i>Przemyslaw Zagierski og Jon Gjønnes, UiO</i>	47
<i>Przemyslaw Zagierski, UiO</i>	49
<i>Jon Gjønnes, UiO</i>	53
<i>Carl Martin Larsen, NTNU</i>	54
<i>Knut Åm, Sivilingeniør</i>	58
<i>Torvald Sande, Sivilingeniør</i>	59
<i>Torvald Sande: "Kunnskap og Sikkerhet; to tillegg til Den norske oljemodellen"</i>	60
Media	74
<i>Sveinung Sletten, Rogalands Avis</i>	74
<i>Svein Ildgruben, VG</i>	76
<i>Aage Enghaug, NRK</i>	77
<i>Arnt Even Bøe, Stavanger Aftenblad</i>	78
<i>Asgeir Lode, Stavanger Aftenblad</i>	80
<i>Odd Rune Askeland, Stavanger Aftenblad</i>	83
<i>Bjørn Vidar Lerøen, Bergens Tidende</i>	85
<i>Bjørn Nilsen, NRK</i>	89
<i>Kjell Gjerseth, Klassekampen, Stavanger Aftenblad</i>	92
<i>Terje Johansen</i>	95
<i>Samtale mellom Leif Stang, Stein Bredal, Hallgeir Langeland</i>	97
Skolen	99
<i>Samtale med Martin Hartvig Waage og Gro Vaage, Førre skole</i>	99
<i>Eva Robertstad, Figgjo skole</i>	102
Kirken	103
<i>Victor Andersson, NRK</i>	103
<i>Morgenandakt av Victor Andersson 28. mars 1980 klokken 0650</i>	108
<i>Arnfinn Fiskå, Byprest i Stavanger</i>	109
<i>Marie Elisabeth Steensnæs Nordbø, Førre kirke</i>	110
<i>Nekrolog Per Arnulf Nordbø</i>	113

<i>Sigve Djursvoll, Førre kirke</i>	115
<i>Aud Førland, Førre menighet</i>	117
<i>Haldis Alsaker, Førre menighet</i>	119
<i>Jan Alsaker, Førre menighet</i>	120
<i>Gunnar Kartveit, Tysvær og Førresfjorden sokn</i>	121
Begravelsesbyrå	125
<i>Jan Hviding</i>	125
<i>Bjørn Hviding</i>	128
<i>Per Bjørknes</i>	130
Arkiv, museum og bibliotek	133
<i>Erland Pettersen</i>	133
<i>Kåre Olsen</i>	134
<i>Ine Fintland</i>	137
<i>Kristin Øye Gjerde</i>	138
<i>Sigbjørn Hernes</i>	138
Juridiske miljøer og representanter for forsikringsselskap	141
<i>Pål Mitsem</i>	141
<i>Olav T. Laake</i>	146
<i>Georg Scheel</i>	148
<i>Jan Petter Larsen</i>	149
<i>Leif Monsen</i>	151
Utelivet i Stavanger	155
<i>Anne Ommundsen</i>	155
<i>Gerny Konstanse Gry Andersen</i>	156
<i>Gerd Sætre</i>	157
<i>Ståle Mørch og Magne Høiland på Dickens</i>	158
<i>Irene Rødberg Sande</i>	160
Taxi-sjåfører	162
<i>Reidar Håland</i>	162
<i>Rolf Nilsen</i>	163
<i>Sam</i>	164
Hverdagslivet	165
<i>Mirjam Seljeskog</i>	165
Referanser	166

Myndighetene

ANNE MYHRVOLD

Av Marie Smith-Solbakken og Else M. Tungland, 27. september 2016, Stavanger

PERSONLIGE OPPLYSNINGER

f.1966

Direktør Petroleumstilsynet fra 2013-

anne.myhrvold@ptil.no

BRUK OG GJENNOMFØRING

Det ble gjennomført samtale 27. September i Petroleumstilsynet mellom Anne Myhrvold med Else M. Tungland og Marie Smith-Solbakken.

Det er ført notat fra samtalen. Notatet er sendt til gjennomlesing og korrigerings med forespørsel om at det kan benyttes i vår fremstilling av Alexander L. Kiellandulykken herunder fotofortelling, essays, polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer.

Samtykke gitt 06.10.2016 på mail til å kunne bruke notatet som et underlag for fremstillinger og at notat fra samtalen kan gis Norsk oljemuseum som kildebeskrivelse. Det er gitt samtykke til at notat fra samtalen i sin helhet offentliggjøres og overleveres Norsk oljemuseum og Nasjonalbiblioteket slik at offentligheten i dag og ettertid skal få del meddelelsen. (mail 13.12.2018)

ALEXANDER L KIELLAND ULYKKEN

Stor endring, ift taushet. Var på 22. juli utstillingen. Det er en stor forskjell i disse ulykkene, ikke minst hvordan de to ulykkene ble og blir markert. Tenker da på taushet og åpenhet.

MINNE

Jeg var 14 år i 1980, og har kun svake minner fra aviser. Jeg bodde på Østlandet og hadde ingen forbindelse til oljeindustrien. For meg var det en distansert hendelse, selv om jeg skjønnte alvoret fra aviser.

Alexander Kiellandulykken situasjon hadde jeg ikke et nært forhold. Jeg har et sterkere forhold til Piper Alpha ulykken og spesielt til Deepwater Horizon-utblåsningen. Det har noe med alder å gjøre. Kielland blir mer konkret når den ses opp mot andre storulykker. Det kan skje en storulykke her.

LÆRDOM

Vi lærte veldig mye av Kielland, i måten vi bygget opp det norske systemet. Systemet innebærer å bygge på robusthet i flere ledd. Oljeindustrien er en kompleks industri med en kompleks virkelighet, og da må vi sørge for at flere faktorer må være på plass; et regelverk, en ansvarlig industri og tydelig plassering av ansvar er grunnleggende for å kontinuerlig forbedre sikkerheten.

I etterkant av Kielland ble det en tydeliggjøring av OD sitt ansvar og myndighet, og av selskapenes ansvar.

Det vil alltid være lærdom fra ulykker. Vi har lært at storulykker er sammensatte og komplekse. Vi ser brudd på barrierer i ulik grad. Jeg tror ikke noen i dag ville gått med på at man bare fant en årsak til en storulykke.

DEN NORSKE MODELLEN

Modellen med aktiv arbeidstakermedvirkning, der fagforeningenes stemme blir lyttet til, har bidratt til større åpenhet og tillit. I dag er det arenaer for å diskutere driftsløsninger og utfordringer. Det er en bedre dialog enn det var i 1980, og det er en styrke.

I dag er det også ulike krefter som kan virke hemmende. Det norske systemet er basert på tillit, og tilliten kan være sårbar og man må derfor hele tiden jobbe for at det norske systemet fungerer og videreutvikles. Tøffere tider med større konkurranse og lave oljepriser kan utfordre åpenheten. Men samtidig er det etablert stor bevissthet omkring viktigheten av arbeidstakermedvirkning.

Vi har etablert Sikkerhetsforum og andre arenaer for å få dialog om hvordan forbedre sikkerheten. Vi må passe på at disse organene fungerer.

MAGNE OGNEDAL

Av Marie Smith-Solbakken, 26. mars 2015, 8. juni 2016, 16. juni 2016, Stavanger.

PERSONALIA

F. 1943

magne.ognedal@live.no

Direktør petroleumstilsynet, pensjonist

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtale gjennomført 26. mars 2015 i kantinen i Petroleumstilsynet. Notat fra samtalen sendt til gjennomlesing og korrigerings 8. juni 2016. Det bes om samtykke til å kunne bruke notatet som et grunnlagsnotat i fremstillinger av Alexander L. Kiellandulykken herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer.

Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at ettertiden får del i dette. (Mail 08.01.2019).

BAKGRUNN

- 1967 Sivilingeniør, maskin og elektro, Newcastle
- 1967 Lærer på skipsautomasjonsskolen på Ullsnes,
- 1970 Øglænd sykkelfabrikk med mekanisering av produksjonsutstyr
- 1974 Saksbehandler i Oljedirektoratet
Seksjonssjef for produksjon
- 1980 Sikkerhetsdirektør i sikkerhetsavdelingen mars 1980
- 1999 Direktør med ansvar for oppfølging
- 2004-2015 Direktør i Petroleumstilsynet (Ptil)

Magne Ognedal har vært en aktiv pådriver og premissgiver i mange internasjonale fora på sikkerhetssiden, blant annet i det regionale North Sea Offshore Authorities' Forum (NSOAF), en sammenslutning av sikkerhetsmyndigheter med ansvar for aktiviteten i nordsjøbassenget.

På den globale arenaen står International Regulators' Forum (IRF) sentralt. Her samles sikkerhetsmyndigheter fra hele verden for å drøfte aktuelle sikkerhetssaker. Magne Ognedal var vertskap for IRF-konferanser i Stavanger både i 1999 og i 2009.

Magne Ognedal har gjennom flere år sittet i programkomiteen for Offshore Northern Seas (ONS).

VISJONER OG PROFIL

I resepsjonen i petroleumstilsynet henger et relieff med disse ord:

”Forebygging, Mennesker, Regelverk, Sikkerhet, Miljø, Helse, Risiko, Kunnskap, Verdier” i resepsjonen. Det er det jeg har jobbet med. Det er dette som har vært jobben min.

FØRSTE DAG PÅ JOBB I OLJEDIREKTORATET FØR PÅSKEN 1974

Da jeg ble overtalt og ble bedt om å prøve meg i Oljedirektoratet, var jeg skeptisk. Jeg så for meg en byråkratjobb full av papir. Den første dagen var spennende. Det viste seg at mitt forestilling var feil. Jeg møtte trivelige folk, oppgavene var spennende. Førsteinntrykket var positivt.

HVILKE ARBEIDSOPPGAVER

Det var ikke så mange som jobbet med sikkerhetsspørsmål i 1974. Prosessutstyr og elektro var mitt område. Jeg arbeidet konkret med det (utstyr/gjenstander) som er på toppen av dekket (teknisk sikkerhet). Det var ikke mange lover og forskrifter etablert den gang. Det var en ny næring med nye utfordringer. Ble så seksjonssjef for produksjon og sikkerhetsdirektør i sikkerhetsavdelingen mars 1980.

ULYKKEN

Jeg fikk telefon hjemme. Det var en representant fra Phillips som ringte. Han var i ekstase og umulig å forstå. Etter en tid roet han seg ned. Jeg forstod at noe alvorlig var hendt og skjønte at det var Sjøfartsdirektoratet som var rette instans. Jeg ringte Sjøfartdirektoratet og fortalte det jeg visste om hendelsen. De sa at de skulle ta tak i det over helgen og ba meg ringe tilbake over helgen. Etter en halv time ringer ass. Sjøfartsdirektør (Jansen) tilbake, da begynte de å jobbe med problemstillingen, og jeg fortalte det jeg visste om hendelsen.

Jeg satt hjemme og forlot ikke hjemmet den kvelden. Jeg fikk en del telefoner og grublet mye.

Vi var enige om at vi som myndigheter skulle holde oss i ro en stund. Første prioritet var å redde liv og ta seg av skadde.

For meg personlig tok det noen dager før jeg skjønte omfanget. Det tok tid å skjønne hva katastrofen innbar.

Jeg snakket internt i OD med folka mine. Jeg informerte Kommunaldepartementet. Mitt inntrykk var at de var opprørte. Det var en svær katastrofe og en alvorlig sak, som også kunne blitt vanskelig politisk. Det kunne blitt vanskelig for politisk ansvarlige, herunder ansvarlig minister og regjering. Etter min vurdering kunne det være grunnlag å rette en kritisk finger mot myndighetene for at de ikke hadde vurdert å gjennomføre nødvendige endringer i tilsynsregimet. Det var opptil ni etater involvert, alle hadde sitt ansvarsområde, og den enkelte etat hadde myndighet til å utvikle regelverk og gjennomføre tilsyn. Denne virksomheten med alle disse etatene var dårlig koordinert. Det reiste seg en god del spørsmål om organisering av myndighetsansvaret og håndheving av regelverket.

KONSEKVENSENE

Katastrofen med Alexander Kielland resulterte i omorganiseringa i 1985. Tormod Hermansen (kommunalråd) fikk jobben fra regjeringen om å se på myndighetsapparatet og komme frem til tiltak. Han ledet arbeidet med å vurdere ståa i tilsynsvirksomheten og fremmet forslag til tiltak. Det var masse innspill. Konklusjonen i 1985 var at tre myndigheter som skulle ha ansvar for sokkelen:

- SFT
- Helsetilsynet
- Oljedirektoratet

Resultatet ble reformen i 1985, da startet omorganisering. Myndighetsansvaret var fordelt på mange etater. For faste installasjoner hadde Oljedirektoratet den koordinerende myndighet. Ansvaret var videre delt opp. Hver etat kunne fatte vedtak. Rollen var å føre tilsyn. Alle sammen skulle til Ekofisk å se på noe. Inspeksjon, et helikopter ut. Ingen hadde totaloversikt. Selve tilnærmingen man hadde frem til 1980 skrev seg fra spesifikasjonskrav i regelverket

uten risikotilnærming. Tilsynet var rettet mot inspeksjon hvor man kontrollerte at detaljene var etterlevd. Det var en videreføring av et tradisjonell norsk tilsyn.

Omorganisering av myndighetsansvaret resulterte i at OD arvet reglene til alle. Da brukte vi et år på å vurdere. Konklusjonen var at regelverket var håpløst og vi valgte å lage nytt. Bort med spesifikasjonskrav og inn med funksjonskrav.

Det ga inspirasjon i det arbeidet som ble gjort i OD. I sikkerhetsdivisjonen var det mange flinke folk som diskuterte og kom frem med ideer. Formelt sett var det jeg som konkluderte. Før 1985 utviklet OD retningslinjer for internkontroll. Før det hadde vi egenkontroll. Og så før 1985 introduserte vi begrepet risiko. Det ble starten på en risikodiskusjon som endte opp med en diskusjon om plattformkonsepter. Internkontroll som styringsverktøy påvirket selskapene å ta det ansvaret de trengte for å sikre sikkerheten.

STATFJORD B OG C

Oljedirektoratet var med å si nei til Statfjord B og C sin førsteutgave tydelig og prinsippfast. Vi ville ikke gå for en kopi av Statfjord A fordi konstruksjonen fordi konseptet innebar en en betydelig risiko slik vi vurderte det.

Jeg fikk telefon fra Bjartmar Gjerde som var overrasket. Stortinget hadde bestemt at det skulle være tre like plattformer. Det ble ikke bygd like plattformer. Begrunnelsen var en risikovurdering. Kielland ulykken preget meg.

Personlig er Kielland katastrofen noe jeg aldri glemmer. Selve opplevelsen dukker frem i hodet ofte. Den har preget meg på den måten at jeg bestemte meg for at jeg skulle gjøre alt det jeg kunne for at en storulykke aldri kunne skje igjen. Og det kunne jeg gjøre best gjennom å være involvert på myndighetssiden og arbeide med kontinuerlig forbedring, og sørge for at vi stadig bli bedre, og fikk ting til å skje.

FRA 1985 VAR OLJEDIREKTORATET DEN MEST SENTRALE MYNDIGHETSORGANET

Kielland hadde betydning for reformen i 1985. OD fikk totalansvar og kunne gjennomføre tilsyn, uten at man måtte tenke grenseflater mot andre enn SFT og Helsetilsynet. De andre seks tilsynsmyndigheter hadde ikke lenger noen rolle i virksomheten til havs.

REGELVERKET UTVIKLET

Det er 4 forskrifter som regulerte totalvirksomheten offshore 2011. Eierne var de tre etatene. Etatene rapporterer til ulike departementer. Forskriftsarbeidet starter i 1986

1) INTERNKONTROLL RETNINGSLINJE 1981

Kontrollere selv at man er iht regleverk
Begynte å arbeide med funksjonskrav

2) OMORGANISERING AV TILSYNSMYNDIGHETER 1985

Tre tilsynsmyndigheter OD, SFT, HT
Dette var det som muliggjorde forbedring.

3) FRA SPESIFIKASJON TIL FUNKSJON 1986

Funksjonskrav trengte andre kompetanser. Vi måtte videreutvikle funksjonskrav. Vi fikk etter hvert en forbedret kompetanse i OD. Håndheving av dette er noe annerledes enn detaljerte

krav. Det krever vurderinger. Vi bestemte oss for å videreutvikle funksjonskrav i 1986. Dette fikk konsekvenser for kompetanseprofilen.

FRANSKE GRANSKINGSRAPPORTEN

Jeg var involvert i diskusjonene om den. Kan huske at den var et tema. Regner med at Sjøfartsdirektoratet behandlet den.

FREDRIK HAGEMANN

Av Marie Smith-Solbakken, 24. mai 2014.

PERSONALIA

Fredrik.hagemann@lyse.net

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtale Hafrsfjord, mai 2014. Foto gjennomført i hjemmet. Deler av notat godkjent ifm utstilling på Kapittel 2014. Avtale om å sende notat fra samtale til gjennomlesing og korrigerings 2. Mai 2016.. Det bes om Samtykke til at notatet kan brukes om grunnlagsnotat i fremstillinger av Alexander L. Kiellandulykken herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av av ulike utsagn fra ulike personer. Samtykke gitt 02.05.16 over telefon. Hagemann ber om at det legges frem for han hvordan notatet skal brukes.

Samtykket i at notat fra samtalen offentliggjøres og inngår i minnebank som overleveres Norsk oljemuseum, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv for at ettertiden skal få del i dette. SMS 06.01.2019.

BAKGRUNN

Utdannet Cand.real geolog ved Universitetet i Oslo i 1957

Geolog ved Norges geologiske undersøkelse 1957–66

Saksbehandler Industridepartementets oljekontor fra 1966,

Direktør i Oljedirektoratet i Stavanger 1972–96 og som fungerende direktør 1990-1996

Seniorrådgiver 1996-1998

ERFARING

Jeg har vært heldig som har fått være med helt fra begynnelsen av. Det har vært en fantastisk opplevelse å få se en ny og viktig industri bli født og utvikle seg. Og jeg har kunnet følge dette på nært hold hele tiden. Det går mange hundre år mellom hver gang en sånn sjanse dukker opp, sier han.

MIDLERTIDIG OLJEKONTOR

Hagemann startet i Industridepartementets oljekontor i 1966. Han var i en av i tre tilsatte ved kontoret, som var midlertidig opprettet. Han fikk ikke fast ansettelse, men ble hyret inn i en stipendiat-stilling. Selv sørget han for å få permisjon fra jobben som statsgeolog i Norges geologiske undersøkelse, for å være på den sikre siden. Da oljekontoret ble opprettet, mente myndighetene at dette med olje på norsk sokkel var så tvilsomt at det ble opprettet som et midlertidig kontor. De var livredde for at de skulle bli sittende med en permanent administrasjon, etter at det viste seg at det ikke var olje på norsk sokkel, forteller han. De ansatte, i tillegg til ham selv, var juristen Nils B. Gulnes og ingeniøren Olav K. Christiansen. (se Teknisk Ukeblad)

STARTEN PÅ OLJEDIREKTORATET

Med Ekofisk funnet i 1969, skjønnte de fleste at det ikke lenger nyttet med en midlertidig oljeadministrasjon. Dermed ble det besluttet å opprette et departement som skulle ta seg av de politiske spørsmålene, et statseid oljeselskap som skulle sørge for det kommersielle arbeidet, og et direktorat som skulle ta seg av de forvaltningsmessige oppgavene. I 1972 ble Oljedirektoratet opprettet. Jeg søkte på stillingen som direktør, og ble ansatt.

ET KOSTBART BREV

Det mest berømte brevet er det jeg skrev da OD valgte å ikke godkjenne planen for Statfjord B. De ville lage den som en eksakt kopi av Statfjord A, men det mente ikke vi var tilrådelig. (se Teknisk Ukeblad) OD mente at måten Statfjord A var konstruert på, med boligkvarteret i umiddelbar nærhet til produksjonen, kunne være direkte farlig. Det var i prinsippet som å sette et boligkvarter oppå en primus. Ved en utblåsning for eksempel, så ville offshorearbeiderne bo på toppen av en primus.

Oljedirektoratet ville helst ha en separat boligplattform, noe rettighetshaverne Mobil og Statoil ikke ville gå med på. Til slutt kom de fram til en løsning hvor boligkvarteret på plattformen ble plassert unna en eventuell ulykke eller utblåsning.

Det ble diskusjoner om utbyggingen som medførte forsinkelser fordi operatør måtte utarbeide nye planer. Samtidig manglet verftene langs norskekysten oppdrag og industrien og industriarbeidsplasser ble rammet av forsinkelsen. Det politiske presset var stort, og jeg ble utsatt for hardt press. Det var faktisk de som antydte at jeg burde mentalundersøkes. Men Stortinget turte ikke gå imot vår beslutning. Prislappen på brevet, datert 16. november 1976, er beregnet til ti millioner kroner – per ord. Jeg har fått brevet i glass og ramme som et klenodium.

Det hører med til historien at en tilsvarende situasjon som OD her ville avverge, fant sted i Piper Alpha-ulykken på britisk side i Nordsjøen, hvor 167 mennesker omkom.

ALEXANDER L. KIELLAND

Jeg ble varslet om morgenen da jeg kom på jobb. Da jeg fikk høre om det, måtte jeg bøye meg. Jeg trodde ikke at det kunne være mulig. Det var forferdelig og ga oss en påminnelse om hvor farlig og komplisert denne virksomheten er.

KONSEKVENSER

Det ble et økt fokus på sikkerhet, og aksept for å finne de utbyggingsløsninger og driftsløsninger hvor sikkerhet ble en selvstendig og uavhengig som ikke var koblet opp mot kostnadsrammer. Sikkerhet i seg selv var det fremste målet. Vi laget en oljeindustri sammen med operatører og ansatte som ble den sikreste sokkelen i verden. Det er vi stolte av.

Operatørene og fagforeningene med tillitsvalgtapparat ble garantisten for deltakelse og medvirkning til sikker drift og til å stadig finne sikrere måter å drive utbygging og utvinning på.

Etter Alexander L. Kiellandulykken hadde det vært helt utenkelig at jeg hadde blitt latterliggjort og bedt om å bli mentalt undersøkt for at OD ikke kunne akseptere Mobils utbyggingsforslag for Statfjord B. Industrien forandret seg, og mentaliteten ble en annen. Vi erfarte at sikkerhet i alle ledd er ufravikelig var og er nødvendig. Alle fikk forståelse for viktigheten av sikkerhet i bransjen. Det er viktig å ikke tøye grensene for sikkerhet, men alltid ha gode marginer, for konsekvensene blir så fatale om en ulykke inntreffer i industrien.

GUNNAR BERGE

Marie Smith-Solbakken, 25. November 2014.

gbgunnarberge@gmail.com

F: 1940

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtale på UiS 25. November 2014. Notat fra samtale sendt til gjennomlesing og korrigerings 16. juni 2016. Korrigerings mottatt 17.06.16, se mail. Det bes om samtykke til å kunne bruke notatet som et grunnlagsdokument i fremstillinger av Alexander L. Kiellandulykken herunder fotofortelling, essays og polyfoni.

Samtykke gitt 18. juni 2016. Samtykket til at notat fra samtalen offentliggjøres og inngår i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken som overleveres Norsk oljemuseum og Nasjonalbiblioteket for at ettertiden får del i dette. (20.12.2018).

BAKGRUNN

Industriarbeider 1957-1966, fagarbeider 1962 ved Rosenberg Mekaniske Verksted.

Avdelingstillitsvalgt 1964-1966

Sekretær i Rogaland Arbeiderparti 1966-1967 og Formann fra 1970-1978

Stortingsrepresentant 1969-1993

Finansminister 1986-1989

Kommunal- og arbeidsminister 1992-1996

Parlamentarisk leder for Arbeiderpartiets stortingsgruppe 1990-1992

Medlem av den Norske nobelkomite 1997-2002 komiteens nestleder i 1999 og dens leder i 2000, 2001 og 2002

Oljedirektør 1990 i Oljedirektoratet, og tiltrådte 1997-2007

Styreleder i Petoro 2007-

OLJEVIRKSOMHETEN OG ARBEIDSMILJØ

Mange snakker om cowboy kulturen på sokkelen, at det ble denne kulturen som etablerte seg og festet seg, og at hovedaktørene var preget av den type holdninger.

Det er ikke slik at sikkerhetskultur og sikkerhet oppstod etter Kielland. Det hadde preget samfunnet og arbeidslivet hele forrige århundre, men det er historien om systematisk forbedring.

Loven om arbeidervern var over 100 år gammel, da den fikk sin avløsning av AML 1977. Den er hviler på trepartssamarbeidet, arbeidsgiver, arbeidstakere og myndigheter. AML av 1977 var det et fagforeningsinitiativ. Ingen lovkomite hadde forberedt loven. Dermed fikk fagbevegelsen et stort eierskap til den, og fikk med seg arbeidsgiverne og myndighetene. Men LO gikk i teten.

MAKTFORSKYVNING

Parallelt med dette ble det opprettet en egen arbeidsmiljø- og sikkerhetsavdelingen i kommunaldepartementet. Det blir feil å si at ingen hadde tenkt på sikkerhet tidligere, men problemet var å få implementert arbeidervernkulturen på norsk sokkel. Ikke bare var det vanskelig å få gehør, men det utfordret de texanske verdiene. Vi stod midt oppi denne kulturkampen- og så kom Kielland, da skjedde det en veldig maktforskyvning.

Da måtte amerikanske oljeselskap opptre på en annen måte og bli mer ydmyke. Sånt sett hadde Kielland ulykken effekt, den ble en katalysator. Det ble en vekker, hvordan kunne man forsvare å gå videre. Det ble et stort fokus på tekniske, design og styrke på installasjonene. Det var de som sviktet.

Det er viktig å ha fokus på det menneskelige, men også det tekniske. Når det gjaldt Kielland var det det tekniske som sviktet – ganske banalt. Det var et stak som brakk.

FØR KIELLAND

Så seint som i 1967 reiste jeg med hydrofoilbåten til Haugesund, vi kom over et skipsforlis, og fant tre overlevende. Det ble tilkalt helikopter. Helikoptrene kunne ikke gjøre noe ting. De hadde ikke redningsheis, de kunne bare lete. Den lå der hele søndagen. Fant bare de tre – det var denne båten som kunne komme seg raskest til området som en lette i .

ETTER KIELLAND

Odvar Nordli stilte spørsmål om oljevirkosomheten var verdt, det? Av og til må man stille seg spørsmål, men sjelden er det løsningene. Myndighetene stengte ned etter Kings Bay, men de var ikke lønnsomme. Menneskene er konstruert slikt at vi leter etter løsninger, hvordan kan man unngå ulykker. Det er grunnlag for å si at sikkerheten har blitt gradvis bedre, erfaringen med Kielland har bidratt med det – det mener jeg er grunnlag for å si.

På 70 tallet var det trøkk på sikkerhet og arbeidervern, men det var problemer med å gjøre arbeidervern gjeldende på sokkelen. Det ble lettere å få gehør for sikkerhet på norsk sokkel etter Kielland og lage innretninger, prosedyrer og styringssystemer hvor hensikten var å redusere risiko og øke sikkerheten. For eksempel, hvem hadde hørt om sikkerhetskurs før Kielland ?

27. MARS 1980

Jeg var stortingsrepresentant, og leder av finanskomiteen, og det var siste dag før påskeferien. De fleste stortingsrepresentanter var på vei hjem da dette skjedde. Jeg var kommet hjem til Stavanger og fulgte dette som de fleste andre på nyheter.

Utover kvelden etterhvert som vi så omfanget av ulykken, skjønnte at veldig mange var omkommet, og det var mange fra distriktet, da kom ulykken nærmere innpå en. Folk hadde omkomne som de kjente. Det ble vår ulykke.

Mens nyhetene tikket inn ringte folk meg og sa at dette var den største ulykken i fredstid etter Titran ulykken. Visste ikke hva Titran-ulykken var – men det var en ulykke hvor 140 fiskere omkom som følge av at de ble overrasket av dårlig vær. De trodde at jeg visste litt mer. I begynnelsen fikk jeg bare informasjon gjennom fjernsynet. Jeg spurte meg om var det noen vi kjente? Hvem var de?

Jeg innså at distriktet her ville bli rammet, særlig Tysvær viste det seg ble veldig sterkt rammet. Henvendelsene jeg mottok den kvelden var sikkert utrykk for bekymring, men mest medfølelse, og flere var interessert i å vite om jeg visste noe mer enn det nyhetene kunne bringe.

Vi var på vei inn i påskeferie, vi fikk ikke kontakt med de som var i operasjonen.

ETTER PÅSKE

Da vi etter påske kom tilbake til Stortinget, ble det en stor sak der . I motsetning til Kings Bay ble det ikke forsøkt å slå politisk mynt på saken, ansvaret gikk over flere regjeringer. Det tjener det politiske miljøet til ære. Krav om norsk styring og kontroll ble ytterligere forsterket. De amerikanske selskap var fiendtlig innstilt til fagforeninger i sin alminnelighet. Det endret seg. De innså etter hvert at det var en viktig del av den norske sikkerhetskulturen, og at de ville ha fordel av å innta en mer forsonende holdning, og akseptere fagforeningene som en del av det systemet de skulle forholde seg til.

Det kunne ført til en mer negativ holdning til oljeindustrien. Det var en politisk sak at de politiske myndigheter skjerpet seg, og at sikkerheten måtte få større oppmerksomhet, og at Oljedirektoratet gradvis ble forsterket.

ANSVAR

Ansvar; ble alt i alt i alt bedre ivaretatt etter Kiellandulykken. Den gamle inspeksjonsmetoden vil ikke fungere. Sikkerhetskultur var blitt bedre. Husker du i din barndom at noen stilte seg opp og forteller hva som skal skjer om det går brannalarm. Godt å være godt forberedt.

Må ivareta sikkerheten, og det er uomtvistelig, det skulle ikke stå på penger.

HVA BETYDDE DET FOR DEG ?

Kielland er et tidsskille på sokkelen. Det gjelder prioritering av sikkerhet fremfor andre ting. Dessuten virket Kielland inn på sikkerhetstenkningen generelt sett. Internkontrollsystemet er også gjennomført på land i Norge.

Jeg ble ikke personlig berørt , men har bidratt til gode løsninger. Løsninger som ellers hadde vært problematisk og fått til. Skal oljenæringen ha legitimitet i norske samfunn, må vi forsikre oss om at sikkerheten er forsvarlig ivaretatt.

Som politiker måtte vi ta det innover oss, og bidra til at rammebetingelser og ressurser som var påkrevd ble skaffet tilveie.

Det gikk mange år før AML ble gjort gjeldende på hele sokkelen. Striden om AML's virkeområde foregikk i skjæringsfeltet mellom landbasert og maritim virksomhet. På Kielland var det sjøfartsmyndighetene som hadde ansvar fordi det er Sjøfartsdirektoratet som hadde ansvaret for flytende farkoster, selv om den var knyttet til Ekofiskfeltet og bebodde ansatte som arbeidet på Ekofisk.

Vi bidro til å rydde opp i ulike kompetanseorgan og departementet. Politikerne var med på å sette opp et klarere ansvarsforhold, hvem har ansvar for hva. Vi prøvde å implementere et landbasert system og innlemme oljeindustrien i industrien.

OED fikk mer penger, Kommunaldepartementet fikk mer penger og fikk dessuten ansvar for sikkerheten. Dels ble dette kanalisert gjennom ordinære budsjetter og dels gjennom de ekstra ordinære bevilgninger.

I Arbeiderbevegelsens årbok fra Rogaland skriver jeg om 70 årene som reformperiode.

KÅRE WILLOCH

Av Marie Smith-Solbakken, Stortingets kantine, 11. november 2015.

GJENNOMFØRING OG BRUK

Notat fra samtalen oversendt. Redigert 16.11.2015 av Kåre Willoch, se brev. Ytterligere redigering foretatt i desember 2015 og 07.01.2019 og 08.01.2019.

Samtykket i at notat fra samtale kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken som overleveres Norsk oljemuseum, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. (Mail 08.01.2019)

SNU PLATTFORMEN

De avdøde hadde en grav. Det er ikke i strid med norsk kystkultur at de som var igjen i havet hadde sin grav der. Slik har det vært siden tidenes morgen i vårt land.

SENKE PLATTFORMEN

Vi ville senke plattformen. Det var klarlagt at vi ikke ville finne noe nytt hvis den ble snudd. Det var gransket. Mulighetene for å finne mer av betydning var uttømt.

En stemning preget saken, som ikke var i samsvar med norsk tradisjon. Å snu plattformen ville heller ikke være riktig anvendelse av ressurser.

Det trengtes et flertall i Stortinget for å få den senket.

Når plattformen var senket var det andre sider av tragedien man måtte være opptatt av.

ANSVAR

Marie: Det var en storulykke på Ekofiskfeltet. 123 mennesker omkommer, 89 overlever, en plattform til flere hundre millioner er havarert, lokalsamfunn og familier er rammet, og enkeltmennesker er merket for resten av livet. Hvorfor ble ikke konsesjonshaver stilt til ansvar?

Det er et godt spørsmål.

Men et oljeselskap gjøre noe bedre for å oppnå sikkerhet enn å bruke Veritas? Alt talte for at vi ikke ville ha vunnet i en rettsak mot Phillips.

ERFARING OG LÆRDOM

Ingen i oljenæringen hadde forutsett fullt ut hvor risikabelt det var. Det tok tid før man så alle problemene.

At en dramatisk ulykke kunne ramme en så komplisert næring burde man ha sett klarere tidligere. Nå gjaldt det å satse for å hindre gjentakelser.

”DET ER MENNESKELIG Å FEILE, MEN Å FORTSETTE I FEILEN HØRER DJEVELEN TIL”

Marie: Synes det var et meget flott sitat og spesielt når du siterte det på latin. Kunne jeg fått lov å sitere deg på latin?

«Cuiusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis in errore perseverare». Ja takk, originalen er best.

GRANSKING

Det er godt mulig at en ny gransking nå vil kunne bringe frem stoff av betydelig interesse. Hvis man mener at det finnes opplysninger som ikke ble tatt hensyn til i forrige gransking, ville det være naturlig med en ny gransking.

KÅRE WILLOCH UTTALER SEG I STAVANGER AFTENBLAD ⁹

Av Ellen Kongsnes, 20. november 2016. Publisert i Stavanger Aftenblad 29.11.16.

STATSMINISTER UNDER BESLUTNINGEN OM Å SENKE ALK

Kåre Willoch støtter ny gransking av Kielland. Kåre Willoch var statsminister i 1983 og bestemte at Kielland skulle senkes. I dag støtter han en ny gransking, av hensyn til etterlatte og lærdommen for oljeindustrien i dag. I motsetning til sin partikollega i Høyre og sittende statsråd i Arbeid- og sosialdepartementet, Anniken Hauglie, mener Kåre Willoch at Kielland-ulykken bør granskes på nytt. Hans begrunnelse er hensynet til de etterlatte og lærdommen overfor oljeindustrien i dag.

– En ny undersøkelse vil være veldig interessant, sier Kåre Willoch.

– Det er for seint å stille noen til ansvar. Men en klargjøring av hva som skjedde og hvordan saken ble behandlet, vil redusere sjansen for at det samme skjer igjen, sier Willoch.

Beskytte varslere Willoch ser paralleller fra «Alexander L. Kielland»-ulykken til «Deepwater Horizon»-ulykken i Mexicogolfen i 2010 der 11 oljearbeidere døde da plattformen gikk i lufta. Etterpå viste det seg at de ansatte om bord var redde for å si fra om feil og mangler og at ansvaret mellom de involverte oljeselskapene var pulverisert. Rettssikkerhet for varslere er viktig for Willoch.

– Det ligger dypt i menneskets natur å undertrykke informasjon som kan skade oss selv eller omgivelsene. Derfor må vi jobbe hardt for å unngå det, og skape trygghet rundt alle som har viktig informasjon å bidra med i en sak, sier Willoch.

– Å beskytte varslere er særdeles viktig i et samfunn. Det er et tema som stadig kommer opp i mange sammenhenger

Søksmålet Norge tapte

Willoch husker at den franske granskingsrapporten om Kielland, som kom i 1985, fikk lite oppmerksomhet i Norge:

– Den ble oppfattet som et fransk partsinnlegg. Men om dette var berettiget eller ikke, skal jeg ikke si i dag, sier Willoch.

Han er imidlertid mer forbauset over at det norske søksmålet, som endte i et forsmedelig forlik for Norge, er blitt holdt hemmelig. Det var oljeselskapet Phillips og forsikringsselskapene i Norge som sammen saksøkte det franske verftet for 700 millioner kroner. Kielland ble bygget ved det franske verftet CFEM. Søksmålet endte med et forlik der de norske interessene tapte og fikk innfridd en hundredel av kravet sitt, nemlig 6,5 millioner kroner.

– At dette forliket holdes hemmelig, forbauser meg, sier Willoch.

Så langt har han ikke sett noen overbevisende forklaring på hvorfor innholdet ikke skulle gjøres kjent for offentligheten. Han er også forundret over at industrien har lyktes med å holde forliket hemmelig så lenge.

⁹ Kongsnes: 2016h

Kritiserer hemmelighold

Han er både forundret og forbauset over hemmeligholdet rundt granskingen, rapportene, arkivene og forliket, som er avdekket i Aftenbladets artikkelserie om «Alexander L. Kielland»-ulykken.

– Det kan være mange grunner til å holde noe hemmelige, for eksempel økonomiske næringsinteresser. Men det er aldri akseptabelt at opplysninger holdes hemmelig hvis andre kan lære av feilene som ble gjort eller det kunne hatt betydning for erstatningsutbetalingene for de etterlatte, sier Willoch.

Støtter Kielland-senking

Stortingspolitikere Geir Pollestad, Ola Elvestuen og Heikki Holmås har tidligere sagt at de støtter kravet fra fagforeningen Safe om at Kielland-ulykken bør granskes på nytt.

Tidligere statsminister Willoch ledet regjeringen som bestemte at plattformen skulle senkes i 1983, noe som var en omstridt beslutning også den gangen. Mange mente det skjedde for raskt etter snuoperasjonen og at vraket burde vært undersøkt nærmere. Willoch står imidlertid fast på at det var riktig å senke Kielland på 700 meters dyp i Nedstrandsfjorden.

– Det var ikke flere svar å finne om bord på plattformen. Alle undersøkelser var gjort, det var ikke flere svar å finne, sier Willoch i dag.

Ellen Kongsnes er journalist i Stavanger Aftenblad og medforfatter i boka om Kielland-ulykken.

LEIF JOHAN SEVLAND

Av Marie Smith-Solbakken. Første samtale sommeren 2014, med oppfølgingsamtale med 30. september 2016.

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtykket i at notat fra samtalene kan inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at ettertiden skal få del i dette. (mail 18.02.2019)

BAKGRUNN

f. 1961

Ordfører i Stavanger fra 1995-2011

Administrerende direktør i stiftelsen Offshore Northern Seas fra 2012

Konsul for republikken Frankrike 2014

KIELLAND

Jeg har fulgt de etterlatte på de ulike markeringene, og på de ulike sammenkomster. Det gjorde noe med næringen, byen og hver enkelt. Det er en av de svarte dagene i norsk historie.

Oppi i tragedien fikk vi som samfunn et samhold med de etterlatte. Måten vi klarte å komme i lag på og jobbe sammen har gjort oss bedre i stand til å møte andre vanskelige situasjoner. Det som ble gjort i etterkant av Kiellandulykken var en lærdom som vi som samfunn har tatt med oss og brukt da vi ble rammet av andre ulykker og katastrofer.

Jeg ble involvert i støttearbeidet som ble etablert etter Sleipnerforliset og Tsunamien. Måten å lage et støtteapparat var lærdom vi hadde båret med oss fra Kiellandulykken.

SIKKERHETSKULTUR

Det medførte en kraftig skjerping av sikkerhet, og endring av kultur og væremåte innenfor oljeindustrien. Sikkerhetskulturen ble annerledes. Vi lærte av Kielland tragedien og tok konsekvensene, og utviklet en sikkerhetskultur som var samlende på næringen og i resten av arbeidslivet.

Det var en kolossal tragedie, og det er viktig å minne hverandre på hvor voldsom tragedien var, hvor omfattende den var, og hvor hardt den rammet.

LÆRDOM

Vi kan ikke akseptere å risikere at ansatte blir skadet og dør på jobb. Folk skal ikke bli skadet og dø av å gå på jobb. Samfunnet tok lærdom og vi lærer. Kolbein Falkeid har uttrykt det slik ”i den store seilasen” at du skal aldri slutte å segla, og mener med det at vi hele tiden må sørge for at vi fortsetter å lære.

TØRGEIR MOAN, PROFESSOR I MARIN TEKNOLOGI VED NTNU / TEKNISK
LEDER I GRANSKINGSKOMMISJONEN
Av Ellen Kongsnes, 5.1.2016, Trondheim.

Samtykket til bruk av følgende sitat brukt i:

Smith-Solbakken, M. (Red.). (2016). «Alexander L. Kielland»-ulykken: Hendelsen, etterspillet, hemmelighetene. Stavanger: Hertervig Akademisk

og

Paulsen, T. & Smith-Solbakken, M. (Red.). (2017). *Alexander L. Kielland ulykken – ringene i vannet*. Stavanger: Hertervig Akademisk.

Notat fra samtalen overleveres til Statsarkivet i Stavanger og kan gis innsyn i etter samtykke fra Torgeir Moan.

TILKNYTNING

Granskingskommisjonen etter ALK.

Professor ved NTNU

https://snl.no/Torgeir_Moan

OM GRANSKINGEN:

Møtene med de pårørende var veldig sterke. Jeg ser ansiktene deres for meg ennå, og jeg hører dem fortelle. Alle hadde variasjoner av den samme historien.

Vi snakket med alle overlevende. Etterpå tegnet vi inn alle vi hadde snakket med på plattformen, hvor de var, hvordan de beveget seg, hvor de gikk i vannet. Jeg husker fortsatt alt. Det satte sine merker.

OM SPREKKEN I HYDROFONEN:

Vi fant maling innenfor sveisen som senere førte til en større sprekke og tretthetsbruddet. Dette burde vært funnet på inspeksjonene. Men inspektøren kan ikke klandres, for han fulgte det som var normal og etablert framgangsmåte. Dette var systemet slik det ble praktisert.

Den ettermiddagen ulykken skjedde, var det ikke spesielt dårlig vær. Men konstruksjonen var ikke laget god nok. Likevel var den godkjent, fordi det var slik klasseselskapene praktiserte inspeksjonene den gangen. Vi skal aldri henge ut enkeltindivider. Vi skal finne ut hvilke mangler det er ved systemet. Selv den beste gjør feil. Da må man ha rutiner og ressurser til å sjekke i alle ledd av konstruksjonen. Det er systemet og praktiseringen som må endres. Det har ingen hensikt å straffe den konkrete inspektøren i dette tilfellet.

OM SNUINGEN:

Statsminister Gro Harlem Brundtland ringte meg og spurte om vi hadde behov for at «Alexander Kielland» ble snudd. Vi hadde diskutert det kommisjonen, og teknisk sett hadde vi ikke behov fordi vi hadde plattformbeinet.

MENING OM EKSPLOSJON SOM MULIG ULYKKESÅRSAK:

At det skulle vært en eksplosjon motivert ut fra forsikringsvindel fra Stavanger Drilling, det er helt utenkelig. De hadde ingen innflytelse på det som utløste ulykken. Jeg har

sprengningssertifikat fra Forsvaret. Jeg kan litt om eksplosjoner. Det var ingen antydninger til beviser for en teori om at det hadde skjedd en eksplosjon.

Zagierski og Gjønnnes sitter kanskje på noen biter–bokstavelig talt. Men de har ingen beviser.

VISSTE DE OM SPREKKEN?

Det kan ikke være den samme sprekken som forårsaket ulykken, som eventuelt er beskrevet av Sæd. Slike oppdagelser skal dessuten loggføres i riggens ordinære logg – ikke i en privat håndbok. Da har han forsømt seg. Da er det en håpløs påstand. Man kan ikke bare slenge ut noe, basert på noen tanker man har hørt.

OM ÅRSAKEN:

Det ble gjort betydelige feil allerede da riggen ble laget i Dunkerque. Vi fant maling innenfor sveisen som senere førte til større sprekke og til tretthetsbruddet. Det var ikke en spesielt vanskelig ulykke å granske. Vi hadde en unik tilgang til materialet. Vi ville gjennomført granskningen på samme måte i dag.

Ny Kielland-rapport ga ingen nye beviser

Eksplosjonsteori verken bekreftet eller avkreftet

Av SVEINUNG SLETEN

Mye skrik og lite ull! Det gamle ordtaket synes å passe godt på den siste rapporten om «Alexander L. Kielland»-havariet. Rapporten vår verken bekrefter eller avkrefter at det kan ha skjedd en eksplosjon om bord, sier professor Jon Gjønnnes ved fysisk institutt, Universitetet i Oslo. – En fornuftig konklusjon på en unødvendig undersøkelse, mener professor Torgeir Moan, institutt for marine konstruksjoner ved NTH i Trondheim.

Moan var medlem i granskingskommisjonen etter Kielland-ulykken. Han sier at kommisjonen vurderte nøy behovet for den type undersøkelse som nå er gjort etter oppdrag fra NRK. Vurderingen endte i en negativ konklusjon – en slik undersøkelse ville ikke kunne gi svar på de spørsmål som ble stilt. Det ser kommisjonen ut til å ha fått rett i.

Kommisjonens formann, sorensskriver Thor Næshheim: –undersøkelsen bringer etter mitt skjønn, ikke noe nytt. Den

har ikke avgitt noen konklusjon i favør av en eksplosjonsteori.

Professor Jon Gjønnnes sier rapporten påviser en del strukturer i stålet rundt bruddstedet på staget hvor Kielland-fondet mener det kan ha vært en eksplosjon. Blant strukturene var såkalte «tvillinger» og som Gjønnnes ikke hadde ventet å finne rundt et brudd som var oppstått ved avrivning eller vridning alene. Denne strukturen ville heller neppe kunnet oppstå under fabrikkasjon, men er kjent fra ekstreme deformasjoner i stål. Derfor er de såkalte «tvillingene» et uforklart element i det hele, sier han.

Avgrenset undersøkelse

– Sannsynliggjør dette at det kan ha skjedd en eksplosjon?

– Svaret på det spørsmålet måtte være gitt ut fra en mer omfattende vurdering. Vår undersøkelse er for avgrenset til å gi svaret.

– Gir undersøkelsen grunnlag for å si at her burde vært fo-

retatt en mer omfattende undersøkelse?

– Det er et naturlig spørsmål, men også svaret på det måtte vente til etter mer omfattende diskusjoner, blant annet med folk som tidligere har arbeidet med saken. Vår avgrensede undersøkelse er ikke i seg selv nok til å begrunne en mer omfattende undersøkelse, sier Jon Gjønnnes.

Malingen ikke brent

Også strukturen baynitt er nevnt i rapporten som ble offentliggjort i går. Dette er en struktur som kan oppstå når stål varmes opp til ekstreme temperaturer – 880 grader er nevnt – og så brått avkjøles. Men heller ikke dette underbygger eksplosjonsteorien. I rapporten påpekes muligheten for at baynitt like gjerne kan oppstå ved oppvarming og avkjøling under fabrikkasjon.

Professor Torgeir Moan sier ellers at han anser det nærmest for bevist at det ikke kan ha vært høy temperatur rundt stedet for den påståtte eksplosjonen.

– Vi har vært inne i stag rundt det aktuelle bruddstedet. Dersom det skulle ha oppstått høye temperaturer, må vi jo tro malingen ville ha boblet opp eller blitt brent. Det var det ingen tegn til, sier han.

Småhvalfangst

Svolvær (NTB): Bare 40 båter får konsesjon til årets småhvalfangst som starter 21. mai både utenfor kysten og i norsk økonomisk sone i Barentshavet.

Konsulent Egil Lekven i Fiskeridirektoratet sier til Lofotposten at det i alt kom 74 søknader om konsesjon til denne fangsten.

– Vi har ikke gitt konsesjon til de båtene som fra før har rekonsesjon. Dessuten har vi avslått overfor fangere som bare tar et par hval om året og som ikke er så avhengige av fangsten som andre, sier han.

PER BEKKVIK

Av Hans-Jørgen Wallin Weihe, 30.07.2016, Grisen Storsenter.

bekkevik@online.no

Adresse: 4915 Sandøya (frem til September) Lystheia 25 B, 4817 His (resten av året frem til våren)

BRUK OG GJENNOMFØRING

Samtale gjennomført 30.07. 2016. Notatet sendt den 03.08.2016 til Per Bekkevik
Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek slik at ettertiden får del i dette. (mail 05.02.2019)

Treffsted: Grisen storsenter rett utenfor Tvedestrand sentrum – samtalen foregår ved et bord utendørs. Det er enkelte passerende under samtalen

Tilstede: Per Bekkevik og Hans-Jørgen Wallin Weihe

BAKGRUNN

Medlem av granskingskommisjonen

Per Bekkevik kommer kjørende til senteret og møter Hans-Jørgen Wallin Weihe som har blitt kjørt til senteret av Marie Smith-Solbakken. Hun skulle ha holdt samtalen, men har blitt forhindret på grunn av annet intervju. Hans-Jørgen Wallin Weihe har ringt og Per Bekkevik kommer fra Sandøya med båt og fra landsiden med bil.

Hans-Jørgen Wallin Weihe og Per Bekkevik hilser. Samtalen kommer på bakgrunn av at sjøkaptein senere plattformsjef Per Bekkevik var medlem av ulykkeskommisjonen etter ulykken. Per Bekkevik sier at han før samtalen har gått igjennom rapporten – det er lenge siden ulykken. Bekkevik var oppnevnt på bakgrunn av sin maritime bakgrunn og erfaring fra sjøen og med oljeplattform (er).

Hans-Jørgen Wallin Weihe (HJWW) beklager på vegne av Marie Smith-Solbakken at hun hadde blitt forhindret fra å foreta samtalen. Snakker litt innledningsvis om Sandøya. Per Bekkevik har vokst opp på øya, men bor nå om vinteren på His.

KOMMISJONEN

Mye media fokus på kommisjonen. Vi tok ikke noen kontakt selv og var enige om at kun formannen skulle uttale seg. Vi var enige om det som skulle sies. Moan var svært kompetent på det tekniske. Tor Næsheim veldig flink til å sette seg inn i alt. Selv kunne jeg bidra med det operasjonsmessige, redningsutstyr og forankring. Vi kom med en rekke anbefalinger og fikk god hjelp av SINTEF.

I løpet av utredningen mye kontakt med Veritas, Sjøfartsdirektoratet, var på verftet i Frankrike, intervjuet sentrale personer. Samtalene gikk for det meste på engelsk, brukte tolk i de tilfellene de vi intervjuet ikke behersket engelsk. Var også ombord på Henrik Ibsen – da den fikk slagside hadde noen glemt å lukke et mannhull.

Vi hadde kontorer hos politiet i Stavanger. Samarbeidet fungerte bra.

Etter Alexander Kielland ulykken har mye blitt bedre – redningsutstyr har blitt bedre – beredskapen er bedre – supplybåtene har blitt bedre utstyrt for redning. Det har blitt endrede kriterier for stålqualität. Det har blitt mer kontroll med sveiseprosedyrer.

FRANSKE GRANSKINGSRAPPORTEN

HJWW spør om kan kjenner den franske utredningen. Bekkevik kjenner ikke den utredningen. Den kom etter at utredningen han var med på var avsluttet. HJWW kan heller ikke redegjøre for denne uten å ha den foran seg, men sier at han har inntrykk av at den mer fokuserte på operasjonsmessige forhold, forhaling og stabilitet (vektforhold).

FORHALING

Jeg reagerte litt på forankringen. Med ti ankre hadde belastningen blitt mer fordelt. På den tiden var det vanskelig å få det til. I dag bedre utstyr for å legge ut ankre kan lette over ledninger på bunnen.

Pentagon plattformen hadde ti forankringspunkter, bare 8 i bruk. En H-3 plattform hadde til sammenligning 8 ankre.

Forhalingen måtte gjøres likt. Det måtte gis etter på en side og strammes opp på den andre siden. Plattformsjefen kan se dragene på winchene fra brua og fra kontrollrommet. Husker ikke detaljene fra dette for Alexander Kielland så lenge etter.

Det var ekstra vindkrefter når plattformen ble bygget opp, tror ikke vekta hadde noe å si.

SPREKKER

Selv erfaring fra H-3 det ble mye sprekker i stag og måtte inn for overhaling. Konstruksjonen litt for stiv. Ocean Traveller mye sprekker.

H-3 hevet ikke og senket ikke ute. Der det var innvendig tilgang inspiserte vi etter sprekker. Dersom vi så noen tegn ble inspeksjoner intensivert. Selv erfaring fra H-3 plattform

FORTELLER OM EGEN BAKGRUNN:

Plattformsjef Nord Jarl (Gola Nor Offshore) H-3 Trondheim

Seilte kaptein i Leif Høegh på linjebåter

Begynte på sjøen i 1955

Far var skipper på lakene gikk med stykkgoods

Mye krigsseilere ute da jeg startet

Far var kaptein-løytnant i marinen – gunner offiser i konvoier – han døde tidlig som 55-56 åring av angina

Selv sluttet jeg i 1999/2000 da var jeg selvstendig næringsdrivende – representant for redersiden i New Orleans – en jack-up – jeg fulgte opp arbeidene

Takserte riggene for kjøp

Havarisjef for Trans Ocean

Takker for samtalen. Han forteller at han fisker sjøkreps og hummer – jeg (HJWW) forteller at jeg var på Flødevigen (som driver med hummer forskning) – jeg ber ham takke kona for at vi fikk legge beslag på hans tid – han humrer litt av det- hun er vant til at han er borte

KJELL STRAUME

Av Marie Smith-Solbakken, 22. februar 2019

Samtykket.

PERSONALIA

kjell.straume@gmail.com

Utdannet sivilingeniør fra NTH 1972

BAKGRUNN

Jeg kjente Torgeir Moan. Han var professor mens jeg studerte. Etter studiene arbeidet jeg i forskningsmiljøet i Trondheim noen år og flyttet så til Bergen. Var ansatt i et konsulentfirma i Bergen (Skipskonsulent AS).

SEKRETÆR I UNDERSØKELSESKOMMISJONEN

Kommisjonsmedlemmene ble utnevnt veldig fort. Det var Justisdepartementet som gjorde dette. Da kommisjonen var etablert tok Torgeir Moan kontakt med meg og spurte meg om jeg kunne påta meg å være sekretær for undersøkelseskommisjonen. Det var en stor hendelse, jeg visste at det kom til innebære utfordringer. Kjente umiddelbart at dette var en oppgave jeg ønsket å ta fatt på. Så var det at det var Torgeir Moan som spurte, en mann jeg kjente fra før og hadde stor respekt for. Jeg beholdt min ordinære ansettelse i firmaet jeg jobbet i og ble innleid til kommisjonen.

ARBEIDSOPPGAVER

Det viste seg at det å være sekretær for undersøkelseskommisjonen var en fulltidsjobb. Jeg var på kontoret i Bergen kun en dag i uken i den tiden jeg jobbet for kommisjonen.

Kommisjonens arbeid foregikk i Stavanger. Vi fikk kontorplasser på politikammeret der. Jeg begynte fort å samle og systematisere den tekniske informasjonen. Kommisjonen var i gang med intervjuer av overlevende.

Jeg husker ikke tidspunkt fra vi gikk over fra å samle inn data til å gjøre analyser. Umiddelbart viste det seg at data var sentralt. Konstruksjonstegninger var interessante og utrolig viktige. Min oppgave var å få tak i disse via ulike kilder. Prøve å illustrere. Vet ikke når vi skjønnte at det var det materialtekniske som var sentralt.

ÅRSAKEN

En sprekk oppstod pga det materialtekniske. Det var feil i en sveis. Som så ledet til et utmattingsbrudd. I løpet av de tekniske undersøkelsene, ble det entydig fastslått at det var det som var årsaken, til at mange stag brøt sammen. Først utmattingsbrudd, så når det ene staget røyk av utmatting, så røyk de de andre av overbelastning. Tidspunktet på når utmattingsbruddet var en realitet har sammenheng med antall belastninger. Vekslende laster fører til brudd i stål før eller senere. Utmattingsbruddet ville skjedd på et tidspunkt. Det kunne skjedd tidligere det kunne skjedd senere.

HVA MED RUST?

Det er ikke rart at det er rust på stål. Hvor dypt rusten er det viktige spørsmålet. Overflate rust er ikke det minste rart. Det finnes ingen indikasjoner på at det var noe annet enn overflaterust. Det er som det er med skip i havnen. Du ser rusten men den er ikke farlig,

OPERASJONELLE FORHOLD

Vi prøvde å uttrykke dette. Verken det at plattformen lå på 8 ankerliner eller at den lå mot bølgene var avgjørende for at bruddet skjedde på dette tidspunktet. Det hadde betydning, men bruddet hadde kommet uansett.

UTMATTINGSBRUDD

Utmattingsbruddet kunne fastslås ved visuell inspeksjon. Både plattformen og det staget var tilgjengelig. Slik at vi kunne vi inspisere bruddflater. Det var ved visuell inspeksjon som gjorde at vi konkluderte. Det så ut som utmatting.

Så ble prøver stag brent av og sendt til undersøkelse til Statoils materiallaboratorium og Sintef laboratorium. Det ble gjort metallurgiske undersøkelser og mikroskopiske overflatestudier.

Det var en entydig konklusjon på hva som hadde skjedd. Det var et stålrør som var sveist inn i det fatale staget. I den sveisen var det en feil. I de undersøkelsene vi gjorde hadde svekkelsen startet umiddelbart etter sveisen. Det var maling inni i sprekken. Så det må ha skjedd under produksjon. Den var ikke en styrkebærende sveis. Og derfor var det ikke krav til kvalitet. Veritas hadde ingen plikt til å undersøke den sveisen, siden den ikke var konstruksjonsbærende. Det lå ikke i deres oppgave. Burde de ha tenkt på det? Det er en helt annen ting. Feilen oppstod under konstruksjon. Sveisen ble ikke kontrollert, og det begynte å bygge seg opp et utmattingsbrudd. Sprekken var der og utviklet seg til et utmattingsbrudd som skjer over år og med tusenvis av belastninger.

STABILITET

Når den ene av de fem leggene datt av hadde ikke plattformen stabilitet, da ble det vanninntrenging. Det er det som er avgjørende.

Dører, skott var åpne?

De burde ikke være åpne i dårlig vær. Men det er ikke ulovlig. Husker ikke hvordan vi kartla og vektla at det lå noen sveisekabler inni dører som ikke kunne lukkes. Husker at vi kartla gjeldende regelverk for å se om det var regelbrudd. Hovedpoenget er at når leggen detter av, ville det komme vanninntrenging og plattformen ville kantret uansett.

KONSPIRASJONSTEORIER (EKSPLOSJON)

Det var mye kommisjonen ikke undersøkte. Det var ingen indikasjoner på eksplosjon overhodet. Det er ingen av vitneavhør som kan tolkes slik. Jeg var ikke tilstede, men leste noen. Lydene som ble omtalt av vitner kunne ikke tolkes som eksplosjon. Det var heller ingen visuelle ingen spor som tilsa at det kunne være eksplosjon. Det ble sortert under en av de mange konspirasjonsteoriene.

SØKSMÅL MOT BYGGHERREN

Det var planer om å saksøke det franske verftet når man oppdager at det har skjedd en feil under konstruksjon. Undersøkelseskommisjonen hadde ikke mandat til å reise søksmål eller fordele skyld. Kommisjonen mandat var å fremskaffe fakta og komme med anbefalinger.

Vitenskapelige og Tekniske fagmiljøer

EGIL ABRAHAMSEN, VERITAS

Av Else M. Tungland, 9. august 2016

Godkjent 21.09.2016

PERSONALIA

egiab@online.no

Det som gjorde mest inntrykk i forhold til Kielland var at 123 mennesker mistet livet. Det verste som kunne ha skjedd var at vi i DNV ikke tok lærdom av dette. Vi var derfor med i alle faser og undersøkelser etter ulykken.

DNV ble pådrivere for utdanning av flere skipsingeniører. DNV hadde vel det sterkeste miljøet på det marintekniske området i Norge på den tiden. Mange oljeingeniører har vært innom Veritas, også Moan som var i Granskningskommisjonen etter ulykken.

BAKGRUNN

Egil Abrahamson er tidligere administrerende direktør ved Det Norske Veritas. Han er sivilingeniør fra skipslinjen ved NTH og har også studert IT for bruk ved styrkeberegninger for skip ved University of California, Berkeley. Abrahamson har hatt en rekke styreverv og har vært en pådriver for utdanning av flere skipsingeniører, blant annet ved NTH

KIELLAND ULYKKEN 27. MARS 1980

Da jeg fikk høre om ulykken var jeg i Trondheim og hold foredrag. Da var det rett tilbake til Oslo. Vi satte straks sammen en interngruppe som gransket ulykken.

Arbeidsmøte som ble satt i gang etter ulykken ble ledet av Einar Røen (han døde nylig).

Det Norske Veritas sine arbeidsoppgaver i forhold til Alexander L. Kielland plattformen:

- Var med før byggefasen startet. Godkjente tegninger, materialvalg m.m.
- Inspeksjon og på stedet under bygging.
- Kontroll og sertifisering ved levering.
- Årlige, eller 2- årlige inspeksjoner.
- Gransking av ulykken.

Årlige, eller 2 årlige inspeksjoner. Husker ikke hvor omfattende disse var, eller når siste inspeksjon på Kielland ble utført. Det var operative folk som tok seg av dette. Det var da både kontroll av at systemer og rutiner i tillegg til visuelle inspeksjoner.

Klassing hvert 4. År. Dette var en mer omfattende undersøkelse.

Innimellom dette var det mannskapet sitt ansvar å sjekke plattformen for sprekker ol.

Hadde mannskapet rapportert om sprekker før plattformen kantrer?

Jeg mener at de hadde det. Det er ikke uvanlig med sprekker i slike konstruksjoner.

Veritas hadde kun ansvar for det strukturelle, mens Sjøfartsdirektoratet tok seg av operasjonelle ting som brannvern og livbåter.

ULYKKES ÅRSAK

Årsaken til at riggen kantret var et brudd i et stag der det var sveist inn ekstrautstyr. Dette førte til gradvis trettetsbrudd og at den ene leggen ble revet av i dårlig vær.

Det var et seigt brudd – ikke sprøtt, noe som betyr at stål kvaliteten var i orden. Selve sveisen var dårlig. Dette var det umulig å se med det blott øyet. Vi måtte ha tatt røntgen for å oppdage det. På den tiden hadde vi ikke mulighet til å se det.

KONSEKVENSER AV ULYKKEN

Det som gjorde mest inntrykk i forhold til Kielland var det at 123 mennesker mistet livet. Det verste som kunne ha skjedd var at man ikke tok lærdom av dette. Derfor var vi med i alle faser og undersøkelser etter ulykken. Vi måtte ta lærdom av det som hadde skjedd.

Resultatet av Kielland ulykken var at vi fikk en kraftig forbedring av sikkerheten. På den måten fikk vi gjenopprettet tilliten.

Plattformen manglet Redundans. Redundans er et mål for hvilket omfang av svikt en konstruksjon kan tåle uten å tape funksjonalitet. Det må være sikkerhetsmarginer. Noen som treer i kraft dersom det første går galt. Dersom det første svikter så virker det neste. Etter Kielland ulykken etablerte vi et system med 3 sikkerhetsringer.

Det følte som et nederlag, men kritikken vi fikk var også en motivasjon til å gjøre det bedre. Vi var veldig opptatt av å bli bedre.

DNV ble pådrivere for utdanning av flere skipsingeniører. Vi var de eneste som hadde kompetanse på dette på den tiden. Mange oljeingeniører har vært innom Veritas, også Moan som var med i Granskningskommisjonen etter ulykken.

Han bidrog blant annet til å utvikle endelige elementers metode. Beregninger som også brukes på faste installasjoner. Det ble også utviklet metoder for bølgeberegning. Dette hadde ikke vært mulig uten NTH.

PER JARL FLOBERG EVENSEN, VERITAS

Av Marie Smith-Solbakken, 8. august 2016.

PERSONALIA

F 1953

Per.floberg@gmail.com

BAKGRUNN

Dykker / Undervannskontrollør Veritas

Aker Solution

Permittert

BRUK OG GJENNOMFØRING

Per Jarl Floberg Evensen ble kontaktet av meg 8. august 2016. Samtykke til å kunne benytte notatet som et grunnlagsdokument i vår fremstilling om Alexander L Kiellandulykken herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer.

Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at ettertiden skal få del i dette. Mail 06.01.2019.

ARBEIDET I NORDSJØEN PÅ BEGYNNELSEN AV 80-TALLET

Jeg var undervannskontrollør med NDT sertifikat og kontrollerte sveiser under vann på Ekofiskfeltet.

Arbeidet for Veritas. Sammen med et team fra Veritas var jeg med å kontrollere alle kritiske sveiser på installasjoner på Ekofisk. Det var kontinuerlig prosess. Det var et oppsatt inspeksjonsprogram.

Vi var på Nutec i Bergen og øvde oss og fikk opplæring. Veritas bygget modeller på Høvig, og vi hadde et svømmebasseng hvor vi øvde oss på å finne korrosjon innvendig og utvendig under vann.

På Ekofisk kontrollerte vi noder som hadde stor belastning. Sveiser klasser som primær- og sekundær sveis. Disse kontrollene blir loggført av Veritas. Eks: Primærveis er sveisen mellom stag og legg.

ALEXANDER L KIELLAND

Kielland var en boligplattform.

HENRIK IBSEN

Jeg kontrollerte Ibsen. Det var en jobb jeg gjorde senere. Jeg var der og kontrollerte Ibsen da den fikk slagside.

SJEKKET /INSPISERTE /KONTROLLERTE SVEISER

Alle sveiser har feil. På Kielland var det en hydrofon. Det er en sekundær sveis. Den vil ikke bli betraktet som en høyt belastet sveis. Vi sjekket alle sveiset kontinuerlig etter oppsatt program. Og sveisen ved hydrofonen var ikke en del av inspeksjonsprogrammet

Vi var i Nordsjøen 14 dager om gangen. Jeg jobber for Veritas på Seaway Falcon. Vi hadde også jobber på land.

ETTER KIELLAND

Etter Kielland valgte jeg å fullføre utdannelsen. Jeg var ikke ferdig utdannet ingeniør da Kiellandulykken kom. Veritas fikk massiv kritikk i etterkant av Kielland, det var lite å gjøre, og jeg valgte å slutte for å fullføre utdanning.

I 1985 hadde jeg NDT sertifikat (NTD sertifikat som gjør en kvalifisert til å kontrollere områder en ikke kommer til fra overflaten) og ingeniørutdanning, men jeg fikk ikke jobb i Veritas.

Veritas fikk massiv kritikk som følge av Kielland. Det var ansettelsesstopp i Veritas i 1985.

BOLIGPLATTFORM

Jeg har landet på Kielland i forbindelse med en transportetappe. Landet for å dra videre. Om jeg har dykket på Kielland klarer jeg ikke å huske. Kielland var en boligplattform og var leid inn til Phillips.

ÅRSAKEN

Snakket ikke noe om havariet i mitt arbeidsmiljø.

Alle vet at det var en stor storm, og ankerkjettinger som lå ute, og stadig forhalinger og oppankring. Kielland ble dradd vekk fra plattformen den lå inntil. De drar den utover ved hjelp av vinsjer. Det blir som å dra i et stolbein.

SPREKKEN

Veritas ble kritisert for at de ikke hadde sett sprekken. Det er urettferdig. Vi hadde et program. Sveisen ved hydrofonen kom ikke inn i noe program. Det var en instrumentgjennomføring og er ikke en del av et inspeksjonsprogram.

Det var ikke noe som skulle tilsi at staget med hydrofonen ble kontrollert. Inspeksjonsprogrammet for Alexander Kielland var utarbeidet Veritas og var det Phillips forholdt seg til.

SPREKK OG SPREKKDANNELSER

Du ser ikke en sprekk, en sprekk bare er der. Stagene er begrodd, det er tang og tare på de. For å sjekke en sveis, må du gå på med stålborste, rengjøre og så sprøyte på med fluoriserende midler.

BJØRN LIAN, STATOIL

Av Else M. Tungland, 28. Januar 2016, Sola Strandhotell

Samtykket

Lian var med i arbeidet til Granskningskommisjonen etter Alexander Kielland-ulykken. Jobbet med materiell til kommisjonens rapport (NOU 1981:11, til Justis- og politidepartementet i mars 1981.) Kommisjonens oppgave var å undersøke forholdene omkring kantringen av plattformen.

Ble pensjonist for 10 år siden. Elsker jobben og ønsket egentlig ikke å gå av, men har jobbet med faget på oppdrag for ulike prosjekt etter dette. Synes at det er kjekt når noen spør om dette. Han har tatt mange bilder som vi kan bruke.

BAKGRUNN:

Ingeniør. Har jobbet i Statoil i perioden 1. januar 1975 til 31. august 2005 som sivilingeniør, materialteknologi. Han arbeidet blant annet med North Stream prosjektet, (rørledning for naturgass mellom Russland og Tyskland gjennom Østersjøen) i 4 ½ år. Har hatt arbeidsoppgaver som: Innkjøp av stål, utarbeidelse av spesifikasjoner, utvelgelser og kontroll av kvalitet m.m.

OM UNDERSØKELSEN

Han deltok i gransking allerede dagen etter ulykken, da den avrevne leggen var tauet til land. (Ble hentet av politiet i "Svartemarja" da han skulle på møte i forbindelse med etterforskningen. Naboene lurte på hva han nå hadde gjort.) Han jobbet altså med gransking av ulykken fra den 28. mars til høsten samme år. Han ble fritatt fra jobben i Statoil for å jobbe med Kielland ulykken. Hans rapport var ferdig 30. september 1980, mens «Undersøkelseskommisjonens rapport ble offentliggjort først våren 1981.

Pressen var pågående men han holdt de unna ved å henvise til andre. Ingen ringte ham privat.

Han forteller at hovedårsaken til bruddet var dårlig sveis i hydrofonens innsveising i stag D3. Lian hadde under intervjuet med seg bilder, rapporter og en avskåret bit av D staket som viser "årringene" i bruddet.

Han mente at Veritas burde ha oppdaget den dårlige sveisen av hydrofonen under inspeksjon av plattformen når den var under bygging, men han er ikke forundret over at de ikke oppdaget dette. Det er vanskelig å se *sprekker* når flaten var malt over, men alle sveiser skal undersøkes. Tester med ultralyd(?) eller magnetisk metallpulver ville kunne ha avslørt dette. Det ble det snakket lite om under granskningen.

Det var et dreneringshull i staget (se bildet). Det betyr at det var vann i staget når dette var under vann.

Det var riggeier dvs. Stavanger Drilling som ønsket å sette inn hydrofonen. Den var ikke planlagt fra begynnelsen av. Signal fra hydrofonen blir brukt for å kunne posisjonere riggen i forhold til borehull og var altså et redskap som gjorde den daglige driften lettere under boring.

Det ble ikke funnet stål av dårlig kvalitet. De tok stikkprøver, men alt var ok.

Riggen var planlagt å være forankret med 10 anker. Kielland hadde fått godkjent forankring med 8 anker. Lian mener at det ikke er usannsynlig at manglende anker kan hatt betydning for økt belastningen av D-staget og medvirket til bruddet.

Før bruddet er det sannsynlig at folk på plattformen kan ha hørt lyder av metallet som gnisset i bruddflaten, da dette har gitt etter gradvis over lengre tid. Dette kan altså være forklaringen på at mannskap vi har snakket med har hørt banke og gnisselyder fra riggen. Et fenomen som ble forklart med at det var gjenferdet av en franskmann som skal ha blitt sveiset inne under byggingen. "Franskmannen" skal ha vært svært aktiv om dagen før ulykken inntraff.

EMIL AALL DAHLE, NTNU

Av Tor Gunnar Tollaksen, 20. november 2018, godkjent 21. november 2018 (mail).

Artikkel publisert i Stavanger Aftenblad 1. desember 2018.

BAKGRUNN

Maritim konsulent som er sakkyndig på skipsfart. Utdannet sivilingeniør, professor ved NTNU, sjefingeniør i Sjøfartsdirektoratet og overingeniør og sjefingeniør i Det Norske Veritas. Deltatt i en rekke utredninger og granskinger etter ulykker som Alexander L. Kielland-ulykken, Concem-ulykken 1985, og ulykker i fiskeflåten. Skrev rapporten: Dahle EA. Alexander L. Kielland. Intakt og skadet stabilitet. Vedlegg til ulykkesrapporten for ALK. Justisdepartementet 1980.

LEVERTE RAPPORT OM STABILITET TIL GRANSKINGSKOMMISJONEN

En konfidensiell rapport etter «Kielland-ulykken» viser at dårlig sjømannskap gjorde at «Alexander L. Kielland» kantret raskere enn nødvendig. Den forklaringen la granskingskommisjonen liten vekt på.

-Min rapport er ikke noe å hemmeligholde, sier Emil Aall Dahle 38 år etter at han laget sin stabilitetsrapport etter «Alexander L. Kielland»-ulykken på Ekofisk-feltet, 27. mars 1980 hvor 123 mennesker mistet livet.

Ingen av delrapportene som granskingskommisjonen bygget sine konklusjoner på, er blitt gjort åpne for allmenheten. Men forskere kan få særskilt innsyn. Denne uken tok Arkivverket til orde for en gjennomgang av underlagsmaterialet til granskingskommisjonen for å se om mer av materialet kan gjøres allment tilgjengelig.

Dahle er nå pensjonist, men har 18 års erfaring fra Veritas og var også i flere tiår medlem av den faste havarikommisjonen for fiskeflåten. Dahle jobbet ved NTH i Trondheim da han gjennomførte rapporten sin for granskingskommisjonen etter «Kielland»-ulykken i 1980. For to år siden deltok han på den åpne høringen som Kielland-nettverket arrangerte i Kielland-saken. Den gang skrev også Aftenbladet om Aall Dahles rapport. Høringen kom i stand etter at den nye «Kielland»-boken "*Alexander L. Kielland*": *hendelsen, etterspillet, hemmelighetene*, med UiS-professor Marie Smith Solbakken i spissen i samarbeid med blant andre Aftenbladets Ellen Kongsnes, ble lansert høsten 2016.

-HVA VAR DET AALL DAHLE EGENTLIG LA FRAM I SIN RAPPORT SOM ER MERKET «KONFIDENSIELL»?

I en fyldig artikkel på Store Norske Leksikon som Aall Dahle har forfattet sammen med UiS-professor Marie Smith-Solbakken, kommer det fram at selve katastrofen skyldtes rask vanninntrenging som følge av at dører og luker som skulle ha vært lukket, ikke var lukket, og at utstyr ikke var sikret. Plattformen tapte etter Dahles vurdering stabilitet på grunn av vanninntrenging og vektforskyvning.

Hans rapport påpeker brudd på rutiner, mangelfulle og manglende rutiner og ansvaret til plattformsjefen for at plattformen var sjøsikret. Dette ansvaret inkluderte å sørge for at luker og skott var lukket slik at faren for vanninntrenging ble redusert.

Stabilitetsrapporten til Aall Dahle ble ikke nevneverdig utbrodert i den offisielle granskingsrapporten, men Aall Dahles konklusjoner var uten tvil tøffe og rammet direkte

ansvarlig kaptein om bord på «Alexander L. Kielland». Dette kunne videre gjort at søkelyset i større grad også ble rettet mot operatør Phillips Petroleum som var overordnet ansvarlig for arbeidsrutinene på riggen selskapet hadde hyret inn.

Den offisielle granskingsrapporten støtter Aall Dahle i synet på at katastrofen kunne vært unngått: «...Avbrekkingen av D-søylen trengte ikke å ha medført noen katastrofe. Hadde plattformen etter bortfallet av et av hovedelementene hatt tilstrekkelig evne til å holde seg flytende i stabil posisjon, i det minste noe lenger tid enn tilfellet var, ville ulykken fortsatt hatt et begrenset omfang», skriver granskingskommisjonen.

Slik Aall Dahle ser Kielland-ulykken dreier det seg om en ulykke i to faser. Den ene fasen skjer når D-beinet faller av, men selve katastrofen inntreffer når plattformen kantrer. Selve kantringen skjer som følge av rask vanninntrenging.

-Det som skjedde med «Alexander L. Kielland», og for så vidt også andre båter i lignende situasjoner, slik nå sist med fregatten «Helge Ingstad», er at de legger seg over i «stabil sideleie». «Kielland» la seg med slagside på cirka 30 grader. Her kunne plattformen ligget lenge om den var tett, litt avhengig av om hvor mye bølgene ville kunne påvirket denne posisjonen og sørget for vanninntrenging. Men beklageligvis fosset vannet inn i «Kielland», og plattformen gled over i en ny «stabil tilstand» og snudde seg helt rundt, forklarer Aall Dahle som er opptatt av å få fram at flytende innretninger har mer enn en «stabil» posisjon og at de skal kunne holde seg flytende selv om de krenger.

- HVORFOR FOSSET VANNET INN?

-Det som jeg har skrevet om i min rapport er at dører var åpne. Noe som også er konstatert av vitner. To dører som sto åpne, kom under vann da riggen lå i 30 grader. Dette sørget for rask vanninntrenging som førte til at «Kielland» mistet stabiliteten i den posisjonen den hadde lagt seg i, sier Aall Dahle.

Fra sin fartstid i havarikommisjonen for fiskeflåten sier han at det gikk igjen i flere saker at åpne dører førte til at båtene mistet stabilitet.

-Når dører er åpne, vitner det om dårlig sjømannskap. Min hovedagenda er at dører på skip og flytende konstruksjoner skal være igjen når de ikke er i bruk. Erfaringsmessig har det vært en stygg tendens til at dører står åpne. Plattformsjefen på «Kielland» skulle sørget for at dørene var igjen, sier Aall Dahle.

-TROR DU AT DIN KLARGJØRING OM ÅPNE DØRER SOM PEKTE PÅ PLATTFORMSJEFEN SOM ANSVARLIG VAR ÅRSAKEN TIL AT RAPPORTEN BLE KLAUSULERT?

-Jeg tror det var av hensyn til plattformsjefen og andre ansvarlige for rutinene om bord. Man skal ikke henge ut folk selv om de følger en dårlig praksis. Jeg konstaterte bare at dørene var åpne og har ikke noe behov for å peke noen, men på sjøen er det klare ansvarsforhold når det gjelder slike ting, forklarer Aall Dahle:

«Det synes klart at fyllingen har skjedd gjennom åpne dører som førte ned til stagene, og åpne dører i P5-skottet inn til innredningen. Under de rådende værforholdene burde dørene vært lukket i henhold til Lastelinjekonvensjonen av 1966, og i henhold til operasjonsmanualen. Eventuelt reparasjonsarbeid skulle og burde derfor ha blitt avbrutt, og åpninger skulle vært lukket igjen. Ulykken skyldtes at et stag og en fot falt av, men havariet

skjedde i løpet av 20 minutter ved at plattformen mistet stabilitet og kantret helt rundt», skriver Aall Dahle og Marie Smith-Solbakken i artikkelen de har publisert sammen. Men til tross for dette, er Emil Aall Dahle forsiktig med å mene noe om at mange flere menneskeliv kunne vært spart dersom «Alexander L. Kielland» hadde holdt seg flytende lenger.

-Det er nærliggende å tro at kanskje flere menneskelig hadde vært reddet dersom plattformen lå lenger i «stabilt sideleie». Men med datidens mangelfulle redningssystemer og de rådende værforholdene som var, tror jeg dessverre det ville hatt begrenset betydning for hvor mange menneskeliv som kunne vært reddet, sier Aall Dahle.

-BLE DET TATT TILSTREKkelig HENSYN TIL DINE KONKLUSJONER I GRANSKINGSRAPPORTEN?

-Det ble nevnt at dører sto åpne, men ikke vektlagt på samme måte som jeg gjorde. Meningen når en rigg krenger og legger seg i stabilt sideleie er at den skal kunne holdes flytende, nettopp for at folk skal kunne komme seg ut. Rigger og båter er bygget for det, men det avhenger av faktorer som at dører er lukket for at dette skal innfris. Som tidligere styrmann og mening sjømann ligger dette med å lukke dører i blodet hos meg. Jeg reagerte kanskje derfor sterkere på dette enn andre som ikke har så god innsikt i godt sjømannskap. Dører skal alltid være igjen ute i havet på skip eller flytende plattformer, uavhengig av været, understreker Aall Dahle.

ALBERT JOHNSEN

Av Tor Gunnar Tollaksen, 20 februar 2019.

PERSONALIA

Født: 24. juli 1949

Yrke: Sivilingeniør, MBA, og tidligere pionerdykker

Gift: Samboer, har bak meg et tidligere ekteskap, to voksne barn.

Bosted: Hinna, Stavanger.

BAKGRUNN:

Dykker. Begynte i Nordsjøen som dykker vinteren 1972 . Var med på dykkernes bidrag til tidligproduksjonen fra Gulftide på Ekofisk, samt dykkingen knyttet til installasjon av de nærliggende konstruksjonene, som var de første på norsk sokkel. Hadde vekselvis dykker og dykkerlederposisjon fram til 1975 da jeg ble superintendent for metningsdykking fra «DSV Arctic Surveyor», og hadde denne jobben fram til 1979. Jobbet i denne tiden for selskapene Three-X, Comex, Ocean System og Scan Dive. Begynte på ingeniørhøgskolen i Bergen høsten 1979, men hadde sommerjobber som metningsdykker og supervisor for Wharton & Williams (2W) på Statfjordfeltet. Reiste etterpå til USA og tok sivilingeniørutdanning og kom tilbake våren 1983. Begynte da som leder for Mobils dykkeravdeling og var de neste to o et halvt årene ansvarlig for dykkeoperasjonene i forbindelse med utbyggingen av Statfjordfeltet. Da jeg startet i jobben, hadde det vært store problemer med fremdriften av dykkeoperasjonene på grunn av sikkerhetsrelaterte problemer. På grunn av mangelfulle myndighetskrav måtte dette løses ved å ta utradisjonelle grep, så som å etablere Mobils egne sikkerhetsregler

Fra 1986 til 1988 var jeg leder for Statoils dykkeravdeling. Statoil hadde på den tiden et imageproblem i oljeindustrien med hensyn til sikkerhet innen dykking, og da driftsansvaret for Statfjordfeltet skulle overtas av Statoil, ble jeg overført i all hast for å bygge opp ny dykkeravdeling i selskapet. Men dette viste seg å være en skuffelse for meg, uten at jeg da forsto årsaken. Det viste seg nå at Statoil ikke ville bygge videre på Mobils «Criteria for Diving Operations», som blant annet inneholdt krav og sikkerhetsregler for dykkeoperasjonene. Uten spesifikke og gode myndighetskrav var en i samme situasjon som Mobil hadde vært på Statfjord før jeg overtok ansvaret for dykkeoperasjonene. Det kan også nevnes at de kravene som vi hadde satt for dykkeoperasjonene på Statfjord noen år senere ble lagt til grunn da Oljedirektoratet på 1990-tallet måtte etablere bedre regler for dykking på norsk sokkel.

I 1988, etter mer enn to år i en form for «husarrest» uten mandat eller ressurser, sluttet jeg i jobben som ansvarlig for dykking og arbeidet videre i Statoil-systemet i ulike ingeniør- og lederroller fram til jeg gikk av i 2008.

Gjennomføring og bruk:

Albert Johnsen har engasjert seg i «Kielland»-saken på bakgrunn av sine egne erfaringer etter arbeid i oljeindustrien i mer enn 40 år, først som dykker og dykkerleder, etter hvert som sivilingeniør og leder i Mobil og Statoil. Han ser klare sammenhenger mellom dykkersaken og «Kielland»-saken, samt andre forhold rundt den norske oljeindustrien som er tydelig preget av myndighetenes taushet og hemmelighold.

Johnsen ble intervjuet 20. februar 2019 og er blitt orientert om minnedatabasen etter «Kielland»-ulykken hvor intervjuer med overlevende, vitner, etterlatte og andre med tilknytning til ulykken gjøres tilgjengelig for videre forskning. Johnsen var positiv til dette arbeidet og ønsker at intervjuet gjøres tilgjengelig i minnedatabasen. Intervjuet ble godkjent med enkelte presiseringer den 25. februar 2019.

Varsler i dykkersaken

Jeg har jobbet med dykkersikkerhet fra første dag i Nordsjøen og var tidlig i diskusjon med ulike beslutningstakere i de aktuelle selskapene og myndighetene. Har nok tidlig vært en form for varsler spesielt med hensyn til oljeselskapers, dykkerselskaper og myndigheters holdning til raske dekompresjonsprofiler som vi mener har skadet dykkerne. I starten var det lite gehør for denne problematikken. Selv etter hvert som skadeomfanget ble synlig og dokumentert og dykkere ga klart uttrykk for problemene, ble lite gjort. I Mobil tok vi selv tak i dette på egenhånd og innførte selv bedre dekompresjonstabeller for dykkingen på Statfjord-feltet, noe som dessverre ikke ble fulgt opp da Statoil overtok som operatør. Først på 1990-tallet kom Oljedirektoratet med krav om tilsvarende dekompresjonstabell som vi hadde brukt i Mobil.

Hvorfor har du engasjert deg i «Kielland»-saken?

Det er tydelig for meg at sannheten dekkes til. Jeg mener det er et samfunnsansvar å få fram sannheten om denne store ulykken. Det er mange fellesnevnerer med dykkersaken, spesielt når det gjelder motstanden fra myndighetshold til å få fram sannheten. Det går faktisk en rød tråd gjennom hele norsk oljevirksomhet på det med hemmelighold som har rammet flere sakskomplekser, blant dem dykkersaken og «Kielland»-saken.

Da dykkersaken skulle granskes i år 2000, ønsket dykkerne at jeg skulle være med i granskningskommisjonen. Lagdommer Petter Lossius, som var granskningsleder, ringte og var tydelig på at han ville ha meg med i kommisjonen sin. Da jeg gikk til Statoil og spurte om det var i orden at jeg deltok, så kom de med et ullent svar, og noen få dager senere snudde Lossius plutselig med det resultat at det ikke var dykkerkyndige personer med operasjonell kunnskap om dykking i granskningskommisjonen. Det var heller ingen som oppdaget at Oljedirektoratets arkiv for dykking på Statfjord aldri ble fremlagt, verken for granskningen eller senere rettsbehandling. Det var heller ingen som kunne stille «vanskelige» spørsmål til ansvarlige beslutningstakerne.

Dykkerne fikk dermed heller ikke den innsikten i granskningen som vi var lovet av Stortinget, selv om vi er ofre i en sak som inkluderer både helseskader og fatale ulykker. I seg selv kan dette være brudd på menneskerettskonvensjonen. Dykkersaken var preget av hemmelighold og manglende innsyn, også i ettertid. Denne granskningen lå også til grunn for faktum i de påfølgende rettssakene. Ettersom myndigheten fikk granskningen inn i sitt eget spor, fikk de også de senere rettssakene inn i sitt eget spor. Myndigheten har klamret seg til forestillingen om at *«hadde de visst at dykkere ble skadet, ville de vært ansvarlige, men ingen sa ifra og de visste ikke hva som skjedde»* og dermed kan Staten heller ikke holdes ansvarlig, ifølge dem selv. Men dette er positivt helt feil. Jeg har selv gjort flere av Statens representanter oppmerksom på problemene med dykking allerede fra tidlig på 1970-tallet og med jevne mellomrom i det videre løp. På Statfjord stanset framdriften i dykkingen nesten opp før vi fikk bedret sikkerheten med blant annet våre egne dykkertabeller. Staten visste veldig godt hva som foregikk og det er ingen grunn til å slå seg til ro med slik forklaring fra Statens side. Tilsvarende hemmelighold ser vi også i «Kielland»-saken. Dette er en nærliggende sak hvor granskningskommisjonen og myndighetenes konklusjoner spriker fundamentalt fra senere vitnemål og utsagn fra vitner, overlevende og pårørende. Mange av de mest sentrale vitnene

og rapportene ble heller ikke hensyntatt. Her ser det ut til at myndighetene igjen hadde interesse av at konklusjonen i granskningen ble som den ble, og at de ansvarlige ikke skulle stilles til ansvar. Myndighetene ønsket ikke å få fram hele sannheten i denne saken heller.

27. mars 1980

Jeg hørte første gang om «Kielland»-ulykken da jeg var i gang med studiene i Bergen. Jeg husker de første bildene etter ulykken. De brant seg fast. Jeg husker at jeg så på det som et resultat av «cowboy-virksomheten» i oljebransjen og manglende kontroll med risikable arbeidsoppgaver, som jeg også hadde opplevd, kjempet mot og fryktet skulle skje. Jeg hadde opplevd fatale ulykker både som tidligere gruvearbeider og dykker, og det hadde vært nære på flere ganger i Nordsjøen. Det virket som mange beslutningstakere i næringen ikke hadde forståelse for at ting virkelig kunne gå alvorlig galt. Min egen erfaring var at jo mer risikable oppgavene er, jo mer økonomisk lønnsomt blir det å tenke sikkerhet. Planlegging og forberedelser er nøkkelen, og bedre effektivitet og framdrift blir ofte ren bonus.

Jeg hadde hatt to av de mest risikable yrkene i verden, som gruvearbeider på Svalbard og dykker i Nordsjøen, og hadde opplevd at kolleger hadde omkommet både innen gruvearbeid og dykking. Følte at jeg hadde et forhold til sikkerhet og risikabelt arbeid, men jeg opplevde å være på kollisjon med den rådende kulturen i oljeindustrien. Jeg opplevde at holdningen i Nordsjøen den gang var at sikkerhet kun var kostbart og tidkrevende, og skulle kun nevnes i festtaler. Risikoutsatt arbeid ble håndtert ved at en lukket øynene og snudde ryggen til det.

Tilslørte konklusjoner

Den første tiden etter ulykken hadde jeg ikke problemer med den offisielle forklaringen. Men vi hørte jo rykter vi som jobbet i bransjen og kjente en del folk. Jeg oppdaget ut over 1980-tallet at mange vitner ikke hadde kommet til orde i «Kielland»-granskningen, folk var ikke blitt hørt og mange heller ikke innkalt som vitner. Dette var et mønster jeg kjente igjen fra min tid i Nordsjøen. Det var et mønster hvor de som sto oppi saker ikke ble hørt eller forstått av teoretikerne som gransket og tok beslutningene. Det var ikke vilje eller evne til å høre på viktige vitner og mange detaljer. Bakenforliggende informasjon skulle ikke fram.

Da jeg ble engasjert i dykkersaken igjen i 1999, og på starten av 2000-tallet, opplevde jeg den samme problematikken med granskningen. Det som dykkerne sa og de opplevelsene som de hadde hatt, ble enten ikke tatt med eller ble misforstått og nedvurdert av de som gransket. Årsaken kan være både manglende kunnskap eller bevisst tildekking.

Dette er også et resultat av selve sammensetningen av granskningskommisjonene, hvor det både i «Kielland»-saken og dykkersaken ikke ble tatt hensyn til ofrene, vitnene, eller de som saken dreide seg om. Granskningskommisjonene fremstår ofte som «bedrevitere», hvor de selv fortalte ofrene hva de hadde opplevd, eller måtte ha opplevd og sett. Når granskninger er rigget slik, framstår de mer som tildekkingskommisjoner som ikke skal få fram sannheten. Diskusjonen om hemmeligholdet og de mange fellesnevnerne i disse sakene gjorde meg mer og mer interessert i hva som virkelig hadde skjedd i «Kielland»-saken. Jeg begynte å gjøre undersøkelser selv, satte meg inn i problemstillingen, tok kontakt med overlevende, vitner og tekniske eksperter som hadde engasjert seg i saken. Mitt inntrykk om at det er klare paralleller mellom «Kielland»-saken og dykkersaken har forsterket seg. Begge er saker hvor det er klart at myndighetene ikke ønsker at sannheten skal komme fram.

Årsakssammenhengen

Jeg mener at den offisielle rapporten om «Kielland»-ulykken er feil på flere punkter. Det var ingen sveisefeil på D6-staget og således ikke den utløsende årsak til ulykken. Derimot synes

det å være en beleilig forklaring å kunne legge skylda på det franske verftet. Plattformen var ikke designet for stor belastning fra fortøyningswirene lagt ut på den aktuelle måten over nærmere fire år. Konstruksjonen og stagene var ikke designet for å tåle så store bøyemoment over så lang tid. De påståtte sveisefeilene kommer nøyaktig «klokken 12 og klokken 18» på det horisontale staget, og det er akkurat slik, og på de stedene, hvor bøyemomentet treffer staget og hvor utmattingsbruddet derfor vil starte ved slik feilaktig belastning.

Jeg stoler altså ikke på granskningskommisjonen når den hevder at ulykken skjedde som en følge av sveisefeil i D6-staget. Slik jeg ser det var D6 utsatt for utmatting over flere år, og var kuttet helt av i god tid før ulykken, trolig allerede høsten 1979. D3 og D4 stagene overtok dermed belastningen som D6 hadde hatt tidligere. Det kan ikke være tvil om at kaptein Sæd begynte å bli bekymret for sprekkdannelse i plattformen tre måneder før ulykken (Jf. rettslig avhør med enken etter kapteinen). Det kan heller ikke være tvil om at det bare var D3- og D4-stagene som kaptein Sæd hadde tilgang til fra bunnen av D-søylen, og som han derfor inspiserte regelmessig de siste tre månedene og fant sprekk(er) i. Grunnen til at det begynte å sprekke opp i D3 og D4, var at D6 alt var kuttet av. Når endene ved D6-bruddet kolliderte og slo sammen, rapporteres det om forskjellige merkelig skrapelyder under vann.

Etter hvert som D3 og D4 har sprukket opp, har det kommet mer og mer bevegelse i den aktuelle delen av plattformen. Rundt en måned før ulykken hevdet kranføreren på «Kielland» at D-leggen beveget seg mer enn de andre leggene. Mange lo av det, og det ble «en snakki» om bord, men jeg tror at denne observasjonen er helt riktig og et klart bevis på at D6-staget var kuttet og andre stag var sprukket lenge før ulykken skjedde.

Malingsrestene

Skrapelydene som kom fra plattformen, skyldes nok at endene ved D6-bruddet hadde begynt «å leve sine egne liv» der nede, de støter sammen og kolliderer når plattformen beveger seg. Bruddet i D6-staget, som går tvers over hullet for hydrofonen, medfører at hjørnene på begge sider av dette hullet på plattformsiden, treffer hydrofonholderen som henger fast på den motsatte delen av staget, som er festet til leggen. Det er her jeg mener granskningskommisjonen har misforstått når det gjelder dette med malingsrestene i bruddet som den viser til. Malingsrestene i bruddet har ikke kommet med fra verftet, men skyldes altså at den ene delen av D6-staget kolliderte med hydrofonholderen som fremdeles hang fast på motsatt halvdel av D6-staget.

Jeg kan ikke konkludere med annet enn at denne ulykken er en forsikringssvindel. Rederiet kjente til sprekke i D3 og D4 stagene tre måneder før ulykken og hevet forsikringssummen for plattformen ti dager før ulykken, med en noe suspekt forklaring. Dagen før ulykken kom to sveisereparatører, svenske Tommy Anderson, fra Nicoverken Norge, og Robbie Morrison, irsk statsborger fra NL Rig Equipment, og startet med sveiseoperasjon nede i D-skaffet. Begge omkom i ulykken, og bare noen få av mannskapet har vært informert om hva som foregikk, men spor tyder etter min mening på at de har satt i gang med termittsveising av sprekker i både D3 og D4 stagene. I tillegg til at D6 var kuttet, har svekkelse på grunn av sprekker i D3 og D4, sammen med pågående sveiseoperasjoner, samt stabilitetsproblemer og ekstrem belastning på ankerwirene på det aktuelle tidspunkt medført at D-leggen brakk løs og plattformen kantret.

Granskningskommisjonens eksperter fant malingsrester der bruddet på D6 har startet ved hydrofonhullet og mener at dette beviser sveisefeil fra verftets side, men jeg mener at malingsrestene skyldes kollisjon og skraping mellom de to halvdelene etter at D6-staget er

kuttet. Om granskningskommisjonen er ukvalifisert eller politisk styrt, er vanskelig å si, men resultatet har blitt en politisk styrt kvasiteknisk granskning og uriktig forklaring på ulykken. Dette har også ført til tildekking av den egentlige årsaken til ulykken og en beskyttelse av de ansvarlige. Myndighetenes motiv for å delta i denne tildekkingen kan være vanskelig å forstå for mange, men tildekking av tidligere feil som ikke tåler dagens lys, på samme måte som vi har opplevd i dykkersaken, kan være en generell forklaring.

En ny, ærlig granskning

Min interesse ligger på menneskerettighetsaspektet av denne saken. Dommen i dykkersaken har vist at sikkerhet og åpenhet i arbeidssituasjoner er en del av arbeidstakeres rettigheter under menneskerettskonvensjonen. En ansvarlig holdning overfor arbeidstakere, spesielt de som er utsatt for stor risiko for liv og helse, er også forankret i menneskerettighetene. Det er lett å rope om ny granskning og så ender vi opp med en ny tildekkingskommisjon før vi vet ordet av det. Vi må bort fra politisk styrte granskninger hvor det verken er evne, kunnskap, eller mot til å legge fram sannheten. Vi har simpelthen ikke behov for nye tildekkingskommisjoner, men en granskning hvor ofrene i saken har fullt innsyn ved egne representanter for å sikre at det som kommer fram blir riktig. Her er det snakk om forhold som angår liv og helse som skal granskes. Det dreier seg om fatale ulykker og tap av liv og helse, hvor jeg mener at de involverte har konvensjonsbestemt rett til innsyn.

I dykkersaken fikk vi en granskning og etterfølgende rettssaker hvor jeg mener at kun 10 prosent av relevante fakta er tatt med, resten er snuskete tildekking. Bare en liten flik av faktum og ansvarsforholdet er kommet fram, likevel ble altså Norge dømt i Strasbourg. Av respekt for de etterlatte, overlevende og pårørende må alltid sannheten komme fram. Folk skal kunne få en verdig avslutning på saken, få behandle sorg og kunne komme seg på beina igjen og gå videre med livet. For samfunnet er det viktig at vi kan kjenne oss igjen som et demokrati i etterkant av slike hendelser, at hensynet til de som rammes blir ivaretatt og at vi gjennomfører troverdige granskninger og rettsprosesser. Rent teknisk er det også viktig for industrien å lære av granskninger for å ivareta sikkerhetsaspektet i arbeidslivet.

«Kielland» vil ikke bli senket

Men sterke krefter i sving for å forhale saken, sier representant for de etterlatte

1981

Kielland-plattformen kommer ikke til å bli senket. Det vil ikke kunne skje så lenge de etterlatte går inn for at de omkomne skal begraves i vigslet jord. Verken Stortinget eller regjeringen kan vedta at de omkomne skal bisettes i forbindelse med

senking av riggen. I medhold av Kirkelovens paragraf 35, er det bare de pårørende som kan søke Kongen om at det blir foretatt bisettelse ved senkning, sier representant for de etterlatte, Ivar Garberg, til RA.

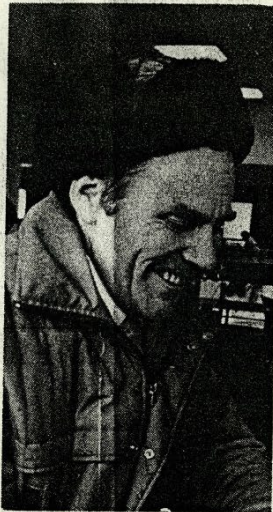
RA TERJE JOHANSEN

—Jeg føler at det er sterke krefter i sving for å forhale denne saken, i håp om at de etterlatte skal endre oppfatning. Vi vet ikke helt hvilke interesser disse kreftene representerer, men jeg tror ikke de er politiske. De etterlatte kommer bare ikke til å skifte standpunkt. De er innstilt på å kjempe inntil de får innfridd sine krav. Etter hvert er sorgen i ferd med å bli erstattet av en god porrsjon harme, fordi det går så tregt med saken, sier Garberg.

Garberg mener at det ikke er grunn til å se annerledes på sjansene for å få brakt riggen i en slik posisjon at de omkomne kan hentes fram i dag enn tidligere. Det gjenstår å se hva regjeringen vil gjøre. Garberg tror regjeringen i likhet med professor-utvalget kommer til å foreslå senkning i den stortingsproposisjonen som skal leveres 25. september.

Vil ta beslag

—Dersom Stortinget eller eventuelt Regjeringen vedtar senking, vil de etterlatte benytte sin rett til å ta midlertidig beslag i riggen, hvilket betyr at vi får såkalt forføyingsrett over platt-

Ivar Garberg

formen uten at det er det samme som eiendomsrett. Riggens nåværende eier er forsikringspoolen som flere ganger har tilbudt seg å overdra den vederlagsfritt til oss eller til regjeringen. Det skjedde bl.a. i januar, da vi foreslo ekspropriasjon. Det er ikke nødvendig, dere kan få den uten vederlag, fikk vi til svar. Regjeringen gikk imidlertid mot dette, sier Garberg.

Garberg mener det er flere ting som tilsier at det nå må legges større vekt på å undersøke alternativer til sning av Kielland. Opplysninger om nye skader som er funnet på riggen er svært interessante. Det er fastslått at C-søylen er 11 cm ute av posisjon. Professorutvalget mener dette skyldes feilkonstruksjon fra det franske verftets side. Veritas utelukker ikke at forskyvingen er skjedd under havariet. Men det finnes en tredje mulighet: Søylen kan ha blitt skjev på grunn av overbelastning, det vil si: Hotellseksjonen som ligger rett over C-søylen, kan ha vært tyngre enn beregnet, slik at ballastmengden i søylen måtte minskes. Dette kan i så fall tyde på at tyngdepunktet på riggen ligger høyere enn bergingsselskapene har regnet med, faktisk så høgt at det ikke lar seg gjøre å snu den med de marginer en opererer med, sier Garberg som viser til at tyngdepunktet var høyere enn antatt for søsterriggene «Henrik Ibsen» og «Gulnare». Garberg understreker at det må undersøkes konkret hvor høgt tyngdepunktet på Kielland ligger.

Garberg bekrefter at det ikke er sendt noen formell henvendelse til departemen-

tet når det gjelder forslaget om å trekke Kielland på grunn.

Etter det RA erfarer er dette alternativet drøftet av representanter for Handelsdepartementet, Akergruppen og de etterlatte tidligere i år.

Garberg mener det vil være teknisk mulig å gjennomføre en slik operasjon, men understreker at det viktigste blir å dokumentere at den ikke vil innebære noen risikomomenter for de som skal stå for bergingen.

Berging på Stord

Garberg har funnet et egnet sted på Stord, men medgir at forslaget fra formannen i Stavanger havnestyre, Simon Møkster, om å dra Kielland på grunn i Lihalsen ved Sandnes er enda mer praktisk. Operasjonen kan gjennomføres ved et samarbeid mellom det nederlandske selskapet Smit, norske Ugland og Stord Verft. Han vil ta ny kontakt med Smit og med Stord. Problemet er økonomien, men Garberg synes de etterlatte bør få en garanti fra staten, med bakgrunn i regresskravet overfor rettingshaverne og rederiet som de etterlatte har liggende i Stavanger byrett.

PRZEMYSŁAW ZAGIERSKI OG JON GJØNNES, UiO

Av Ellen Kongsnes, 2016

TILKNYTNING

Forsøkte å dokumentere eksplosjonsteorien

Samtykke gitt 25.1.19

To osloforskere er blitt stående som faglig alibi for eksplosjonsteoretikerne. Sannheten er mer sammensatt enn som så. Ennå i dag er det vanskelig å snakke om. Hva fant de egentlig ut og hva kan funnet brukes til. Og hva fant de ikke ut?

I stua hjemme i terrasseblokka i Holmenkollen skal 82 år gamle Przemyslaw Zagierski snart kjøre alpint i sammen med sin kone, Grazyna Zagierski. Først skal han bare fortelle historien om da han skulle dokumentere at Alexander Kiellandplattformen hadde blitt utsatt for en eksplosjon forut for kantringen. Konklusjonen er ikke ja eller nei. Kona Grazyna Zagierski kan historien bedre enn de fleste metallurger. Hun har levd med den i 35 år.

UiO-forskerne Przemyslaw Zagierski og Jon Gjønnnes undersøkte en bit av Kjelland-plattformvraket parallelt med det offisielle granskningen. Den gangen var Z en politisk flyktning og forskningsassistent som fortsatt ventet og håpet på norsk statsborgerskap. Undersøkelsene de gjorde var omstridt i andre fagmiljø, så vel som i egne rekker. Det var ikke gitt at det var en karrieremessig smart handling eller karrierefremmende å gjøre undersøkelser og legge fram resultater som satte tvil om den offisielle granskningen og dets fagpersoner hadde gjort en god nok jobb.

Derfor holdt Zagierski seg i bakgrunnen da rapporten ble lagt fram offentlig og Dagsrevyen og riksavisene gjenga konklusjonene. Gjønnnes stod faglig ansvarlig for rapporten, men han står fast på at det var Zagierski som utførte undersøkelsene og som står bak de faglige vurderingene.

Zagierski liker ikke tilslørte sannheter eller tilbakeholdelse av fakta. Den polske forskeren har et forhold til sannhet som bare en politisk flyktning fra et undertrykt folk kan forstå. Som 6-åring mistet han faren sin som ble skutt av russiske soldater i Katynskogen i 1940. I 35 år var dette en hemmelighet familien ikke turte snakke om. Faren ble drept fordi han var offiser, ingeniør og tilhørte den polske intelligentsian i Polen. Han var en potensiell opposisjonell som Stalin kvittet seg med og som de i årene etterpå forsøkte å skyldte tyskerne for. Denne familiehemmeligheten var årsaken til at Zagierski måtte flykte til Vesten i 1977. Polen var fortsatt et kommunistisk styrt land under sterk innflytelse fra Sovjetunionen. Alle som fikk lederstillinger i Polen, måtte ha partibok og familietreet i orden og godkjent av det kommunistiske styret. I 1977, da Zagierski fikk jobben som forskningsleder med Fiatfabrikken, gikk det opp for ham at familiens hemmelighet var i ferd med å bli avslørt. Det var denne mannen som seks år senere skulle stå i et metallurgisk laboratorium i Oslo med en metallbit fra Alexander Kiellandplattformen mellom hendene.

Den 49 år gamle sivilingeniøren hadde akkurat klart å skaffe seg en skikkelig jobb etter flere år som assistent på pleiehjemmet Emma Hjort i Bærum. Nå skulle han endelig få bruke faget sitt. Han skulle bygge opp et faglig miljø i metallurgi ved fysisk institutt ved Universitetet i Oslo. Leder ved instituttet var forsker og Arbeiderpartipolitiker Jon Gjønnnes. Han ga

Zagierski sjansen få andre ville gi i en tid der spionasje fra øst ikke var ukjent og det er bare ett år før Arne Treholt blir arrestert. Zagierski skal egentlig ikke forske, han skal undervise. Men så kommer det en overraskende henvendelse fra noen som kaller seg Kielland-fondet.

PRZEMYSŁAW ZAGIERSKI, UiO

f. 1934. Oslo 3.12.2015 yna Zagierski
Kone: Grazyna Zagierski
Sivilingeniørutdanning, metallurg, fra Polen.

Kom til Norge som flyktning.

Problemer med å få jobb da han kom til Norge fordi han var fra Øst-Europa og det var skepsis overfor de som kunne være tekniske spioner. Mange tekniske spioner ville inn i forskningsmiljøet den gangen. Strukturphysikk, fysisk institutt – ble bygget opp – det ble Zagierskis sjanse.

Fra før; elektromikroskopi – Gjøannes fagfelt.
Gjøannes også folkevalgt og en klok mann.

I 1977 kom Zagierski til Norge. I 1980 skjedde Alexander Kielland-ulykka.
Født i 1934. Jobbet ved UiO i 26 år.

Jobbet med undervisning, ikke forskning.

I Polen jobbet han mer med slike fagrelaterede ting, som han seinere gjorde med AL.

- Laborant
- Fysiker
- Ingeniør
- Overingeniør
- Leder metallurgisk avdeling på instituttet

Både han og kona hadde gode jobber, god økonomi i Polen. Bodde nær naturen og skumuligheter. Men fortiden hentet dem inn ved at hans far ble drept av russerne i Katyn-massakren i mars 1940 da sovjetiske soldater under Stalin drepte minst 14.000 polske soldater og offiserer som hadde havnet i sovjetisk fangenskap etter sovjetisk innmarsj i Øst-Polen i 1939. Katynskogen ligger ved Smolensk i det vestlige Russland. Innmarsjen i Polen kom på grunn av ikke-angrepspakten mellom Hitler og Stalin som seinere i krigen ble brutt av Hitler og Russland byttet side i 2vk. Massegravene av polakker ble ikke oppdaget før sovjetiske og polske militære skulle danne felles hær mot Hitler og det ble satt spørsmålsteget ved at så mange polske soldater var forsvunnet fra fangenskap. Det var tyske soldater som fant massegravene ved Katyn i 1943.

Da Zagierski fikk lederjobb ved bilfabrikken Fiat, ville ledelsen sjekke bakgrunnen hans fordi han manglet partibok og derfor ikke var anerkjent som velvillig til det kommunistiske styret i Polen.

Da sjekket de hans familiære forbindelser helt tilbake til hans forfedre.

Fram til da hadde Zagierskifamilien holdt skjult at hans far var blant offiserene som ble drept i Katynskogen. De var redde for represalier som de hørte andre familien ble utsatt for at russere eller russiskvennlige polakker.

Når han nå skulle bli forskningssjef og den politisk støttede ledelsen ved Fiatfabrikken ville etterforske bakgrunnen hans, ville det komme fram at det ble drept en offiser ved navn Zagierski der inne i Katynskogen. Da ville også unge Zagierskis lojalitet til dagens styre

trekkes i tvil og han var redd hva det kunne bety for ham og hans familie. De fryktet bla at barna ville få problemer med å studere og få jobber. Datteren er nå 44 og sønnen er 54 år.

Zagierski og Gjønnnes møttes for første gang på mange år.

Gjønnnes var leder ved instituttet den gangen.

Både Sintef, Statoil og Veritas undersøkte og lagde egne rapporter – av ulykkesårsaken til Alexander Kiellandulykken.

Zagierski ble spesielt interessert i ulykken, metallurg som han var.

Han bestilte og leste nøye alle rapportene.

Bjørn Lian, Statoils materiallaboratorium.

Rapport i to bind; 31.3 - 30.09.1980

Alle materialer som har vært oppvarmet og smeltet, for så å stivne og bli nedkjølt igjen, endrer struktur.

-krystaller.

MATERIALTRETTHET

Forskere ser forskjell på ulike typer brudd – langvarig slitasje eller kort påført eksplosjon.

Brudd – kan settes sammen delene igjen.

Etter en eksplosjon – vanskelig å finne igjen at delene passer sammen.

D4 var sterkt deformert – plastisk

Bruddet skjedde i D6.

Østlund & co hevder at det var en eksplosjon i D4.

Store deformasjoner i bildet som Zagierski fikk se.

Vintermark – direktør Veritas så også bildet.

Pensjonist.

Veritas, Sintef, Statoil: Ingen er inne på eksplosjonsteorien.

Ole Østlund og Børseth trodde det var eksplosjon.

SI (senere en del av Sintef fra 1993) Sentralinstituttet for industriell forskning var antakelig for kostbare for de som ville ha undersøkt AL. Kian og Kiellandstiftelsen.

De ble henvist videre til UiO.

UiO kunne ta oppdraget fordi de kunne integrere det som en del av undervisningen.

Zagierski kom inn i det fordi han var faglig interessert.

Var ikke sikker på årsaken.

AL: en dominoeffekt av brudd. Fortsatt vet vi ikke hvor det første bruddet var.

Noen mener det var en eksplosjon.

UiO fysisk institutt hadde ikke kompetanse på området – utover en nytilsatt polsk forsker med bred faglig bakgrunn.

Passet godt samme med student

2 m diameter stag 4 (D4)

Østlund kuttet en bit av staget.

Først undersøkte han en bit som hadde alle likheter med brudd som er avbildet i den andre rapporten. Sendte dem tilbake for å finne en bit fra et bruddet som så annerledes ut.

Tok 8 mikroskopiske prøver fra biten. Bitene og delen av staget ligger på UiO i dag, i en glassmonter.

Har også undersøkt sveisene (er ikke sveise-spesialist) og det var ingenting galt med sveisene.
Ferrit perlit

Jern + carbon = perlit

0,2 prosent carbon = bra stål

Lavcarbonstål

Over 800 grader skifter stålet fase. ->avsteinitt

Avkjølt= martensitt eller bainitt

Stålet skulle ikke inneholdt bainitt

Bainitt i jernet/stålet oppstår når det blir raskt nedkjølt til halve temperaturen og deretter sakte nedkjøling.

Kolonier av bainitt.

Vil ikke spekulere.

Bare notere det jeg finner

Kanskje kjemikere kunne funnet andre ting? Vi vet iallfall at metallbiten er blitt oppvarmet til over 800 grader. Men jeg har ikke undersøkt resten av staget D4.

Derfor kan ikke Z si noe om hvordan resten av stag D ser ut. Granskerne i Statoil fant ikke bainitt i D4.

Gjønnnes: det kan være ujevnheter i stålet og hvor bainitten legger seg.

Vintermark, DNV, stusset over dette funnet. Z jobbet med AL av personlig interesse, ikke for penger.

Bestillingen fra Østlund var å bekrefte en eksplosjon. Det klarte vi ikke. Men vi fant ikke bare bainitt: Så var det tvillingene. Austremitt har tvillinger, ikke baranitt.

Ferrit har aldri tvillinger. Uavhengig av temperatur. Tvillinger kommer bare etter rask deformasjon.

Mine konklusjoner:

1. Bare kolonier av bainitt – gjør at han ikke vet hva som skjedde med materialet i havet.
2. tvillingene
3. brudd passer ikke sammen

Derfor ber vi om at det undersøkes videre.

Vi sier ikke eksplosjon. Statoilrapporten: hydrofonene var dårlig sveiset og det skjedde en kjedereaksjon.

I 1980 var Z fortsatt flyktning fra Øst-Europa. Han var ikke norsk statsborger ennå. Han var redd for å stå fram. Ville ikke sitte i kommisjonen (hvis det hadde blitt oppnevnt en til). Det ble diskutert offentlig men Willoch ville ikke. Redd for spionmistanke. Samtidig er han forsker og nysgjerrig. Privat tar han initiativ til videre undersøkelse.

Han sendte materialbit til Raufoss våpenfabrikk på Gjøvik. Venner foretok en sprengning for å se om endret seg slik våpen gjør.

1600,- betalte han den gangen for å få undersøkelsen gjennomført. Han har fortsatt kvitteringen, vi fikk se den.

Gjønnnes betalte ham senere tilbake fra instituttets budsjett.

Lavkarbonstål utsatt for eksplosjon. 1987, 2. nov er rapporten fra Raufoss datert.

Z: Polen har en lengre tradisjon. Kanoner.

Konklusjon: strukturen hadde endret seg etter eksplosjonen.

Flere tvillinger etter eksplosjonen.

Men ikke bainitt.

Ferrit - . Perlitt

Med ferlitt

Tvillinger

Men det bør undersøkes videre.

Skulle gjerne sett røret/staget selv slik at jeg kunne gjort flere undersøkelser. Dessverre er plattformen senket.

Vi ble kritisert offentlig for å blande oss. (Tor Grong, professor ved Sintef) Viser fram kritikken. Gjønnnes leser det han får forelagt og erkjenner at det var saftig kritikk Z fikk.

Høyesterett ba Sintef undersøke eksplosjonsteorien. Tor Grong. .

Den konkluderer i 1987 med å avvise Østlunds teori og tilslutter seg kommisjonen-Han kritiserer også Z.

Komiteinnstilling til Stortinget der kommisjonen er nevnt.

Rapport 1984 fikk stor medieomtale den gang.

..

Z: vil ikke stå bak eksplosjons.

Gjønnnes: Men vi kom så langt som vi kunne.

Men det viser at det var flere muligheter. Og det skal vi være åpne for.

Z: var med på å undersøke Partnair-ulykken. Ikke eksplosjon.

Seiling og ski er livet. Forskning er en hobby.

Livet er mye om flaks. Jeg har hatt mye flaks. Det var uflaks at AL skjedde. Men flaks for meg at jeg fikk jobbe med den. Vårt lille institutt fikk mye oppmerksomhet for vår lille rapport. Vil ikke være pensjonist. Jobbet siste 5-6 år med nanoteknologi.

JON GJØNNES, UiO

Av Ellen Kongsnes, 3.12.2015

Samtykke gitt 25.1.19

Alexander L. Kielland: Vi hadde ikke et klart bilde av hva som hadde skjedd. Østlund via Sintef kom til UiO. Z hadde mye erfaring fra Polen selv om han var fersk forsker ved UiO.

Dette var veldig spennende for oss.

Også naturlig at vi så på dette fra et faglig ståsted, men studentene med – undervisningsøyemed, en unik sjanse å få undersøke en så viktig gjenstand. Enestående kvalitetsmessig.

Det var ganske høy temperatur omkring Al på denne tida. Det var delte meninger og stor misnøye omkring om UiO burde delta i undersøkelsene parallelt med den offisielle granskningen.

NOU 1981: satt ned av Brundtland umiddelbart etter ulykken. Dagsrevyen satte fram historien (Bjørn Nilsen?) De framstilte den dramatisk på TV. Filmet på instituttet.

Da jeg kom hjem om kvelden ropte datteren min ut vinduet; pappa du er på TV. Overrasket over omfanget tv-oppslaget hadde og fikk. Når så mange mennesker er involvert, oppstår mange teorier.

Fagmiljø:

Ikke så lang og tung tradisjon for metallurgi i Norge.

..

Får vi hele sannheten?

Det finnes alltid noe å undersøke.

Og vi fant jo noe nytt.

Norsk kompetanse om jern og stål er fortsatt begrenset.

I stedet for å bygge opp. La vi ned norsk jernverk i Mo i Rana.

Sure kommentarer gjorde det vanskelig å gå videre.

Men 123 personer døde. Det er en stor sak. Burde uansett være interessant å forske mer på.

..

Christian Simensen var en av Gjønnnes studenter.

7.11 – teori: Hvorfor 11 september- kollisjon fly i høyhus fikk så stort omfang. Metallet tok fyr.

Gjønnnes: Tror nok vi hadde gjort grundigere til verks i dag.

Gjønnnes vil heller kalle det «en interessant periode» for instituttet.

CARL MARTIN LARSEN, NTNU

Av Ellen Kongsnes, 18.1.2016. Trondheim.

Samtykke 20.1.19

Pensjonert professor ved Marinteknisk senter, NTNU og mangeårig kollega med Torgeir Moan i granskningskommisjonen.

Det er skrevet mange bøker om Alexander Kielland-ulykken, men det er bare skrevet ei bok for mye. Det er boka til Bjørn Nilsen: Gjenferd i Nordsjøen: Kiellandulykken i norsk oljepolitikk.¹⁰

Per Østlund var nabo med meg i Arne Garborgs vei på den tida, Jeg kjente ham godt nok til å oppsøke ham. Vi hadde en lang samtale om eksplosjonsteorien. Østlund kunne mye om gassdynamikk i eksplosjoner. Men han hadde ikke noen dyp kunnskap om plattformkonstruksjoner. Vi diskutert årsaken til katastrofen og granskningskommisjonens rapport. Men jeg måtte gi opp med å få han til å forstå - han låste seg i sin teori. Det er synd at han har kastet bort livet sitt på denne teorien. Årsaken er jo funnet. Den står i rapporten.

Forklaringene i rapporten fra granskningskommisjonen er umulig å komme unna. Et samlet fagmiljø står bak. Eksempelvis hadde Veritas ingen kritiske merknader til rapportens konklusjoner selv om rapporten slår fast at Veritas ikke hadde gjort jobben sin godt nok til å forhindre katastrofen.

Larsen har også bidratt i boka «Nordsjøtragedien» fra Pax forlag¹¹, som kom ut få uker etter havariet.

Alexander Kiellandulykken var et sjokk i fagmiljøet. Vi snakket ikke om annet i flere uker. Franskmennene som hadde bygget plattformen, godtok konklusjonene i rapporten. Franskmennene var i Norge for å diskutere med granskningskommisjonen. De fikk også se stålbiten fra bruddstedet. Det var maling på deler av bruddflaten – dette beviste at første fase av bruddet skjedde før plattformen forlot verftet.

TRETTTHETSBRUDDET:

Hydrofon er et lite instrument som bestemmer posisjonen på plattformen i forhold til havbunnen. I dag brukes gps til dette.

Hydrofonden på Alexander Kielland-plattformen var plassert inne i en stålkasse som var sveiset fast på D6-staget. Men hydrofonden og stålkassen var sveiset fast av folk ved det franske verftet som ikke hadde peiling på styrkevurdering og av stålkonstruksjoner. De har brukt skjærebrenner, skåret ut et stykke av stålet i staget og satt kassen til hydrofonden inn og sveiset den fast. Men jobben ble gjort for dårlig og uten å vurdere hvilken belastning sveisen måtte tåle i forhold til bæreevnen i staget. Det var denne sveisen som sviktet først, og der malingen i sprekkflaten ble funnet.

¹⁰ Nilsen: 1984

¹¹ Eggen & Gundersen: 1980

Hendelsesforløpet: Det oppstod en sprekk i sveisen rundt hydrofonrøret mens plattformen fortsatt lå på verftet. Sprekken vokste som følge av bølgebelastningene, og den begynte også å komme over i selve plattformstaget. Da havariet inntraff hadde sprekken ødelagt omtrent halvparten av stagets tverrsnitt. Bølgekreftene i stormen ble så store at staget ble revet rett av. Bruddflatene viser enstydig at det startet med langsom utmatting (flere år), men restbruddet skjedde i løpet av et sekund.

ÅRSAKEN - SPREKKEN

På NTNU kan vi mye om sprekkvekst, og folk med denne kunnskapen deltok i kommisjonsarbeidet.

D4 ble revet av. Det var vannfylt og kunne derfor ikke inspiseres innenfra. Jeg tror at hydrofonrøret ikke var på lista til inspektørene som sjekket plattformen – hydrofonen var ikke tegnet inn i det opprinnelige designet. Hadde dette punktet blitt inspisert, ville inspektøren sett sprekken med det blotte øyet.

De bruddene som skjedde etter at D4-staget var revet av ble et resultat av store krefter og deformasjoner – avrivningsbrudd. Slike bruddflater blir ofte veldig grisete i motsetning til D4-bruddet.

Teorien om at en eksplosjon på Kielland skulle dekke over Moe-kommisjonens konklusjoner: Jeg tror aldri Ole Østlund ville satt fram slike anklager offentlig. Jeg skulle gjerne sett Østlund i øynene når han framfører teorien sin. Moe-kommisjonen fikk store konsekvenser. Å si at Kielland-katastrofen ble fabrikkert skulle dysse dette ned er rett og slett for fantasifullt. Jeg stiller gjerne til et møte med Østlund og Nilsen om dette.

Bjørn Nilsen skrev boka «Det brutale oljeeventyret» som er en fantastisk bok. Han hadde også noen veldig gode fjernsynsdokumentarer på 70-tallet, særlig om Nordsjødykkerne. Hans innsats fikk stor betydning for sikkerhetsarbeidet i oljevirkksomheten.

Jeg var også med i TV-debatter om Alexander Kiellandulykken der Bjørn Nilsen var programleder. Mitt hovedbudskap var at granskingsrapporten styrket Sjøfartsdirektoratet på bekostning av Veritas. Veritas' sjef den gangen, Abrahamsen, var også i panelet, og aksepterte denne tolkningen.

Sjøfartsdirektoratet bør kunne se Veritas i kortene. Veritas er ikke en nøytral part eller en del av myndighetene, de er bransjens organ: En samordnet egenkontroll. Men Veritas er ubestikkelig!

På denne tida hadde jeg et utmerket forhold til Bjørn Nilsen. Etter Bravo-utblåsingen ble det satt i gang et ti år langt sikkerhetsarbeid. Johannes Moe ledet også Bravo-kommisjonen. Jeg kritiserte Moe for deres konklusjoner der. Jeg mente de hadde sett for lite på de økonomiske drivkreftene bak – det var årsaker bak de tekniske årsakene.

1979: Jeg tok kontakt med Bjørn Nilsen og tok initiativ til at jeg kunne arrangere en høring på NTNU for å få avklart eksplosjonsteorien faglig en gang for alle. Men Nilsen nølte og hadde mange bortforklaringer. Det passet ikke nå av ulike grunner, sa han.

To måneder senere kom det et innslag på Dagsrevyen. Da presenterte de eksplosjonsteorien – og at den ble styrket av at det var funnet såkalte 'tvillingstrukturer' i stålet.

Dagen etterpå lå Bjørn Nilsens bok i butikken. Da ble jeg forbanna. Jeg skrev et brev til Nilsen som han aldri svarte på.

Dagbladet ba meg om å anmelde Nilsens bok, det gjorde jeg, og det ble slakt. Det er mye bra i boka også. Men når han skriver om Alexander Kielland-ulykken snakker han mot bedre vitende eller så er han kunnskapsløs.

Han skriver som om eksplosjonen er en høyst sannsynlig årsak til ulykken, og det stemmer jo ikke.

Etter bokanmeldelsen i Dagbladet skrev jeg også et innlegg der jeg forklarer hvorfor bruddene enstydig peker mot utmatting, og ikke mot en eksplosjon. Men innlegget var dårlig skrevet og kom aldri på trykk, kanskje også fordi min kontaktperson i Dagbladet (Hans Fredrik Dahl) ble opptatt av andre ting.

Men jeg har overhodet ikke dårlig samvittighet over at jeg slaktet boka. Jeg var også skuffet over at en journalist som jeg respekterte hadde laget et slikt produkt. Bjørn Nilsen AKP ml-fortid: Jeg gikk selv på grunnkurs hos ml-bevegelsen og kjenner mange ml-ere. Selv var jeg aktiv i (snm), Samarbeidsgruppene for natur og miljøvern. (Startet etter Mardøla-aksjonen av bl.a. Sigmund Kvaløy (Setreng).

Det var ei tid der vi kriget om alt med ml-erne i (snm). Denne organisasjonen ble ødelagt av ml-erne som mente de hadde moralsk monopol på miljøsaken – revolusjon var en forutsetning for miljøvern, mente de!

SNUOPERASJONEN

Mellom snuoperasjon en og to var det mye diskusjon om det i det hele tatt burde snus. En stortingspolitiker ringte meg og ville vite om plattformen burde snus for å kartlegge årsaken. Jeg svarte at i fagmiljøet var det ingen tvil om årsaken og eksplosjonsteorien hadde ikke faglig holdbarhet.

Men jeg sa også til ham at snuingen handler mest om å finne overlevende, ikke jakte på årsaken til kantringen.

Kommisjonen var også om bord. De fant ingen støtte for konspirasjonsteorien om eksplosjon. Plattformen ble ikke senket for å skjule noe, men for å kvitte seg med havaristen på en billigst mulig måte. Det er i seg selv klanderverdig, men handler ikke om å skjule noe. Bevisene som forklarer ulykken ble tatt vare på.

Tvillingstrukturer er ikke et unikt tegn på eksplosjon. Hvis du tar ei slegge og slår på stålet, kan det også oppstå tvillinger. Det handler om tøyninger/defomasjoner som skjer meget raskt. Da utvikles det varme i stålet.

Jeg var med på å bygge den første norske plattformen for boring i Nordsjøen, Ocean Viking på Rosenberg verft i Stavanger (jeg måtte ha verkstedspraksis for å begynne på NTH). Og det var mye stål som ble slått på plass med slegge.

Det er tulle å si at vi ikke har stålkompentanse i Norge, selv om vi ikke har den i Oslo. På NTNU på Gløshaugen og på Tyholt har vi store stållaboratorier. Flere forskere ved NTNU har

også skrevet lærebøker om konstruksjonsmaterialer. Å underkjenne dette er arroganse. Dette må ikke koke ned til en kompetansestrid mellom Trondheim og Oslo.

Det som skjer etter første brudd er veldig uoversiktlig. Det skjer store materialtøyninger og det oppstår store temperaturøkninger.

Noen ståldeler blir bøyd flere ganger før de knekker helt av plattformen. Derfor blir også mange av bruddene ganske grisete.

Bøyer du en spiker fram og tilbake mange nok ganger, ryker den til slutt. Da vil du kjenne på de to stumpene at de er varme. Energien har jo ikke noe annet sted å gå.

Det vi vet er at de andre stagene ikke hadde styrke til å holde plattformen sammen etter at D4-staget var revet av. Fordi det var ikke noe bunnstag mellom C og D på pentagon. Det var fordi det skulle kunne komme en supplybåt inn under plattformen.

Østlunds teori: det ville gitt synlige utslag i bruddflatene dersom det ikke var utmatting og etterfølgende bølgekrefter som førte til havariet.

KNUT ÅM, SIVILINGENIØR

Av Marie Smith-Solbakken, februar 2017

Samtykket

Stilling Sivilingeniør, jobbet i Oljedirektoratets ressursavdeling 1974-1978 og i kontrollavdelingen (nå PTIL) 78-79, deretter forsknings- og utviklingssjef i Statoil før han ble den første norske toppsjef på Ekofisk i 1984 med ansvar for 23 plattformer i Ekofiskområdet. Fra 1987 var han viseadministrerende direktør, og fra 1991 ble han den første norske toppsjef i Phillips i Norge.

Var forsknings- og utviklingssjef i Statoil da ulykken skjedde og stilte Statoils materiallaboratorium til disposisjon for materialteknisk analyse av det avrevne staget.

I Phillips opplevde eg eit positivt samspel med gjensidig påverknad mellom amerikansk og vestlandsk arbeidskultur. Hardtarbeidande folk frå det amerikanske bibel- og tornadobelte og frå det norske storm- og bibelbelte gjekk godt saman. Sjølv om amerikansk leiing i stor grad var basert på "command and control" medan norsk leiarskap var meir inkluderande og med større toleranse for innspel nedanfrå opplevde eg at også dette førte til positiv påverknad begge vegar.

(Tydelig statement om kulturspranget fra amerikansk til norsk ledelse)

TORVALD SANDE, SIVILINGENIØR

Av Marie Smith-Solbakken, februar 2017

Samtykket i at notat fra samtaler kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken som overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. (mail 05.02.2019)

Stilling: Sivilingeniør og Leder i forskningsgruppen i Oljedirektoratet fra 1978-1982 som var en administrativt enhet lagt under Oljedirektøren og administrerte en rekke forskningsprosjekter sikkerhet og beredskap for norsk sokkel. Fra 1982 forskningskoordinator i Norske Shell.

OM KIELLANDULYKKEN

Det var en faglig og menneskelig påkjenning. Jeg hadde venner, naboer og kolleger som var berørt. Var nabo med Baste Fanebust og snakket mye med han om ulykken.

Det viktigste er å stille krav til sikkerhet på designstadiet. At staget røyk, skulle ikke ha medført at plattformen mistet oppdriften. Det var en designfeil. Vi har lært at en delkollaps ikke skal føre til totalkollaps. Kielland gjorde det tydeligere at designkrav måtte med i den totale sikkerhet og beredskapstenkningen. Etter Kielland var dette vært et absolutt og naturlig krav.

TORVALD SANDE: ”KUNNSKAP OG SIKKERHET; TO TILLEGG TIL DEN NORSKE OLJEMODELLEN”

Av Torvald Sande, våren 2017.

Samtykket i at notat fra samtaler kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken som overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. (mail 05.02.2019)

INNLEDNING

Gunnar Berge har fortjenestefullt forfattet et kapittel i boken ”Den norske oljemodellen”, utgitt av Arbeidernes historielag i Rogaland 2016.¹² Kapitlet omhandler utviklingen av de politiske og økonomiske sidene av ”Oljenorge”. Det vises også til Gunnar Berges selvbiografi: ”Til kongen med fagbrev”, utgitt på Aschehoug i 2011.¹³

Fra midt i 1970-årene ble det utviklet en norsk modell for krav til sikkerhet og beredskap som vi kan kalle ”Den norske sikkerhetsmodellen”. Fra slutten av 1970-årene inviterte myndighetene de utenlandske oljeselskapene til en kunnskapsoverføring. Denne kunnskapsoverføringen skulle tilflytte hele Oljenorge. Dette førte til at personer i offentlige organer ble invitert til oljeselskapenes interne kurs, de tre norske oljeselskapene fikk tilsvarende invitasjoner. Universiteter og Forskningsinstitusjoner fikk utviklingsoppdrag med detaljert tilsyn av utenlandske forskere. Norske bedrifter fikk grunnleggende opplæring i relevante oljeprosjekter, nye forsøksanlegg ble oppført osv.

Denne systematiske overføring og bruk av kunnskap ble kalt ”Goodwillavtalene” og ”Industrisamarbeidsavtalene”. Omfang og kvalitet av denne kunnskapsoverføringen ble lagt til grunn som en del av søknadene om nye konsesjoner på norsk sokkel. Dette var spesielt for samarbeidet mellom Norge og de utenlandske oljeselskapene, og er derfor en del av ”Den norske oljemodellen”.

Disse to forholdene kommer i tillegg til den oljemodellen som Gunnar Berge beskriver. Alle sider av denne modellen spiller sammen på en god måte.

ER DET EN VEI VIDERE?

Den norske oljemodellen er enestående på grunnlag av følgende hovedfaktor: samspill. Dette samspillet bygger på forutsetningen om innsikt som igjen bygger på evnen til å lytte. Sammen med empati og medmenneskelighet heter fundamentet: visdom. At den nasjonale sikkerhetstenkningen bygde på helhetstenkning og åpenhet fikk etter hvert internasjonal aksept.

At myndighetene tilrettela for en konstruktiv konkurranse mellom de utenlandske oljeselskapene om kunnskapsoverføring og industribygging, førte til en solid utvikling av produkter og analysemodeller som i samspill førte til erobring av verdensmarkedet på flere områder.

Enda i dag, mer enn 20 år etter, har enkelte produkter 90 – 95 % av verdensmarkedet.

¹² Berge: 2016

¹³ Berge: 2011

Spørsmålet er om et fornyet samspill om kunnskapsutvikling kan videreføre både sikkerheten og produktutviklingen, ikke bare innen ”oljå”, men føre til paralleller innen grønn energi og annen infrastruktur.

ET HISTORISK PERSPEKTIV OM FORVENTNINGER OG KRAV TIL OLJENÆRINGEN

Fra Ekofisk ble oppdaget i 1969 ble stadig flere oppmerksom på både muligheter og faremomenter som aktivitetene på sokkelen kunne bringe. Da Statoil og Oljedirektoratet ble etablert i 1972 var forventningene blitt mer konkrete, samtidig som risikoforholdene også fikk større oppmerksomhet.

Utgiftene var fremdeles betydelig større enn inntektene. Mot slutten av -60 årene var det boret mer enn 30 brønner uten funn av betydning. Selv etter at produksjonen var kommet i gang på Ekofisk, gikk det en tid før det ble noe økonomisk overskudd av betydning.

På risikosiden var det både politisk og allmenn bekymring for oljesølkatastrofer og for havarikatastrofer med store tap både for mennesker, miljø og økonomiske verdier. Det ble satt i gang forskning og produktutvikling for å kunne takle ”olje på havet”. Dette var en del av betingelsene for utbyggingen på Ekofisk.

Ved etableringen av Oljedirektoratet fikk vi et offentlig organ som systematisk samlet informasjon og stilte krav både til ressursforvaltningen og til sikkerhet og beredskap. Ikke bare universitetene, men også Rogaland Distriktshøgskole begynte å utdanne personer til denne nye næringen.

På enkelte områder hadde vi allerede solid erfaring. Vi kunne stille strengere krav til forsyningskip enn det oljeselskapene i utgangspunktet var villige til. Forslaget om å bygge konstruksjoner i betong tok utgangspunkt i vel etablert erfaring fra bygging av kaier og dammer. Analyse av risiko og krav til sikkerhet på skissestadiet var vi heller ikke ukjent med. Vi hadde også en solid tradisjon for samfunnsansvarlige arbeidstaker-organisasjoner og en åpen og faglig kommunikasjon mellom offentlige organer og næringslivet. Vi hadde også tradisjon for at viktige naturgitte ressurser –jfr. vannkraften – skulle forbli nasjonens eiendom. Bravo-ulykken i april 1977 var en dramatisk hendelse med stor oppmerksomhet også i utlandet. Men oljen på havet førte ikke til påvisbare miljøeffekter, og ingen personer ble skadet. Det hadde skjedd flere dødsulykker både i boreoperasjonene og på Ekofisk, men det var ”enkelthendelser”.

Men, med Alexander L. Kielland-ulykken, der 123 mennesker omkom, ble det en helt annen oppmerksomhet om katastrofer på sokkelen. Ikke minst ble det en mer omfattende kommunikasjon mellom aktørene på sokkelen og norske myndigheter. At vi to år før ulykken hadde bygget opp et omfattende FoU-program for sikkerhet og beredskap, bidro til en tillit som medførte at FoU-prosjektene fikk de tilleggs-bevilgningene vi ba om.

SAMMENDRAG OG EVALUERING AV ”DEN NORSKE SIKKERHETSMODELLEN”

Fra årsskiftet 1975-76 var det i OD grunnleggende diskusjoner om ulike former for sikkerhetstenkning basert på alternative former for sikkerhetskrav. Dette resulterte i to tiltak. Det ene var et brev til Mobil om at Statfjord B og C ikke fikk bygges som Statfjord A. Det andre var at det ble nedsatt et utvalg for utarbeidelse av en plan for forskning om sikkerhet og beredskap.

BREVET TIL MOBIL

Brevet til Mobil ble utarbeidet av Gunnar Andresen med støtte fra de relevante fagmiljøene. Dessuten vedtatt i Oljedirektoratets styre og signert av styreleder Gunnar Hellesen og direktør Fredrik Hagemann. Scenariet ble bygd på brannen i Jotun malingfabrikk i Sandefjord. Denne brannen startet i nederste del av bygget med flammer og røyk som strakte seg flere hundre meter opp. Siden brannen startet en lørdag var det ingen personer i kantinen som var i toppetasjen. En evakuering fra kantinen hadde vært umulig. Sammenligningen med Statfjord A var slåene. Her var den mest brann- og eksplosjonsfarlige enheten, brønnhodemodulen, nederst og med boligkvarter og kantine på toppen. Heller ikke her ville evakuering være mulig.

Brevet fra Oljedirektoratet til Mobil ble sendt 11. november 1976. Brevet skapte en voldsom reaksjon. Mobil foreslo for partnerne å trekke seg som operatør, men dette ble ikke godtatt. Partnerne ba Mobil gå gjennom konseptet for B og C ut fra de forutsetningene som OD hadde gitt. Statoil, som var den viktigste av Statfjord-eierne, protesterte også kraftig. Daværende direktør i Statoil Arve Johnsen, skrev et eget kapittel (side 202 – 206) i sin biografi ”Utfordringen” om dette brevet, og han hevdet at dette var det dyreste brevet som noen norsk myndighet noensinne hadde sendt til industrien. Kostnaden kalkulerte han til 20 millioner kroner per ord.

Etter ett år kom Mobil med et forslag til konsept som bygde på beregninger av belastninger fra ulykker slik OD hadde bedt om. Dermed fikk OD gjennomført det prinsipp at offshorekonstruksjoner skal analyseres og sikres for gitte ulykkeshendelser på skissestadiet. Dette resulterte i et plattformkonsept der evakuering var mulig selv etter en seks timers brann. Det lot seg gjøre ved å utforme plattformen mer langstrakt, som gjorde det mulig å flytte boligkvarteret ned fra toppetasjen og bort til den ene enden. I den andre enden ble brønnhodemodulen plassert. Mellom denne og mellomliggende modul (prosessmodulen) ble det plassert en betongvegg som skulle tåle en eksplosjon og en hydrokarbonbrann. På begge sider i retning mot boligkvarteret, ble det plassert uavhengige rømningsveier. Dette ble en nyskaping i sikkerheten på norsk sokkel, og den skapte presedens for all videre bygging av betongplattformer. Konsekvensene av en mulig katastrofe ble betydelig redusert. Senere, etter Piper Alpha-ulykken på Britisk sokkel i 1988, der 167 mennesker omkom, har denne ”norske sikkerhetsmodellen” blitt internasjonalt anerkjent.

PLAN FOR SIKKERHETS- OG BEREDSKAPSFORSKNING

I brev av 29.12. 1976 oppnevnte Industridepartementet en arbeidsgruppe til utredning av sikkerhets- og beredskapsforskning på kontinentalsokkelen. Gruppen besto av representanter fra Industridepartementet, Miljøverndepartementet, NTNF (Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd) og OD (Oljedirektoratet og Petroleumstilsynet var den gang samlet), til sammen syv personer. Formann for gruppen var Knut Åm og sekretær Torvald Sande, begge fra OD.

Sekretæren fikk frie hender av OD til å reise og skaffe informasjon. To informanter skal her framholdes særskilt:

- Arnfinn Jensen fra Forsvarets Bygningstjeneste med sitt internasjonale nettverk innenfor og utenfor NATO
- Carsten Bøe fra Det norske Veritas med sin erfaring fra NTNF-programmet SPS (System for sikkert skip).

Gruppen leverte sin innstilling 14. Juni 1977. Rapporten ble sendt på høring til 30 institusjoner.

Allerede 07.10. 1977 ble bevilgningen til denne forskningen lagt fram i Statsråd direkte fra Finansdepartementet som tillegg til Statsbudsjettet. Og deretter enstemmig vedtatt i Stortinget. Gruppens forslag til budsjett for en fireårsperiode ble bevilget uavkortet. Arbeidet kunne derfor starte umiddelbart.

POLITISK OG FAGLIG OPPMERKSOMHET

Diskusjonen om sikkerhet og beredskap var omfattende både i media, i fagmiljøene og på Stortinget. I utgangspunktet ble tillatelse til oljeboring i Nordsjøen gitt på betingelse av forskning for å kunne takle forurensing av oljesøl, kjemikalier og større utblåsing.

På samme måte ble senere tillatelse til boring nord for 62. breddegrad gitt på betingelse av forskning på beskyttelse mot brann- og eksplosjonsulykker.

Spesielt for arbeidet om Sikkerhets- og beredskapsforskning var det at Bravoulykken skjedde 22.04. 1977. Denne ulykken fikk en stor oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Det politiske presset for å utvikle mer kunnskap for kontroll av aktivitetene på norsk sokkel, var stort. Dette er hovedgrunnen for den meget raske og konkrete behandlingen som vår rapport fikk av Regjeringen.

ORGANISERING

For å gjennomføre denne forskningen ble det bygd opp tre styringsgrupper. Den ene var SPS (Sikkerhet på sokkelen) som ble lagt under NTNf. De to andre, SSB (Styringskomiteen for sokkelberedskap) og SPO (Sikkerhet, prosedyrer og overvåking) ble lagt under OD. For NTNf var dette en oppgave som det var tradisjon for å påta seg.

For OD var dette en oppgave som byråkratiet normalt ikke får anledning til å påta seg. Departementet ga likevel dispensasjon for dette på den betingelsen at tidsplanen på fire år skulle holdes. På det grunnlag ble det bestemt at Forskningsgruppen med Torvald Sande, Gunnar Andresen og Øystein Berg, skulle rapportere gjennom Fredrik Hagemann direkte til ODs styre.

DELING AV DET ADMINISTRATIVE ANSVARET

Fordelingen mellom NTNf og OD hadde følgende utgangspunkt:

- A. Alle prosjekter som har preg av direkte, anvendt forskning organiseres og styres gjennom et eget utvalg i NTNf. Dette gjelder ca. 2/3 av de foreslåtte prosjekter.
- B. Alle prosjekter som gjelder prosedyrer, overvåkingsmetoder, kontrolldata og lignende, organiseres og styres av OD. Også beredskapsplaner og katastrofeberedskap organiseres og styres av OD.

De første kontraktene om konkrete prosjekter ble signert tidlig i 1978.

ULYKKEN MED ALEXANDER L. KIELLAND 28. MARS 1980

Denne ulykken gjorde et dypt inntrykk på oss alle. Oppmerksomheten mot den pågående sikkerhetsforskningen økte betydelig. Dette førte til at både NTNf-delen og OD-delen av forskningen henvendte seg til oljeselskapene og anmodet om økonomisk bistand for å kunne øke volumet og kvaliteten av de pågående prosjektene. Vi fikk raskt positive svar, - kanskje som en lettelse for at de på den måten kunne vise både seg selv og omverdenen at de ikke nølte med å bistå både Forskningsrådet og Oljedirektoratet på dette viktige området.

RAPPORTERING FRA PROSJEKTORGANISASJONENE

Alle tre prosjektorganisasjonene - SSB, SPO og SPS - har utarbeidet sluttrapporter. Et grunnleggende innsyn i resultatene og implementeringen av disse finnes i disse tre rapportene. I det følgende skal vi gi en kort oppsummering.

SSB - STYRINGSKOMITEEN FOR SOKKELBEREDSKAP

Gunnar Andresen ble ansatt som prosjektleder for SSB-programmet. Han fungerte også som sekretær for Styringskomiteen.

Styringskomiteen for sokkelberedskap hadde juristen Arne Stavland OD som formann. De øvrige åtte styremedlemmene representerte to departementer, arbeidstakerorganisasjoner, operatørselskapene, tre direktorater og tilsyn, samt Det norske Veritas. Dette avspeiler den kommunikasjonsbredden som det ble lagt opp til. Hvert enkelt av de 51 prosjektene hadde sin egen styringsgruppe.

Før det ble signert kontrakt om de enkelte prosjektene ble det utarbeidet normative mål, strategiske prioriteringer for satsningsområdene og operative mål for hvert enkelt prosjekt. Dette viste seg å være meget nyttig både for avgrensninger mot omgivelsene og som grunnlag for prioriteringer, oppfølging og styring. Som dokumentasjon på kvaliteten i det administrative arbeidet i SSB, ble Gunnar Andresen invitert til Oslo for å arbeide to dager i uken i NTNf de siste åtte månedene i 1980.

En god beredskap på sokkelen må ta utgangspunkt i oljeselskapenes eksisterende planer og ressurser. Like viktig er det med samspillet med departementer, direktorater og tilsyn. Dette samspillet krever grundig kunnskap, enighet om ansvar, vilje til koordinering og oversikt over fysiske og administrative ressurser.

SSB sitt strategiske utgangspunkt ble delt i fire satsingsområder:

1. Beredskapssystemet
2. Evakuering og medisinsk beredskap
3. Dykking
4. Beskyttelse av petroleumsbrønner og begrensnig av konsekvensene ved ukontrollert utblåsning.

AD 1. BEREDSKAPSSYSTEMET

Denne gruppen av prosjekter omfatter i hovedsakområdene beredskapsplaner, beredskapsorganisasjon, beredskapssentraler, kommunikasjon, øvelse, opplæring og ulykkesetterforskning samt myndigheters ansvarsområder. Stor vekt har vært lagt på å gi forskningsinstituttene frihet til å bygge opp kompetanse for at de raskest mulig skulle kunne påta seg konkrete oppdrag for industri og myndigheter.

Et av prosjektene (SSB 1.2.2.) var utvikling av EDB-systemer for Hovedredningsentralen på Sola. Et annet (SSB 1.5.) var å bistå Kommunal- og arbeidsdepartementet med å definere ansvars- og myndighetsforhold for ulike beredskapssituasjoner.

Begge disse prosjektene bidro til en utviklingsprosess som ble videreført i egen regi etter SSBs avslutning.

AD 2. EVAKUERING OG MEDISINSK BEREDSKAP

Denne gruppen prosjekter omfatter i hovedsak områdene evakuering sjøveien og overføring av personell mellom plattform og fartøy, evakuering med helikopter samt overlevelsesdrakter. For den medisinske siden vises til SSB 2.5.1. Medisinsk informasjonssystem for kontinentalsokkelen (MIKS). Her fikk Helsedirektoratet anledning til å begynne samordningen av helserelevant informasjon fra aktivitetene på norsk sokkel. Systemet tok sikte på både å ivareta myndighetenes forvaltningsansvar og industriens egenkontroll. Initiativet til Fritt fall livbåt kom i 1978 som SSB 2.2. Prosjektet ble utført av Det norske Veritas med en rekke underleverandører. Harding A.S. var den første båtbygger som tok fatt i konseptet. Som FoU-prosjekt overtok SPS fra 1982.

Konseptet Fritt fall livbåt fikk raskt stor oppmerksomhet, noe som førte til omfattende kommunikasjon mellom alle parter, både om selve konseptet, men også om tilgrensende sider ved beredskap og evakuering, samt ansvarsforhold.

Harding bygde en prototyp og et fullskala testanlegg. I alle år siden 1980-årene er det utført supplerende analyser, og det er stadig stilt spørsmål om utskifting av de eldre utgavene av denne metoden for evakuering. Å delta i en evakueringstest er en del av sertifiseringen av offshorearbeidere.

Prosjektet må sies å være meget fruktbart, - særlig fordi denne nyskapingen bidro med så mange positive ringvirkninger.

AD 3. DYKKING

Denne gruppen omfatter alle forhold som angår det å ta vare på dykkeres liv og helse i ulykkes- og faresituasjoner. Dette omfatter også evakuering av dykkere under trykk og dykkemedisinsk beredskap.

Et større prosjekt (SSB 3.) dannet grunnlaget for utviklingen av overlevelsessystemet som kunne holde liv i dykkere i en isolert dykkerklokke i 24 timer. Her var både industrien og Department of Energy UK, med i prosjektet. Umiddelbart etter at systemet var installert skjedde en ulykke der to dykkere reddet livet.

AD 4. BESKYTTELSE AV PETROLEUMSBRØNNER OG BEGRENSNING AV KONSEKVENSENE VED UKONTROLLERT UTBLÅSNING.

Denne gruppen omfatter områdene beskyttelse av petroleumsbrønners integritet, indikasjoner på at en brønn er ute av kontroll, avstengningsoperasjoner og oljeoppsamling i kildens umiddelbare nærhet, avlastningsboring, brannberedskap, gasspredning og skipskollisjoner. SSB-programmet ble anmodet om å koordinere preventiv sikring sammen med beredskap. Design av plattformer for å kunne tåle ulike former for ulykkeslaster som brann, eksplosjon, skipskollisjon, fallende last fra kran, er sentrale i beredskaps- og evakueringssammenheng. Et av prosjektene, SSB 4.8.4. "Forankring av flyttbare plattformer", ble startet opp som et forprosjekt i regi av Veritas i samarbeid med Sjøfartsdirektoratet. Prosjektet endte opp som et internasjonalt prosjekt med et budsjett på 10 mill. kr.

SSB-prosjekt 4.8.7. "Ulykkeslaster", var et forprosjekt påbegynt i 1981, basert på SPO 2.3. som ble startet i 1978. Dette var opptakten til kunnskapsutvikling i Sjøfartsdirektoratet og skipsbransjen for øvrig, vedrørende identifikasjon av ulykkeslaster, analyse av skipskonstruksjoner utsatt for ulykker, og krav til reststyrke etter skader.

SPO – FORSKNINGSPROGRAMMET SIKKERHET, PROSEDYRER, OVERVÅKING PÅ NORSK KONTINENTALSOKKEL

Øystein Berg ble ansatt som prosjektleder for SPO-programmet. Han fungerte også som sekretær for styringskomiteen.

Styringskomiteen for SPO hadde først Knut Åm som formann, deretter Dag Meier-Hansen, så Per Myrvang og siste året Kristen Karlsen. De øvrige åtte styremedlemmene representerte OD, Sprengstoffinspeksjonen (nå Dir. for samfunnssikkerhet og beredskap) og fire oljeselskaper.

Hvert enkelt av de 55 prosjektene hadde sin egen styringsgruppe.

Alle prosjektene tok utgangspunkt i ODs kontrollansvar. Oppbygging og videreutvikling av kunnskap i samspill med universiteter og forskningsinstitutter (inkl. Veritas), var det normative mål. Det ble også foretatt reiser og bygd opp kontaktnett med Storbritannia (Department of Energy) og USA (United States Geological Survey og United States Coast Guard). For dykking ble det opprettet en felles styringsgruppe for SPS, SSB og SPO. Også for andre prosjektområder ble det arrangert informasjonsmøter for å sikre faglig overlappning og praktisk samarbeid.

Det strategiske oppdelingen for SPO-prosjektene tok utgangspunkt i den faglige struktureringen av ODs Sikkerhetsavdeling (nå Petroleumstilsynet):

1. Boring
2. Konstruksjon
3. Sikkerhet
4. Produksjon
5. Informasjonssystemer
6. Dykking

Punkt 5 er et fellesområde for alle fem avdelingene.

AD 1. BORING

Et konkret resultat var utvikling og installasjon av en EDB-basert boresimulator ved Rogaland Distriktshøgskole (nå UiS). De faglige detaljkrav som stiltes til innholdet i simulatoren var krevende både for de ansatte i OD og for borepersonell i Phillips som sponset selve simulatoren. Samspillet mellom OD og industrien var i seg selv utviklende for begge parter. SPO 1.5. Rutiner for inspeksjon og vedlikehold av boreutstyr, ble initiert av SPO i 1979 og utført av Norges Skipsforsknings Institutt. Det ble deretter overtatt av boreentreprenørene. Dette ble også en gjensidig kompetanseoppbygging for alle involverte.

SPO 1.8. Skader i forbindelse med rørhåndtering på boredekk. Prosjektet ble utført av Rogalandforskning (nå IRIS) og resulterte i betydelig oppmerksomhet, også fra media. I den første tiden skjedde det mange personskader på boredekk. Krav om utvikling av mekanisk håndtering av borerør ble synliggjort gjennom dette prosjektet.

AD 2. KONSTRUKSJON

Det ble utført flere prosjekter om spesifikke fagområder. Et av de første prosjektene var SPO 2.1. Innvendig tilstandskontroll for rørledninger og stigerør. Dette ble utført som internt prosjekt i OD, og dannet utgangspunkt for flere SPO-prosjekter, samt støtte til ODs deltakelse i flere internasjonale prosjekter bl.a. SPO 2.2. Innvendig korrosjon offshore rørledninger. Det

kan også nevnes at SPO deltok i et nasjonalt program vedrørende utmatting av offshore stålkonstruksjoner (SPO 2.7.).

Det ble utarbeidet nye forskrifter for beregning, dimensjonering, bygging og installering av stigerør og undervannsrørledninger (SPO 2.4.). Et av de mest sentrale prosjektene var SPO 2.3. Retningslinjer for sikkerhetsmessig vurdering av plattformkonsepter. Disse retningslinjene ble fastsatt av OD 01.09. 1981. Det nye med disse retningslinjene var at det ble stilt krav til sikkerheten allerede på skissestadiet. Kravet var at konseptet skulle tåle definerte ulykkeslaste uten å kollapse. Dette for å kunne foreta en kontrollert evakuering av personell innenfor et gitt tidsrom. Dette var et helt nytt krav som fikk sin første test på Statfjord B.

AD 3. SIKKERHET

Dette området ble dekket av arbeidskonferanser vedrørende verne- og miljøarbeid. Det ble utarbeidet lister over prioriterte saker, og det ble laget et hefte for registrering av skader og ulykker.

SPO 3.1.1. Konferanse om utvikling av et system for registrering og systematisering av skader, ulykker, hendelser, tiltak m.v. på faste installasjoner i Nordsjøen. Rapport fra konferansen er utgitt i ODs regi.

SPO 3.1.2. Konferanse om kranoperasjoner, lastbehandling m.m. på sokkelen. Også fra denne konferansen ble det utgitt rapport i ODs regi.

AD 4. PRODUKSJON

Det ble gjennomført en rekke prosjekter (17 i tallet) innen designkriterier, pålitelighet, tilstandsovervåking, følgeskader m.m.

SPO 4.12. Vedlikehold av offshore prosessanlegg. Dette prosjektet tok utgangspunkt i ODs "Retningslinjer for rettighetshavers internkontroll". Målet var å utarbeide minimum standard for administrasjon og systematikk innen vedlikehold. Rapporten fra prosjektet: "Investigation into maintenance management, methods and procedures" ble utgitt av OD.

Oppfølging av SPO 4.12.: SPO 4.13. var en konferanse i samarbeid med Norske Sivilingeniørers Forening (nå Tekna) og Norsk Forening for Vedlikehold: "6. Europeiske vedlikeholdskongress, Oslo 9. – 12. juni 1982 (EFNMS -82). Her ble flere SPO-prosjekter presentert for mer enn 300 vedlikeholdseksperter fra hele verden.

AD 5. INFORMASJONSSYSTEMER

Grunnlaget for dette satsningsområdet ble diskutert i en lukke konferanse på Hovda gård i Ryfylke 4. – 6. september 1978. På konferansen deltok bl.a. fire representanter fra OD, samt Jim Bannister fra Risk Research Group Ltd. (London), Thomas Caldwell fra Esso, Leif Ervik fra CMI og Carsten Bøe fra Veritas/3S-System for sikkert skip. Dette ble et nyttig grunnlag for videre satsing. Rammer og perspektiver ble grundig belyst og der kom flere forslag til konkrete tiltak. Rapporten er et internt OD-dokument med tittelen: "Proceedings from the Conference at Hovda Gård, Sept. 4th – 6th, 1978" prepared by C. Bøe. Date: September 11th, 1978.

SPO 5.2. Innsamling, bearbeiding og bruk av data. Dette var det første i en serie EDB-baserte systemer fra 1979. Prosjektansvarlig var Tore K. Alfsen i Rogalandforskning. Siden dette var

helt i starten av bruken av digitale systemer, var det i seg selv begynnelsen på en bratt lærekurve. Et resultat av dette prosjektet var et informasjonssystem for daglig innkommende boredata for all pågående boring på norsk sokkel. Den praktiske siden av problemet var at denne informasjonen hittil hadde kommet i form av telexer som bare kunne bearbeides manuelt. I slutten av året tok det ca. en måned å komme fram til sammenstilte data. Med et nytt digitalt system kunne rapportene komme inn på skjermen og fortløpende presenteres som informasjon i form av tabeller og grafiske figurer. Ved årsskiftet var det bare å ”trykke på knappen” og få fram alle de nøkkelinformasjoner som OD skulle ha med i sin årsmelding. Dette ble utviklet videre bl.a. i SPO 5.3. INFOIL II.

SPO 5.4. Pålitelighetsdatahåndbok (OREDA). Det ble gjort grundige forundersøkelser til dette prosjektet. Flyindustrien begynte å bygge opp og bruke pålitelighetsdata fra tidlig i 1950-årene. Dette skjedde i forbindelse med Korea-krigen der de nye jetflyene hadde en utilgjengelighet på 70 %. På grunnlag av denne nyskapningen – pålitelighets-teknologien – ble tilgjengeligheten for kampfly rask økt fra 30 % og oppover. I forprosjektet ble flere institusjoner i USA besøkt. En oppsummering er gitt i rapport fra Veritas: nr. 81 – 1022. Inntil 1. april 1981 ble prosjektet utført som et samarbeidsprosjekt mellom Rogalandsforskning og Det norske Veritas. Torkell Gjerstad, Rogalandsforskning var prosjektleder inntil denne dato. Etter 1. april -81 var Veritas ansvarlig med Odd J. Tveit som prosjektleder.

AD 6. DYKKING

På dette området var det et systematisk samarbeid og faglig overlapping mellom SPS, SSB og SPO. SPO tok hovedsakelig initiativ til konkrete tekniske prosjekter.

SPO 6.1. Detektering av dekompresjonsbobler, er ett eksempel. Det var i alt 11 prosjekter i denne gruppen med stort sett samme styringsgruppe.

SPO 6.5. Fysiologisk overvåking av dykkere, resulterte i en praktisk instrumentpakke for dykkerindustrien gjennom at Bennex investerte 2 mill. kr. i prosjektet og tok dermed over den videre utviklingen.

Det siste prosjektet i denne gruppen var SPO 6.11 Utdannelse av leger i dykkermedisin. Den internasjonale koordineringen skjedde gjennom Dr. David Elliot fra Shell U.K. og Dr. M. Childs fra Universitetet i Aberdeen. Ett av resultatene var nye OD-forskrifter for dykking.

SPS SIKKERHET PÅ SOKKELEN

Ivar Holand og senere Egil Wulff ble ansatt som daglig leder for SPS-sekretariatet. Styret for SPS hadde først Johannes Moe som leder og deretter Knut Åm (ansatt i OD, deretter Statoil og så Philips Petroleum). De øvrige sju styremedlemmene representerte KAD, LO, Statoil, Hydro, NTH, Sjøfartsdirektoratet og Veritas. Dette avspeiler den policy for styring og innflytelse som NTNf la opp til i slike programmer. Hvert enkelt av de 176 prosjektene hadde sin egen styringsgruppe.

I utgangspunktet var SPS-programmet del opp i ni strategiske områder innen de tekniske fag:

- brann og eksplosjon
- boring og produksjon, utstyr og operasjon
- persontransport
- manøvrering, godshåndtering og annen transport
- dykking og undervannsoperasjoner
- konstruksjoner og fundamentering (faste plattformer)
- korrosjon

- beredskap
- mobile plattformer. Etter ALK-ulykken etablerte Sjøfartsdirektoratet et eget program for dette.

I tillegg var det tre ikke-tekniske områder:

- menneskets funksjon
- risikoanalyse og sikkerhetsstyring
- utdanning, opplæring, konferanser og informasjon.

Mellom de tre programmene var det en del overlappinger, men det var hele tiden god informasjon og full aksept for overlapping/supplering. Vi skal her framholde tre fagområder fra SPS-programmet:

AD MENNESKETS FUNKSJON

På dette felt ble det bygd opp betydelig kunnskap som var ukjent for mange både hos myndighetene og hos operatørselskapene. Viktige prosjekter var: - SPS 67 Arbeidsmiljø og sikkerhet (AFI), - SPS 68/97 Sosiale forholds betydning for sikkerheten. Opplæring og sikkerhet (RF), - SPS 374 Plattformledelse og utforming (kontrollromsutrustning). Disse prosjektene var sentrale i spørsmålet om holdningsendring for hele sikkerhetsarbeidet. På denne måten kom oljeindustrien mer på linje med flyindustrien og kjernekraftindustrien.

AD RISIKOANALYSE OG SIKKERHETSSTYRING

Dette var et av hovedområdene for SPS-programmet. Det ble her bygd opp grunnleggende kunnskap ved universiteter og FoU-institusjoner som SINTEF, Veritas og Rogalandsforskning.

Viktige prosjekter var: - SPS 73 Risikobildet (Risikoanalyse, Samleprosjekt), - SPS 320 Sikkerhetsstyring i utbyggingsprosjekter, - SPS 365 Ulykkesdata fra hele verden. Forskingen på dette felt ble videreført av NTNFs Kontinentalsokkelkomite og har nå utviklet seg til egne undervisningsområder både på NTNU og UiS.

AD BRANN OG EKSPLOSJON

Utgangspunktet for SPS sin satsing på dette felt var at kunnskapen var svak i forhold til andre tekniske disipliner. Det ble gjort en betydelig innsats for å kartlegge årsaker og konsekvenser av brann (SPS 94). På detaljplanet ble det arbeidet med: - brannlaster, - brannprøvningsmetoder, - brannslukking, - gasspredning/ventilasjon, - eksplosjon. SPS bidro til planene for det nye brannlaboratoriet utenfor Trondheim (SPS 393) slik at dette også ble tilpasset oljenæringens behov.

SPS var også involvert i eksplosjonsforsøk på Raufoss. Her var det Forsvarets Bygningstjeneste og NATO som bygge opp et storskalaforsøk på eksplosjoner i rør (2m diameter). Disse forsøkene ble også fulgt opp av CMI (Rolf Eckhoff) som overtok røret og flyttet det til Bergen. Der ble forskningen utviklet til storskalaforsøk av plattformmoduler med varierende avlastningsåpninger. Disse forsøkene ble fullfinansiert av Statoil. Resultatene fra CMI ga verdifull input til "Design mot ulykkeslaster". CMI ga verdifull informasjon til høringen etter Piper-Alpha-ulykken, og ble på dette grunnlag bedømt som "den mest troverdige beskrivelsen av gasseksplosjoners trykk-tid-forløp".

Rapporten fra SPS-programmet er utgitt på Universitetsforlaget med Olav Kårstad og Egil Wullf som forfattere. Rapportene fra SSB- og SPO-programmet er utformet som en nøktern oppsummering etter mønster fra offentlig forvaltning. SPS-rapporten dekker et bredt spekter

av bakgrunn fra de tidligste sokkelaktivitetene og de ulykkene og katastrofene som har skjedd både nasjonalt og internasjonalt. Dermed framstår SPS-rapporten ikke bare som en prosjektrapport, men som et undervisningsgrunnlag for utviklingen av sikkerheten og beredskapen på norsk sokkel, sammen med de tilhørende aktivitetene.

SAMMENDRAG OG EVALUERING AV SSB, SPO OG SPS

Til sammen ble det utført FoU-prosjekter innen sikkerhet og beredskap for ca. 150 mill. kr. Antall prosjekter var til sammen 282. Disse prosjektene resulterte i:

- en solid kunnskapsoppbygging både ved universitetene og i forvaltningen
- en klargjøring av og enighet om ansvar
- en koordinering av oppgaver og samarbeid om løsninger.

Dette har ført til en betydelig bedring av sikkerheten og beredskapen på norsk sokkel. Både det faglige og det administrative området er styrket gjennom systematisk kunnskapsoppbygging. Dette åpnet for en raskere og klarere kommunikasjon mellom alle parter. I tillegg ble det utviklet fysisk utstyr og administrative hjelpemidler som bidrar til større effektivitet og produktivitet.

SAMMENDRAG AV "DEN NORSKE OLJEMODELLENS" KUNNSKAPSOPPBYGGING.

I forbindelse med fjerde konsesjonsrunde ble det stilt krav fra myndighetene til de utenlandske oljeselskapene om overføring av kompetanse til våre forsknings- og industrimiljøer (se bl.a. side 27 i boken "Den norske oljemodelle").

Dette fikk stor betydning bl.a. fordi det ble stilt krav til både volum og kvalitet av disse FoU-aktivitetene. De utenlandske oljeselskapene ble pålagt å gi regelmessige rapporter til NTNF som bygde opp en egen avdeling for oppfølging av denne rapporteringen.

Dette konseptet ble kalt "Samarbeidsavtalene" ("Goodwill-forskning" og "Industrisamarbeid"). Kvalitet og omfang av disse prosjektene ble lagt til grunn som en del av konsesjonssøknadene for nye konsesjoner i Nordsjøen fra de utenlandske oljeselskapene. De norske oljeselskapene (Statoil, Hydro og Saga) var unntatt.

NOEN EKSEMPLER PÅ KONKRETE RESULTATER AV "SAMARBEIDSAVTALENE"

Subsea-utstyr på Kongsberg

Den første som grep fatt i dette på en konstruktiv måte var Norske Shell. Dette skjedde ved å inngå en avtale med Kongsberg-gruppen om utvikling av utstyr for produksjon på havbunnen. Denne avtalen ble lagt inn i søknaden om Troll-vest-lisensen, - som Shell fikk operatøransvaret for.

Dette førte til to ting:

- a) Kongsberg utviklet utstyr som etter hvert fikk 40 % av verdensmarkedet .
- b) Et positivt insitament til konkurranse mellom de utenlandske oljeselskapene.

Den første installasjonen av subsea-utstyr fra Kongsberg skjedde på Draugen.

Flerfasepumper hos Frank Mohn

Et annet FoU-prosjekt som Shell tok initiativet til var samarbeidet med Frank Mohn AS om utvikling av store flerfasepumper (olje, vann og gass) og kompressorer på havbunn. Frank Mohn fikk raskt 95 % av verdensmarkedet for denne typen utstyr. Ormen Lange ble muliggjort med dette utstyret. Firmaet er solgt til Alfa Laval, men merkevaren Frank Mohn består og de har fortsatt 95 % av verdensmarkedet.

Fullskala landbasert rigg for boreforskning

Et tredje prosjekt – FoU-riggen Ullrigg (bygd av Shell, byggekostnad 70 mill. NOK)– var en viktig forutsetning for Jon Gjedebos utvikling og testing av et nytt borekonsept: Hitec. Ullrigg ble også brukt av Hitec for testing av instrumenteringen fra Siemens A/S. En viktig del av Hitec-konseptet var kontrollsystemet som ble bygd på ”joystic-prinsippet”. Dermed kunne styringen av hele boreprosessen skje fra en ergonomisk stol, i stedet for mekaniske hendler og pedaler som var fysisk krevende.

Den første installasjonen av det nye Hitec-konseptet skjedde på Draugen. Etter markedsgjennombruddet ble Hitec solgt til National Oilwell.

SINTEFs Flerfaseloop på Tiller

Dette anlegget ble bygd etter initiativ fra Exxon (byggekostnad 70 mill. NOK). Statoil kom tidlig med. Faglig ble det et godt samarbeid mellom SINTEF og IFE, samtidig som Exxons fagfolk fulgte nøye opp. Dette anlegget ble en sentral enhet for testing av data for simuleringsprogrammet OLGA. Utvikling av målere for flerfasetransport ble også utført på Tiller, ref. Jon Gjedebo.

OLGA

Utviklingen av OLGA startet på IFE vinteren 1979 – 80. Den viktigste støttespilleren for utviklingen av OLGA var Statoil (ref. Knut Åm). I utgangspunktet var OLGA eid av Statoil, men det ble overført til SINTEFs Tilleranlegg i 1990.

OLGA er resultatet av en avansert forståelse av flerfaseteknologi og frontkunnskap om simuleringsteknikk. Fra 1984 kom en rekke oljeselskaper med i finansieringen og det ble et stort fellesprosjekt mellom IFE og SINTEF.

OLGA ble kommersialisert i 1989 og ble en markedsleder med 90 % av verdens-markedet på dette området.

Det første feltet som fra skissestadiet ble designet for flerfasetransport var Troll. Ormen Lange kunne ikke blitt gjennomført uten et intimt samspill mellom OLGA, Frank Mohn (pumper og kompressorer) og andre.

Analyse av reststyrke etter skade på konstruksjoner

USFOS er et analyseprogram for å kunne kartlegge bruddstyrke på konstruksjoner. Utviklingen av denne problematikken har foregått i flere trinn.

Trinn 1 skjedde 1980 – 81 ved en Dr. avhandling om bruddstyrke på skip.

Trinn 2 skjedde ved at en gjesteforsker fra Nederland, Johannes von Aanhold, utviklet programstrukturen i USFOS.

Trinn 3 skjedde i årene 1983 – 86 gjennom en bevilgning fra Forskningsrådet.

Trinn 4 var den videre utviklingen finansiert av Statoil og Hydro i årene 1986 - 88.

Trinn 5 ble finansieringen utvidet til en større JIP (Joint Industry Project) fra 1990, ledet av SINTEF, der bl.a. Conoco og Shell deltok. En Shell-ansatt, Graham Stuart, tok sin Ph.D. på USFOS-problematikken. I litt forskjellige former gikk denne JIP-en fram til år 2000. I tillegg til ulykkeslaster ble ekstreme naturkrefter analysert med en sikkerhetsfaktor på 1,0. Dette ga

svar på ALS (Accidental Limit State). Gjennom ALS kunne en også få holdepunkter på om konstruksjonen ville kollapse ved sprøbrudd (ref. Kjelland-plattformen) eller ved seigbrudd. På denne måten kunne en ved USFOS-analyse skille ut konstruksjoner som ville kollapse med sprøbrudd. Dvs. at en pentagon-konstruksjon som Kielland-plattformen, kunne på designstadiet dimensjoneres til å tåle at fjerningen av den ene av fem bein ikke ville føre til en fullstendig kantring. Kravet til reststyrke ville da være at de fire resterende bein skulle ha tilstrekkelig oppdrift til å unngå kantring.

Dagens situasjon for USFOS er at den fra 2004 markedsføres internasjonalt gjennom selskapet Usfos AS.

Pålitelighetsteknologi

Det var flere i OD som var informert om flyindustriens og NATOs bruk av pålitelighetsteknologien, både i design, bygging, bruk og vedlikehold. Boeing var initiativtaker og pådriver. På dette grunnlag fikk Boeing oppdrag fra NASA til å bygge opp et system for krav, kontroller og tester for Apolloprogrammet (fra 1960 – 1069). Måneferden innenfor tidsrammen var ingen dårlig ”syretest”.

SPO 5.2. Innsamling, bearbeiding og bruk av data, ble utført av Rogalandforskning (nå IRIS) med Tore K. Alfsen som hovedansvarlig, med Bob Moss UK, som underleverandør. Prosjektet ble videreført av SPO 5.4. Pålitelighetsdatahåndbok (OREDA). Fra oljeselskapene ble det uttrykt en klar skepsis til at OD skulle være ansvarlig for innsamling av data fra drift og vedlikehold. Derfor ble det besluttet (1. april 1981) at Veritas skulle overta med Odd J. Tveit som prosjektleder.

Det ble tidlig klart at en papirbasert håndbok ikke var det mest hensiktsmessige i den gryende digital-verden. OREDA er derfor videreført som en database. Taksonomien, som ble utviklet for håndboka, er overført til digitalversjonen, og den er godkjent (med Statoil som pådriver) som internasjonal norm av IMO for bruk inne petroleumssektoren.

Samarbeidet om OREDA som database, fortsatte som en JIP der de norske og de fleste utenlandske selskapene deltok. Det gjenstår likevel mye før oljeindustrien har utnyttet alle fordelene for kontroll og bruk av kvalitet, slik som flyindustrien, NATO og NASA har gjort.

AVSLUTNING AV ”SAMARBEIDSAVTALEN”

Da Norge inngikk EØS-avtalen i 1995, satte EØS krav om likebehandling av de nasjonale og internasjonale oljeselskapene, - krav om FoU-samarbeid skulle gjelde alle eller ingen av de selskapene som søkte konsesjon. På dette grunnlaget besluttet myndigheten å avvikle denne ordningen. Denne avviklingen skjedde brått og førte til at mange gode prosjekter ble utsatt og betydelig skadelidende.

Samarbeidsavtalen hadde vart i vel 15 år og hadde behov for en betydelig justering/oppgradering. Ved at det ble en brå avvikling i 1995 gikk mye tapt, ikke mist for kontinuiteten for disse aktivitetene i de norske FoU-miljøene.

Tross alt: En meget viktig tilføring av kompetanse og finansiering av fullskala-tester og industrialisering, var gjennomført i løpet av den ca. 15 årene avtalen fungerte. I alt brukte de utenlandske oljeselskapene ca. 10 milliard NOK i disse årene. Norske Shell brukte ca. 1 milliard på en rekke FoU- og industriprosjekter, og sparte minst 2 milliarder bare på Draugen.

En avslutning var trolig det rette, - men en rekke pågående prosjekter ville tjent stort på at nedbyggingen hadde skjedd mer gradvis.

Dette førte til et betydelig press fra flere hold, som resulterte i at Forskningsrådet tok et initiativ til en felles dugnad med alle oljeselskapene. På denne måten fikk noen av de viktigste prosjektene en god, om enn forsinket videreføring.

Media

SVEINUNG SLETTEN, ROGALANDS AVIS

Av Marie Smith-Solbakken, 4. Oktober 2016.

Personalia

sveis@live.no

f. 1953

BRUK OG GJENNOMFØRING

Samtale med Sveinung Sletten og Svein Ildgruben 4. oktober 2016 med Marie Smith-Solbakken og Else M. Tungland. Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at offentligheten skal få del i dette. (Samtykket, mail 13.03.2019)

BAKGRUNN

Journalist Rogalands Avis 1981

Aftenbladet 1981-1986

Noroil Publishing House 1986-1990

Statoil 1990

Amoco 1995

BP 1999

Petoro 2002 - 2015

HOVEDREDNINGSSENTRALEN

Satt den dagen i formannskapet i Stavanger og refererte, så kom formannskapssekretæren inn og sa at det var telefon til meg. Fikk tlf på gangen. De sier fra desken i RA (Tore Johan Markus) at du må komme deg ut på hovedredningssentralen, for at det er en rigg eller noko som har veltet.

Viste seg å være tilfelle, og jeg heiv meg på.

Jeg tror Rogalands Avis må ha vært første avis som fikk tips om hendelsen, og måten det skjedde på er i seg selv interessant. I en gymsal på Sola var det en som kastet gymtøyet i armene på vaktmesteren og sa at han var helikopterflyger og innkalt fordi en plattform hadde veltet i Nordsjøen. Han hadde ikke tid å dra hjem og ba derfor vaktmesteren om å ta vare på tøyet. Det første vaktmesteren må ha gjort var å ringe til Rogalands Avis – og vakthavende ringte umiddelbart til meg, som da var i møte i formannskapet.

Dermed var jeg ute på Hovedredningssentralen (HRS) på Sola bare en halvtimes tid etter at katastrofen skjedde – lenge før både politimesteren, som var leder for HRS, og andre journalister dukket opp. Vakthavende fortalte at det var en rigg som hadde veltet helt rundt, og den dreiv i retning av andre plattformer, og at det var hundrevis av folk om bord.

Ofte er det slik at når en journalist kommer til et ulykkessted, så kan man få et adrenalinkikk. Her var det nesten motsatt: Det var en så utrolig beskjed å få at jeg måtte sette meg ned for å hente meg inn, før jeg kunne ringe tilbake til avisa for å fortelle hva som hadde skjedd. Da ble det selvsagt full mobilisering – selv om vi den gangen ikke hadde noen nyhetskanal å publisere i om kvelden. Like etter landet et helt fly med journalister og fotografer fra VG på Sola.

Senere var jeg litt av og på mht dekingen av Kielland-saken – inkludert snuoperasjonen og granskingen etter ulykken. Men jeg kan nevne at jeg sommeren 1980 sammen med en kollega i Rogalands Avis dro til RAFs helikopterbaser Baulmer nær Newcastle, hvor jeg blant annet intervjuet Mike Yarwood, bergingsmannen som tok opp den første personen i forbindelse med Kielland-ulykken, og som berget mange liv den kvelden.

SVEIN ILDGRUBEN, VG

Av Marie Smith-Solbakken

PERSONALIA

f. 1954

Svein.ildgruben@wintershall.com

Samtale med Sveinung Sletten og Svein Ildgruben 4. oktober 2016 med Marie Smith-Solbakken og Else M. Tungland. Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. Samtykket.

BAKGRUNN:

- VG
- Elf
- Shell
- Amoco
- Wintershall

KIELLAND-ULYKKEN

Jeg leide leilighet på Gausel. Jon Magnus fra VG ringte og sa det er visstnok en boligrigg som hadde veltet, en som heter Alexander Kielland. Han hadde vært der. Han sa: "Det går ikke an, - en sånn rigg kan ikke velte".

Kjører mot flyplassen. Tullet rundt i regnværet. Stoppet en drosjebil som viste vei til Hovedredningsentralen (HRS). Da jeg kom frem var Sveinung der. Vi gikk og sullet og tjuvtok bilde av et bilde der alle telefonnummer som HRS hadde på tavla. Så kom Wendt of vi ble vi kastet ut. Da skjønnte vi det - at det var flere hundre mann om bord. Det kunne være en kjempekatastrofe. Stemningen gikk inn på oss.

Hadde mobiltelefon i bilen. Det var åpen linje. Ringte til Jon Magnus og avla rapport. Da begynte planleggingen. De skulle ha fly over til Stavanger. Ni halv ti kom flyet. Det var syv ombord. Fra VG var vi da ni tilsammen på saken. Vi var de eneste som hadde rett antall døde dagen etter. Det var 123.

PHILLIPS

Per Egil Bjørklund, var tilgjengelig døgnet rundt. Han gjorde en utrolig jobb. Hadde han informasjon fikk vi den.

HANGAREN

I en hangar til 330 skvadronen fikk pressen et område. Det var krig. Jeg husker en politimann som forsøkte å ta fra en fotograf kamera. Alle fotografer var der for å få *det* bildet.

KONSEKVENSER

Alle som var borti Kielland fikk et arr i seg. Når jeg tenker på Kielland. Tenker jeg på en rigg, ikke på en statue.

AAGE ENGHAUG, NRK

Av Marie Smith-Solbakken, 2. mai 2016

KONTAKTINFORMASJON

Aage.enghaug@gmail.com

Kort telefonsamtale.

BAKGRUNN

Arbeidet i Dagsnytt NRK under Alexander L. Kiellandulykken.
Informasjonssjef i Veritas

DAGSNYTT

Største og mest krevende oppgaven jeg har hatt i NRK. Vi gikk grundig til verks. Det er noe av det som har gjort størst inntrykk på meg i min yrkeskarriere. Ble berørt faglig og personlig. Krevende å arbeide med.

SKREV

Alexander L. Kielland : Katastrofe i Nordsjøen sammen med Per Ståle Lønning. ¹⁴

SENERE I VERITAS

Ble interessert i sikkerhet og ble senere informasjonssjef i Veritas.

¹⁴ Enghaug & Lønning: 1980

ARNT EVEN BØE, STAVANGER AFTENBLAD

Av Ellen Kongsnes og Marie Smith-Solbakken

PERSONLIGE OPPLYSNINGER

F: 1948

arntevenboe@gmail.com

GJENNOMFØRING OG BRUK

25.07.2016. Samtykke gitt.

BAKGRUNN

Journalist i Stavanger Aftenblad

Deskvakt 1980

Oljejournalist 1992-2013

Forfatter av: «Slik at mennesker blir glade. Historien om Jon Gjedebo, skoletaperen som ble oljeigründer og milliardær», «Oljedirektoratet 40 år, 1972 – 2012», «A legacy of safety – International Regulators Forum, 1994 – 2013», medforfatter av «Sira-Kvina kraftselskap 50 år, Diamantar varer evig», forfatter av «Utfordreren – Lundin Norways 10 første år på norsk sokkel, 2004 – 2014 – oversatt til engelsk: The Challenger» og «Time is Money – Om pionerene som gjorde Norge til oljenasjon, 1962 – 1972».

OM KVELDEN I STAVANGER AFTENBLAD

Journalist Arnt Even Bøe arbeidet på desken i Stavanger Aftenblad og hadde denne torsdagskvelden sin nest siste økt i en kveldsvaktuke. Aftenbladet var på den tiden fortsatt såkalt middagsavis, det vil si at deadline var om formiddagen utgivelsesdagen.

Kveldsbemanningen var derfor liten og den enslige deskvakten måtte passe på å bare sende avsluttede saker til setteriet.

De alle fleste journalistene kom vanligvis på jobb til morgenmøtet klokken 08.00 hvor oppgavene ble fordelt. Siste deadline var så vidt jeg husker kl. 12.00, og ble alltid brukt for å få de aller siste nyhetene med i avisen. Den måtte være ferdig trykket og distribuert før klokken 14.00 slik at skolevene, som var datidens avisbud, kunne hente bunkene sine på vei hjem.

Jeg husker ikke nøyaktig når jeg fikk den første meldingen om katastrofen på Ekofisk, men ganske snart summet redaksjonen av innkalte journalister og fotografer som ble sendt til helikopterhangaren på Sola, til Phillips i Tananger, til riggeierens kontor og andre steder det kunne være opplysninger å hente. Da de kom tilbake klaget de fleste på at det var fullt kaos og vanskelig å få ut fakta. Ryktene svirret, mens de som visste prioriterte redningsarbeidet – eller holdt munn.

Også nyhetsbyråene og NRK fulgte opp, men for meg som satt på desken, ble det fort klart at Aftenbladet, tross vanskelig arbeidsforhold, hadde mer informasjon enn de fleste andre. Så var vi da også det desidert største mediet i nærmiljøet med mange lokale kilder. De fleste i reportasjeteamet jobbet natten gjennom og fullførte reportasjene fram mot deadline klokken 12.00. Fredags-utgaven viser at ni reportere, fire fotografer og en tegner hadde jobbet med katastrofen for Aftenbladet, forteller Bøe.

SVOGEREN MIN VAR PÅ EKOFISK

Jeg visste at svogeren min, Rolf Wiborg som jobbet i Phillips, var ute på Ekofisk, men ikke på hvilken plattform. Jeg visste også at Rolfs kone Mette, som er søster til min kone Eli, var «på byen» i Stavanger med medelever for å feire et eller annet. Likevel ringte jeg Mette hjem flere ganger, og fikk som ventet ikke svar.

Siden jeg ikke var en del av utrykningsteamet, satte sentralbordet alle medieforespørsler om Kielland over til meg. Det var stort sett utenbys og utenlandske journalister som ville vite hva Aftenbladet visste. Flere av de som ringte var radiostasjoner. To av dem, en engelsk og en skotsk, intervjuet meg på direkten.

Da deskvakten var slutt ved 23-tiden, hadde jeg snakket med min kone og vi var enige om å gå en runde sammen på byen for å se om vi kunne finne Mette og få gitt beskjed om hva som hadde hendt, før hun fikk nyheten rett i fleisen. Dette var jo lenge før både mobiltelefonen og nettet, så vi gikk inn på restauranter og barer langs Skagenkaien. Når vi fortalte utkastere og tilfeldige gjester at vi søkte en gruppe som var ute og feiret, fikk vi til svar at det var stort sett alle de andre gjestene også.

UBEKYMREDE MENNESKER RUNDT MIDNATT PÅ DICKENS

Såvidt vi kunne registrere på våre korte besøk, var det ingen som deltok i utelivet denne kvelden som hadde fått med seg nyheten om Kielland-plattformen. Det som slo meg, var kontrasten mellom ubekymrede mennesker og den tragedien som utspant seg i det mørke havet lenger vest. Jeg husker spesielt besøket på «oljepuben» Dickens og kunne ikke fri meg fra tanken om at noen av de glade gjestene, uten å vite det kanskje hadde familiemedlemmer eller nær bekjente som i samme øyeblikk kjempet for livet i bølgene.

Etter å ha trålt gjennom restaurantene og pubene langs Skagenkaien uten resultat, dro vi hjem, trolig mellom 23.30 og 24.00. Da var Mette kommet hjem og svarte på telefonen. En stund senere, trolig om natten eller på morgenkvisten, ringte hun tilbake og fortalte at Rolf hadde vært på en annen plattform og var i sikkerhet. Så slapp hun sjokket som vekket resten av folket om morgenen den fredagen. Jeg tror det var mange, som på samme måte som oss, indirekte ble en del av Kielland-ulykken som rammet så brutalt i og rundt oljehovedstaden, minnes Arnt Even Bøe.

ASGEIR LODE, STAVANGER AFTENBLAD

Av Marie Smith-Solbakken

PERSONLIGE OPPLYSNINGER

Journalist i Stavanger Aftenblad

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtale gjennomført første gang Mai 2014 med Tord F Paulsen og Marie Smith-Solbakken, og på et tidspunkt senere fotografet. Det er gjennomført flere oppfølgingssamtaler, senest 9. Mars 2016, hvor også Asgeir Lode samtykket til at hans utsagn kan brukes i fotofortelling, essays og i sammenstilling av utsagn til en smalet fortelling.

Samtykket til at notat fra samtalen i sin helhet offentliggjøres og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek slik at offentligheten ettertiden skal få del i dette. (mail 16.12.2018).

RØDE SJØHUS

Fotograf Knut Uppstad og meg hadde vært på reportasje på Finnøy. meg og en fotograf. Noe foregikk på Røde sjøhus, det var et band som spilte. Vi ville puste ut og ta ei øl. Vi kom der ca klokken halv sju, akkurat omtrent rett rundt den kveltra. Vi hadde fått drukket ei øl eller to. Bandet stoppet, vokalisten sa at vi bryter av konserten, fordi det har skjedd en ulykke katastrofe i Nordsjøen.

REDAKSJONEN

Vi sprang bort til telefonen for å ringe opp i redaksjonen. En sykepleier kom og sa at hun måtte få telefonen for hun ville ringe sykehuset og høre om de ville ha forsterkninger. Vi sprang bort til Aftenbladet med to øl innabors og ble satt til å sende telefoto ut i hele verden, blant annet til Australia. Den trengte ca en time å sende ut et bilde på telelinja.

Vi hadde et bilde der Alexander Kielland som lå utenfor Rosenberg til ombygging, vi holdt på med det til klokka var over to. Eg skreiv billedtekst på tysk og engelsk så godt eg kunne.

SOLA FLYPLASS PRESSEROM

Klokka to om natten dro eg heim for å sove, eg bodde på Vardeneset, hadde en røde gammel boble. Hadde radio på når eg sov. Låg og halvsov, hørte på nyhetene fortløpende i søvne. Kom på jobb tidlig. Det var full aktivitet i Aftenbladet. På morgenmøte fikk vi beskjed om å reise ut til Sola.

Fikk beskjed om å holde øyre og øyne oppe. Og rapportere tilbake. Mobiltelefonen den gang vekt 10 kg. Jonas Friestad var fotograf. I andre etasje var det beredskapsrom som de hadde rigget til for pressen.

PRESSE-ETIKK

Per Vassbotn var en slag pressetalsmann for Nordli regjeringen. Han skulle holde journalister fortløpende orientert. Hvem hadde omkommet. Et tall svirret i luften 120 eller 125 var omkomne eller savnet. Tallet var litt usikkert. Phillips opererte med et tall, og Hovedredningssentralen opererte med et annet, Phillips sa 123 og Hovedredningssentralen sa 125.

Politiet kom inn med ei liste med navn. Per Vassboten var godt ut. Lista var sånt laget at vi ikke kunne ta den med ut. Ingvar Holm (NRK) og meg begynte å skrive av navner. Det var navn på folk som var bekreftet berget. Da Vassbotn kom tilbake igjen, så så han at vi hadde

skrevet ned på notatblokkene. Så ga han beskjed til politiet at ingen slapp ut, så spurte han hva vi gjorde. Vi sa sa han at siden vi ikke hadde fått tatt kopi så skreiv vi av listen. Han forklarte at det var brudd på all presseetikk og oppgi navn på overlevende i en ulykke før det også er klart hvem som er omkommet. Da risikerer folk som er bekreftet reddet å få får et rush på dørene, og pårørende som ikke har fått tilbakemelding vil få et økt tryll. Det er et tegn, og de vil leve i en enda mer usikkerhet. Derfor tar eg notatblokka, sa han. Det var merkelig. Eg lærte ei lekse. Du kan ikke bare journalist, du må også vise menneskelighet. Det var en bratt lærekurve det der. Eg forstod at han hadde rett. Fikk bekreftet også når jeg kom til Aftenbladet at Vassbotn holdt seg til kjørereglene.

OMKOMNE OG OVERLEVENE ANKOMMER SOLA

Vi fikk greie på at et av de første helikopter med omkomne skulle komme til militærdelen på flyplassen. Vi kjørte forbi Sømmvågen og forbi Sola sentrum til den militære delen. Rett før jagerhangarene var det en terminal. Det var allerede det kommet mange pressefolk og fotograf, ca 100, som ventet på at omkomne kom i likposer.

Det var spent opp et tau, og det ble sagt så langt får dere komme og ikke lenger. Så så vi et og to og tre helikopter komme inn fra Nordsjøen. De landet i nærheten av jagerhangarene. Da begynte folk å springe for å få de beste bildene. Det er vår ulykke, vi var enige om at vi kan ikke springe for å komme først for å se en likpose og to. De hadde da begynt å ta ut de omkomne. Det var en gråe, kalde dag med yr. Sånt som når alt går i svart kvitt, ikke vind, bare grått.

De begynte å bære ut bårene. Ikke ta bilde, ble det sagt fra vaktene. Jonas ville å ta bilde. Og begynte å diskutere med vaktene. Ikke diskutert med han, hold kjeften Jonas, bare still inn kamera på en avstand herifra til helikoptrene og så holde du kameraet på magen og så trykker du av. Svart hvitt, hele stemningen fanget han inn i de svart og grått bilde. Vi brukte det i avisa dagen etterpå.

UTENLANDSK PRESSE

Da ringte Bild am Sonstag, da spurte de om hvor mange bilder vi har på førstesidne, han i andre enden av telefonlinjen sa vi vil kjøpe alle fem. Det må du konferere med redaksjonssjefen. Knut Uppstad, han var den første som var over Kielland med småfly. Han var der før luftrommet ble sperret, og fikk tatt bilde av beina som lå opp ned. Knut Uppstad hadde fem bilder. Eg formidlet det til han. Han hadde lest bøkene til Günter Walraff, visste at Bild am Sonstag var tabolidavis i Springer konsernet, og svarte "Eg selde ikkje et jævla bilde til dere kjeltringer". Han kunne fått 15000 kroner. Senere på dagen ringte Look og da reiste meg og han til Sola og fikk en flyvertinne til å ta det med til London. Fikk overtalt henne til å ta med en konvolutt. Hun skulle samme veien. Tok med til London. Knut fikk 5000 for dette.

På søndagen var eg beordret på en presskonferanse om morgen der som SAS hadde sitt motorverksted og kantine. Dagene før og på lørdag var det mellom 300-400 journalister. På søndag var navnene kommet på NTB. Natt til søndag klokken 0300 sendte NTB ut melding. Det tikket inn telex på skrifterne på alle som var omkomne. Ingen var der på Sola, bare meg. Reiste tilbake til Aftenbladet.

ETTERPÅ

Hva skal vi gjøre nå? Hva gjør vi ift de områder hvor det er omkommet flere. Det viste det seg at i sørrogaland var det få som var omkommet, Det store tapet var Førresfjorden og

Karmøy. Da var det at de ville sende meg av gårde og zooma inn de folka . Reise til Førresfjorden klokken 400 om ettermiddagen. Jeg nekter. Per Surnevik spurte, hvorfor nekter du, eg vil ikke det. Det er ikke jobb for meg. For halv annet år siden var det vanskelig nok å snakke med kolleger som eg kjente som skulle lage nekrolog på faren min. Eg vil ikke snakke med enker og faderlsøe. Han sa eg at eg skal gjøre det selv. Vi skulle ha portrettbilde av de.

OVERTRAMP

Første mann på tapslista var Torstein Sæd som bodde i Stavanger. 10 minutt etter NTB spydde ut listene stod VG (Tore Johan Markus) og freelance fotograf (Leif Eide) i gården til familien Sæd og spurte enken hva tenker du når VG overbringer deg at mannen din er omkommet. Det kom Per inn og fortalte meg. Eg har snakket med ei enka som er helt fortørnet over tabloid pressen. Er norske mediefolk bedre nå enn de var i 1980. Det overtrampet var det groveste overtrampet av norske journalister og fotografer i kiellandulykken.

Det ble foretatt en gjennomgang av hvordan norsk presse hadde optrådt. En unge mann som hadde reddet fra helikopter, representanter fra Phillips og andre fagpersoner gikk i gjennom pressedekningen. Norske media fikk ganske mye ros for sånt de gjorde.

På det presse-etiske seminaret fikk vi vist eksempel på hvordan utenlandske media hadde håndtert ulykken. Svenske Aftonbladet hadde kjøpt et bilde da overlevende kom inn på Sola. Motivet var en god del stivfrosne oljearbeidere som satt under ulltepper og ventet på å komme til sykehuset. En sykepleier snakket med de. I billedteksten i Svenske Aftonbladet stod det en enke leter forgjeves etter sin mann.

Hadde en avtale om å reise opp til Hardangervidda i påska. Fikk i oppdrag før eg reiste å passe på en telefon dersom utenlandske media skulle ringe for å finne ut hva som skjedde med utenlandske arbeidere.

Glasgow Herald ringte fra Skottland, da leste jeg opp navnet på omkomne britiske statsborgere. De takket veldig. Det gikk en uke eller to. Eg fikk en lukket brev i posten. Det var en krysset sjekk 10 pund. Hevet aldri den sjekken. Rigdisaster var den merket med.

ERFARINGEN

Hovedpoenget er at i de 34 år jeg har vært i Aftenbladet - så var Kielland for meg det sterkeste. Det er ingen ting som overgår Kielland i min journalistkarriere. Folk gikk og skulte på hverandre i 3 -4 dager.

I Scandinavian Star gikk det fort opp for seg at det var ikke vår ulykke. Men Kielland var vår ulykke. For det første var det ikke et skikkelig sikkerhetsregime etablert i Nordsjøen. Alle kunne være rogalendinger på Kielland, alle gikk og lurte på er det var noen vi kjenner, det var et veldig trykk bant folk flest, hvem er det ? Med en gang vi får distanse til ting går det lettere. Det forferdelige er at jo lengre vekke det er , jo enklere er det å håndtere. Ble bråmoden med Kielland. Lærekurvene var stupbratte. Hva var anstendig som journalist, hva bør du holde deg for god til å holde på med. For meg er jeg glad for at jeg fikk oppleve Kielland. Det satte ting i et perspektiv det . Lærte både som menneske og journalist.

ODD RUNE ASKELAND, STAVANGER AFTENBLAD

Av Marie Smith-Solbakken

PERSONALIA

F.1946

1972-2013: Journalist i Stavanger Aftenblad

oras@lyse.net

GJENNOMFØRING OG BRUK

Utarbeidet et notat basert på telefonsamtale. Notatet er sendt til gjennomlesing og korrigerings. Det bes om samtykke til å kunne bruke notatet i fremstillinger av Alexander L.

Kiellandulykken herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av utsagn fra ulike personer. Samtykke gitt 28.april 2016.

BLE INNKALT PÅ JOBB

Ble innkalt. Jobbet hele kvelden og natten som journalist for Stavanger Aftenblad i forbindelse med Kiellandulykken. Jeg kom på jobb og siden sosial-og helsesektoren var mitt spesialfelt fikk jeg beskjed av redaksjonssjef Kaare Haukås om å dra på Sentralsjukehuset i Rogaland, avdeling Rogaland sjukehus. Der kom jeg i kontakt med anestesilege Olav Veum Eielsen som var med i beredskapsutvalg. Der var det besluttet at Eielsen skulle ut til Flystasjonen på Sola for å møte eventuelle skadde og overlevende som kom inn med redningshelikopterene. På dette tidspunkt hadde vårt distrikt ikke noen Luftambulans, men Eielsen var ivrig forkjemper for å utvikle akuttmedisinske tilbud utenfor sykehuset.

HANGAREN

Jeg fikk beskjed av legen at jeg måtte legge meg på gulvet i ambulansen når de kjørte gjennom vakten på Sola Flystasjon. Dette var årsaken til at jeg var en av de første journalistene som kom inn i hangaren, der mottaket ble opprettet. På svært nært hold kunne jeg etterhvert se de overlevende komme inn fra helikopteret. De ble tatt imot av helsepersonell fra sykehuset. Oljearbeiderne kom inn med alvorlige ansikter, krum rygg og ulltepper over skuldrene. Jeg prøvde etterhvert å intervju noen av dem. Husker at det var noen Røde kors personell som prøvde å ødelegge for oss pressefolk og stilte seg opp i mellom oss og overlevende. Vi fikk noen førstehåndsskildringer fra dem som hadde vært i kinosalen. Vi opptrådte varsomt og forsiktig. Vi var opptatt av å fortelle historien på en troverdig måte. Side vi hadde vært øyenvitner. Etterhvert kom det flere leger i hangaren.

Legen og personellet på Sea King helikopteret fulgte de overlevende inn i hangaren. Der var jeg også vitne til kompetansestrid mellom anestesi og kirurgi, om hvem som skulle innlegges for hva.

INNTRYKK

Det var sterkt å se de som kom inn og gikk på egne bein.

Vi fikk etterhvert som overlevende ble brakt i land, inntrykk at dette var en alvorlig ulykke.

På sykehuset hadde ryddet hele vestibylen i østbygget. Vi fikk ikke lov å ta bilder. Jeg er gift med en intensivsykepleier hun ble også innkalt. Det var ikke behov for ekstra sykepleiere, slik at hun kunne dra hjem rundt midnatt og avløse mine foreldre som var barnevakt.

RØDE KORS

De hadde også lite å gjøre.

STEMNINGEN

Lavmælt og rolig og alvorlig.

STERKESTE MINNE

Å se de tøffe oljearbeidere komme ut av redningshelikoptrene, gå inn i hangaren med bøyd rygg og grått ullteppe over seg med et alvorlig og dystert uttrykk, er et inntrykk som har festet seg for alltid.

BJØRN VIDAR LERØEN, BERGENS TIDENDE

Av Marie Smith-Solbakken

bvleroen@gmail.com

GJENNOMFØRING OG BRUK

Norsk Olje og Gass, 3. desember 2015. Notat sendt til gjennomlesing og korrigering 4.12.2015. Notat godkjent på telefon medio desember. Ny samtale gjennomført 7.7.2016 hvor det er gjort noen tilføyelser. Notat oversendt pånytt til gjennomlesing og korrigering. Notatet på nytt gjennomlest og korrigert av Bjørn Vidar Lerøen 21.2.2019 med tilhørende samtykke til bruk som et grunnlagsdokument i vår fremstilling av Alexander L. Kielland-ulykken, herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer.

BAKGRUNN

1980: Journalist Bergens Tidende

Journalist Aftenposten

Spesialrådgiver Statoil /Equinor)

Politisk rådgiver Stavanger kommune, ordførerens kontor

Spesialrådgiver Norsk Olje og gass

Lerøen Media: Forfatter, kommentator, foredragsholder

Noen av de pårørende etter Kielland har valgt å gå ut av livet

”Normalt vil ikke nysgjerrigheten være så sterkt til det som kommer etter livet at man selv kutter livstråden.”

HAVARI

Bodde på Stord da det skjedde. Det var på den mest hektiske perioden på Stord, med ferdigstillelse av mange store prosjekter som de produksjonsplattformene representerte (Statfjord A, Brent C og flere store byggeoppdrag for oljeselskapene). Jeg satt og så Dagsrevyen da nyheten om Kielland kom inn på slutten. Kari Sørby fortalte om denne hendelsen på Ekofisk. Jeg skjønnte straks at dette var en alvorlig hendelse, og var den første som kom gjennom på Phillips sentralbord som snart brøt sammen. Fikk snakket med Per Erik Bjørklund, og fikk en første kartlegging over situasjonen.

Tidlig neste morgen, chartret jeg et sjøfly og fløy til Stavanger, og var der da de kom inn med døde mennesker i hopetall. Stod og så på når de bar de første døde kroppene inn i hangaren. Deltok på presskonferansen med Phillips og merket en tydelig vegring. Inntrykket var at de ville at mye skulle fly under radaren.

Vi intervjuet de overlevende. Jeg husker jeg satt ute på KNA hotellet på Lagårdsveien. Politiinspektør Gunvor Molaug satt ved bordet ved siden av sammen med flere politifolk. Hun ba om å få notatblokken min. Hun mente det var bevismateriell. Jeg spurte om hun hadde en kjennelse. Hun svarte at hun hadde alminnelig politimyndighet. Jeg beholdt selvsagt notatblokken, og gikk ut på notatblokken i lomma. Mine kollegaer fra Bergens Tidende,

journalist Olav Steimler og fotograf Dag Bæverfjord kom også til Stavanger. Vi hadde en bred dekning av katastrofen.

De overlevende kom med sterke historier. I BT valgte vi å fokusere på en familie som fikk far hjem. Førstesiden lørdag var et gledesbudskap ut av en tragedie. Vi ble kritisert av mange journalistkolleger for at vi var lite fintfølende overfor de omkomne. Ofte er det slik at overlevelse føles som en straff. Det er ikke enkelt å overleve heller. Å ha vært blant dem som var inne den kinosalen, og kom seg ut av kaoset, er ikke bare godt, det kjennes ikke godt.

Jeg var 30 år gammel, har opplevd mange sterke historier som journalist, det er noen inntrykk vi aldri blir ferdig med, og blant dem er Kielland-katastrofen. Det var og er det sterkeste. Som pressefolk var vi midt oppi en norsk begivenhet som ble en verdensbegivenhet.

SORG

Minnegudstjenesten i Stavanger domkirke var verdig og sterk. Det som var enda sterkere var minnegudstjenesten i Førresfjorden. Jeg var der og glemmer det aldri. Jeg tok ferjen tilbake over til Stord og skrev artikkelen i stikkordsform. Jeg fikk lov å låne telefonen på broen og leste opp historien til redaksjonen derifra. Det var så stille som en grav. Mannskapene på broen lyttet til historien om det som ble sagt i kirken og de ble synlig berørt.

Samtalen med Per Nordbø (Per Prest), han som gikk med dødsbudskapet, gjorde et uutslettelig inntrykk. Han sa det var ikke 123, men det var én og én og én og én som døde. Jeg møtte han etter 10 år, da tok han opp den lappen med navnene som han skrev ned den gang. På lappen var det nedtegnet de navn på dem han skulle gå til for å gi dødsbudskapet til. Året etter mistet han sin sønn i kreft. Han var en prest og et menneske som virkelig fikk røyne livets tragedier.

Per Prest var et tydelig og sterkt ansikt i kirken under og etter Kiellandulykken. Kirken ble også et samlingssted under Kiellandulykken. Kirken får en viktig funksjon som samlingssted når katastrofen rammer. Kirkerommet innbyr til stillhet og ettertanke og i fellesskapet finner mange trøst. Der kan vi sørge og tenne lys. Det er den kollektive sørgeplassen, der fellesskapet kan vise individet omsorg. (Se minnegudstjeneste i Førresfjorden, Alexander Kielland og minnegudstjenesten i Lysekil, Scandinavian Star)

SNUING OG SENKNING

Kielland kom inn som en fysisk kirkegård i Gandsfjorden. Den lå der som en påminnelse om en forferdelig katastrofe. Jeg var inne i pongtongene. Resultatet var ikke det vi trodde. Det ble ikke funnet så mange som vi hadde håpet på.

Snuingen fikk stor medieoppmerksomhet også internasjonalt. Vi var samlet flere journalister i tre uker for å dekke snuoperasjonen, og hadde tilslutt en campingvogn plassert der. Det gikk dager og uker i de to snuforsøkene som ble gjort. Asbjørn Haugstvedt fra Kristelig Folkeparti var handelsminister. Han var onkel til min ekskone og far til min barndomskamerat. Han kom her flere helger og gjorde vurderinger. Scott Kubus fikk det ikke til i det første snuforsøket. Andre gang lyktes det. Det var en veldig diskusjon hva skulle vi gjøre med Kielland.

Vi var en liten gjeng journalister fra NRK, NTB og Bergens Tidende som hadde leid campingvognen. Der hadde vi døgnvakt inntil plattformen ble snudd. Tilslutt ble slept til den dype Yrkesfjorden og sprengt. Det var et sterkt øyeblikk å høre sprengladningene gå av og Kielland synke hastig i dypet.

Hva var det verdige? Å gi Kielland en kirkegård på havets bunn? Mange mente det var best. Noen ville stille den ut. Noen mente det var bevisforspillelse å senke den. Diskusjonen gikk fra et spørsmål om verdighet til bevisforspillelse.

CAMPINGVOGNEN

Under snuingen så leide vi en campingvogn, jeg stod for leieforholdet. BT, NRK og NTB holdt til der. Vi hadde det som oppholdssted og skrivestue, vi hadde en svær antenne på taket. Vi hadde innhentet nødvendig tillatelse for å parkere campingvognen, og utenfor stod det leiebiler. En dag kom politiet og sa at det bare var folk som hadde bopel som hadde anledning å sette fra seg biler. Vi har midlertidig bopel her, sa jeg. Politiet godtok det.

Vi sendte stoff hver dag. Vi bodde på det gamle KNA hotellet i Lagerveien

Vi hadde fritt tilsyn til fjorden, og snakket daglig med Kåre Storvik, om fremdriften i prosjektet og om kompleksiteten, og utfordringen med finne det balansepunktet som gjorde at den tippet i rett retning.

Jeg var om bord i vraket. Stod på innsiden av Kielland. Det var den totale ødeleggelsen, det var skit og møkk og plattformen var gjennomspylt av havet. Alt var ødelagt av saltvann.

ÅRENE ETTER

Ti år etter katastrofen skrev jeg en tre siders dokumentar i Bergens Tidende, der jeg blant andre intervjuet Per Prest og overlevende. Jeg fløy til Trondheim med morgenflyet. På flyet var det flere som satt og leste dagens avis. En mann tok kontakt med meg. Han takket for artiklene og tok til tårene. Det gjorde inntrykk.

I 2010 ble det arrangert en trettiår-markering Oljemuseet, der jeg fikk anledning til å si noen avsluttende ord. Det var emosjonelt sterkt. Når en katastrofe rammer, så rammer det den enkelte og det virker i mange slektsledd.

HÅNDTERING AV KATASTROFER

Da et helikopter på vei til Norge i 1997, var vi i ferd med å planlegge markeringen av Statoils første 25 år. Vi avlyste Statoil alle arrangementene. Det ble holdt en minnegudstjeneste i domkirken i Bergen. Der talte konsernsjef Harald Norvik beveget om det han hadde opplevd som ”de mørkeste dagene”.

Da fergen Estonia hadde Statoil mange svenske medarbeidere ombord, på vei hjem etter ert mørte i Talinn. Seks av våre mistet livet. Samme morgen chartret Harald Norvik et fly til Sverige og besøkte alle familiene som var ramme. Det handler om mennesker. Og det handler om å bry seg.

STAVANGER DRILLING

Stavanger Drilling, de fikk kjørt seg. Alf Kaasen og Sverre Bjørn-Nielsen utgjorde ledelsen og vi som var journalister som dekket Kielland den gang vil nok mene at de var unnnvikende. Inntrykket var at rederiet viste lite selvinnsikt og selverkjennelse. De ga et inntrykk av å være mest opptatt av seg selv.

VÆRE I SORGEN

Per Nordbø som sa ”det er ikke 123, men én og én og én og én...”, blir husket for det. Han gikk med dødsbudskap. Han representerte på en fantastisk måte en kirke som sørget med de sørgende og gråt med de gråtende. Han gikk inn i det og han satt ord på det. Han ledet minnegudstjenesten der folk kunne vise omsorg for hverandre i fellesskap. Når katastrofen inntreffer kan kirkerommet tilby noe som det er vanskelig å finne alternativer til.

BETYDNING

Alexander L. Kielland har fått for lite oppmerksomhet i forhold til katastrofens omfang. Det er viktig å samle tidsvitner, få deres stemme frem i offentligheten og minnes det som skjedde. Når man får nærhet til katastrofer, bærer man med seg noen inntrykk og man innser hvor sårbart et liv er. Alt det menneskeskapte har risiko med seg. Kielland-katastrofen ble en vekker for sikkerhet. Den la grunnlaget for et nytt sikkerhetsregime på sokkelen. Det gjorde noe med hele nasjonens risikotenkning. Men det var en forferdelig pris å betale.

VATS

Senkningen, de senket den. En dult smell og så sank den i løpet av få minutter. Vi var på en båt. Det var noen dykkere som festet sprengladninger. Den la seg på siden og sank. Vi var stille, ingen sa noe. Det var ingenting som var naturlig å si, annet enn å være i stillheten.

GANDSFJORDEN

Gandsfjorden er underlig plass. Den er et symbol på hva vi vant og hva vi tapte. Det var der vi slepte ut plattformene. Det var der Kielland ble slept inn og snudd og slept ut igjen til sin siste reise for å senkes. Det var der NORCEM lekteren veltet og det var der Sleipner sank.

ÅRSAKER

Olav Steimler og jeg overtalte Svein Alsaker (statsadvokat i Bergen og da fungerende også i Stavanger) til å gjøre Ivar Garberg til politivitne. Sjøkaptein Ivar Garberg i Kiellandfondet hadde teorier på årsaker til havarier.

Det var mange teorier om årsaken til havariet. Plattformen med de fem beina skulle jo flyte selv om et av beina brakk. Det var jo hele ideen bak pentagon-konseptet. Teoriene om sabotasje og eksplosjon var det få som tok inn over seg med alvor. Derimot kunne vi nok lyttet enda mer til de som snakket om feil ankring og manøvrering. Det er ikke full overenstemmelse mellom den franske og norske granskingen. De franske resultater og konklusjoner har nok i noen grad gått «under radaren.» Dette reiser spørsmål om det fortsatt er noe som skjules.

Jeg tror at det ikke blir ro i diskusjonene om Kielland før siste spørsmål er besvart.

Men med katastrofen blir vi aldri ferdig. Den er et merke i vår historie til en ufattelig høy pris.

BJØRN NILSEN, NRK

Av Ellen Kongsnes, Trondheim 14.1.2016.

bjorn.sn@online.no

Samtykket

NRK-journalist og forfatter bak flere dokumentarer om oljevirkksomheten og om Kiellandulykken. - Det finnes faanskap i det norske systemet også.

Det er en dobbelthet i det norske systemet. Vi er et forbilde for resten av verden, men samtidig er det mye faanskap i vårt system også. Mange velger å se vekk. De vil ikke ta stilling. De vil bare gjøre jobben sin i fred.

I Storbritannia sa de til nordmenn at dere har det beste regelverket. På papiret. Innenfor oljevirkksomheten er det kapitalisme med stor K. Det er en tilleggsdimensjon i dette bildet når man skal forstå hva som skjer. De folka er vant til å bli hørt og få det som de vil. Og norske arbeidstakere er veldig lojale. Denne lojaliteten møtte jeg også i olja. Bjørn Nilsen pekte seg ut olja som tema for sin undersøkende journalistikk i NRK da han så oljeeventyret vokse fram. Det skjedde før han gikk til vervet som leder av Den norske forfatterforening. Jeg var jo blitt til en blanding av berømt og beryktet som journalist etter de reportasjene og dokumentarene jeg allerede hadde laget. Jeg var også en åpen, erklært AKP ml-er. Dette plasserte meg i en bås, i manges oppfatning. Og med dette imaget gikk han inn i oljeyournalistikken. Etter to år i forfatterforeningen, fra 1975 til 1977, var Nilsen tilbake i NRK.

Da så jeg hvor viktig olja var og kom til å bli. Jeg så behovet for at også erfarne journalister gikk inn med kritisk blikk på denne næringen. Dessuten var det jo utrolig spennende. Min plattform politisk var også utgangspunktet for hvilket kildevalg jeg gjorde. Jeg tok arbeiderperspektivet. Dette perspektivet hadde jeg inntatt allerede før Alexander Kiellandulykken.

Jeg hadde blant annet laget en serie om Nordsjøen som arbeidsplass, som handlet om arbeidsforholdene der ute. Arbeidsforholdene er gradvis blitt bedre. Men de er også gradvis blitt mer lik arbeidsforholdene ellers i samfunnet. Jeg husker at statsminister Odd var Nordli sa . Vi må sørge for at dette ikke skjer igjen. Jeg tror ham på at han mente det. Men mye av det som ble fokusert på like etter ulykken, ble glemt raskt etterpå.

Etter et par år var det «business as usual». Sånn er det i et moderne samfunn. Det kommer nye hendelser hele tida og fortrenger forrige hendelse. Her har jeg blitt mildere med åra. I AKP ml-tida snakket vi ofte om «banditter». Nå i ettertid ser jeg at det var de færreste av dem som var «banditter». Det er nyanser her. Jeg ser at de også var fanget i et system og et spill som de ikke kom seg ut av. Men det var ikke dermed fulle av onde hensikter.

ÅRSÅKSTEORIEN:

Var det en sabotasje? Det er fortsatt vanskelig å ta stilling til årsaksteorien. Vi fant en del mistenkelig. Men vi fikk jo ingen svar. Jeg er en enkel filolog og ingen ståleksperter. Men jeg møtte Zagierski. Han var faglig dyktig og kunne forklare sitt fag og sine funn også.

NRK-direktør Otto Nes var en ubetalelig sjef i ha i ryggen. Han hadde alltid døra åpen. Det arbeidet jeg gjorde hadde ikke gått uten tilliten fra ham. Det var mange som kom til NRKs ledelse og spurte om Bjørn Nilsen ikke skulle finne på noe annet snart enn å lage dokumentarer om olja. Det var ulike maktmennesker som så kraften som var i fjernsynsmediet. Hva har det kostet av personlig kostnad det arbeidet du gjorde?

En god dokumentarjournalist skal ikke ha mange venner. Han får ikke mange venner heller, men han skal ikke ha mange heller. Det er ikke tilfeldig at hjertet sitter på venstre side. Jobben min har nok kostet meg tre skilsmisser.

TILBAKEBLIKK:

Jeg har sett tilbake på innholdet i boka om Kielland -ulykken. Jeg mener den har stått seg godt med tida. Gjelder det samme for fjernsynsdokumentaren? Det er vanskelig å si, men jeg mener konklusjonene står seg. Hva tror du at skjedde?

Det er jo fastslått at det var en dårlig sveis. Det er et værhardt område i kombinasjon med dårlig arbeid på den spesielle riggen. Jeg har jo sett stålstaget. Men jeg var ikke der og jeg så ingen eksplosjon.

Zagierski var veldig forsiktig. Han ville ikke kalle det en eksplosjon. Men også han fant ting han ikke kunne forklare.

Og det var jo veldig rart at det hastet slik med å få senket plattformen. Jeg var der da det skjedde. Det var et skuespill.

En granskning nummer to ville ikke gitt mer informasjon fram i dagen. Kom det fram tilstrekkelig informasjon? Det er ikke tilfeldig hvem som blir utnevnt til å sitte i en granskingskommisjon. Også formuleringene i mandatet blir nøye utformet. Som regel har man lagt en god del av konklusjonen i en granskingskommisjon allerede i mandatet.

Ansvarliggjøring av noen?

Det blir bare spekulasjon og det driver jeg ikke med.

Jeg husker godt en hendelse fra Stavangers gater en kveld jeg var ute og gikk. Jeg bodde mye på KNA-hotellet i byen i årene mellom 1977 til utpå 1980-tallet. Jeg traff en kar som ikke var helt edru.

Han sa til meg; jeg har et kjempeproblem. Jeg overlevde Alexander Kiellandulykken.

Man må ha en del elefanthud og være enkelt konstruert i toppen eller du må bestemme deg for å ikke tenke på det. Det er mye visdom i ordtaket om «Å se framover».

Dickens var et flott høl.

Jeg har både drukket og blitt påspandert mye øl der. Men man snakket ikke om ulykken. Mannfolk gjorde ikke det. Men nordsjøgutta kom ofte bort til meg og fortalte om ting vi burde se nærmere på.

Han husker stemningen i gatene i Stavanger etter ulykken: Det var veldig stille. Folk gråt i gatene. Kunne ulykken skjedd i dag? Nei, jeg tror ikke det.

Det er en god del ting som er blitt en god del bedre, for eksempel håndhevingen av regelverket. Folket har en egen evne til å lage treffende merkelapper på ting. Et eksempel er en kjellerbar i stavanger som her Barbarella. Den ble omdøpt på folkemunne for «Bordella».

Det var eventyrlig mange bråkjekke texasianere som kalte Norge for et jævla kommunisthøl.

Fra arbeidet med Kiellandulykken er det utsagnene fra menneskene som hadde vært om bord han husker aller best. Beskrivelsene deres av opplevelsene de hadde

Da Nilsen slutte som oljedokumentarjournalist var det fordi i det var så enormt intenst

Du var alltid på. Det var en stor personlig belastning.

Men det er som en basill du blir bitt av. Men en gang må det ta slutt, cowboylivet. Det var en fornuftsbeslutning jeg tok. Etterpå gikk jeg videre til mer allmenne dokumentarer. Jeg var aktiv i AKP. Det var ikke bare, bare. Vi hadde dekknavn og hadde jevnlig kadre-vurderinger, en tøff utspørring.

Det har vært mye stakkarslig avstandstaking av AKP i ettertid. Jeg tar ikke avstand. Bak vårt engasjement lå jo at vi ville lage et bedre Norge. Påvirket synet ditt din journalistiske vurdering?

Det påvirket temaavgangene, men vi fulgte journalistiske prinsipper og NRKs retningslinjer.

Ingen skulle kunne anklage ham for venstrevridde dokumentarer. Da hadde jeg blitt fjernet. Det ble jeg ikke. Det gikk an å lage fantastisk bra journalistikk i NRK på den tida. Vi levde i gullalderen. Jeg jobbet i avdelingen sport og reportasje, der sportsavdelingen tok det meste av budsjettet. Reportasjeledelsen måtte ofte gå til Otto Ness og be om backing. Det var ikke akkurat gratis det vi drev med

KJELL GJERSETH, KLASSEKAMPEN, STAVANGER AFTENBLAD

Av Ellen Kongsnes, 12.05.2016

Samtykket

kgjersestet@hotmait.com

BAKGRUNN

Jobbet som journalist i Klassekampen og Stavanger Aftenblad i årene etter Alexander Kiellandulykken. Dekket ulykken og etterspillet fra begge avisene. Fulgte og kjente godt til Gudmund Gowart-Olsen – fra rederfamilien bak Stavanger Drilling før de ble skviset ut.

SENTRALE PERSONER I STAVANGER DRILLING-MILJØET:

Alf Kaasen

Sverre Bjørn_Nielsen – «Kvitosten»

Gudmund Gowart-Olsen «Gubben» - bror til Casten og sønn av Alf.

Johan Brun – norsk konsul i Djakarta

Brun hadde forbindelser til Alf Kaasen og redermiljøet i Stavanger – inkludert Stavanger Drilling.

Gjersestet oppfattet Kaasen og Brun som kjeltringer, hele gjengen. Brun var fra Stavanger – døde i Djakarta. Solgte huset sitt på Gausel til Statoil. Gjersestet var selv i Djakarta for å intervjuer Johan Brun. Da forduftet alle mann og møtte ikke til avtaler. Andre forretningsforbindelser av Brun i Djakarta turte ikke snakke med Gjersestet. Det er iallfall vanskelig å se for seg andre gode grunner for å ikke ville møte til intervju. Ivar Garberg – bor trolig i Bergen.

ÅRSAKER

Gjersestet traff og jobbet tett på Garberg – sammen med VG-journalist Rolf Dyrnes-Svendsen. Ivar Garberg var fanatisk.

Ole Østlund rablet det nok for. De to likte heller ikke hverandre. Det er mange konspirasjonsteorier rundt Alexander Kiellandulykken.

Alle mennesker med draging mot slike teorier, hadde mye å ta fatt i den gangen. For de formelle svarene om ulykkesårsaken var ikke gode nok.

Et stag – en plattformfot – skal ikke knekke på den måten. Det er omtrent første gang i verdenshistorien at det skjer.

Mange objektive forhold tilsier at det er sabotasje.

Hvordan kunne staget bare knekke? Det var ikke engang spesielt dårlig vær.

MATERIALTRETTHET I STAGET PÅ ALK:

Definisjon: store påkjenninger over tid.

På ALK vet vi at det kritiske var en sveis-. Det er ikke materialtretthet – det er en konstruksjonsfeil.

Derfor følte mange at forklaringen ikke stemte.

Det er vanskelig da og vanskelig nå og forstå hvordan plattformen ikke kunne holde seg stabil og flyte på fire bein.

Det var mange fagfolk også som ikke kunne begripe at dette stemte.
Det må ha vært sløvheter på alle bauger og kanter.

Om lag ti dager etter ALK-ulykken, krenger også Ibsen som ligger oppankret i Tananger Gjersesteth var selv om bord på Ibsen.

Men var ikke om bord på ALK. Gjersesteth var stasjonert i Oslo på den tida, på jobb for Klassekampen.

Gjersesteth var også på besøk hos verftet i Dunkerque for Klassekampen og snakket med de på verftet. De utelukket at det var en konstruksjonsfeil.

Ellers var det lite utbytte av den turen. De sa ingenting.

Dette ble imidlertid ved på bålet for konspirasjonsteoriene.

Vi forsøkte å undersøke økonomien rundt ulykken.
Forsikringssvindel
Sabotasje.

GARBERG OG ØSTLUND

Den ene teorien var villere enn den andre. Men det var jo interessant og spennende å jobbe med.

Ingen siktelse ble tatt ut av politiet

Franskmennene nektet ansvar.

Godtok aldri at havariet skyldtes en sveisefeil.

Norske interesser klarte aldri å dokumentere eller bevise at ulykken skyldtes sveisefeil.

Flyteevne: riggen skulle kunne flyte på tre bein, ble det sagt.

Stavanger Drilling slapp billig.

Hvor store beløp ble overført i forsikringsutbetalinger?

EIERSKAPET I SD:

Carsten Gowart-Olsen har trolig underslått familieformuen. Han og bror Gudmund ble uvenner.

Gubben var sjømann og ble aldri innlemmet i rederiet. Han hadde aldri en skikkelig jobb – hverken i rederiet eller utenfor – etter at han kom i land.

Hadde verv og medlemskap i Den stavangerske klubben.

Det var kvitosten – Sverre Bjørn-Nielsen som var den reelle driver mens far til Carsten og Gudmund, Alf Gowart-Olsen slet med alkoholproblemer.

Gubben kan karakteriseres som overvektig, klumsete og med dårlig blikkontakt. Han fikk hjerteinfarkt og satt i rullestol . Søsteren Ester tok seg av ham. Hun er død nå.

Rundt 1980 tok politiet i Stavanger kontakt med Kjell Gjersesteth som da arbeidet i Oslo. De ville vite hva han visste og ønsket en samtale.

Kjell Larsen og Torbjørn Knutsen i politiet kom til Oslo.

Gjersesteth svarte at han ikke visste noe, det var bare spekulasjoner. Men at spekulasjonene oppstod pga den tynne offisielle forklaringen.

Gjersetth spurte politiet hva de visste, men de bare kikket på hverandre.

To ting er særlig interessant:

Omfanget av politietterforskningen- hvilke ulike teorier ble fanget opp?

Ble Østlund, Garberg og Kaasen avhørt?

Ref side 227 i boka til Østlund ¹⁵: Gjersetth husker ikke intervjuet med fru Sæd. Gjort for Klassekampen. (i boka refereres det til 7.12.81)

Husker at mange følte seg utrygge.

Husker at Alf Kaasen framstod som lite tillitvekkende.

¹⁵ Østlund: 1992

TERJE JOHANSEN

Av Marie Smith-Solbakken. Sola Strand Hotel, 4. juli 2016.

F: 1945

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtale med Terje Johansen på Sola Strand Hotel og på telefon. Notat korrigert 7. Juli 2016. Samtykke i kunne bruke notatet som det foreligger som et grunnlagsdokument i vår fremstilling av Alexander L Kiellandulykken, herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer.

Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken som overføres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og biblioteket for at ettertiden skal få del i dette. (mail 12.02.2019)

BAKGRUNN

Journalist Rogalands avis (1972-86)
Redaktør i NOPEF Aktuelt 1986-2002
Forfatter

DEKNING AV KIELLANDSAKEN

Kom ikke inn i saken for alvor før etter første snuforsøk. Vi journalister kom aldri helt til bunns i saken, vi var mange som jobbet med den.

INTERVJUET

Laget intervju med bl a Ivar Garberg og Sverre Bjørn-Nielsen og Alf Kaasen

STAVANGER DRILLING VAR LITE ÅPNE

Asgaut Næss og jeg fikk omsider intervju. Vanskelig å få audiens. Vi troppet opp på kontoret, men de sa lite og var forsiktige med det de sa. I de dager gikk det mange rykter. Selskapet hadde ikke et godt ord på seg, og Gubben (Gudmund Gowart-Olsen) hadde ikke mye godt å si om dem.

Det var flere folk inne i dette. Gubben ble lurt. Gubben kom i konflikt med familien, det ble arvestrid. Jeg skrev om familien; Gowart-Olsen og Sevild og skrev et intervju med Alf Kaasen og Bjørn-Nielsen. Vi jobbet med saken lenge.

De hadde en skummel rettsak på seg, en tvilsom sak. Den hadde jeg rettsreferat på. Et gammelt forsikringsoppgjør med et skipsforlis.

SPØRSMÅLENE

Vi følte oss etter hvert temmelig sikre på og overbevist om at det hadde skjedd en eksplosjon. Analysene av stålet fra Kielland virket overbevisende. Avkappene er gjennomgått. Det var flere indikatorer som pekte i retning av eksplosjon.

I etterkant kom det opp at folk som jobbet om bord der, hadde stått frem i politiavhør og sagt at plattformsjef Sæd hadde følt seg bekymret for sikkerheten om bord.

ALEXANDER L. KIELLAND

Det var en slarveplattform. Det var ting som var løst på dekk, og luker og dører stod åpne. Det var forhold som bidro til at havariet skjedde fortere enn det burde. (Se Ragnar Fanebust i Nopefs historie). Han forteller hvordan det ser ut på Kielland den dagen ulykken inntraff.

OLE ØSTLUND

Ole Østlund hadde satt opp en indisierrekke på mange punkter. Det ble sendt på fax til RA, og trykt. Pressen hadde tillit til han da. Da Østlund og Kian dukket opp i NOPEF i 1987 oppfattet vi at de hadde tunge ting å komme med. Østlund ble oppfattet seriøst i fagbevegelsen og i pressen. De hadde tunge argumenter. Børseth var også en seriøs kar.

Saken malte folk i stykker.

De teoriene som Østlund lanserte i boka si, ti år senere, oppfatter jeg ikke som seriøse. Men det han stod for tidligere og hans store innsikt i saken gjorde at han ble oppfattet troverdig. På åttitallet ble han oppfattet seriøst.

IVAR GARBERG

Jeg intervjuet Ivar Garberg for RA (ant. 1983). Han var skipskaptein og var brukt som teknisk konsulent ifm Kielland-saken. Han hadde gode talegaver. Han hadde god fantasi og teknisk innsikt. Etter hvert fikk vi et annet inntrykk av han.

NARKOTIKA, SEX OG FORSIKRINGSSVINDEL

En av Garbergs teorier var at de smuglet narkotika fra Skottland, og at det ble sendt via Kielland. Og at Kielland var et slags transittlager i narkotikasmugling. Han fortalte merkelige historier om narkotika og sex i kjelleren hos en lokal skipsreder. Vi kom aldri videre med den.

Han mente at andre journalister bl a Kjell Gjerset og Einar Knutsen visste om saken.

Han fortalte også om Bjørn-Nielsen og om et forsikringsoppgjør i fjerne Østen. Det ligger et notat i kassene. Han mente også det var skjedd forsikringssvindel. Han hadde store konspirasjonsteorier. Den hadde alle ingredienser. For oss som journalister var det vanskelig å konfirmere historiene hans.

LES

Det ligger intervjuer Kaasen, Bjørn-Nielsen og Garberg i boksene (personlig arkiv Terje Johansen).

SAMTALE MELLOM LEIF STANG, STEIN BREDAL, HALLGEIR LANGELAND

Av Ellen Kongsnes, Marie Smith-Solbakken 9. juni 2016, Sølvberget

Samtykket.

BAKGRUNN

Møte på Sølvberget mellom Stein Bredal, Hallgeir Langeland og Leif Stang, om granskingsprosessen og ulike årsaker til havariet og om fagbevegelsens rolle.

Stein Bredal: Flere hundre risikerte å ikke komme tilbake i jobb. Det kom krav om sikkerhetskurs. Mange hadde gått på dispensasjon i årevis. Nå nektet selskapene å ta folk inn igjen fordi de ikke hadde kurs. Det ble arrangert «juksekurs» på to dager og fikk kursbevis for å ha gjennomført to ukers kurs. Kursvirksomheten - Leiro 1,2,3 – han var ute og intervjuet folk som hadde vært ute om hva som burde være med i et kurs.

Leif Stang: Etter at støvet la seg, ble det en veldig lærdom og krav om bedre sikkerhet.

TEORIER

De første teoriene: en forsyningsbåt hadde vært innom og levert noe hemmelig.

Narkotikateorien. Mange konspirasjonsteorier.

Verftet kom med manglende vedlikehold.

TO VERSJONER

Fra Norge: å legge skylda på verftet.

Fra Frankrike: Mot det norske inspeksjonssystemet, hvorfor ble ikke riggen kontrollert. Dette var en belastning også for Veritas.

Stein Bredal: Det så faan ikke ut på Kielland. Det var en nedslitt plattform. Stor kontrast til andre, ref Statfjord.

Hallgeir kom på stortinget i 1997. Da Norneulykken skjedde. Var mest opptatt av redningsaksjonen, det lette på feil plass.

Stein Bredal: Var nede i Dunkerque og så på Ibsen. Ville gjerne se kontrollrommet (derriken) i ett av skaftene. Det så ikke ut der. Ingen forbedring var gjort.

Det gikk rykter om sprekker og plattformsjef Sæd. Var veldig respektert mann. Minnes at det var snakk om at Sæd hadde gått til Stavanger Drilling. Men det var så mange teorier og støy. Det var vanskelig å skille.

Se Scandinavian Star. Nå 25 år senere kommer det fram at det var to dansker som ikke skrev ting ned. Hva ble etterforsket av politiet den gangen. De gikk alltid til OD. Selv hadde de ingen ekspertise.

INGEN FIKK TILTALE, HVORFOR VAR DET GREIT FOR FAGFORENINGENE ?

Stein Bredal: Det var ei vanskelig tid. Muffetangen mente han var avlyttet.

Når du snakker om nasjonale interesser, så skulle jo Norge være det tryggeste landet å drive med oljevirksomhet. Vi hadde maritim kompetanse som skulle kunne dette. Vi hadde fagfolk på konstruksjon med fagbrev og sertifikater; elektrikere, mekanikere. Amerikanerne hadde ikke det. Når du får den største ulykken i Nordsjøen, så er det et nasjonalt nederlag. Det gjaldt å skylde på franskmennene.

Fagforeningene var forvirra for å si det rett ut. Det var den første store ulykken.

Ivar Garberg var en støykilde. Det var veldig uheldig at de tok ham inn i Kielland-fondet.

Vi hadde veldig tillit til Sintef og Veritas. Det var vanskelig å tro at alle ville historier. Vi hadde veldig tro på fagfolkene.

Det politiske spillet rundt sruingen tok mye oppmerksomhet.

Det var et enormt arbeid i fagforeningene å støtte de etterlatte og de tragiske historiene, at vi overlot resten til fagfolkene. Det var så stor pågang og så mye følelser at folk var helt utkjørt. I tillegg kom utfordringene med alle de som ikke fikk jobbe ute lenger pga mangel på sikkerhetskurs.

FRANSKE GRANSKINGSRAPPORTEN

1985: Hvor var fagforeningene da den franske granskingskommisjonen leverte sin rapport og teorier. Vi var opptatt av sikkerheten. Andre har forsøkt å grave – Kjell Gjerset – men fant aldri noe. Det var veldig vanskelig. Ville se framover.

Samme tid: Lockout i arbeidslivet. Oppmerksomheten var et annet sted. Jappetid.

ERSTATNING

Marie Smith-Solbakken: Storebrand ?

Stein Bredal: Nei, vi viet ikke oppmerksomhet på Storebrand. Det var oppmerksomhet på erstatninger og bedre sikkerhet.

Mye kraft inn fra fagbevegelsen på at man skulle ikke lenger skulle bygge om boreplattformer til om andre selskaper ikke ville søke nye lisenser på norsk sokkel. Det var hele tiden nye utlysninger. Det gjaldt nasjonalt å se framover. Det var en ulykke, nå lager vi bedre sikkerhet. Dette var også fagbevegelsen interessert i.

Hallgeir Langeland: Problemet i Oslo er at når ulykken er over så er er det tilbake til hverdagen.

Eriksrud, Lodden og Hallgeir fremmet et dokument 8-forslag.

Bredal: vi lever i et falskt land.

Ref rikdommen vår i dag og inntjeningen i korrupte land og kostnadsoverskridelser som får lov til å passere i det norske skatteregime.

NY GRANSKNING?

Hallgeir Langeland: Mange er forsiktige med å pirke i denne industrien, Mange penger og arbeidsplasser. Vi blir servile.

Stein Bredal: jeg er skeptisk til alle undersøkelser nå.

Hallgeir: Deepsea Driller. Et politisk spill for å få til gransking. Flertallet forsvant med å sitte i opposisjon og posisjon. Nasjonen er tjent med å la historien ligge.

Vil vi ha en ny gransking: Ja, sier Hallgeir. Vi må lære av historien. Det finnes mange eksempler på at vi ikke gjør det, eller ønsker å gjøre det.

Marie Smith-Solbakken: Var det kjent at sprekker var oppdaget ? Var dette fanget opp i inspeksjoner? Klassing var utsatt? Hvorfor det? Og hva betydning?

Stein Bredal. Aps rolle i norsk samfunnsliv? Hva har det ført til av gutta boys muligheter i norsk næringsliv. Røkke i Ap.

Fagforeningen ble mye mer opptatt av organiseringen av HMS og fagforeningsarbeid.

Fagforeningsarbeid er ikke bare å streike for en halv prosent ekstra. Ulykken forandret meg for alltid. Vi fikk en opprydding. Den vekket oslofolk også.

Skolen

SAMTALE MED MARTIN HARTVIG WAAGE OG GRO VAAGE, FØRRE SKOLE
Av Marie Smith-Solbakken 22.12.2014, Førresfjorden

Godkjent, klarert med Margaret.

Martin Hartvig Vaage:
Rektor på Førre skole 1983-2003
Skolesjef i Tysvær kommune fra 2003

Gro Waage:
Lærer Førre skole 1974-2003

BRUK OG GJENNOMFØRING

Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at offentligheten skal få del i dette.

Gro Waage: jeg hadde ingen i klassen men, det var en , et trinn på ungdomskolen som hadde tre som mistet faren sin. Har snakket med en av de ungdommene. Hun var var konfirmant og gikk i konfirmantgruppe her hos oss.

Margaret Gaulen hette hun. Hadde god kontakt med Margaret – men vi snakket ikke sammen om det. Vi grein sammen. Det trengs ikke så mange ord. Kjente Margaret ikke faren.

Margaret orka ikke å bade i bassenget etterpå. Det var gamle Furdal som greip inn, ”klart hu må slippe å bade”. 93097257 Apeland.

Det var en lærer her som hadde en elev her på skolen. Jeg tenker at vi ble veldig oppmerksomme på at vi burde ha en sorg og kriseplan. Det var ikke vanlig på den tiden, det ble fokus på det i ettertid. Viktig å ha en plan for sorgarbeid og krisearbeid, når dette skjedde. Vi var de i villrede om hvordan man skulle håndtere dette, skulle man snakke lite eller mye, eller skulle skolen være en fri plass hvor man ikke snakket, upløydd mark, Det var ikke noe å lene seg på.

Var ikke involvert med noen av de elevene. I dag er det rutiner. Den gang hadde vi ikke diskutert det, var ikke forberedt på hva man skal tenke og gjøre en sãnn gang.

MINNEGUDSTJENESTE

Martin Hartvig Waage: Det bygde opp noe i bygda. Vi hadde en minnegudstjeneste, mange var med og ryddet hele lageret på samvirkelaget. Det ble overføring på storskjerm. Det var fullt ute, det var fullt inne, fullt på lageret på samvirkelageret. Mange kjente noen. Det ble et engasjement. Gravene er jo samlet utenfor kirkedøra. Vi blir hele tiden påminnet den tragedien slik den var.

Legger spesielt merke til det på julaften gudstjenesten. Registrer at det er pårørende. Slår meg hvor fort hverdagen kommer, og hvor nært det er. Det er her. 22. juli kommer det nært.

Akkurat der og da, var det noe som angikk bygda. Snakket om det jevnlig. Men det kommer opp igjen.

Minnegudstjenesten, husker det var veldig sterkt. Vi så det på storskjerm. Var på lageret, blir litt fjernere. Folk var i kirken, utfor og på lageret.

BEGRAVELSEN EN OG EN

En tragedie i hver familie, om en tragedie blir forsterket ved en tragedie.

KONFIRMASJONENE

Konfirmasjonen den våren var en sterk setting. Kielland-ulykken var veldig i folks bevissthet. Tre av de som mistet faren sin var konfirmanter. Om de opplevde at bygda stod bak de, må de svare på selv. Folk var berørt av at flere var uten far.

HVORDAN MINNES DET HER?

Ingen bekransning 17. Mai eller jul. Det er de falne etter krigen som bekranses. Kan stille spørsmål med om alt som blir feira er like heroisk. Etter hvert går det mer og mer ut av bevisstheten. Men gravstøttene rett utenfor kirken viser godt igjen og minner oss om ulykken.

SORGARBEIDET

Det ble presten og kirken sitt område. De hadde vist det før og. Det var presten og de to damene som tok en oppgaven.

Haldis Alsaker: Høganappveien, hjemmeværende husmor, menighetsarbeider, frivillig gikk mye i besøk, har en sønn som er prest i Stavanger,

Aud Førland: Stølsberg i Aksdal, kontordame på skolen, satt i menighetsrådet gikk mye på besøk

Per prest gikk hjem, han holdt kontakten med familiene. Han fikk veldig positiv tilbakemelding for det. Han tok runde til familiene regelmessig, kom inn i stua, var der en stund, sa ikke noe. Det er nærheten som er viktig.

Martin Hartvig Waage: Vi må ikke ordne oss sånn at disse planene kommer istedenfor menneskelig nærhet. Vi har hatt 4 selvmord blant foreldre på skolen. Det er ganske traumatisk å være nær, vi går på hjemmebesøk. Nå er det nedfelt i rutiner hva vi skal gjøre, men det må være det medmenneskelige som gjelder.

Er blitt mer bevisst på å være nær, være tilstede, før var det hysj hysj, skulle ikke rippe opp i det, vi har noen venner som mistet et barn, folk var redd for å rippe opp i det, man ripper ikke opp i noe som er der.

Folk som har mistet noe har blitt flinkere til å snakke om det.

En som gikk i konfirmantgruppe, en var i konfirmantgruppe her, hadde fått en avtale at når det var behov for å gå ut av timen, behov for å snakke med noen, kunne man gå ut.

- Vi har fått ekstra fokus på sorg og beredskap. Et av resultat av ulykken er at man har blitt mer obs på å ha planer og beredskap. Men viktigst er at når sånne ting skjer at vi er nær, at vi går inn i det, prøver å være nær. En mor som tok livet sitt, faren kom og fortalte til meg, jeg gikk hjem og bare satt og satt, grein, og var der. Hadde kanskje ikke gjort det om jeg ikke hadde reflektert over Kielland.

SPESEIELT BERØRTE

Einar Gaulen omkom

Margaret Bakken gikk på skolen, visste ikke at pappaen var omkommet, visste at han var i Nordsjøen, men ikke hvor. Moren døde 10 år etter.

Overlevde Kåre Svenssbø hadde ikke noe godt liv etterpå. Det å overleve en sånn ulykke er ikke spesielt enkelt.

Flere av de etterlatte som Einar Gaulen, Rolf L. Leirvik, Svein Ove Olsen, Lars Johan Iversen, Wilhelm Gjerde, Odd Stumo bor i bygda og området rundt.

Gerd Kvindesland: lærer, hadde en klasse med mange som mistet fedre. Pensjonist, bor i Skjoldastraumen. Kanskje dette (skolen) skal være en friplass, de hadde snakket om det.

Jordbruksbygd, kjente ikke folk så godt, så lenge jeg var rektor kjente jeg folk. Nyetableringsområde.

EVA ROBERTSTAD, FIGGJO SKOLE

Av Marie Smith-Solbakken, 31. mars 2016

PERSONALIA

f. 1935

Lærer Figgjo skole

Perogevarobertstad@gmail.com

BRUK OG GJENNOMFØRING

Samtykket til at notat fra samtalen offentliggjøres og inngår i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overføres Norsk oljemuseum og Nasjonalbiblioteket slik at ettertiden kan få del i dette. (mail 23.12.2018, telefon gjort noen korrigeringer på opprinnelig dokument januar 2019)

LÆRER PÅ FIGGJO BARNESKOLE

Jeg var lærer til elever som mistet pappaen sin i Kielland-ulykken. I 1980 gikk de i 6. Klasse
Overtok klassen etter jul når de gikk i 4. Klasse.

KOM PÅ SKOLEN DEN 28.3.1980

De sa ingen ting. Alt gikk normalt. Visste ikke noe.

FAMILIEN

Det gikk en tid før vi visste det. De kunne ikke være med på innsamlinger eller turer. De må ha hatt liten råd. I 1980 hadde vi leirskole, på hytta vår på Bømlø. Tror ikke de betalte. Tror skolen sponset det.

ETTER PÅSKE

Vi gjorde ingen markeringer etter påske. Vi visste de hadde mistet faren, og visste det var skjedd, men ikke andre opplysninger enn det som stod i avisa og radio. Vi kontaktet de ikke. Vet ikke om det var begravelse, har ikke hørt om det.
Elevene var tause og stille og var mye for seg selv.

Kirken

VICTOR ANDERSSON, NRK

Av Hans-Jørgen Wallin Weihe, 03.02.2016, Lofthus Terrasse,

Godkjent 17.2.2016.

PERSONALIA

Adresse: Lofthus Terrasse nr. 2, 0588 Oslo

BAKGRUNN FOR SAMTALEN

Kontakt med en av naboeene – Odd Myran – som forteller at Victor Andersson holdt morgenandakt i radio morgen etter ulykken. Odd sier at det var spesielt – andaktene var lest inn på forhånd- og Victor måtte ned til studio om natten for å lage en ny andakt.

Victor Andersson, norsk prest. Kjent for å arbeide med audiovisuell pedagogikk og metodikk blant annet som konsulent for svenske kirkelige institusjoner. Programsekretær i NRK 1963 – 1974. Ledet de religiøse programmene i radio fra 1967 -1977. Residerende kapellan i Lyngen fra 1964 – 1977, i Tonsen Oslo i 1977 og sogneprest i Trefoldighets menighet i Oslo 1982 – 1994.

BRUK OG GJENNOMFØRING

Leksikalske opplysninger fra Store Norske (noe omskrevet her) Supplerende opplysninger satt inn etter samtalen:

Andersen, Leif-Tore (2008). *Kirken i sentrum, Jubileumshefte 1858 – 2008. Utgitt i anledning av Trefoldighetskirken 150 års jubileum*. Oslo: Trefoldighetskirken.

(Leif-Tore Andersen holdt radioandakter i NRK i 30 år, var forlagssjef for Luther forlag, formann i Kirkerådet 2006 – 2010, generalsekretær i Misjonsalliansen 1989 og hadde en rekke verv innen kirken og kristne organisasjoner.)

Første samtale med Victor Andersson (telefon) 3/2-2016.

Ringer ham og avtaler møte. Victor Andersson forteller at han ikke visste hva han skulle si når han kom i studio, men så kom ordene – den hellige ånd kom over meg – Mange som tok kontakt etterpå. For ti år siden fikk han en bokgave som takk for andakten

Forteller at han var vant til å være i studio – han hadde vært ansatt i NRK – kunne all teknikken, men var i annen jobb da ulykken skjedde. Andaktene var ferdiginnspilt, men måtte endres på grunn av ulykken.

Andre samtale med Victor Andersson i hans og ektefellens hjem i Lofthus terrasse.

Viktor Andersen har lest gjennom notatet og kommet med korrigeringer 17.02.2016.

VICTOR ANDERSSONS BAKGRUNN

Victor Andersson og hans ektefelle bor i en pensjonistbolig bygget i haven til ekteparets tidligere hus. I den tidligere boligen bor nå av to av deres barn, deres familier og barnebarn. Ved ankomsten går jeg først feil til kjøkkeninngangen, Victor Andersson åpner og ber meg gå til hovedinngangen til huset. Hovedinngangen er på nedsiden av huset. Jeg blir ønsket velkommen og jeg blir vist opp og inn i stuen. På spørsmål får jeg lov til å ta foto av Victor Andersson. Hans hustru kommer inn ønsker meg velkommen, serverer kaffe og smørbrød.

Andersson forteller at han har blitt 90 år, han holder stadig foredrag og er tilgjengelig som prest ved behov. Det har blitt mindre av geistlig tjeneste de siste årene. Han sier at han heller ikke ønsker å blokkere for yngre prester. Han forteller at han etter at han ble pensjonist har tatt eksamen i kirkekunst.

Victor er født i Oslo – både han og ektefellen er fra Oslo. Faren fikk økonomiske problemer i tretti årene – derfor vokste han opp på et guttehjem – god minner fra det – Alhed's gamle gutter – bodde der i fire år -. Alhed var som var bestyrer var som en mor for oss. Et meget godt fungerende barnehjem – senere kom familien sammen igjen. Forteller at han nå er den eneste som er igjen av de gamle barnehjemsgutta.

Jeg forteller at jeg kjente henne og i en periode var nabo. Vi hadde kontakt når jeg skrev boken «Sosialt Arbeids historie».

Han har vært ansatt i NRK som leder for religiøse program i radio. Han sluttet i NRK i 1977 og gikk over til prestetjeneste. I 1980 hadde han stadig oppdrag med radioandakter og hadde lest inn en serie med andakter.

Ansatt som residerende kapellan i Tonsen menighet i 5, 5 år og i årene før han ble pensjonist i 11 år og 11 måneder som sogneprest i Trefoldighetskirken i Oslo.

Jeg forteller at jeg har hørt av Odd Myran (en nabo og bekjent) at han har vært sjømannsprest. Victor sier at han har hatt noen korte jobber for sjømannskirken i Houston og Philadelphia, men aldri fungert over tid som sjømannsprest. Han var ferievikar i Philadelphia i to måneder. Vikar i sjømannskirken i Houston.

Han har imidlertid vært ansatt som prest for den norske kolonien i Stockholm. Hovedfunksjonen her var å betjene den norske menigheten, men han hadde også oppgaver i forhold til norske skip som anløp byen. Det var få av disse skipene og de hadde meget korte havneopphold. Tankskip og skip på verksted var nok hovedmassen. Han rykket inn ved dødsfall og hadde skipsbesøk. Han hadde sjømanns prests oppgaver.

Victor Andersson sier at han kom sent i gang med utdanning på grunn av krigen. Siden han var svensk statsborger kunne han søke om reisetillatelse og reise med tog over grensen. I Sverige praktiserte han innen landbruk. Opprinnelig hadde han hatt ønske om å bli agronom. Han fikk ikke tatt artium før etter krigen. Da tok han latinartium på Fagerborg og ble uteksaminert i 1947.

Jeg slapp billig unna krigen – jeg kom til Sverige – ble aldri arrestert og torturert. Jeg vet ikke hvordan jeg hadde klart det. Jeg liker ikke å snakke om krigen og vil ikke ha det med i noe som utgis. Det er for mye følelser rundt krigen i mange familier som var berørt. Etter krigen fikk jeg følelsen av at de som hadde gått med en binders og topplue hadde vært motstandshelter. –

De som ble torturert og kom i fangenskap hadde det tøft. Mange familier slet med ettervirkningen. En fortalte meg om sin mann som våknet opp om natten – Han hadde sittet i Buchenwald eller Sachsenhausen –.

I løpet av krigen ble han omvendt. Han kom inn i kristne miljøer i Sverige. Han syns det er vanskelig å analysere sin religiøse omvendelse, men de kristne ungdomsmiljøene han kom inn i ble viktige for ham. London regjeringen ga meg norsk statsborgerskap i 1945.

Han forteller at han er utdannet på Menighetsfakultet. Der tok han Teoreticum i 1954 og Practicum i 1956. Han tok mastergrad i massemediafag i 1955. Det var Union Theological Seminary som ga graden- og stipendiet, men med kurser også på Columbia University. Selv kalte de det en Joint Degree.

Der ble han også utdannet i TV arbeid. Jeg bemerker at han dermed må ha vært en av de første i Norge som ble utdannet for TV. Utdanningen ved Union og Columbia ble muliggjort ved stipend formidlet av Kirkenes Verdensråd – etter initiativ fra ledere i Den norske kirke. Det var et ønske fra ledere i den norske kirke at det skulle tas utdanning innen massemedia. Jeg var nok den eneste fra kirken, men det var en til fra Norge.

Jeg har hatt god kontakt med alle svenske prester i Oslo og hjulpet til som avløser. For å kunne undertegne rettslige gyldige vigselfdokumenter gjorde erkebiskopen meg i en periode til vice pastor. Det vil være galt å fremheve den ene fremfor de andre.

Klokken halv fem om morgenen dagen han skulle holde ti på 7 andakten ble han oppringt av Reidar Elsebutangen i NRK. Han fortalte at de ikke kunne bruke den innleste andakten på grunn av Alexander Kielland ulykken. De måtte sende en ny andakt på direkten. – «Han ba meg komme ned, jeg kastet meg i bilen – det var nesten helt tomt på parkeringsplassen så tidlig om morgenen- på NRK fant jeg frem salmer – jeg hadde katastrofekort med salmer – jeg husker ikke hvilke – satte meg ned for å skrive andakten – jeg skulle holde ti på 7 andakten- jeg klarte ikke å skrive – fikk ikke mening i noe – tilslutt ga jeg opp og ba til Gud – skulle på luften ti på syv i direkte sending. Så måtte jeg inn i studio – jeg ba teknikeren gi meg tegn når det var tretti sekunder igjen- Fader Vår var på trekvart minutt – jeg hadde tiden på det. Jeg hadde ingen tanker – etter at salmen var slutt var det rødt lys – jeg snakket – husker ikke hva jeg sa – ante ikke hva jeg hadde sagt etterpå – Etter par aviser ringte meg etter andakten og ba om manus. Jeg hadde ikke noe manus, men alt fantes på bånd – alle ti på syv andaktene ble tatt opp.

Folk begynte å snakke om andakten. Jeg ante ikke hva jeg hadde sagt, men det hadde gjort inntrykk det jeg sa. Folk kjente meg igjen på stemmen. De husket den fra morgenandakten. Flere taxisjåfører kjente meg igjen på stemmen og kommenterte.

For 5-6 år siden fikk jeg en bokgave fra en kvinne som takk for den andakten. Det var noen antikverte bøker fra 1700 tallet.

En del av min opplevelse er at jeg ikke vet hva jeg sa- men at den andakten betydde mye for mange. (Tidligere i telefonsamtalen sa Victor Andersson at den Hellige Ånd snakket gjennom ham).

Jeg holder meg til Vårt Land. Det stod ikke noe der, men opplevelsen av andakten var sterk for mange. Jeg har holdt mange morgenandakter og det skjedde at jeg fikk henvendelser samme uke og uken etterpå, men aldri slik som etter den andakten og aldri over så lang tid. De første telefonene kom alt før jeg hadde kommet hjem fra NRK. En kvinne som ringte ville bare takke. Publikumsreaksjonen fortsatte i lang tid. Vår Herre må ha truffet godt med de ordene Han la i min munn.

Andakten «ti på syv» hadde ti minutters sendetid, men av disse gikk ca. 1 minutt til annonsering, Salmene, bønn og velsignelse gjorde at talen ikke kunne overskride ca. 4 – 5 minutter.

Den andaktsformen traff. Jeg hadde spurt Elster – han var radiosjefen i NRK – om å få tidlig morgenandakt. Jeg ville nå dem som startet tidlig på jobben. Jeg fikk sendetid. Radiosjefen var en god støtte – både Elster og Ustvedt var god støtte for de religiøse programmene. De ga god feedback – det var et godt kollegialt miljø i NRK.

På spørsmål om han som prest har erfaringer med andre ulykker forteller han om sin periode som Residerende Kapellan i Lyngen. Der regnet de med 3 – 4 dødsfall på sjøen hvert år. Det var mange som hadde sitt arbeid i fiske og sjøfart. Det var 154 i utenriksfart. Jeg hadde en av de få bilene. Det var bare 3 – 4 biler i menigheten. Alle kjente igjen bilen jeg kjørte. Når jeg stanset bilen utenfor et hus trodde alle at jeg kom med en dødsbudskap. Når jeg skjønnte det startet jeg å besøke tidligere konfirmanter og andre på husbesøk, jeg stakk innom for å ta en prat.

I Lyngen var det mange Læstadianere. Det var snille, gode og ærlige folk. Flotte folk. Tornedalsretningen kom til Lyngen i 1850 årene. Det var den mest Lutherske av de Læstadianske retningene. Det var en del av dem spredt også i Lofoten og Finnmark. Forteller at han nettopp har hatt et kåseri i Evert Taube selskapet. Jeg var invitert denne ene gangen og liker å holde kåserier om svenske forfattere. Han forretter stadig i begravelser. Når de vanlige prestene ikke kan hender det at begravelsesbyråene ringer. For et par måneder siden var det en begravelse. Det er mange som stenger seg inne med sorgen – jeg tror ikke de tjener på det i det lange løp – burde snakke mer åpent om død og sorg – vi hadde stått sterkere rustet til det om vi hadde gjort det. –

Nå har jeg to bekymringer. Innvandringen og det forsømte forsvaret. Min var var svensk offiser. Jeg husker vi hørte på nyhetene om de tyske skipene som gikk gjennom Øresund. Far sa at snart er de her. Rett etter den 9. april var de her. Jeg sto og så på når de marsjerte ned Karl Johan. Kay Munch sa at det var bedre å være helt på kirkegården enn trell i aske.

EN BEKJENNELSE OG ET FORSLAG I BREV FRA VICTOR ANDERSON AV 17/2-2016

Blant mine mange feil er at jeg i en fri samtale kan bruke mange ord og assosiere i tankehopp. Ved gjennomlesning av ditt referat, slår det meg at jeg har gjort nettopp det og derved har kommet med stikktanker og ord som skygger for det egentlige tema. Situasjonen og andaktens innhold.

Skulle man kunne gå rett inn på situasjonen med telefonen som ringer litt over kl. 4 på morgenen – med en programsekretær som forteller om ulykken og sier at man ikke kan sende den tidlige morgenandakten som VA (Victor Anderson) har talt inn før. Kan VA (Victor Anderson) komme til NRK og holde en ny andakt – om nødvendig på direkten? Deretter tomheten under forarbeidet og direkte sending uten manus. Og så reaksjonen etter på – sjeldent langvarig.

Jeg mener at noe slikt vil være referatmessig riktig, ikke min person med hva jeg har gjort eller ikke, Vår Herre kunne tydeligvis ikke bruke noe av utdanning eller interessefelt, det var noe spesielt han ville ha sagt det norske folk den dagen, og jeg var bare et medium. – som måtte tømmes for innhold før bruk. Taxi-sjåfører og bokgaver bare understreker dette. (Derfor har jeg bevisst ikke lest manus og vet til dags dato ikke hva jeg sa. Mine tanker og mine samtaler om den situasjonen skal ikke få stivne i noe flott som jeg formidlet. Det var ikke meg men den Hellige Ånd.

Skulle du ha lyst til å gå den veien, skal jeg gjerne forsøke å lage et nøyaktigere referat av hva som skjedde. Det vil ikke koste deg noe, men kanskje bli mere dramatisk enn det jeg presterte da vi snakket sammen.

Lykke til videre
Victor Andersson

MORGENANDAKT AV VICTOR ANDERSSON 28. MARS 1980 KLOKKEN 0650.

Transkribert andakt fra sending (Nasjonalbibliotekets samling)

«Dere som pleier å høre på disse tidlige andaktene, vil sikkert forstå at vi i dag ikke holder den andakten som var forberedt. Alle våre tanker er hos dem som er savnet ute i Nordsjøen – hos deres nærmeste rundt i de mange hjemmene. Sjelden ser vi det tydeligere enn nå at de er våre medmennesker, og at vi som nasjon og folk står sammen med dem. De stod i sitt daglige arbeid

for seg og sine da ulykken rammet dem. Vi sitter igjen med sorgen, med tomrommet og med de mange spørsmålene. Og nå kan vi ikke med ord gjøre noe annerledes, og i vår avmakt skjønner vi ikke de veldige krefter som råder over liv og død. Å finne noen mening i det som har skjedd, skal vi ikke forsøke.

Men mange av oss skal allikevel begynne å se fremover på den oppgaven vi nå står overfor. De som er rammet av sorg, må få vite at de ikke skal stå alene. Det vil – rent praktisk – være renter og avdrag som skal betales. Barn og unge som vil trenge hjelp både til det daglige og til utdanning. Vår nestekjærlighet må være mer enn varme ord og tanker. Den må bli rent praktisk. Men når dette er sagt, så er det en annen oppgave kjærligheten viser oss: at de som blir alene, får oppleve varmen og fellesskapet fra sine nærmeste. Sjelden får ordet om å elske sin neste et mer krevende innhold enn når vi skal bruke vår tid til å fylle tomrommet

hos våre nærmeste med omsorg og varme. De som sitter igjen alene, må få følelsen av at mange står rundt dem og støtter dem – er nær dem. Særlig skal vi tenke på å ta oss av barna og de unge

som skal vokse opp uten far. Men våre tanker gjelder også ektefeller og foreldre. Vi kan ikke gjøre ulykken annerledes, men vi kan ta oss av hverandre.

Så vil jeg nevne en ting til: Vi skal huske på hva vi har i vår kristne tro i denne stund også på en annen måte. Når Jesus i Matteusevangeliets 11. kapittel i det 28. verset sier: 'Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile', så mener han også sorgens byrder, også engstelse og savn. Det kan kanskje høres ut som ord så lenge vi bare snakker om det, men den som har prøvd, vet at det i alle situasjoner også går en vei oppover til Gud i bønn, ofte uten ord. Vi er ikke som kristne alene. Det var en som lærte oss å be også når det så stengt ut rundt om. Vi skal ikke si mer om dette nå, men dere som pleier å høre på disse andaktene, vil sikkert være med i bønn. Vi ber deg, kjære Gud, for Jesu Kristi skyld om å hjelpe dem som nå er opptatt med redningsarbeidet ute i Nordsjøen – gi dem krefter til å holde ut også når de er utslitt. Vi ber deg for de mange som kanskje kjemper med døden, at du må være dem nær og gi dem styrke, og vi ber deg for de mange som er rammet av sorg, at du også hjelper dem. Og så takker vi deg for at du har lært oss at vi i alle situasjoner kan be Fadervår.»

ARNFINN FISKÅ, BYPREST I STAVANGER

Av Else M. Tungland

Samtykket.

PERSONLIGE OPPLYSNINGER

Byprest i Stavanger

GJENNOMFØRING OG BRUK

Sitat til bruk i fremstillinger om Alexander L. Kielland-ulykken godkjent. Gitt samtykke til å bruke følgende sitat:

KIELLANDSKAPET

Det var om høsten. Det regnet og var et skikkelig drittvær. Kian står utenfor med et stykke metall fra Kielland, sammen med journalisten Bjørn Nilsen. Jeg aner ikke hvordan de hadde fått tak i det. Av en eller annen grunn var han redd for husransakelse hjemme hos seg selv og ba meg om å oppbevare det. Det luktet vondt av det, så jeg spurte om det var greit å legge det ute under trappa, men det var det ikke. Jeg måtte ta det inn i huset og oppbevarte det her ca 1 års tid. Vi la det i et roteskap i enden av kjellertrappa, der vi hadde gamle klær og skiutstyr. Vi kaller fortsatt dette skapet for Kiellandskapet.

MARIE ELISABETH STEENSNÆS NORDBØ, FØRRE KIRKE

Av Marie Smith-Solbakken, Sjøvegen 10, Karmsund.

PERSONALIA

Sjøvegen 10, 5542 Karmsund

Bakgrunn

Organist i Førre kone, kona til "Per Prest"

5 barn

TILKNYTNING TIL ULYKKEN

Hadde flere av konfirmantene som mistet faren i konfirmantundervisning

GJENNOMFØRING OG BRUK

Intervju gjennomført 4. januar 2016. Notat sendt til gjennomlesing og korrigerings 21. juni 2016 med forespørsel om å kunne bruke utvalgte sitater i prosjekt om Alexander L. Kiellandulykken, herunder fotofortelling, essays og polyfoni. Det sistnevnte er en sammenstilling av ulike utsagn fra flere intervjuer. Godkjent sitat til polyfoni og fotobok.

Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at offentligheten skal få del i dette.

OM ALEXANDER KIELLAND ULYKKEN

Det var omfanget av katastrofen som gjorde mye av inntrykket.

SORG OG SAVN

De som lever med et savn, lever ofte med et savn som vokser med de.

DE OVERLEVENDE

Det var ikke enkelt for de som overlevde. Noen kjente på vond samvittighet. Hvorfor hadde de overlevd, når naboen ikke gjorde det? Det var spørsmål mange slet med.

MEDIA OG FØRRESFJORDEN

Det ringte aviser fra inn og utland, men vi visste ikke mer enn de.

KONSEKVENSER FOR PARFORHOLDENE

Enten blir forholdet fastere enn det har vært før, når ulykken rammer, eller så ryker det. Det skjedde også blant de som ble rammet av Kielland-ulykken.

KONSEKVENSER FOR BYGDA OG HJELPERNE

Vi som stod midt oppi dramaet, klarer vi aldri å glemme det. Det var en så stor hendelse som greip inn i så mange hjem. Det var så vanskelig og gjorde så vondt at vi ble preget.

PER PREST

Ulykken skjedde på en torsdag. Per var aleneprest i området Bokn, Tysvær og Førresfjorden.

Det var tre forskjellige sokneråd. Han var på møte i et av soknerådene

hjem seint den kvelden. Han hadde hørt om ulykken på bilradio og visste at dette slapp vi ikke unna. Han visste at det var mange her som ville bli berørt. Det var mange som jobbet i oljå.

Han oppsøkte ikke mange. Politiet måtte deklarerer først. Etter et døgn fikk han beskjed fra politiet at da kunne han gå hjem til de.

FREDAGSKVELDEN

Han gikk fredagskvelden. Mange kjente han fra før. Da synes jeg synd på han. Han hadde vært prest i distriktet i 10 år og var godt kjent. Noen skjønte med en gang hvorfor han kom. Det var en stadfestelse. ”Kom du nå”, sa noen. De hadde ventet.

Per sa det er ikke en masse som er rammet, det er en pluss en pluss en pluss en ...

Det finnes en bok ”En torsdagskveld i Førresfjorden”, hvor det det nøye beskrevet hva som skjedde fra time til time.

MINNEGUDSTJENESTE

Per var bestemt på at vi måtte ha en minnegudstjeneste så fort som mulig. Det var så mye nytt. Krisepsykiatri var ikke oppfunnet. Det var menighetsrådet, klokker, organist, og kirkegårdsarbeider, Knut Høie som organiserte det. hadde minnegudstjeneste mandagskvelden før noen av de omkomne hadde kommet hjem i kister. Kirken var ikke så stor, men det var plass i en butikk ved siden av. Butikken satte lager til disposisjon for de som ikke fikk plass i kirken. Det kom masse journalister, også fra utlandet. Alle journalister satt på galleri. Midt i det virvaret skulle jeg spille. Jeg var rørt. Tårene kom, tangentene ble våte.

Vi kjørte fra prestegården i Tysvær 1. april. En av døtrene våre hadde bursdag den dagen, og vi måtte dra. Per hadde ikke fått tid til å forberede seg til en slik spesiell minnegudstjeneste. Så stoppet han i vei grøften. Så sa han nå får du be, mens jeg prøver å forberede hva jeg skal si. Fem minutter stod vi der. Da vi kom frem, var det svart av folk.

Jeg spilte, Per kom frem. Det er klart det var mye gråt, sukk og stønn naturligvis. Det var en veldig spesiell kveld. Han stod i kordøren, han skulle vise at han var på samme level som de andre, han ville være blant de sørgende. Vi ble veldig sammensveiset med de folka.

BEGRAVELSENE

Vi begravde tre om gangen. Det å se tre kister etter hverandre i den lille kirken var et mektig syn. De fleste fikk sine graver rett utenfor. En (Svein Ove Olsen) ble aldri funnet. Han fikk sin grav i havet, men hans minnestein er lik de andres og står ved siden av de andre gravsteinene. Det var en vanskelig tid. Dag etter dag valet flaggene i Førresfjorden, på halv stang.

Presten (Per) hadde fått permisjon til å ta seg av dette. Han fikk fri en søndag. Han hadde også en vielse i Bokn. Når dette var over kollapset han totalt. Han mistet stemmen og fikk permisjon. Han var så nedslitt.

Biskop Olav Hagesæther (1909-1999) sa Per før, og Per etter Alexander Kielland er to forskjellige. Han bar preg av det. Han kom fra militæret og hadde opplevd ulykker der også, og hadde måttet gått med dødsmeldinger. Det er gale nok det og. Dette var den store mengden. Det var så overveldende.

Jeg var nærmest på han. Vi gjorde så godt vi kunne. Han fulgte opp disse enkene. Tok runde på runde. Det var konfirmasjon i april, og så skulle disse tre konfirmantjentene som hadde mistet faren sin være glade.

Jeg var organist og prøvde å spille salmer som folk kjente og prøvde å finne en salmetone som de kjente, og som ga gjenklang. Det sa de mye mer, enn et musikkstykke de ikke hadde et forhold til. Jeg spilte: Bre dine vida vingar, Blott din dag og Ingen er så trygg i fare.

Vi valgte kjære kjente salmer, i håp om at de kunne identifisere seg, og vi ville gi de trøst og varme. Det var det de trengte mest. Kan si mye med musikk. Vi gjennomlever mye gjennom toner, om det er en salme som har en tekst som sier de noe. Selve musikken sier mye.

Jeg var organist og valgte kjære og kjente salmer. Jeg ville spille salmer som folk kjente, i håp om at de kunne identifisere seg med det de hørte. Jeg ville gi dem toner som ga gjenklang, og salmer en kjenner gjennom toner og tekst, sier mye mer enn sånn gang enn et musikkstykke en ikke har et forhold til

Vi kan si mye med musikk. Vi gjennomlever gjennom toner og om det er en salme som har en tekst som sier deg noe så gir det mening. Jeg ville gi dem trøst og varme. Det var det de trengte mest.

ENKENE

Enkene sa på avskjedsfesten når Per sluttet i 1982 sa enkene at de ville varte opp. De stod oss nær når vi mistet sønnen vår. Det var vanskelige år.

SAVN OG SORG

Savnet vil jeg ha. Det er noe dyrbart, det er det jeg har igjen. Sorgen avtar etter hvert, savnet er større. Det er dyrbart, det er det jeg har igjen. Det vil jeg ikke miste, hva hadde det betydning da, om jeg ikke savnet.

Tapet er like stort inn i en, selv om en må sette strek utad. Utad må det gå en grense. Kan ikke mase for lenge om at en har mistet. Inni deg er det ikke ferdig. Det er fortsatt masse sorgbølger som skvulper.

NEKROLOG PER ARNULF NORDBØ

Av Sigve Hasseløy Clementsen, Sokneprest i Norheim, nekrolog Per Arnulf Nordbø, Haugesund Avis.¹⁶

PER ARNULV NORDBØ

Per Arnulv Nordbø ble fredag 28. mars stedt til hvile fra Tysvær kirke. For mange var han Per prest. For noen var han Per, ektemann, far, morfar, svigerfar, venn. Han var seg bevisst sitt livslange kall som prest, men samtidig var han medmenneske. Han var stor nok til å romme begge deler uten at det ene tok plassen for det andre.

Per blei født i Auklandsvik i gamle Skjold kommune den 26. mars 1933. Foreldrene var Alma og Peder Nordbø. Da han var 6 år gammel, flyttet han med foreldrene og to yngre søstre til Heskjadalen i Tysvær. Under hele oppveksten hjalp han far sin i gartneriet som familien bygde opp. Som ung gutt fór han til folkehøyskolen Tryggheim på Nærbø, og videre til Fjellhaug bibelskole. Han tok ex art ved landsgymnaset på Bryne, og vikarierte etterpå i et år som lærer i Tysvær. Så dro han til militærtjeneste på Evjemoen, men han brøt av etter oppfordring fra feltpresten, og søkte seg inn ved det teologiske menighetsfakultet. Etter endt utdanning ble han ordinert til tjeneste som feltprest ved Brigaden i Sør-Norge. Ordinasjonen fant sted i Tysvær kirke, hvor også gravferden fant sted.

Samme år, 1964, ble Per gift med Marie Elisabeth Steensnæs. De flyttet til Trandum, der han fikk feltprestansvar for flere leirer på Øvre Romerike. Som major ble han tillagt store lederoppgaver.

I 1970 kom familien til Tysvær. Instruksen var endret fra feltprest til sokneprest. Oppgavene var forskjellige, men tjenesten den samme. Per har selv sagt at ungdomskreftene sine la han ned her i Tysvær. Men fra tiden i Tysvær er det også to hendelser som kom til å sette sitt preg både på ham og resten av familien. Det ene var tapet av sønnen Per Arne, som døde 15 år gammel i 1981. Det andre var Alexander Kielland-ulykken, der 10 av de omkomne hørte til i Tysvær kommune. «Egentlig ble ingen ting som før, etter dette», er det blitt sagt. Men etter opplevelsen fra Alexander Kielland, ble han oppnevnt i en arbeidsgruppe som la planer for hvordan kirken kunne organisere hjelpen bedre i framtidige katastrofer.

Men livet gikk likevel videre. Marie Elisabeth og Per hadde fire døtre. I 1982 flyttet de til Haugesund, der Per ble sokneprest i Rossabø menighet. Her fikk de 11 gode år. Da han fylte 60, ble han utnevnt til prost i Hallingdal, og familien flyttet til Ål. Nye oppgaver, nye mennesker, men Per sitt forkynneroppdrag var det samme.

Ved tusenårsskiftet fant Per det rett å sette punktum for sin offisielle tjeneste i kirken. De flyttet vestover og bosatte seg i Norheim menighet. Per A. Nordbø var stor nok til å romme, ikke bare oppgavene, men også å være til stede i samlivet med "flokkens sin".

Per var både flink til å lage og til å finne beskrivende uttrykk. En av de første gangene jeg var sammen med ham etter at jeg kom tilbake til Haugesund, var han opptatt av å møte folk med en afrikansk hilsen: "Eg ser deg". Det var ikke fordi han raget høyt, men fordi han hadde et blikk for å se folk. Og det har vært et kjennetegn ved ham, kanskje mer og mer etter hvert som han ble eldre. Han så folk, han brydde seg, og han viste omsorg. Og nå snakker vi ikke

¹⁶ Clementsen: 2014

bare om presten, men om mennesket Per. Han så enkeltmenneskene og han tok dem inn i sine tanker. Det gjaldt like mye for familie og venner som menighetslemmer. Han var aktivt inkluderende. Det blir fortalt at han laget seg et uttrykk for dette. Rett som det var la han kursen om, fordi det var et menneske som hadde dukket opp på radarskjermer hans, som han sa. Så var veien fra innskytelse til handling kortere enn hos de fleste, og plutselig så sto han på terskelen med en hilsen. Han var ikke minst en oppsøkende prest, og det fortsatte han med, også etter at han ikke lengre sto på lønningslisten. Etter at Per flyttet til Norheim fortsatte han sin prestetjeneste, først og fremst når han gikk til messe og var aktiv gudstjenestedeltaker i kirkebenken. Men også som en tydelig, men tilbaketrukket støttespiller for staben i menigheten, og med øye for dem som trengte ham.

Per var en handlingens mann med en vanvittig arbeidskapasitet og stor arbeidsglede. Han likte å bruke kroppen, la stein på stein til det blei murer, trapper og naust av det. Han hadde mange prosjekter på samme tid, og tok aldri en snarvei når jobben skulle gjøres. Ute på sjøen i båten, med familien på tur gjennom Straumane, der Per jumpa over bord for å buksere båten over grunnå med ungene som ballast.

Han hadde anlegg for å stå ved roret. Han var en naturlig leder. Han var uredd og trygg. Trygg fordi han trodde på Guds omsorg. Han visste hvordan han skulle gi utfordringer og oppdrag til andre. Men han var samtidig en god lytter. Hans evne til å vise omsorg ble ikke mindre med årene. Det kan nesten virke litt paradoksalt, men samtidig ganske beskrivende når han av barna kan bli omtalt som “hønepappa”, idet de husker hvordan det var når alle ble tatt med i én, stor omfavnelse. Og så var han en ertelysten spilloppmaker med sans for humor og underfundige uttrykk.

Ikke minst hos hans nærmeste, vil det være et åpent rom etter Per. Et tomrom som beskrives i diktet fra Halldis Moren Vesaas som ble lest i gravferden.

– Eg stryk over puta jamsides mi
 som ingen søv på i natt.
 Den pust som ellers går jamn og logn
 jamsides min
 var det eg sovanda sakna
 Men rommet er likevel ikke tomt.
 Det rommer også minner og takknemlighet for alt han var.

Vi har hentet fram noen glimt som minner oss om mennesket og presten Per. Marie Elisabeth, fire døtre, svigersønner, og ni barnebarn står sorgfulle tilbake. Et langt og arbeidsomt, men givende presteliv er kommet til veis ende. Per prest har fullført løpet.

SIGVE DJURSVOLL, FØRRE KIRKE

Av Marie Smith-Solbakken, 23.02.2015, Førre kirke.

TILKNYTNING TIL ULYKKEN

Klokker i Førre kirke

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtale med Sigve Djursvoll i Førre kirke. Klokker Sigve Djursvoll hadde invitert inn de som var aktive i menigheten og i menighetsarbeid etter Alexander L Kielland-ulykken. Det ble gjennomført samtale med han alene og han sammen med Haldis Alsaker og Aud Førland i kirken 23.2 februar 2015. Djursvoll hadde med avisklipp, bok og skriv som beskrev hendelsen. Det er også gjennomført oppfølgingssamtaler med Sigve Djursvoll sammen med de to representantene vi møtte fra menigheten året hjemme Haldis Alsaker. Notat gjennomgått og godkjent.

Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at offentligheten skal få del i dette. (mail

KIELLANDULYKKEN

Jeg var hjemme. Det kom på tv og radio.

Dagen etter skjønte jeg at bygda var rammet. Oppdaget at det var fedre til folk jeg kjente som var der, når navnene kom.

Lar seg ikke til å forstå, er ikke lett å ta innover seg.

HUSKER KONFIRMASJONSFORBEREDELSE

Det var flere av konfirmanter som ble rammet. Tre av jentene mistet faren sin. Noen dager før hadde jeg vært sammen med en far ifm konfirmasjon, faren var der, presten ba disse fedrene lese et avsnitt fra Bibelen – Ivar Traa leste. Konfirmanter hadde samlinger på skolen. Det ble delt ut bibel, og de ble bedt om å lese forskjellige skriftsteder. Både konfirmanter og foreldre var tilstede.

DAGENE ETTER

Uvirkelig i dagene fremover. Vi hadde ikke så nær kjennskap til disse folkene at vi gikk og besøkte de.

BEGRAVELSENE

Var med på begravelsen. Husker alle pårørende som kom, og var preget av dyp sorg. De ble begravet tre og tre.

Det er noe av det verste jeg har vært med på å begrave seks unge menn og fedre fra bygda. Det var verre enn å begrave min egen kone.

MINNEGUDSTJENSTEN

I minnegudstjenesten var alle inkludert. Den syende ble aldri funnet. Minnegravstøtten kom etter at plattformen var snudd og det var gjennom søkt.

LOKALSAMFUNNET

Det var slik vi kan oppleve vanskelig ting, tiden gjør det enklere. Per Nordbø gjorde en god jobb, han stadig besøkte de, gikk så lenge han hadde helse til det, han gikk i nærmere tredve år. Han fortalte aldri hvor ofte han gikk – naturligvis.

Jeg treffer en enke (Martha Traa) av og til, hennes barn er på aldre med mine. Hun har kommet over det etterhvert. De hadde en sønn på et marinefartøy, som var med på leting.

UNDERSKRIFTLISTE

Deltok på å gå rundt med underskriftsliste for å få plattformen snudd.

Gunnar Kartvedt 45687766, kateket i Førresfjorden menighet da AK forliste. Er nå informasjonskonsulent i Kirkens Nødhjelp

AUD FØRLAND, FØRRE MENIGHET

Av Marie Smith-Solbakken, 23.02.2015, Førre kirke.

Samtykket

BAKGRUNN

Formann i menighetsrådet, sekretær på Førre skole.

HUSKER

Husker hvor jeg var – hadde vært i ei en forening hos ei venninne, var akkurat utenfor krikaen, kom noen voldsomme vinder, og en uhyggelig stemning, og når eg kom him var det på radio.

Det kom i vindflaga når gikk på veien ved siden av kirka, vi kom til å høre gjete om det, tenkte eg, og det gjorde me. Uhyggefølelsen som kom glemmer jeg aldri. Sånne øyeblikk glemmer eg aldri. Tenkte etterpå at det var den samme flaga som hadde truffet plattformen.

TUNG OG TRIST PÅSKE

Visste om at mange var ute.
Flere elever som ble rammet
Og konfirmanter

En journalist fra NRK kom og tok inn hos oss. Bjørn Egil Eide.

GRAVPLASS

Påskeuke var et problem etter hvert som de ble funnet. Måtte låse opp i bårehuset etter hvert som bårene kom. Finne egnet gravplass. Den gamle gravplassen var ute av bruk, var en ny oppe med bedehuset. Skjønte at de måtte begravnes nært kirken,

Hvorfor skal de få ligge der på den flotteste plassen, når vi andre må ligge på den nye. Det var et vondt å bli møtt med det.

Det var et stort tema. Det ble en bygdemisunnelse på hvor de skulle ligge.

MINNEGUDSTJENESTEN VAR EN STERK OPPLEVELSE

Fikk kjeft for at alle ikke kom inn. Jeg hadde den tvilsomme oppgaven å si at det ikke var plass. Det var urettferdig. Da den var slutt, var jeg helt gåen. Har aldri glemt det at jeg måtte forsvare retten min til å stenge dør.

Fjernsyn på handelslaget. Eneste gudstjenesten

Teksten en bolig er den eldgamle gud, og her nede er hans evige armer (5. Mosebok 33-27)
At de kunne kjenne styrken hos alle oss som var her, vi holdt armene rundt de, ga de trøst.

Når gudstjenesten var slutt slo vi armene rundt hverandre og grein og vi grein og vi grein, vi ble veldig knyttet til hverandre, organisten som var konen til presten og meg
Så kom journalisten fra NRK og skulle skrive om det.

Elisabeth Iversen hadde jeg i konfirmantgruppe, ville ikke snakke om det i gruppen.

PER PREST

Sparte seg ikke med å gå til folk, han var snar i snuen, fortok aldri lange besøk. Han ble preget av det. Det skjedde noe med det, sønnen ble syk.

AKSJON FOR Å SNU PLATTFORMEN

Aksjon for å sne plattformen. Laget et skriv hvor vi gikk rundt til folk og samlet underskrifter om at plattformen måtte sne.

Gikk på alle dører med listene, alle skreiv på. Og opplevde at alle sympatiserte med de etterlatte

Kurs – barn i sorg og krise.

MINNESMARKERING

Var minnemarkering 25 år

HALDIS ALSAKER, FØRRE MENIGHET

Av Marie Smith-Solbakken, 23.februar 2015, Førre kirke, 4. januar 2015, hjemme hos Haldis og Jaan Alsaker

Samtykket

PERSONALIA

Diakon Førre kirke,
frivillig i kirken

MEDMENNESKE

Det var ikke våres sorg, så vi hadde overskudd til å gå til andre, hadde litt å gi. Har du opplevd noe vondt selv, er det lett å forstå andre. Var sjokka alle, og kunne vi gjøre noe så gjorde vi det.

Det er de personlig som må ta det.

Skal du være noe for noen, må du ha krefter til det.

Jeg vil heller være med folk som har det vondt, enn å være utenfor.

Grine med de, det var ikke mer å gjøre. Kan ikke for deg, men med deg.

En lokal mann sa det ble ingen vår i Førresfjorden det året.

Sønnen til Olsen bor nedfor.

UNDERSKRIFTLISTEN OM Å SNU PLATTFORMEN

Gikk på alle dører med listene, alle skreiv på. Og opplevde at alle sympatiserte med de etterlatte.

JAN ALSAKER, FØRRE MENIGHET

Av Marie Smith-Solbakken

Samtykket

Vi husker det, men de andre husker vel knapt at det har vært noen Kielland-ulykke.
Et sår vil aldri gro.

Satt i stova, kom inn en ekstra nyhetssending på NRK. Vi ville ikke tro det at en plattform kunne gå rundt.

Var på nikken med Iversen, Olsen, og Kåre der ned kjente jeg mer enn andre.

Olsen en de ikke fant.

GUNNAR KARTVEIT, TYSVÆR OG FØRRESFJORDEN SOKN

Av Marie Smith-Solbakken, 31.12.2015

PERSONALIA

f. 1950

Radøy- nord for Bergen.

Kirkens Nødhjelp, Radøyvegen 1283,5936 Manger

45 km nord for Bergen

gunnar.kartveit@nca.no

www.nca.no

BRUK OG GJENNOMFØRING

Notat fra samtalen sendt til gjennomlesing, korrigeringer inngår.

Samtykket i at notat fra samtalen kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv for at ettertiden skal få del i dette.

BAKGRUNN

Kateket 1. aug 1979 i Førresfjord og Tysvær sokn. Det var mitt første år som kateket og dette var min første faste arbeidsplassen.

Bodde i Førresfjorden og var ansatt Tysvær og Førresfjorden sokn fra 1979-1990

1990 –dd Kirkens Nødhjelp Regionskoordinator, Bjørgvin.

MIN ROLLE

Jeg hadde ansvar for konfirmantundervisning, dermed kom jeg på nært hold av Kiellandulykken. Det var tre jenter der som mistet som fedrene sine i konfirmantgruppen. Det var inngangen min til å ha noe med dette å gjøre. Besøkte de tre som mistet fedrene sine, og snakket med konfirmanten og mora i lag. Det var et forsøk på å gjøre de forberedt på undervisningen.

Jeg ledet undervisningen, var spent på hvordan vi skulle gjøre dette etter ulykken. Vi hadde satt opp tema for alle samlingene. Det som gjenstod var "Døden". Jeg husker at de som var berørt, de som hadde mistet fedrene sine, gikk ut i løpet av timen. De sa til meg at du snakker jo som en begravelse. Jeg hadde nok gjort det annerledes i dag.

27. MARS 1980, KVELDEN DET SKJEDDE

Jeg hadde en samling med konfirmasjonsgruppeledere. Per var på vei dit. Vi fikk beskjed om at det var skjedd en ulykke, og at han derfor ikke kom. Vi gjennomførte samlingen uten han. Hørte det på nyhetene hva som var skjedd. Det var ingen av oss som var der da som ante at vi ville bli så sterkt berørt, og at Førresfjorden skulle rammes så hardt. Det gikk opp for oss etter hvert.

FORVARSEL

Tenker det er mye mellom himmel og jord som vi ikke forstår.

HVA GJORDE DU ?

Å snakke om døden for de som har det så tett inn på seg er vanskelig. Jeg var ny og fersk og hadde ikke erfaring nok til å nærme meg det. Ville vist mer omsorg i dag, og spurt hva gjør det med oss?

Alle var uforberedt på situasjon, det går ikke an å gjøre godt igjen, å gjøre det alle ønsker, det er en umulig oppgave. Det var sånn, det er sånn. Ulykken rammet oss.

OPPFØLGING AV DE BERØRTE

Jeg bodde i Førresfjorden. Var ny i Førresfjorden, jeg var ikke en del av bygda. “Eg hadde ikkje vakse opp som ein del av bygda, men kjende meg som ein del av bygda der og då.”

Det var ikke noe apparat til å fange opp situasjonen. Kriseteam kom i kjølvannet av ulykken. Per Prest var en aktiv medspiller til å få det til.

En var i stor grad overlatt til folk som stod de nær og var villig til å gå inn i den situasjonen, i tillegg til Per og et apparat rundt han i sokneråd og kirka. Det var mange som gjorde en usynlig jobb for å støtte opp.

MINNE

Minnet er en farlig størrelse, det forandrer seg gjerne.

MINNEMARKERINGEN

Minnegudstjenesten i kirka før gravferden var sterkt og kjentes nært. Kirken var full av folk. Jeg husker at Per talte over en tekst fra det gamle testamentet (5. Mosebok 33-27): *”En bolig er den eldgamle gud, og her nede er hans evige armer”* Det satte ord på nærvær, selv om vi følte oss gudsforlatt, og ikke kjente frem og tilbake.

Per gikk alltid opp på prekestolen, men den dagen stod han nede ved lesepulten, og sa med gråtkvalt stemme, jeg står her nede i dag. Det opplevde jeg som en solidaritetserklæring med familiene at vi alle var berørt og delte sorgen sammen, i den grad det var mulig å dele alt.

MØTE MED FAMILIENE KONFIRMANTENE OG MØDRENE

Jeg husker jeg gikk der i fra og kjente en hjelpeløshet, hva gjør jeg i en slik situasjon? Jeg skulle så gjerne hatt de rette ordene å si, samtidig så kjente jeg at jeg ble tatt vel i mot og det ble satt pris på at jeg kom.

PER PREST

Han ga seg selv dette navnet.

Hadde et stort apparat rundt seg, ofte usynlig

Mistet sønnen sin

Hadde lange samtaler med Gordon på Modum

Hva som sleit han mest ut, vet jeg ikke.

Var opptatt av å få folk med, var flink å få folk med

Hadde konfirmantutvalg og diakoniutvalg

Første kirkesokn som hadde dør til dør aksjon, Dei tre sokna der Per var prest (Tysvær, Førresfjorden og Bokn) var mellom dei første som hadde dør til dør-innsamling til Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

En språkføring fullt av bilder, ganske gåtefullt.

KONSEKVENSER I EGET LIV

Ulykken som rammet oss har fått meg til å kjenne meg nærmere når det er uventede ulykker som skjer. Jeg følger mer med. Erfaringene har hjulpet meg til å skjønne mer av folks reaksjoner og uventede reaksjoner.

SORG

Det er ingen oppskrift på sorg. En del av kroppens måte å ta i mot og møte det vonde på. En naturlig del som vi ikke kan unngå, men se i øynene og gå inn i.

Vi møtte sorgen, og klart vi fikk god hjelp gjennom media. Det gikk ikke an å stikke av fra hva som var skjedd, men også gjennom markering. Vi var opptatt av de som mistet sine og de som overlevde.

De som overlevde, hvorfor overlevde eg, og naboen min omkom? Det er ikke enkelt det heller. Vi prøvde å ta vare på folk så godt som mulig.

HVORDAN PÅVIRKET DET DIN GUDSTRO

En ble mer bevisst på at det er noe vi ikke forstår, det går ikke an å legge skylden på gud når sånt skjer. Noen vil si at det er gudsmening, der har jeg aldri vært. Det økte bevisstheten om det vondes eksistens i verden.

VÅTE GRAVEN

Vi snakket om det. Kian la en krans på havet, og mintes de som var der. Det var noen av de som var berørt i Tysvær og Førresfjorden som hadde sine der. Vi har en distanse til det i dag. Folk langs kysten har alltid opplevd å få en våt grav nær innpå seg. Det er en del av det å leve nært havet. Mange fiskere og sjøfolk endte der.

Nå var det andre gjøremål. At man ikke fant igjen de omkomne etter Kiellandulykken har skjedd og skjer. Det er vondt hver gang det skjer, men det skjer. Det er viktig å ha en grav å gå til. Det er ikke det sammen med havet. Havet er stort. Når du står med en grav vet man at det er her kroppen ligger.

VESTRE

Var i militæret i dag. Han bodde i Haugesund, han dukket opp i en av gravferdene i Førresfjorden, han hadde vært om bord på Kielland og overlevde.

LIVET GIKK VIDERE OM IKKE PÅ SAMME MÅTE

Vi ble preget av å få en sånn hending rett innpå livet. Seks graver rett utfor kirken er en påminning av det som skjedde. I alle fall de som opplevde det på nært hold, vet hva som ligger i det. De fikk en spesiell plass. Det har sammenheng med at det var menn i beste alder og omfanget av at en bygd mister så mange på en gang.

Flere av de mistet sine ser den andre gravplassen fra hjemmet sitt. Det var også et argument for at de skulle ligge der, så de fikk slippe å se gravene hele tiden.

GENERELT

På samme måte som Titanic så er det sånn som har ført til endring av regelverk, kontroller og rutiner, så sånn sett er det også en viktig hending i historien vår.

KARI BAKKE FRA LÆRDAL

Har skrevet diktet "Sorga må få verka seg ut
Her er diktet av Kari Bakke, skrive på dialekt:

SÅRGI

Sårgi æ tyngre æll bør te bæra.
Du kann ikkje leggja na tao.
Ispreingd adl dinn tanke
tynj'o daga å nete.

Sårgi mao værkja se ut.
Ettepao
lys'o tankadn dinne te rættes.
Nåkko i de grønkast att,
tæke dagadn ve håndi
å gaor ut te dei levande.

Dao ha sårgi styrkt de
Te eit nytt møte mæ livi.

Begravelsesbyrå

JAN HVIDING

Av Marie Smith-Solbakken, 25. April 2016, Hviding begravelsesbyrå, Åsen.

PERSOANLIA

f. 1939

jan@hviding.no

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtale gjort i Hviding begravelsesbyrås lokaler på Åsen. Notat sendt til gjennomlesing korrigering 25.april 2016. Godkjent.

BAKGRUNN

1961: Jobbet hos far fra 1961 og var med i kisteproduksjonen.

Far min var hos møbelsnekkermeister Tjensvoll så ble det kisteproduksjon. Så ble det begravelsesbyrå. Det var flere bedemenn i byen. Så tok vi over. Så ble vi Hviding

Jeg var på verkstedet. Vi var tre mann og lagde kister, og var på hjemmedødsfall, og pyntet i kapeller, så etter hvert med konferanser ed sørgende.

1966: Graveferdskonsulent/bedemann

1978: Overtok etter far og ble daglig leder og ansatte flere.

2006: Pensjon, Bjørn overtar (Bjørn overtok driften av byrået før jeg sluttet).

ULYKKER HAR STORT OMFANG OG ULIK KARAKTER

For far min var Holtaheia ulykken de verste.

Et mors som kommer inn handler også om morset sin beskaffenhet. Hvordan den avdøde ser ut) Holta heia var mors i flyulykke, og Alexander Kielland var gjennomgående drukning.

De ganske fine.

Scandinavian Star ulykken var druknede mennesker

Svalbard, var flystyrten i Operarfjellet. En stor og vanskelig redningsaksjon hvor menneskene var hardt kvestet.

Dykkerne har jeg mange ganger tenkt på som tok de opp fra åstedet. Det er tungt.

NUMMERERT OG LAGT I KISTER

I dag hadde de omkomne fra Kielland blitt obdusert. Det hadde blitt hektisk på SUS. De ble ikke obdusert. De ble stadfestet døde. Nummerert og lag i kister.

27. MARS 1980

Det foresveve meg at jeg fikk en telefon om natten. Phillips tok kontakt med meg samme natt.

Det ble spurt etter katastrofeposer. Plastpose med glidelås. Vi hadde 35 poser selv. Resten fikk vi sendt ned fra Bergen. De fikk de dagen etterpå. (se vedlagt brev)

29.3 1980

Stavanger politi tok kontakt med oss et døgn etter forliset og spør om vi kan være med på praktisk stell av de døde, legge de i kister, og tar alt papirarbeid som attester og lignende.

SOMALEIEREN

Somaleieren var nedlagt og lå 2 km fra den militære delen av flyplassen fra Sola. En hel brakke var rekvirert som mottakssentral av de døde.

Første oppgave var å rigge til lokalet. Vi fikk satt ned stellebord, og satt av plass til kister, blendet alle vinduer. I mellom tiden var det første morset kommet inn. All transport fra Sola flyplass sin militære til Somaleiren var det militæret som tok seg av. Berglia fra Kripos var sjef for hele opplegget og ble assistert av professor Giertsen fra Gades institutt i Bergen.

Vi hadde to mann som assisterte fra begynnelsen til slutt. Det var meg, Bjørn, Gunnar Larsen. Oppgavene våre her bestod av mottak av bårer til stellebord.

KLARERTE

Når prof Giertsen var ferdig, og hadde stadfestet død og avklart deres deres identitet, ble de stelt og lagt umiddelbart i kiste. De ble ikke obdusert, og dermed kan vi ikke slå fast den direkte dødsårsak.

De kister som var klarert for videre forsendelse til hjemsted ble sendt omgående.

All kontakt med pårørende stod operatør selskap for riggen for. Alle data vedrørende ikke komplettert på noen, det kan være data på mottaker.

SKJEMA OG RAPPORTER OG FORSENDELSER

Hvor skal kista sendes hen. Hvem skulle ta i mot. Jan Hviding sørget for å komplementere data og sikre at det var mottaker.

SOMALEIREN

Så mange kister inne, samtidig som vi får inn mors var spesielt. Jeg har vært vant til å forholde meg til død og døde. Jeg har gått mye på sykehus og bårhus. Å se døde mennesker er våres jobb. Det vi opplevde med Kiellandulykken er noe du aldri glemmer. Heldigvis i dette tilfellet var de relativt fine. Det er tøft. Du får en reaksjon, du klarer ikke ute å av reagere. Det ble så voldsomt.

Det var ingen rutine å få inn over 100 unge menn. Når du står og ser der på disse bårene er det både uvirkelig og virkelig.

Det var mye arbeid med dette, spesielt i selve akutt delen av dette. Du var nødt til å stå på hele veien. Kom nok en reaksjon når siste bære var ute av byen. Da kom en reaksjonen.

ANKOMMER SOMALEIREN

Soldatene kom med bårene, de var bare ungdommer. Det falt bemerkninger fra de og. De var sterkt preget av det de gjorde. Larsen kunne si noe som gjorde at stillheten ble brutt.

STELLEBORD 1

Giertsen fikk de direkte fra båre, og vi la de på stellebord 1. Han stadfester død, og gjorde kriminaltekniske samtidig og klarerer de ut. Han ga de nummer og de ble lagt Stellbord 2.

STELLBORD 2

Vi vasker og stiller de og legger de nakne i kisten. Så legger vi likskjorte på. Den er og åpen i ryggen og vi knapper den bak. Vi breier silketeppe over dem, og legger en svedduk over ansiktet. Da er de ferdig stelt.

DE OMKOMNE

Inntrykket var at de var fine. Brekkskader var er ikke et problem, hvis de stivner må de brekkes opp.

OSS SOM GJORDE DENNE JOBBEN

Vi fikk ikke alle på en gang. De kom i puljer. Det var hektisk. Det var et sterkt syn å alle kistene.

I alle sånne ting, vi snakket om det hele veien. Der ligger den store tingen, vi får lufte det ut. Inntrykket er sterkt, derfor må vi uttrykke det. Det er å det snakke ut og snakke samme. Du må ha humor i deg. Larsen hadde humor i seg, vi snakket om de. Det var et emne som gikk.

VERKSTEDET

Det var travelt på verkstedet. Vi lagde kistene da. I dag kjøper vi alle kistene fra SIBI i Bergen.

LUKT

Lukten kan ingen beskrives. Intens skarp lukt. Det sitter i klær og alt. De som skulle til utlandet eller med fly gikk i loddet sinkiste. Da elimineres lukten med en gang.

PÅRØRENDE

Mange var engasjert. Vi hadde begravelser og. Mors er et dødt menneske
Du må ha følelsene med deg. Vi ble ikke ferdige med ulykken da den siste kista gikk. Vi snakket om det. Vi snakket om de enkelte, om hendelsen og årsaken og om beinet som brakk og om hvordan vi klarte oss i situasjonen. Den ulykken satt lenge i. Du glemmer ikke den. Det var overveldende.

SCANDINAVIAN STAR

En krispsykiater reagerte på at de satt og spiste bak et skjerm Brett, når det lå kister bak. Men for oss er dette jobben.

BEGRAVELSER

Gjennomførte noen begravelser

BJØRN HVIDING

Av Marie Smith-Solbakken, Iselin Kleppestø Thorsen, 13. april 2016.

Godkjent

f. 1962

bh@hviding.no

POLYFONI TEKST

Jeg måtte kjøre hjem fra Sirdalen for å være med å lage kister. Vi gjorde alt selv. Kistene ble satt sammen av fjordabord, som var så store at de dekket en side eller bunnen. De skulle skjæres, slipes, settes sammen, males, tørkes, pusses og males på nytt. Vi jobbet på spreng. Aldri før hadde kistefabrikken fått så mye arbeid på en gang. Det var mange kister som skulle leveres på kort tid. Vi måtte tromme sammen ekstra folk.

Notat oversendt på mail for gjennomlesing og korrigerings 14. April med forespørsel om samtykke til å kunne bruke notatet som grunnlagsdokument i arbeidet med fremstillinger av Alexander L. Kiellandulykken, herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer. Godkjent.

BAKGRUNN

Farfar døde i 1986, avbrøt studier og dro hjem og arbeidet sammen med far min i Hviding begravellesbyrå.

Daglig leder for begravellesbyrå 1996

PÅSKEN 1980

Måtte kjøre hjem fra Sirdalen på en hundrekubikker, for å være med. Det var påsken, mange folk var borte, og vanskelig å nå folk.

PRODUSERER KISTER

Jeg jobbet mye. Den gang lagde vi kistene fra skrætsj av. I dag får vi de fra noen fabrikker selv. Kistene ble satt sammen av fjordabord, som var så store bord at de dekket en side eller bunnen. De skulle skjæres og slipes. Kistene skulle settes sammen males, tørkes, pusses og males på nytt. Vi lagde kister i høyt tempo. Helt ekstrem periode for oss. Aldri før hadde kistefabrikken fått så mye så plutselig. Helt akutt for oss å måtte øke produksjonen 120-130 kister på kort tid. Det var mange kister som skulle leveres på kort tid. Så skulle alle de andre dødsfallene også tas vare på. Vi måtte tromme sammen ekstra folk.

SINK-KISTER

Blikkinnslager Johnsen lagde blikk-kistene. Alle som skal sende med fly må ha sinkkiste inni trekista. Ble loddet igjen med loddepistol. Nå bukes det silikon.

SOMALEIEN

De omkomne ble ikke tatt til sykehuset, det var ikke plass der. Hadde vært umulig å fått inn så mange der. Derfor ble Somaleieren tatt i bruk.

ORGANISERING AV ARBEIDSOPPGAVENE

Vi hadde lastebil som vi kjørte ut med til Somaleieren, og leverte kistene der. Var i Somaleieren jeg og. Jeg hadde ingen formell oppgave der, jeg bygde kister.

Jan Oftedal (død) var laborant på sykehuset og tilrettelegger for legene på patologisk avdeling. Han tilrettela for obduksjon og visninger på patologen. I Soma leieren gjorde han de klar for obduksjon. Tok av overlevingsdraktene, gjorde de klar for identifikasjon og fikk lagt i kister.

I tillegg rettsmedisiner Gjertsen fra Bergen, leger og tannleger og politiet med i arbeidet med identifikasjon

Gunnar Larsen jobbet på kistefabrikken og hadde med kjøring og legge de i kistene.

Far, Jan Hviding, hadde ansvar for papirarbeidet. Holdt styr på navn og holdt kontakt med byråer som var og hentet de i kistene. 126 begravelsesbyrå var involvert. administrerte. (Tror til og med far husker Holteheia ulykken)

KATASTROFEPLAN

Vi har tatt opp med politiet at det mangler en katastrofeplan om det skulle skje en ulykke her med tilsvarende omfang. Vi kjenner ikke til at det er en katastrofeplan.

PER BJØRKNES

Av Else M. Tunglund, 23. oktober 2015

Godkjent for bruk i Polyfoni, artikler og arkivering på Oljemuseet i telefonsamtale. 19.6.2016

PERSONALIA

f. 1958

TILKNYTNING

Jobbet i begravellesbyrået til faren i 1980.

Begravde 2 av de omkomne etter Kielland ulykken. En nokså snart etter ulykken og den siste som ble funnet etter at plattformen ble snudd i 1983-84?

Per er den yngste av 4 søsken og jobbet i begravellesbyrå inntil faren inntil gikk av med pensjon i 1987. Da ønsket hverken Per eller noen av søsknene å overta.

Han sluttet som begravellesagent fordi : *“Det ble for mye dødtid.”*

Han utdannet seg i stedet for som elektriker og gikk i lære. Han jobber senere som innkjøper i teknisk byrå og så i “oljå” (aldri Offshore). Kjørte også taxi i en periode. Tok etterutdannelse på BI.

Grunnen til at han omskolerte seg var at han fikk lymfekreft, av den aggressive typen som man enten dør av eller blir helt frisk av. Trente seg opp og fungerer rimelig bra i dag, men er uføretrygdet.

“Det jeg husker best er at de hadde flagg på kisten.”

Dette var det det første Per Bjørknes sa da han ble spurt om Kielland ulykken.

Så husker han at Kian Reme holdt minnetalen i en av begravellesene.

Per forteller at de hadde et flagg som ble brukt i begravelleser til sjømenn og militære som har tjent fedrelandet. Det er ikke hvem som helst som kan ha flagg på kista. Det er stas. AK offer kom i denne kategorien.

.. Hvem som kan ha flagg på kisten er i første rekke personell som har omkommet i tjeneste i inn- eller utland. Som kjent gir Staten spesielle honnør til enkelte personer.

Kilde: Skikk og bruk for bruken av det norske flagg. Utarbeidet av det norske

Gardistforbund:http://www.gardistforbundet.no/portals/ng/files/Gardehefte_220312.pdf

”Det var jo en fryktelig ulykke og mange omkom, men for oss var dette ikke noe veldig spesielt. Det var som andre begravelleser.”

Arbeidet til en begravellesagent, eller bedemann, er å hente lik og gjøre de klare for begravellesen. Liket legges så i kiste kjøres til kapell- fram til begravellesen.

”Vi er de siste som kommer til på et ulykkessted. Etter at politiet har vært der.”

Noen ganger blir de tatt med til sykehuset , men mange ganger (særlig før) kjørte bare sykebilene igjen og bedemannen tar seg av resten.

Per husker ikke helt men han tror at de fikk likene fra A.K i kiste fra sykehuset.

”De skulle jo undersøkes og identifiseres før de ble utlevert.”

”Den som de fant etter 3 år i sjøen fikk vi i alle fall i lukket kiste. Kan være vanskelig å identifisere etter så langt tid. Da er det bare skjelettet igjen”.

Bedemannen leverer i slike tilfeller det nødvendige til sykehuset. Det er følgende:

En lang skjorte bomull, med åpen bakside, som brukes til å dekke liket med.

Ansiktsmaske der det er silke på den ene siden og papir på den andre.

Kiste evt. med svøp- ren silke og papir med blonder.

Det ble hovedsakelig brukt 2 typer kister. En type for begravelser og en for kremering. De sistnevnte må ikke innholdet noe metall.

(Eikekister slo aldri gjennom i Norge. En grav kan beholdes i 20 år. Etter dette kan støtten fjernes, men eikekister holder mye lenger enn dette. Råtner ikke.)

Den døde vaskes. Håret gres. *”Vi prøver å la dem ligge litt pent, men det er ikke så lett alltid pga. Dødsstivheten.”*

Dette var standard prosedyre. (Ikke som i USA der man i større grad bruker private klær, sminke og åpne kister osv. - ting kan ha forandret seg siden 80-tallet)

Bisettelse= Seremoni som ender med kremering eller at båren blir kjørt bort for gravlegging annet sted

Begravelse= Seremoni som ender med jordpåkastelse.

DE SOM BLE LAGT I SINK-KISTER

Det var en del utenlandske offer. Disse ble lagt i sinkkister. Dette gjøres for å unngå smittefare og lukt. Kisten loddes igjen. Dette er et eget fag og en jobb for blikkenslagere. Blikk kistene settes så oppi en vanlig tre-kiste.

ANDRE OPPGAVER FOR EN BEDEMANN

Møte med pårørende. Foregår hjemme hos dem

Skifterett melde fra om dødsfallet- få dødsattest

Bestille plass i kirken

Dødsannonse

Evt. bestille solosangere

Velge sanger.- Måtte være noe sømmelig i kirken. Dette er myket opp i dag

Trykke de opp og dele ut sanger ved inngangen

Vanlige sanger var:

Bli hos meg

Så ta da mine hender
Deilig er jorden
Bre din hvite vinger.

Papirarbeid etter begravelsen, sende faktura.
De som ikke kan betale kan søke om støtte. Alle har rett på begravelse.

ANDRE BEGRAVELSESTRADISJONER.

Blomsterbutikker ble unntatt fra loven om helgestengt, fordi folk trenger friske blomster til begravelser. Det er derfor Hagesenter er oppe på søndager.

"Begravelsen redningen for mange blomsterbutikker. Blomstene trenger ikke å holde så lenge!"

Nelliker-begravelsesblomst for mange. Holder seg godt ute

Arkiv, museum og bibliotek

ERLAND PETTERSEN

Av Marie Smith-Solbakken, 12. November 2015.

PERSONALIA

F.1974

erland.pettersen@arkivverket.no

Historiker og underdirektør for brukertjenester ved Riksarkivet.

GJENNOMFØRING OG BRUK

Samtykke i at notatet som et grunnlagsdokument i arbeidet med fremstillingen av Alexander L. Kiellandulykken herunder fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer. (mail 10. juni 2016)

Samtykke til at notat fra samtalen offentliggjøres og inngår i minnebank som overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at ettertiden får del i dette. (mail 20. februar 2019)

TA VARE PÅ FORTIDEN

Arkivverket skal sikre helheten. Det blir mengden som er overveldende.

I landssvikarkivet finner vi kniv, pisk og bilde signert Herman Göring. Det ble også tatt vare på fysiske levninger etter markeringen av Olav V bortgang. Hensikten var å dokumentere hvordan folk reagerte på kongens bortgang. Det samme ble gjort etter 22. Juli.

Vi var med på en nasjonal dugnad etter 22. Juli, og tok vår del av jobben. Det blir et slags fotografi på folks reaksjon på hendelsen. Om 100 år vil disse magasinene vise at det var slik vi tok vi tok vare på sorgens uttrykk og den forteller oss at det var slik vi reagerte på nasjonale traumer.

I det innsamlede materialet finner vi sammensatte uttrykk fra flere mennesker i ulike aldre. Bilder, brev, dikt, kosedyr, klær, sko og pyntegjenstander er tatt vare på. Vi ser også at de fysiske minnene er en kanalisering av følelsesuttrykk, som sinne og sorg. De gir et innblikk i folks måte å bearbeide hendelsen. Samlingen her blir i mindre skala en frysing av spontaniteten som rådet i etterkant.

Som historiker er vi lite i stand til å spå om fremtiden, men vi kan forstå fortiden og se hvordan den peker fremover og påvirker oss. Hvordan har Norge taklet 22. Juli? Å gi et enkelt svar er vanskelig. Kommisjonens kritikk var hard, men folk var fornøyde med nasjonens håndtering. Har 22. Juli endret Norge? Vanskelig å si. Men traumet samlet nasjonen og "naiv" ble et hedersord. Vi stolte så mye hverandre at det gikk an å kjøre inn på statsministerens kontor. Det var også noe vi var stolt av. I etterkant har vi sett at sikkerheten har blitt forbedret.

Alexander L. Kielland er en kostnad ved det norske oljeeventyret. Det var pionertid og Texas. Tenkningen rundt sikkerhet var ikke internalisert. Oljearkivet vil indikere det. HMS på oljeplattformer er viktig og Kiellandulykken ble et offer for rikdommen. Kielland blir for oss

en viktig markør og markerer et tidsskille for oss som oljenasjon. Vi liker å ha felles historie. Minner skaper felleskap og binder nasjonen sammen. Det gjør oss godt for hver og en av oss å være en del av et felleskap og være knyttet til en felles normstruktur.

KÅRE OLSEN

Av Marie Smith-Solbakken, 1. juni 2016.

kaol@arkivverket.no

F 1952

Historiker, førsteamanuensis på Statsarkivet

GJENNOMFØRING OG BRUK

Møtte Kåre Olsen i resepsjonen på Riksarkivet. Han fortalte at han var fra det området som ble rammet av Kiellandulykken. Han var fra Haugesund, og hans far arbeidet på HMV. Samtykke i å kunne bruke notatet som et grunnlagsdokument i fremstillinger av Alexander L. Kielland-ulykken i fotofortelling, essays og polyfoni som er en sammenstilling av ulike utsagn fra ulike personer. (mail 6. Juni 2016) Samtykke til at notat fra samtalen offentliggjøres og inngår i minnebank som overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at ettertiden får del i dette. (mail 23.12.2018).

BAKGRUNN

Flyttet fra Hgs i 1972.

Hørte om ulykken fra Hgs og min far

MIN BEFATNING

Historien har gått fra overlevende på HMV til far og så til meg
Snakket ikke med far min før til sommeren. Var nabo med Lasse Iversen som bodde i Hestaleitet i Haugesund, nr 5 eller 7. Jeg bodde i 11. Far min jobbet på HMV i sammen med Lasse. Han var ikke på Kielland da det skjedde, men fikk fortalt at Lasse Iversen klatret oppover mot det høyeste punktet. Det var folk i sjøen som var i livbåtene som ropte at han måtte hoppe. Han ble med plattformen rundt. Han bare forsvant i dypet, mens kolleger ropte at han måtte hoppe.

Stumo – vet ikke mer enn at han omkom.

Min far snakket ikke så mye om det.

Hva betydde Kiellandulykken?

En vekker om at oljeeventyret hadde sin pris.

MIN KOMMENTAR

Rent umiddelbart i samtalen falt navnet «Lasse Iversen» ned i hodet på meg, men dette er en mann jeg knapt har tenkt på siden Kiellandulykken og før det bare vagt husker fra barndommen. Det er mulig at «Lasse» bare var et kallenavn, men du har vel oversikt over samtlige som omkom. Jeg flyttet fra Haugesund i 1973 og det er godt mulig at Lasse Iversen for lengst var fraflyttet Hestaleite da ulykken skjedde. Jeg husker ham trolig helst fra tidlig i 1960-åra da jeg tror min far hadde han som læregutt som platearbeider på HMV. Da må han trolig ha bodd i Hestaleite nr 5 (i nr. 7 bodde to andre familier, bl.a. senere kulturminister Turid Birkeland tilbrakte deler av sin barndom der. Han satt han første natten og ringte rundt til alle pårørende og fortalte det de visste i tillegg til å i mot telefoner fra forskjellige media. Den totale belastningen emosjonelt må ha vært beinhard.

Han var sjokkert over enkeltes medias aggressivitet for å få navn og adresse til personell på Alexander Kielland. Spesielt var det stor interesse for den omkomne plattformsjefen Torstein Sæd. Det gjaldt like mye norske som utenlandske.

HVA BETYDDE ALEXANDER KIELLAND FOR OLJENORGE

Det var et jordskjelv. Det medførte uten tvil nye og strengere regler innenfor sikkerhet ikke bare for den maritime siden men også for faste innretninger.

INE FINTLAND

Av Marie Smith-Solbakken, juni 2014.
f. 1976

inefin@arkivverket.no

TILKNYTNING

Førstearkivar ved Norsk olje- og gassarkiv ved statsarkivet i Stavanger.

GJENNOMFØRING OG BRUK

Gjennomført flere samtaler. Samtykket i at notat fra samtaler kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken og overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. (mail 10.02.2019)

ULYKKEN

Jeg var rett over fire år gammel da Kielland-ulykken skjedde, og jeg var opptatt av om mange barn hadde mistet foreldrene sine, og om min mor og far kjente noen av dem som døde. Etter å ha hørt om den ulykken, opplevde jeg oljeplattformer som skremmende og var veldig glad for at ingen av mine foreldre jobbet der.

I min nåværende jobb som arkivar ved Statsarkivet i Stavanger og i pilotprosjektet "Norsk olje- og gassarkiv" bidrar jeg blant annet med å formidle tilgjengelig kildemateriale fra de ulike aktørene i dette dramaet. Vi har arkiver både fra riggeieren; Stavanger Drilling, de som etterforsket ulykken; Stavanger politikammer og Arbeidstilsynet, Oljedirektoratet, operatøren Phillips Petroleum Norge og ikke minst fra Kiellandfondet.

I 2040 vil alle opplysninger om ulykken bli tilgjengelig for allmennheten. Da vil alle selv kunne danne seg et bilde av hva som skjedde. Norskolje- og gassarkiv rommer totalt 10 hyllemeter med etterforsknings- og saksdokumenter.

KRISTIN ØYE GJERDE

Av Marie Smith-Solbakken, 26.mai 2014, Norsk oljemuseum.

kristin@norskolje.museum.no

BRUK OG GJENNOMFØRING

Samtykket i at notat fra samtaler kan offentliggjøres og inngå i minnebank om Alexander L. Kielland-ulykken som overleveres Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek for at ettertiden skal få del i dette.

TILKNYTNING

Oljehistoriker

Ansatt som seniorforsker på Norsk oljemuseum

ULYKKEN

Gikk hjemme med tvillinger, nyfødte, og hørte på radio og sørgemusikk.

SÆRLIG KYSTEN RAMES

Begynte å skrive Stavanger historie 1990, første jobben etter hovedoppgaven, skrev om Uglund og Grimstad, kom borti Kielland ulykken der. Det var 45 personer som omkom fra OIS, Kristiansand. De ble hardest rammet. 71 ute, og 45 omkom.

Mange på Sørlandet og mange i Nordfylket. Katastrofe for hele landet, særlig kysten.

NORSK OLJEMUSEUM

Oljemuseet ble opprettet 3 dager etter ulykken, arbeidet med å starte dokumentasjonsinnsamlingen startet umiddelbart. Et spørsmål om hvordan behandle ulykkene. Vi fokuserer på Kielland-ulykken som den mest alvorlige arbeidsulykken i norsk historie.

I utstillingen står hydrofonen – sveist på staket. I den spleisesømmen sprakk det – og så sprakk det hele.

Livbøyen er der.

Tenkte når vi laget utstillingen, at det skulle være en plass å gi informasjon, men også en plass for refleksjon

Overlevelsesdraktene henger der.

Katastroferommet er der, slik at folk kan trene.

Presten som var med å lage utstillingen var også med å tok i mot de overlevende og har sikkert snakket med etterlatte.

Museumsoppgave å ta vare på tingene

Viktig med autentisitet.

Kielland-ulykken er samtidshistorie
Mange har opplevd den.

Kulturminne Ekofisk

Kielland-ulykken er viktig del, den er en av seks hendelser som er fremhevet. Den er fremhevet i historien om Ekofisk–

Dykkerhistorien

Jeg traff personene som var med på bergingsarbeidet, Arne Jentoft. Han var med å dykke dagen etter ulykken. Det var fint vær da. Han var nede på bunnen, og lette etter overlevende. Han fant en livbåt med fem eller seks omkomne. Han fant folk han kjente, som var omkommet.

Noen dager etter ulykken fikk Edda love å starte arbeidet. Heiv mud over bord, dårlig sikt, klarte ikke å finne folk da.

En annen jeg har snakket med fikk posttraumatisk stress. Plattformen stod opp ned, wire og alt som hang i plattformen slang. Ordren var å berge utstyr og tekniske ting først, ikke ta opp omkomne. Oljerørledninger over til Englend skulle sikres.

For de som skulle berge liv, måtte bort til plattformen å lytte. (for å høre om det fortsatt var noen levende inne i plattformen). Måtte kutte wire som kunne slå rundt og treffe han og andre, og rive ned gjenstander.

Jeg må alltid nevne det når man behandler oljehistorien, at Kielland-ulykken er en del av oljehistorien og norsk historie.

MINNESMERKET

Minnesmerke på Smiodden, er fint. Folk går tur der. Man får respekt for hva de gjorde - i en ulykke som burde vært unngått-.

Oljeindustrien er en farefull arbeidsplass, viktig å minne om at det er viktig med sikkerhet, det er ingen selvfølge, det må jobbes med hver dag.

SIGBJØRN HERNES

Av Hans-Jørgen Wallin Weihe, 26.4.2016, Biblioteket Høgskolen i Lillehammer
Godkjent 28.04.2016.

Vi snakker om Alexander Kielland ulykken. Sigbjørn forteller at Bibliotekhøgskolen opplevde at oljeselskapene etter ulykken trengte bibliotekarer for å kunne følge opp kravet til dokumentasjon. En del av studentene fikk jobb i oljesektoren. Det var mye snakk om dette og han tror at det også ble skrevet noe om det i «Bok og bibliotek» -fagtidsskriftet for biblioteksektoren.

Et av oljeselskapene som skal ha henvendt seg var SAGA- Sigbjørn ble ansatt etter at ulykken skjedde og kjenner kun til dette gjennom samtaler på kantina på bibliotekhøgskolen. Han understreker at han tar opplysningene fra hukommelsen.

Jeg begynte på bibliotekhøgskolen i 1984 og da var det snakk om at Saga hadde ansatt 17 bibliotekarer før de var uteksaminert. Det ga jo optimisme for framtidige bibliotekarer.

Sigbjørn Hernes

on 27.04.2016 13:52 Innboks:

Hei,

Jeg har undersøkt «Bok og bibliotek» men de er ikke digitalisert langt nok tilbake – og vi har dessverre ikke de trykte så langt tilbake.

Noen ansatte på Bibliotekhøgskolen (Ragnar Audunson) vil jeg tro husker dette bedre enn meg – eller Øivind Frisvold (pensjonert?)

Sigbjørn

28.04.2016

Hei,

Det ser greit ut dette. Jeg ble ikke ansatt i Saga, men jeg begynte på Bibliotekhøgskolen i 1984 og da var det snakk om at Saga hadde ansatt 17 bibliotekarer før de var uteksaminert. Det ga jo optimisme for framtidige bibliotekarer.

Vennlig hilsen

Sigbjørn

Juridiske miljøer og representanter for forsikringselskap

PÅL MITSEM

Av Hans-Jørgen Wallin Weihe 23.07.2019, Sola Strand Hotell.

Samtykket i at notat fra samtaler med vedlegg kan offentliggjøres og inngå i minnebanken om Alexander L. Kielland-ulykken og oversendes Norsk oljemuseum, Statsarkivet i Stavanger, Nasjonalbiblioteket og Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. (mail 06.02.2019).

KONTAKTINFORMASJON:

mitsem@mitsem.no

OM BOKA HAN SKREV I 1987

Advokat Pål Mitsem viser til sitt manuskript «Sannheten om «Alexander L. Kielland» ulykken» fra 25. april 1987.¹⁷ Dette er et revidert manuskript. Det har også blitt skrevet en tidligere versjon.

KRITIKK AV GRANSKNINGEN

Han understreker at han, som det fremgår av manuskriptet, er kritisk til den granskningen som ble foretatt etter ulykken. Han opplevde at Veritas var inhabil og ikke burde vært brukt som teknisk sakkyndig for granskningskommisjonen. Hans kritiske merknader fremgår også av manuskriptet. Kommisjonen møttes første gang på politikammeret i Stavanger. Mitsem sier at han anser det som graverende at de, slik han oppfattet det, fokuserte på hvordan offentligheten kunne holdes utenfor og ikke på å sikre dokumentasjon

Han sier at funn av maling inne sprekker ga en klar indikasjon på at sprekkene var der når det ble malt. Malingen ble utført på verftet.

BEGRENSNINGSSØKSMÅL

Dommeren i begrensningssøksmålet Laake var overrasket over at kaptein Sæds hustru ikke hadde vært intervjuet av undersøkelseskommisjonen. Fru Sæd og en logoped familien brukte til et barn fortalte om mannens bekymring om sprekker på Alexander L. Kielland plattformen. Begge er eksempler på personer som burde ha vært avhørt undersøkelseskommisjonen. Mitsem sier at kommisjonen hadde fortalt at den hadde snakket med alle overlevende.

I begrensningssøksmålet aksepterte Phillips de krav han fremsatte. Saken gikk derfor ikke videre.

Fru Sæd hadde ingen grunn til å dikte opp noe rundt mannens bekymring. Det var fru Sæd selv som bestemt nektet å komme i retten som vitne. Det var derfor det ble arrangert et bevisopptak med henne i deres hjem. Lenger ville hun ikke strekke seg. Det var aldri tale om at hun skulle møte i retten igjen. Hennes forklaring i bevisopptak var hennes vitneprov. Det var nok byrettens vurdering av dette og saken for øvrig som Phillips for all del ville unngå,

¹⁷ Mitsem: 1987

hvilket de gjorde med å akseptere alt mine klienter og jeg ba om. Etter bevisopptak fra fru Sæd ville Phillips ha forlik og godtok krav om saksomkostninger. Fru Sæd bekreftet i avhøret at kaptein Sæd ikke ble hørt hverken av Phillips eller operatørselskapet når han fremla sine bekymringer. Teknisk sjef bekreftet dette på lydbåndopptak, se manuskript ¹⁸, men trakk senere sin forklaring.

Han husker ikke antallet som var med på begrensningssøksmålet (dette kan finnes i rettsdokumentene). Mange av dem som fikk erstatning etter ulykken befant seg i utlandet. Reme forsøkte å få alle med på et søksmål i USA.

NEDERLANDSK KONSUL

På dette tidspunkt kommer vi inn på nederlandske redningsarbeider. I en periode ble redningsaksjonen ledet av et skip fra den nederlandske marine. Advokat Mitsem sier at han var nederlandsk konsul (vedlegg 1), men at landet nå har en annen representant. Evert Hendrik Flier var tidligere i den nederlandske marine.

GJENNOPPTAKELSE

Mitsem forteller at han tok kontakt med statsadvokaten i Rogaland for å få gjennopptatt Alexander L- Kielland saken. Statsadvokaten var positiv til dette, men prosessen stoppet opp etter at Reme krevde etterforskning av eksplosjon. Mitsem sier at eksplosjonsteorien var basert på at noen skulle ha smuglet sprengstoff om bord på plattformen og foretatt en sprengning. Han sier at tanken var helt absurd og ødela for en seriøs gransking.

MAIL 10. FEBRUAR 2019 TIL MARIE SMITH-SOLBAKKEN

Jeg er i ferd med å gå grundig igjennom ALK-rapporten til de franske rettsoppnevnte ekspertene. Vedlegget som gir hovedansvar for ulykken på DnV er oversendt noen aviser, men de (i alle fall flere av dem) pretenderer at dette er gammelt nytt, som de har skrevet før! Jeg har aldri sett det noen steder. Har du?

Bortsett fra det! Jeg planlegger å gjøre noe lignende med et par av påstandene til Aftenbladet, som at de franske ekspertene støtter teorien om at feil forankring forårsaket ulykken, og avviser at en sveisefeil forårsaket ulykken.

Jeg har samtidig tenkt å be om at forfattere, hvis det skal fremsettes påstander om hva de franske eksperter sier, kopierer det essensielle fra den franske rapporten inn i en fil, gjerne med oversettelse til norsk. Dette hadde jeg tenkt å sende til personer som har skrevet om ulykken, og kan tenkes å gjøre det samme igjen.

Alternativt kan de fremlegge det de viser til fra de dokumenter som faktisk blir benyttet – det er noen som påstår at til og med du har blandet sammen sitater fra rettsdokumenter fra de saksøkte (CFEM og FOREX) og rapporten fra de rettsoppnevnte franske sakkyndige. Hvis man gjør slik det er gjort i vedlegget her, blir misforståelser umulige.

Det betyr lite, også for meg, at Aftenbladet gang på gang, skriver det rene pølseveg om ALK. Jeg har vel et håp om at ønsket om ny offentlig norsk gransking av ulykken kan få gjennomslag i Stortinget, når det nå kan dokumenteres at den norske ALK-kommisjonen, der

¹⁸ Mitsem: 1987

DnV deltok sterkt og hardt, frikjente DnV for ansvar, og påsto at det ikke ville ha vært annerledes om andre klassifikasjonsselskaper hadde klasset ALK.

Det kan nå dokumenteres at de rettsoppnevnte franske eksperter uttaler nokså (og overraskende) direkte at ulykken ville vært unngått om LRS eller ABS hadde klasset ALK. Med andre ord, ulykken ville ha vært unngått om ikke SD hadde skiftet fra LRS til DnV i byggefasen!

Kan norsk troverdighet beholdes hvis dette skyves under teppet uten ny granskning? Ved ny granskning kan mannskapssjefen i SD (som senere ble sjef i SD) avhøres om forholdet mellom PPCON og SD (hun lever i beste velgående, men ble aldri avhørt av politiet, kommisjonen, eller andre, men har snakket med Frank Moncrieff). Det var krangelen mellom SD og PPCON som medførte at SD ignorerte kravet fra kapteinen (som tegnet livsforsikring på åpen radiotelefon timer før han omkom i ulykken) og maskinsjefen (som krevet seg overført til en annen rigg). Derfor ble kontrollen sommeren 1979 droppet, med den konsekvens at sprekkene som hadde vært i D-6 staget fra byggingen fikk utvikle seg så langt rundt staget at det brast i vær som var helt vanlig i Nordsjøen. Det eneste som skjedde var at rederiet mangedoblet sin forsikringsdekning!

Det måtte gå galt lenge før riggen måtte gå til lands, slik DnV utførte sitt verv!
Jeg mener fortsatt at det er forholdet mellom SD og PPCON som er nøkkelen til «Sannheten Om ALK-ulykken» jfr. mitt bokmanuskript på mitsem-blogg.com.¹⁹

Jeg håper at du og/eller Frank Moncrieff får kastet skikkelig lys over dette før jeg selv bli for trett! Mitt første bidrag blir å sende vedlegget her til personer som kan mistenkes for å ville skrive om ALK-ulykken, for å få hevet nivået på referanser til et akseptabelt akademisk nivå.

MAIL 11.FEBRUAR 2019 TIL AFTENPOSTEN, STAVANGER AFTENBLAD, BERGENS TIDENDE, FÆDRELANDSVENNEN, ROGALANDS AVIS MED KOPI TIL KIAN REME FRA PÅL MITSEM

Kan man se seg ferdig med den største industriulykke i Norge, «Alexander L. Kielland» ulykken 27. mars 1980?

Jeg mener det er gode grunner til å gjenoppta etterforskningen av ulykken. Kåre Willoch, som var statsminister da vraket av plattformen ble senket på dypt vann i Nedstrandfjorden 18. november 1983, har flere ganger gitt uttrykk for at han støtter dette. Statsminister Erna Solberg ba Justisdepartementet besvare mitt brev til regjeringen og Stortinget av 8. desember 2018, der jeg pekte på omstendigheter til støtte for ny etterforskning. Justisdepartementet opplyste i brev av 17. januar 2019 at man der ikke har planer om ytterligere etterforskning. (Disse brev, og andre brev med dato, er tatt inn i bloggen.)²⁰

GODE GRUNNER TIL NY ETTERFORSKNING

¹⁹ Mitsem: 1987

²⁰ Mitsem: u.å.

Den norske undersøkelseskommissjonen etter ulykken sier i NOU 1981:11:²¹

«I tillegg til en uheldig konstruktiv utforming, var kontrollen av planleggingen av denne og besiktigelsen under bygging og operasjon klart mangelfulle med henblikk på å avsløre sprekk-skader. En ting er at intensjonen i regelverkets bestemmelse for årlige inspeksjoner ikke kan være oppfylt ved de inspeksjoner som ble foretatt. Mer vesentlig er det at de besiktigelser som regelverkene legger opp til har en hyppighet og et omfang som gjør at selv en ideell praktisering av disse ikke ville kunne ha ført til en forsvarlig kontroll med de aktuelle sprekk-skadene. Noe av skylden for dette, i alle fall når det gjelder byggebesiktigelsen, må tilskrives den manglende oppmerksomhet den aktuelle konstruksjonsdetaljen ble vist på planleggingsstadiet av konstruktører og involvert klasseinstitusjon.»

ALK-kommisjonen sier med dette like ut at klasseinstitusjonen, det vil si DnV, ikke har ført forsvarlig kontroll med planlegging og gjennomføring av byggebesiktigelsen, som var det essensielle med deres arbeid i saken!

Likevel kommer fortsettelsen nokså bardus: «Kommisjonen har for øvrig ingen grunn til å tro at situasjonen ville ha vært vesentlig annerledes om et annet klassifikasjonsselskap hadde vært ansvarlig for «Alexander L. Kielland».»

Man skulle tro at en slik generell og altomfattende frifinnelse av DnV for ethvert ansvar i saken bare ville vært mulig med en sammenlignende undersøkelse av hvordan andre klassifikasjonsselskaper løste sin oppgave. Det er det ikke spor av slik sammenligning i den norske kommisjonsrapporten.

Kanskje sier det noe om saken at de fire franske rettsoppnevnte eksperter kommer til en helt annen konklusjon i sin rapport, gjengitt i oversettelse til engelsk og med oversettelse til norsk av det mest essensielle i bloggen.²² Jeg har til gode å se at dette er nevnt i noen norsk avis!!

Den franske ekspertgruppen går detaljert inn på praksis i LSR (Lloyds Register of Shipping), som opprinnelig hadde kontrakten for klassegodkjennelse av ALK. Den som leser kommentarene til de franske rettsoppnevnte eksperter får en sterk opplevelse av at ulykken ville vært unngått om kontrakten var blitt værende hos LRS, og ikke var blitt overført til DnV. Det fremgår også at DnV egentlig ikke hadde tid og ressurser for en oppgave de, i motsetning til LRS, hadde begrenset erfaring med.

Det er kjent for de som har vært tett på saken at en norsk ingeniør i DnV tok sitt eget liv etter at ALK gikk rundt med tap av 127 arbeidere.

Det vil neppe tjene Norges internasjonale renommé at man forsøker å skyve en sak som dette under teppet der regjeringsoppnevnte norske eksperter har frifunnet Norge og norske institusjoner i en sak der minst like kvalifiserte utenlandske eksperter retter en sterk pekefinger mot Norge!

²¹ NOU 1981:11 (87)

²² Mitsem: u.å.

KRANGEL MELLOM REDERI OG OLJESELSKAP – ALDRI NEVNT AV ALK-KOMMISJONEN

Det er svært gode grunner til å gi støtte til Kåre Willoch og andre, som gjerne hadde sett ny etterforskningen av ALK-ulykken.

Det hjelper ikke så meget at norsk presse unisont har unnlatt å skrive om konklusjonene til de rettsoppnevnte franske eksperter, og der stor deler av norsk presse (Schibsted-avisene) har prøvd å avskrive hele saken med pølsevev om at ALK ble revet i stykker på grunn av feil fortøyning, noe ingen med fagkunnskap har støttet. (Det er avvist av en rekke eksperter på professornivå i Norge, Sverige og Frankrike, og Wikipedia!)

Når og hvis saken blir gjenopptatt, kan man høste av de kilder som fortsatt er tilgjengelige om sakens virkelige kjernepunkt: Hvordan operatørselskap og rederi kunne hefte seg opp i en krangel om småpenger (dag-raten for ALK de få timer, evt. dager, en undersøkelse i hevet tilstand kunne ha skjedd i godværsperioden sommeren 1979). Kaptein og maskinsjef insisterte på å få gjennomføre denne kontrollen da, men ble overkjørt av rederiet (som fikk støtte av DnV). Ikke se etter noe om dette i ALK-kommisjonens rapport – det står ikke et ord om dette der!

Kapteinen tegnet livsforsikring, uten at konen visste om det! Maskinsjefen krevet seg overført til en annen plattform, og kom aldri tilbake til ALK. Rederiet mangedoblet sin forsikringsdekning.

I «Stavanger Aftenblad» 15. mai 1986 sa statsadvokat Åsmund Norheim til «Stavanger Aftenblad»: «...uttalelser fra en person som var maskinsjef om bord på ulykkes-plattformen kan føre til at i alle fall deler av ulykken må etterforskes på nytt». Følgende ble lagt til: «Åsmund Norheim ser alvorlig på denne saken og vil gi den første prioritet». Intet ble dog gjort, så vidt forstås fordi Kian Reme insisterte på at hans umulige eksplosjonsteori måtte få første prioritet hvis noen skulle se på saken igjen!

Personer i ledelsen i rederiet og operatørselskapet (som nå heter Phillips-Conoco) lever fortsatt, og vil sikkert fortelle det de vet, om de blir spurt uten bindinger til tidligere arbeidsgiver (rederiet eksisterer ikke lenger og oljeselskapet er helt omdannet). Men, de blir jo eldre med årene, og innen noen år bli disse kilder, som aldri ble avhørt ALK-kommisjonen eller politiet, vekk.

Det er nå – i de nærmeste år – at man kan få avklart hva som forårsaket at ALK gikk rundt og tok 123 gode folk med i døden.

Historien vil felle en hard dom over de som lar denne mulighet gå fra seg.
Pål Mitsem, Randaberg

OLAV T. LAAKE

Av Ellen Kongsnes 19.11.2016. Publisert i Stavanger Aftenblad 20.11.16²³

Godkjent.

Olav T. Laake. Ap-politiker, dommer og advokat.

-EN NY GJENNOMGANG VIL GJØRE VONDT, MEN SANNHETEN MÅ FRAM

– Vi må ikke nøle med en ny gransking av «Alexander L Kielland»-ulykken fordi vi er redde for å trække noen på tærne. Det sier pensjonert dommer og Arbeiderparti-politiker, Olav T. Laake.

– Man skal ikke legge lokk på ting. Det gjelder Norges viktigste næring. Da må vi løfte hver stein for å avdekke alt, sier Olav T. Laake.

Torsdag møttes overlevende og etterlatte på Sola Strand Hotell til debatt og minnetreff i forbindelse med lanseringen av boka om Kielland-ulykken.

Olav T. Laake har både vært byrettsdommer og høyesterettsadvokat. Han har også vært sorenskriver og aktiv Arbeiderparti-politiker i Stavanger. Nå er han for lengst pensjonert. Kåre Willoch støtter ny gransking av Kielland

ERNA SÆDS VITNEMÅL

I 1986 ledet han rettsforhandlingene i erstatningssaken mot oljeselskapet Phillips der enken etter plattformsjef Torstein Sæd vitnet. Hun fortalte at ektemannen var alvorlig bekymret for tilstanden til plattformen og hadde forsøkt å rapportere videre før ulykken skjedde. Han ble ikke hørt, og omkom i ulykken.

I rettsoppgjøret ble rederiets toppsjef, Alf Kaasen, innkalt som vitne etter Erna Sæds nye opplysninger om plattformens tekniske stand før ulykken. Før Kaasen måtte vitne, gikk saken til forlik. Kaasen lever heller ikke i dag.

I dag, 30 år etterpå, husker ikke Laake detaljene omkring forliket som ble inngått i denne rettsaken.

ALT MÅ FRAM

Men etter å ha lest artiklene i Stavanger Aftenblad om de nye avsløringene, ønsker han en ny gransking.

– Alt skal fram, selv om man kan komme til å trække kolleger eller andre på tærne. En ny gjennomgang vil gjøre vondt for mange etterlatte også, men sannheten må fram, sier Laake.

– Ett liv tapt, er ett for mye. Vi må tenke på sikkerheten til de ansatte i oljevirksomheten i dag og gå gjennom alt slik at vi kan være sikre på at alle steiner er snudd, sier Laake.

Laake kjente godt Thor Næsheim som var juristkollega den gangen han ble oppnevnt som leder for granskningskommisjonen etter ulykken. De la fram sin rapport i 1981 og konkluderte med en sveisefeil og et utmattingsbrudd, forårsaket av det franske verftet.

– Jeg mener å huske at rapporten var grundig og ble godt mottatt i juridiske kretser, sier Laake.

²³ Kongsnes: 2016a

– Men hvis det er kommet fram nye opplysninger siden da, må vi være villige til å åpne lokket på nytt.

Kielland ble bygget ved et fransk verft. Den franske rapporten etter ulykken kom ikke før i 1985 og er knapt kjent for nordmenn. Forliket i søksmålet mellom norske og franske interesser ble ikke inngått før i 1991 og Norge tapte. Innholdet i forliket er fortsatt hemmelig. Men advokaten, Georg Scheel har bekreftet nederlaget. Aftenbladet har også lest følgebrevet til forliket, der det kommer fram at Norge måtte trekke søksmålet som opprinnelig var på 700 millioner kroner. Etter dagens verdi ville det vært 2,1 milliarder kroner.

Den franske konklusjonen peker på at norsk riggeier og operatør driftet riggen feil og påførte konstruksjonen store belastninger slik at den til slutt brast.

– Hvis det er ny informasjon her, må den bli kjent, mener Laake.

Krever ny gransking av Kielland-ulykken

TAUSE KAMERATER

Oljeselskapet ConocoPhillips, som het Phillips Petroleum den gangen, er fortsatt operatør på norsk sokkel. De har hittil avvist innsyn i de lukkede arkivene som omtaler ulykkesårsaken.

Heller ikke oljebransjen forøvrig har villet åpne for en ny gjennomgang.

I den regjeringsoppnevnte granskingskommisjonen var også fagbevegelsen representert. Det samme var det tekniske fagmiljøet og det juridiske, gjennom leder og jurist Thor Næsheim og professor Torgeir Moan.

Ellen Kongsnes er journalist i Stavanger Aftenblad og medforfatter i boka om Kielland-ulykken.

Kåre Willoch støtter ny gransking av Kielland.

GEORG SCHEEL

Av Ellen Kongsnes, 2.6.16. Samtykke 15.1.19

georg@gsheel.com

Godkjent.

TILKNYTNING

Advokat i forsikringsoppjøret etter ALK med fransk verft

Georg Scheel var forretningsadvokat, spesialisert på skipsfart og forsikring. Han representerte Stavanger Drilling i forhandlingene etter Alexander Kielland-ulykken.

Han representerte også Storebrand/Norsk oljeforsikringspool i søksmålet i Frankrike.

Sheel understreker at han har taushetsplikt som advokat overfor sine saker og klienter.

Hovedinntrykket er at Stavanger Drilling kom ut av forhandlingene rimelig greit. De hadde assurance på alle hold. Ved slike katastrofer er det riktignok alltid noen tap som ikke dekkes og omfattes av forsikringer og Scheel har ikke full oversikt over hvordan alt dette slo ut for SD.

FORLIKET I PARIS 1991:

Sheel hverken husker eller har lov til å opplyse innholdet, heller ikke beløp.

Men Scheel kan bekrefte at korrespondansen som vi har lest om forliket, som beskriver innholdet i avtalen, er nær opp til slik det ble. (10 mill i dagens verdi)

Det er ikke vanskelig å forklare hvorfor norske interesser gikk med på et forlik som var så langt unna det opprinnelige kravet på 700 millioner kroner.

Partene gikk til rettssak i Paris basert på den norske konklusjonen. Ekspertpanelet som ble satt ned i Frankrike brukte nesten fire år. Konklusjonen var at franskmennene umulig kunne ha gjort så mye galt. I praksis betydde det at vi tapte saken.

Sjansen for at en fransk rett skulle sette en fransk ekspertkomite som de selv hadde oppnevnt til side var utopi.

Det ledet til at vi i fant det best å avslutte rettssaken og fikk med en liten kompensasjon. At vi fikk litt penger var franskmennenes bidrag til å få saken avsluttet på. Både de og vi var trøtte etter ti år. Det er dyrt også å holde en rettsprosess gående. Og det er usikkerhet rundt utfallet. Vi kunne ikke vite om franskmennene også hadde vært villige til å ta saken enda lenger og stå i rettssaken til det kom en rettskraftig dom. For oss var det om å gjøre å trekke oss ut raskest mulig etter at konklusjonene fra franske eksperter kom. Vi hadde tapt.

15.01.2019: Gir Georg Scheel samtykke til å legge notatet i minnebanken. Han tilføyer: Jeg forutsetter at det fremgår at notatet er laget etter samtaler med meg. Notatet er ikke mine ord, men innholdsmessig er det relativt dekkende.

JAN PETTER LARSEN

Av Hans-Jørgen Wallin Weihe, 23/6-2016 Victor spisested, Arendal
Godkjent 5.8.2016

KONTAKT INFORMASJON

Strømsbuveien 7 C

4836 Arendal

jplarsen39@gmail.com

Jan Petter Larsen sier at han ikke direkte hadde noe med Alexander Kielland ulykken han arbeidet med skip «blue water». I Gard var olje ansvaret for Sven Erik Svendsen (jurist) og Reidar Bruborg. Vi blir anbefalt å ta kontakt med Sven Erik Svendsen som bor Arendal. I likhet med Jan Petter Larsen er han nå pensjonist. Understreker at dette var dyktige medarbeidere som var gode på å finne ut kundens behov.

Alexander Kielland ulykken var en nasjonal katastrofe. I Gard tok direktør Herlofson direkte kontakt med Los ledelse. Gard og Skuld var ansvarsselskap og av disse to selskapene var Gard ledende. Det betydde at det var Gard som sto for utbetalinger og vurderte sakene. Denne delen av forsikringer gjaldt personerstatninger til dem som var berørt av ulykken enten ved at de var med eller som pårørende til dem som omkom. Dødsrisiko, skader på overlevende og tappt arbeidsfortjeneste kom inn under denne forsikringen.

Forsikringene var re-forsikret i andre selskaper for å spre risikoen.

Gard reiste rundt til hver enkelt berørt. De reiste med en koffert full av penger. De ble oppsøkt individuelt så langt det var mulig. Det ble gjort en avtale med LO rundt dette. De aller fleste godtok den erstatningen som ble tilbudt, men det var noen som ikke godtok. De sakene der erstatningen ikke ble godtatt gikk videre.

På spørsmål om dette også skjedde i utlandet svarer Jan Petter Larsen at han ikke vet hvordan dette ble gjort. Gard hadde et London kontor – Kverndal som hadde blitt kjøpt av Gard. Han antar at britiske saker ble håndtert av dette kontoret og at de oppsøkte pårørende på samme måte.

Selskapet Kverndal ble startet i London av seilskutekaptein Olaf Kverndal fra Tvedestrand i 1907. I 1980 ble Kverndal drevet av tredje generasjon John Kverndal som en del av Gard. Vi skjønnte at dette ville bli noe veldig stort og tragisk. Fra første stund var vi innstilt på å ta dette veldig alvorlig.

På spørsmål om årsaker fra Marie Smith-Solbakken sier Jan Petter Larsen at han selv antok at dårlig sveising kunne være en årsak. Det var saker med dårlig sveis utført av sveisere uten erfaring. Nevner en episode der han som ung gutt hadde arbeid på et verft i Arendal og ble satt til å sveise. Han hadde ingen erfaring med sveising og var svært nervøs på om sveisen ville holde da konstruksjonen ble løftet opp. Hans-Jørgen Wallin Weihe supplerer og forteller om sveisekurs han hadde tatt på Landbrukets Brevskole. Da han senere var ute på sjøen i Wilhelmsens Rederi ble han spurt om å sveise, men hadde aldri tatt i et sveiseapparat. Vi snakker om redningsaksjonen og hvor kompleks den var. Jan Petter Larsen forteller om da passasjerbåten Skagerak gikk ned i september 1966. Det danske luftforsvaret reddet de fleste – kun en eldre mann døde av infarkt –men båten gikk ned. De hadde hatt problemer med å lukke akterporten og tok inn vann. Båten gikk ned og forsvant ned i sanden. Gards ansvar

hadde vært å fjerne vraket, men siden dette var borte var det umulig. Jan Petter Larsen sier at dette så vidt han vet var den første større vellykkede redningsaksjon med helikopter til sjøs. Under Kielland ulykken var det mye vanskeligere med kommunikasjon. Det var problemer med å vite hva som foregikk.

I verden er det 13 selskaper i verden som driver med P & I (Protection and Indemnity). Advokat Jeremy Kingsley tidligere fra Gard har vært en av dem som har revidert en utgave en lærebok om dette. Denne har kommet i en rekke utgaver. I Norge er Skuld (startet i 1897) og Gard (startet i 1907) blant disse selskapene. Gard var et selskap for seilskuter het frem til 1920.

Jeg – referenten- repliserer at dette sier noe om et konservativt selskap. Jan Petter Larsen svarer ikke direkte på dette, men sier at selskapet var pioner innen offshore med Reidar Bruborg (som ikke lengre lever) og Sven Henrik Svensen.

På spørsmål om egen skipsbakgrunn sier han at han seilte i Mørlands rederi på en båt som het Ravnås. Det var en stykkgodsbat på 13.000 tdw som var bygget ved Eriksberg. Han var ute fra 1962 som tredjestyrermann og gikk i land i februar 1966 som overstyrermann. Han søkte telegrafisk fra Vancouver på jobb i Gard. Tok kontakt med kona som fant frem til vitnemål og attester og leverte dem. Deretter ble han intervjuet i Rotterdam og fikk jobben. Ganske hardt økonomisk gikk mye ned i lønn da han gikk i land, men kona og han var glade for at han var hjemme.

Etter samtalen ringer han meg og forteller at Sven Erik Svensen har telefon 911 47 989 - jeg ringer en gang samme ettermiddag, men uten å få svar. Siden det er St.Hans aften ringer jeg ikke mer, men tar heller kontakt en gang senere. Etablert kontakt 5/8 (hans ektefelle svarer på telefon) og han skal ringe tilbake.

LEIF MONSEN

Av Else M. Tunglund, 8.02.2016 First House Parkveien 61, Oslo.

Godkjent.

TILKNYTNING

Pressekontakt i Storebrand i 1980.

Phillips var operatør og hadde det umiddelbare ansvaret for kommunikasjon om ulykken. Min oppgave var dialog med myndigheter og media.

Selskapet het Storebrand Idun den gang. Storebrand hadde skade forsikring og Idun personforsikring. Storebrand var Norges største forsikringsselskap på den tiden.

ULYKKESDAGEN

Vi ble informert om ulykken nokså umiddelbart. Det var så uvirkelig og så dramatisk.

Vi mobiliserte det som var nødvendig og etablerte en gruppe med aktører fra Storebrand og andre forsikringsselskap som var samlet i påsken for å håndtere situasjonen. Husker ikke alle detaljene så langt tilbake. Husker ikke hvem som var der, men det var folk med kompetanse på sjø- og oljeforsking og havari håndtering. Vi hadde også kontakt med rederiet.

Storebrand var poliseutstedere for forsikringen av Kielland og leder av Norsk oljeforsikringspool. Store kostbare investeringer bæres ikke et enkelt selskap alene. Det var mange forsikringsselskap som var med i Norsk oljeforsikringspool (Hvem var med her?). I tillegg var de re forsikret i utenlandske selskap(?).

Ved totalhavari var det Norsk oljeforsikringspool som ble eier av vraket.

FORSIKRINGSSUM

Kielland var forsikret for 320 millioner.

Personforsikringene var også spredd på mange selskap. Personforsikringer var ikke mitt ansvar. Husker ikke beløp her.

SNUFORSØKENE

Når riggen ble slept til land var det også representanter for oljeforsikringspoolen tilstede. Folk med solid kunnskap fra sjø og oljeforsikring. Tror det var en som het Finn Bayer var sentral. Jeg var jo der mye selv under snuingen.

Det som overrasket meg mest er samarbeidet med myndighetene i forbindelse med snuforsøk. Vi så betydningen av at riggen ble snudd og engasjerte internasjonal ekspertise for å gjøre jobben. Vi gikk til myndighetene og ba om samarbeid som vi kunne ikke ta kostnadene alene. Det kom en plutselig stopp ordre når snuoperasjonen hadde kommet langt. Dette gjorde myndighetene uten å informere oss på forhånd. Det kom statsråder med blålys fra Lillehammer som informerte oss om at årsaken til stans i snuingen ikke var gjenstand for diskusjon. (Prosessen som var mellom Norsk oljeforsikringspool og myndighetene beskrives i boka "Statsminister" av Kåre Willoch.)

Kapittel 17 i «Statsminister» av Kåre Willoch fra 1990.²⁴

Intervju som beskriver den. (se vedlegg)

STOREBRAND VAR OGSÅ INNE PÅ EIERSIDEN I STAVANGER DRILLING?

Når du sier det erindrer jeg at vi var inne på eiersiden. Min oppgave handlet ikke om investering men kommunikasjon.

Det var ikke uvanlig at forsikringsselskap og banker var involvert i investeringer. Ikke noe tema som ble problematisert, etter det jeg kan huske.

PLATTFORMSJEF SÆD SKAL FLERE GANGER HA RAPPORTERT OM SPREKKEN TIL SD OG PHILLIPS?

Kjenner ikke til dette.

KAN DOKUMENTERT BRUKERFEIL FÅ KONSEKVENSER FOR FORSIKRINGSUTBETALINGER?

På et eller annet nivå blir det snakk om uansvarlighet og da kan det få konsekvenser. Vi støttet oss på granskningskommisjonens arbeid og foretok ikke egne undersøkelser. Vi lurte jo også på om det var flere svar å få etter at vi snudde riggen.

LÆRTE FORSIKRINGSBRANSJEN NOE AV DENNE ULYKKEN?

Vi hadde alle noe å lære av dette.

Han framhever spesielt Kielland fondet som: med sin erfaring har spilt en viktig rolle og med sin erfaring vært en viktig medspiller i lignende katastrofer senere.

²⁴ Willoch: 1990 (149)

- Gjør som Ingrid: Bak brød sjøll!

■ ■ ■ Bli flere, bedre — og en fin måte å få ut aggrerjon på, mener Ingrid Espelid Hovig (tilde) om brødbaking. Med de stofflig utgjørte brødforskerne som man gjerne finner i året på å baka seg.

La ikke prisene hindre oss i å leve sunt, oppfordrer Ingrid, som også anbefaler godt, suntedelegge vassgrut. (Foto: Mikkel Sjøviksten)

Side 9

Nudistene kler seg etter været

■ ■ ■ På Sjøhaug Camping ved Mossa kler alle seg etter været. Isen er og utebake en kjellig sommerkjøle. Naken blir sola varmt og sjøen frisk. Sjøhaug fra Espen, da. Han er trøst og nøkter i ta av seg gummitelene — lærneil.

Side 10

— Kielland-stans i politisk panikk

■ ■ ■ Da regjeringen Nordli i desember 1980 stanset snu-ingen av «Alexander Kielland»-plattformen, handlet den i panikk og uten å ha faktisk kunnskap om saken. Det sier Løff Monsen, informasjonssjef i Storebrand-Idun og siden 1980 talsmann for Norsk Oljeforskringspool.

■ ■ ■ Som ekspert brukte regjeringen en person som selv innga andud på snu-ingen og tapte, fordi metoden hans ikke vant gehør. Vedkommende henvendte seg seinere til oljeforskringspoolen for å kjøpe riggen. Da hadde han som ekspert rådet regjeringen til å få snu-ingen stanset.

Side 7

- Vi blir snille av å lese krim

Side 20

Løff Monsen — Regjeringens oppsatte bremseriktig under forhandlinger om snuingen av «Alexander Kielland»-plattformen (melde). (Foto: Jon Bergsund)

Brannen ved Emma Hjorth 15. mars i år var østet. To disponenter er nå ulitt for medbrakt til lidpøstebren. (Foto: NTB)

DISPONENTER fengslet for MORD-BRANN

■ ■ ■ Disponentene i vaskeri-firmaene Norvask A/S og Anteo Hiltjevaak sitter nå venter i fengsel — staket etter mordbrannspørgraten. De skal ha tilbrakt en mann i 20-års 25 000 kroner for en lidpøstebren ved Emma Hjorths hjem 15. mars i år. Brannen gjorde skade for 15 millioner kroner.

Side 8

SIOMK-SALG
SOMMERDEK
NORVASK A/S
TEKALCO

Politisk panikk stanset Kielland-operasjonen: -EG JERINGENS MANN -ALLE KJØPE VRAKET!

70 måter å redde livet på

Sjenerforbudsminister Inger Kopperman mener at det var håndhåvet i trafikksaker og svært trygt, men han kan ikke garantere noen oppretting av sikkerhetsstat.

Regjeringen Nordli hadde panikk da den stanset anslaget av «Alexander Kiellands». Grunnet for beslutningen var ikke verd det papiret det var skrevet på.

ørne av riggen før det ble bestemt at anu-operasjonen skulle stanses. Det heite var et uverdig spill hvor myndighetene svarte en skremmende mangel på faktisk kunnskap.

rådgiver brukte regjeringen en privatperson som hadde deltatt i anbudskonkurransen og tapet. Da anu-operasjonen var stanset ringte den samme mannen til Norsk Olfjeforskringspool med tilbud om å kjøpe vraket av «Alexander Kiellands».

Det er informasjonsoffiser Leif Momen i Storbrend Idén som sier det i Dagbladet. «Alexander Kiellands» forlot fra 1948 har Momen vært sjefen for Norsk Olfjeforskringspool som hadde ansvaret for riggen. Etter å ha fått spillet om vraket i Gamsgrønen i mer enn to år på nært hold, kommer han med denne oppsummeringen.

Jeg er rystet over myndighetenes behandling av saken. Norsk Olfjeforskringspool ble fullstendig overvært og fratrukket ekspertise i begynnelsen. Det skjedde på et helt ukjent grunnlag. Trass i at vi ble utnevnt på den mest utvalgte poolen i Norge er samarbeidet med myndighetene særdeles utryllet. Regjeringen sam- arbeidet var ikke stort i slyng av. Tvert imot, jeg synes det kjennetegner seg for årene som vi hadde forhandlinger om vraket for en ny anu-operasjon viste en korrupsjon som er skremmende.

Jeg er rystet over myndighetenes behandling av «Alexander Kiellands». Behovet for et så stort utskrivnings bil sett på et grunnlag som ikke var verd papiret det ble skrevet på. Det er informasjonsoffiser Leif Momen i Storbrend. Han er sjefen for Norsk Olfjeforskringspool som anuere riggen.

Med billys

Det er utvilsomt at en norsk regjering får panikk på grunnlag som utvilsomt be- stede at utskrivningsstaten er inne i et stort skred. Men det er utvilsomt at myndighetene ikke har vært i stand til å gjennomføre en slik utskrivning. Det er utvilsomt at myndighetene ikke har vært i stand til å gjennomføre en slik utskrivning. Det er utvilsomt at myndighetene ikke har vært i stand til å gjennomføre en slik utskrivning.

Ikke undertrykket

Den person informasjonsoffiser Momen skreier på er informasjonsoffiser Knut Børseth i Tross Offshore. Momen mener om at han var en sentral person da anu-operasjonen ble stanset.

Skræmmende tall

Det er skremmende tall som forteller om det som foregår i dette landet. Det er utvilsomt at myndighetene ikke har vært i stand til å gjennomføre en slik utskrivning. Det er utvilsomt at myndighetene ikke har vært i stand til å gjennomføre en slik utskrivning.

Denne intervjuet forteller informasjonsoffiser Leif Momen at en person som opplyste til innbyggerne at Kielland-riggen, ble brakt som skattepost til regjeringen i samme spørsmål. Siden før utskrivningene i fjor kjørte de riggen.

Han mener at regjeringen i Høyere Brandstad etter hvert skulle at ordren om stans av anu-operasjonen ble tatt på seg.

Isakling grunnet, men at regjeringen av politiske grunner ville disse med saken. Det ble annerledes han ble tatt på seg.

Hver 5. nordmann kriminell?

At kontrollspørret ble berettes mer enn for hvert fjerde det samme som at vi er blitt mer kriminelle, sier professor Nils Christen.

Hver femte nordmann som ble ferd på begynnelsen av 1950-tallet risikerer å bli registrert kriminell før de når en alder av 40 år. Er du derimot ferd i 1930-åra er sjansene for å slippe una strafferregistret større, bare en tiendedel av disse risikerer å bli straffedømt før de når en alder av 40 år.

Den svenske undersøkelsen som Dag Olsson henviser til, har han påvist at den svenske og kriminelle alder har økt. De fleste svenske land ble stiftet i 1930 har stanset for å bli straffedømt før de når en alder av 40 år.

Arvlegende

Men hva med de som eksponeres for ferd på 30-årene? Hvis det er riktig at det er så i 40-årsalderen er det i 30-årsalderen har økt. Hvor det er i 30-årsalderen har økt.

Hver femte nordmann som ble ferd på begynnelsen av 1950-tallet risikerer å bli registrert kriminell før de når en alder av 40 år.

Den svenske undersøkelsen som Dag Olsson henviser til, har han påvist at den svenske og kriminelle alder har økt. De fleste svenske land ble stiftet i 1930 har stanset for å bli straffedømt før de når en alder av 40 år.

Han mener at regjeringen i Høyere Brandstad etter hvert skulle at ordren om stans av anu-operasjonen ble tatt på seg.

Men hva med de som eksponeres for ferd på 30-årene? Hvis det er riktig at det er så i 40-årsalderen er det i 30-årsalderen har økt. Hvor det er i 30-årsalderen har økt.

Utelivet i Stavanger

ANNE OMMUNDSEN
Av Marie Smith-Solbakken

f.1961

Samtykket.

SERVITØR RØDE SJØHUS I 1980

Jobbet på Røde sjøhus den kvelden som servitør. Det var mye studenter, unge folk og oljearbeidere der. Plutselig kom det melding om at en plattform i Nordsjøen hadde kantret. Vi stengte serveringen med en gang og bandet stoppet og spille.

Folk begynte å grine og mange gikk der i fra.

Det tok en stund før vi skjønnte hva som var skjedd.

GERNY KONSTANSE GRY ANDERSEN

Av Marie Smith-Sobakken, 31. mars 2016, Mossiges Minde

Samtykket

BAKGRUNN

Pensjonert Lærer

f. 1936

gerny.andersen@lyse.net

UTE PÅ RØDE SJØHUS MED MEDSTUDENTER

Jeg var student på lærerskolen, vi var hele klassen fra lærerskolen på Røde Sjøhus. Det var høy musikk og dans og god musikk. Det var så høgt at det va vanskelig å snakke. Såg at svigerdatteren min danset, og høge stemning, og så kommer beskjeden.

Musikken stoppet og det kom en frem en som sa over høytaleranlegget at det var skjedd en stor ulykke i Nordsjøen, og en plattform hadde veltet. Det ble spurt om det var leger tilstede, og det var det. Det måtte melde seg på sykehuset.

Har aldri vært noen plass, med så høy musikk og så høy stemning og så fort så stilt, helt stilt. Forstår ikke at det går an. Det var bare stillhet. Ingen sa noen. Alle forstod hvor alvorlig det var.

BYEN

Husker bare at alt var stilt. Jeg skal spørre Berit Oldeide.
Jeg resite hjem. Det er det jeg forbinder med den ulykken.

GERD SÆTRE

Av Marie Smith-Solbakken, 21. September 2016

Samtykket til at notat kan offentliggjøres, 22. september 2016

f. 1943

Bersagelveien 8, 4311 Hommersåk

BAKGRUNN

Vakt i Securitas på Heliporten Helicopter Service

27. MARS

Jeg hadde nettopp sjekket ut flighten som gikk ut til Alexander Kielland, og hadde tatt farvel med de. De reiste ut om morgenen. Jeg sa hode til de. Så gikk jeg av vakt, så var vi på Røde sjøhus og hadde nettopp spist reker, så ble det opplyst over høyttaleren at det var skjedd en stor ulykke i Nordsjøen. Vi spurte hvor? De svarte, det får dere vite når dere kommer hjem. Jeg tenkte først at det var Ekofisk hotellet.

Vi fikk beskjed om at alt av puber og restauranter skulle stenges. Vi gikk. Vi tok drosje hjem. og fikk vite at det var Kielland. Alt ble stengt ned den kvelden da ulykken ble kjent. I byen var det stille.

Følte at ingen snakket, alle gikk med hodene ned i byen. Det tok en tid før du følte at du kom deg. Når du kjenner de, og har jobbet der er i seks år, og har sett de samme ansiktene reise ut, og komme igjen, og reise ut igjen, blir du veldig kjent med de. Det var ufattelig at det skulle skje.

Vi fortsatte å gå på jobb hver dag. Vi fikk inn overlevelsedraktene som de hadde hadde brukt. Vi leverte de til renseri. Mange eide de selv og mange av draktene var våres.

Jeg kjente mange av de fra Haugesund.

Jeg var mye i Haugesund på besøk hos bestemor min og de. Da gikk jeg på gravlunden der. Jeg kjente igjen navnene på de. Det var trist. De var så unge. Det var det de var. Så var de gifte og hadde barn.

STÅLE MØRCH OG MAGNE HØILAND PÅ DICKENS

Av Ellen Kongsnes 11.2015.

post@sjohusetskagen.no

Godkjent.

BAKGRUNN

Ståle Mørch kom til Dickens i 1989 – 9 år etter Alexander L. Kielland-ulykken. Kom til Stavanger i 1977 og jobbet på KNA-hotellet den kvelden Kielland-ulykken skjedde. På radioen i bilen hjem høre han om ulykken. Mange av stamgjestene på Dickens fra den gang har gått bort.

Dickens var kommandosentralen. Her fikk folk offshorejobber. 14 nasjoner. Dickens hadde lenge vært arbeidskontor på sida av det etablerte. Telefonen i baren var kontaktpunktet. Bartenderen ropte ut navnet på de som ble spurt etter på telefonen. Nordsjøbaggene stod stablet i høyden inne på Dickens. Offshorearbeiderne kom direkte til Dickens fra arbeidsøkta i havet. Noen ble der til nytt oppdrag kom via telefonen i baren. I alle fall ble bagen ofte stående.

De som kom til Dickens var fra plattformsjefer til laveste rang. Baggene ble ofte stående helt til de hentet dem fordi de skulle ut igjen. Magne Høiland begynte å spille på Dickens i 1973. Dickens åpnet i mai 1973. Det ble offshorearbeidernes plass med en gang. Det var ikke så mange skjenkeplasser. Det ble samlingsplassen.

NORDSJØFOLK – SAMLINGSPLASS

Det var så fullt at det var vanskelig å komme inn mange ganger. Folk turte ikke å gå ut, fordi de mistet plassen sin der inne. Det var kø utenfor og rundt hjørnet. Det ble et treffsted. Kjente og ukjente.

SMELTEDIGEL AV FOLK

Høiland: kanonflott miljø. Mange utlendinger. Amerikanere. Kø utenfor fra klokka 11. Drakk som faan til stengetid klokka 23.30. Mange sovnet på stolen. Ikke bare av alkoholen, men de var dønn slitne etter lange arbeidsøkter i havet.

Lokalet er det samme som den gang. Ennå – fortsatt kommer folk på besøk fra Australia og andre steder i utlandet av folk som hadde fedre som jobbet i olja som hadde fortalt om Dickens. Slektningene kommer innom – måtte gå innom Dickens og se hvor far hadde sittet. Høilands svoger, Bjarne, mannen til søster, var på Kielland, men byttet plattform dagen før.

Selv var Høiland på konsert i Oslo. Det var torsdag før palmesøndag, 27. mars 1980. Søsteren ringte og var redd for at mannen hadde omkommet. Det var trist, men vi spilte likevel. Måtte jo det. Det var ei hektisk natt. Ingen trodde at det kunne skje ei ulykke av et slit omgang.

KRISEHÅNTERING

Folk fikk enda større behov for å møtes. Etter alle begravelsene møttes de på Dickens.

Hver gang det kom beskjed og melding om at en ny omkommet var funnet, ble det markert med en øl.

Slik har det vært i åra fram til i dag også. Mange oljepionerer har hatt gravølet sitt her på Dickens.

Musikerkollega Arne Skalle omkom i Kielland. Han ble funnet ved snuinga da den lå i Gandsfjorden.

Folk blir aldri ferdig med Kielland. Ulykka dukker opp igjen.

Condeepulykken –, har ikke festet seg på samme måte.

STEMNING

Sinne og tristhet om hverandre.

Sinne rettet mot myndighetene og selskapet. Det var nok et sjokk at det var så alvorlig som det var. Det tok lang tid før omfanget av Alvoret gikk opp for de på puben, men også de som styrte redningsarbeidet.

Høiland: Da vi kom hjem var det en absurd stemning, som kunne se lystig ut fra utsida.

KNA-hotellet hadde også mye oljebesøk. Husker stemningen. Også Mørch drakk øl på Dickens.

1989 overtok Mørch. Mye hadde roet se. Mer regulert. Både skjenkepolitikk og arbeidslivet offshore.

Ikke bare cowboyer. De hadde fått familie.

RED ADAIR

Dickens var også samlingssted da Bravoutblåsinga skjedde. Red Adair.

Samlingssted lenge for nordsjødykkerne.

Tidligere tider. Det gikk jo overs styr for mange med alkoholen. Det er jo strengere nå, både offshore og serveringspolicy.

Fortsatt kø i helgene. Da er det barnebarna til oljepionerene som kommer.

Ennå er det ikke inngangspenger. Mer sammensatt folk, gjester.

Tror ikke Dickens ville blitt samlingsplass i dag om ei ulykke hadde skjedd.

Nå er det nok ikke fint nok for oljearbeiderne å gå på Dickens

42 ÅR – SAMME MUSIKKEN

Dickens er jo tuftet på olja. Men har klart overgangen.

Mørch bodde i Kvernevik. Mange oljearbeidere senere kom til minnesmerket- Søndagstur gikk for å se plattformer. Det satte spor det.

Hørte radio på vei hjem fra jobb. Alvoret kom ikke før dagen etterpå da dødstillene øker. Hele byen – ikke bare Dickens – merket katastrofen. Også på puben gikk praten. Alle som fortalte at de hadde vært der, skulle ha vært der. Slik det alltid er ved store katastrofer.

IRENE RØDBERG SANDE

Av Marie Smith-Solbakken, 2. April 2016.

Samtykket

PERSONALIA

Gistiveien 110, 2435 Braskereidfoss

BAKGRUNN

Født 1951

1981: jobbet i som hjelpepleier bosatt i Oslo

2016: Pensjonist

Bosatt i Våler i Solør på Hedmark

KOMMENTERT PÅ FACEBOOK 27.MARS 2016

Stavanger da dem fløy inn døde i helikopter. D var ei rar stemning i byen ja. Viva mang som va samla på Dickens pub, men d va itj fæststemning nei.

OM KVELDEN 27. MARS 1980

Jeg var på besøk hos venner. Kjæresten og vennene mine spilte golf. De hadde god råd de oljefolka. Det var mest engelskmenn i gjengen. Vi var på besøk hos Francis Scott som bodde på Madla. Han jobbet som teknisk tegner på verftet (Rosenberg) i Stavanger. En engelsmann kom løpende hjem til oss og sa at en plattform i Nordsjøen hadde velta. Vi hadde tenkt oss ut.

Vi fikk ikke greie på det med en gang at den hadde gått rundt. Det spredte seg fra mann til mann, og vi skjønte alvoret etterhvert. Vi bestemte vi oss for å møtes en gjeng på Dickens.

DICKENS

Det var mange av oss som hadde folk vi kjente og venner som jobbet i Nordsjøen. Vi fikk ikke vite navnet på plattformen med en gang. Vi samlet oss rundt en liten TV på Dickens. Mange av oss ble stående der. Det var stille. Alle var i sjokk.

Jeg stod der sammen med en haug med engelsmenn. Jeg kan ikke huske at det har blitt drukket mindre på Dickens noen gang. Folk sa ikke mye, de var lavmælte. Noen grein. Mennene kremtet sånt som de gjør, og tårene rant. Det var sorg, sånn 22. Juni stemning, men det gikk ikke an å skylde på noen. Dette var en ulykke. Folk prata og grein og prøvde å få det inn i hodet hva som var skjedd. Stemningen der var mer som en samling etter en begravelse. Vi var på Dickens helt til de stengte.

SKÅLING OG JULING

Det var noen som prøvde å gjøre dette til noe festlig. Det virket veldig rart. Det stod fire-fem som tullet og lo og sa at nå heter det ikke skål, bonsky eller bottom up lengre, men Alexander Kielland, og så holdt de på å flire seg i hjel, mens de skålte "Alexander Kielland" med hverandre. De viste ingen medfølelse. Det ble helt mislykket. Jeg ble veldig sinna og lei meg. Vi hadde nettopp fått greie på at den var gått ned, og vi lurte på hvem som var gått med. Det var ikke festlig i det hele tatt. Vi sa til de at det ikke passet, men de bare fortsatte og skåle og tulle og tok ingen hensyn. Vi planla det ikke, vi bare fløy bort, og dro de ut, og ga de juling. Jeg er ikke den som deljer og slår på folk, men det gjorde jeg da!

Den femte av de stakk av og ble borte. De fikk en skikkelig omgang juling. Vi snakket om å kaste dem på sjøen, men det kunne vi ikke gjøre. Det kom ingen anmeldelse fra de, og de viste seg ikke på Dickens igjen. De skjønte de ikke var velkomne.

BYEN OG LYDEN FRA HELIKOPTRENE

Det gjorde ikke saken bedre da vi så helikoptrene som begynte å komme inn. Stavanger var stille, så stille at vi hørte lyden av helikoptrene. Den eneste lyden som skal gjennom var flappingen fra helikoptrene. Vi antok de kom inn med de døde. Tårene rant. Det var helt uvirkelig. Det var mye folk i gatene, akkurat som folk ville være sammen, men de var rolige. Alt gikk som i sakte kino. Ingen rånere var ute med bilene. Folk gikk sakte. Til slutt visste hele Stavanger om hva som var som skjedd. Det var mye folk i gatene, men alt var så stille. Det var ikke by stemning, men folk var likevel ut og treftes for å få greie på hva som var hendt. Det gikk mange rykter. Vi visste lite og vi samlet oss for å høre om hva andre visste og om noen hadde hørt noe vi ikke visste. Det var som en spøkelsesby med masse folk ute, og helt stille, sånt som du ser på katastrofefilmer ”de dodes by”. Akkurat som om lyden var skrudd av.

Vi var som stor familie, det følte som vi kjente alle. Vi nikket til hverandre og klemte hverandre selv om vi ikke kjente. Alle var opptatt av ulykken. Det var først og fremst pårørende som var rammet, men vi følte likevel at vi var rammet alle sammen. Vi trengte ikke noe rosetog dengang. Vi hadde vår egen æresvakt nede ved havnen utenfor Dickens og videre bortover. Der stod vi og hørte på flappingen fra helikoptrene som kom inn.

KJENTE INGEN

Stemningen var laber. Vi snakket ikke om annet i flere uker. Jeg kjente ingen som omkom. Ble kjent med en av de som overlevde. Han (Svein) flyttet til Spania. Han drakk seg i hjel. Han ble ødelagt etter det.

STERKESTE MINNE

Det sterkeste øyeblikket var nå de kom inn med helikoptrene, og når vi fikk vite hvor mange det var som var omkommet. Så mange unge menn som dør på en gang i en arbeidsulykke var uvirkelig fælt.

Glemmer ikke stemningen som var i Stavanger den kvelden og natten. Stillheten og samholdet, lyden fra helikoptrene og vår egen æresvakt nede ved havnen har festet seg. Dette er noe som sitter, samme hvor mange år det går.

Taxi-sjåfører

Av Marie Smith-Solbakken.

Møte på Gamle Forusvei 2, 7. september 2016, Rogaland Taxi sine lokaler
Deltakerne ble orientert om prosjektet, og bekreftet at det var greit at det ble tatt notat fra samtalen med dem og at det kunne offentliggjøres.

Flere av de som var tilstede hadde opplevelser fra den kvelden som de ville dele.

REIDAR HÅLAND

f. 1948

BAKGRUNN

Taxisjåfør Kverneland
1978-2008

BYEN

Det var folk ei stund, til vi fikk kjørt de hjem. Mange kom heim med buss. Helt merkelig stemning. Ikke en lyd på de som satte seg i bilene. I drosjekøene, var det helt akseptabelt, ingen prøvde å presse. Det var bom stilt.

Kan sammenlignes når Kong Olav døde.

Halv ni ble det stille, alt lukket ned. Vi tømte byen for folk, kjørte frem og tilbake, folk skulle hjem. Bussene gikk og, hadde ikke klart å få folk hjem om det ikke gikk busser og.

”ØVRE HETLAND”

Det var kvart over fire halv fem om morgnen. Alle visste det kom helikopter.
Det gjorde sterkt inntrykk å se de. Vi var 8-10 biler der og ventet.

Han stod der, på heliporten. Han kom, satte seg i bilen og sa: ”Øvre Hetland”. Jeg spurte ikke om penger, selv om han skulle langt. Vi spurte bare fyllekene om det.

Han var barbeint og uten sko. Hadde hadde bare på seg bukse og t- skjorte. Ingen jumper eller jakke. Jeg brydde meg om det han hadde vært oppi. Vi visste hva som var skjedd. Det var bare P1 den gang, og vi hørte om ulykken. Jeg spurte ikke om noe.

Han var en som hadde overlevd, det skjønnte jeg. Det var veldig rolig i bilen. Jeg spurte om jeg skulle følge inn da vi kom frem. Jeg tenkte han trengte noen hos seg. Han svarte det var noen i huset. Jeg spurte ikke mer.

Da jeg sa til eieren, at han ikke betalte, var det greit.

TASTA OG BAGEN

En annen kjørte jeg til Tasta. Han hadde ikke bagen med. Jeg hentet bagen han senere
Han orket ikke dra tilbake til Heliporten, jeg hentet det, og kjørte det hjem til han.

ROLF NILSEN

Kjørte legevakt

Hadde bare doktorer i bilen.

Det var forferdelig (helt jævlig)

Kjørte de til Sola, til flyplassen.

Husker en lege som var utslått av å skrive dødsattester på de unge guttene som kom inn. Jeg snakket med han.

SAM

Jeg kjørte han ut den morgenen, og så hade til han. Det var en engelskmann, han bodde utenfor London. Vi var litt kompiser, kjente hverandre litt. Vi hadde jobbet sammen på britisk side. Han kom opp på listen over omkomne. Husker det.

Hverdagslivet

MIRJAM SELJESKOG

Marie Smith-Solbakken, Else M Tungland, 17.04.2016.

Samtykket

F. 1970

Daglig leder, markedsøkonom

Kjenner at Alexander Kielland er en del av min historie. Jeg var ganske liten, men husker det godt. Husker at mor kom inn og vekte meg når jeg skulle på skolen. Hun satte seg på sengekanten og jeg merket at hun skulle fortelle meg noe som var veldig alvorlig. Hun sa at det var skjedd en ulykke, at en plattform i Nordsjøen hadde veltet. Så tenkte jeg på naboen vår som jobbet i Nordsjøen. Om han hadde vært om bord der, hadde han ikke vært her lengre.

Referanser

Alle referansene er ikke direkte knyttet til teksten, men tilknyttet de tema, problemstillinger og spørsmål som informantene reiser. Noen av informantene har fremstått i media på en måte som både bekrefter og utvider forståelsen av deres perspektiv.

Andersen, I. (2014, 20. april) Vi var bare tre stykker som administrerte hele oljeindustrien. *Teknisk Ukeblad*. Hentet fra <https://www.tu.no/artikler/vi-var-bare-tre-stykker-som-administrerte-hele-oljeindustrien/231317>

Berge, G.; Myhre, L.; Hansen, L.; Våge, K.; Solberg, T.; Liadal, H.; Lerbrekk, S.; Muffetangen, S, & Reme, K. (2019, 12. mars). Ny granskning av Kielland-ulykken. *Dagsavisen*. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/debatt/ny-granskning-av-kielland-ulykken-1.1292460>

Berge, Gunnar (2016). Den norske oljemodellen. I: *Den norske oljemodellen; Om politiske strategier, myter og oljeeventyr* (s. 7-41). Stavanger: Arbeidernes Historielag i Rogaland

Berge, Gunnar (2011) *Til kongen med fagbrev*. Ascheoug

Brunsvig, P. (1984). *Rettslige problemer som følge av Alexander L. Kielland-ulykken*. Oslo: Sjørettsfondet

Børseth, K. (2017). D-4 staget: Hva vet vi? I: *Kielland-nettverket: Høring om Kielland-katastrofen*. Stavanger: SAFE, s. 22-23. Hentet fra <https://safe.no/wpcontent/uploads/2017/09/KIELLAND-rapport.pdf>

Clements, S. (2014, 9. april). Minneord; Per Arnulv Nordbø. *Haugesunds Avis*. Hentet fra <https://www.h-avis.no/minneord/minneord/per-arnulv-nordbo/s/2-2.921-1.8375460>

Daatland, C. ; Smith-Solbakken, M. & Weihe, H. (2016). To storulykker: Omfanget og følgene. I: Smith-Solbakken, M. (Red.). «Alexander L. Kielland»-ulykken: *Hendelsen, etterspillet, hemmelighetene* (s. 280–322). Stavanger: Hertervig Akademisk

Djursvoll, S. (1993). Sokneråd og kyrkjelyd. I: *Guds hus og himmelens port: Førdesfjorden kyrkje 100 år* (s. 73–80). Haugesund: Førresfjordens sokneråd

Dyrholm, L. (2016, 18. november). Da olja tok 123 liv: Søker svar om sin far. *Arendals tidende*. Hentet fra <https://arendalstidende.no/magasin/livet-etter-alexander-kielland-ulykken/>

Dyrholm, L. (2017, 10. januar). Alexander Kielland ble «voldtatt». *Arendals tidende*. Hentet fra <https://arendalstidende.no/nyheter/skipsingenior-mener-alexander-kielland-ble-voldtatt/>

EGGEN, B. & Gundersen, H. (1980). *Nordsjøtragedien*. Oslo: Pax

Enghaug, A., & Lønning, P. (1980). *"Alexander L. Kielland" : Katastrofe i Nordsjøen*. Oslo: Dreyer

Ersland, B. (1994). Oljehistorie på Forus. I: *Norsk Oljemuseum: Årbok 1994 med årsmelding fra 1993* (s. 58–73). Stavanger: Museet. Tilgjengelig på

https://www.norskolje.museum.no/wp-content/uploads/2016/02/392_a45ca3a03b934b67af3841b4333fa805.pdf

Gundersen, N. (1986, 4. desember). Brev til Sjøfartsdirektør Ivar Sandvik. Fremlagt i kopi på Kielland-Nettverkets årskonferanse 22–23. mai 2017. Stavanger: Nils Gunnar Gundersen

Gundersen, N. (2017). Drift og inspeksjoner: Operasjonskriterier for en «Pentagon» plattform. I: *Kielland-nettverket: Høring om Kielland-katastrofen* (s. 14–20). Stavanger: SAFE. Hentet fra <https://safe.no/wp-content/uploads/2017/09/KIELLAND-rapport.pdf>

Gundersen, N. (1981, 29. april). Oppankring av «Kielland». *Stavanger Aftenblad*, s. 5

Hem, P. & Wahl, T. (2014) Mistillitsforslag, kabinettsspørsmål og kritikkforslag – en oversikt. *Perspektiv 01(14)*. *Stortingets utredningsseksjon*. Tilgjengelig på

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/utredning/perspektiv-0114-komplett.pdf>

Hoel, P. (1985, 19. juli). Plattformen svekket av kollisjon? *Stavanger Aftenblad*, s. 6

Johansen, T. (1981a, 11. desember) Alf Bjørnø i Fiskerikomiteen om Kielland-saken: - Alvorlig vending. *Rogalands Avis*.

Johansen, T. (1982, 3. februar) Ingen må få anledning til å klippe bort noe av den: Hysj-hysj og drakamp om film av Kielland-bergingen. *Rogalands Avis*

Johansen, T. (1981b, 11. desember) Politiet fester lit til det vitnet sier. *Rogalands Avis*.

Johansen, T. (1981c, 11. desember) Stavangermann kan bli nøkkelvitne i Kielland-saken: ”Stavanger Drilling må ha kjent til hvilken forfatning ”Kielland” var i”. *Rogalands avis*.

Jourdain, M., Roquemont, Y., Thalheimer, G. & Cure, J. (1985) Interim order of 26th January 1982, Judgment of 17th May 1982: Platform Alexander L. Kielland Accident of 27th March 1980: Expert’s report. Paris: Tribunal of Commerce. Tilgjengelig på

<https://filer.arkivverket.no/65f78a8f-225d-45b5-8de8-1457a687f707>

Karlsen, J. (1982) *Arbeidervern på sokkelen: Arbeidsmiljø faglig strategi og vernesamarbeid i oljevirkksomheten*. Oslo: Universitetsforlaget. Tilgjengelig på

https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2014022006006

Kielland-nettverket (2017). *Høring om Kielland-katastrofen*. Hentet fra <https://safe.no/wp-content/uploads/2017/09/KIELLAND-rapport.pdf>

Kiellandfondet (1999, 24. april). Til Stortinget. «Kielland»-Bulletin: Meldingsblad for Kiellandfondet, 7

Kiellandfondet (1990). *Uavhengig rapport fra «Kielland-fondet»*. Stavanger: Kiellandfondet

Kongsnes, E. (2016a, 20. november). En ny gjennomgang vil gjøre vondt, men sannheten må fram. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/J8JqJ/--En-ny-gjennomgang-vil-gjore-vondt_-men-sannheten-ma-fram

Kongsnes, E. (2016b, 26. november). Facebook-aksjon for Kielland-gransking. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/n2vyB/Facebook-aksjon-for-Kielland-gransking>

Kongsnes, E. (2019, 22 mars) HISTORIE: Alexander L. Kiellandulykken: Hva var årsaken(e) til at plattformen veltet? *Ellenbloggen*. Hentet fra <https://ellenkongsnesbloggen.blogspot.com/2019/03/innhold-side-2innledning.html>

Kongsnes, E. (2016c, 28. oktober). Kapittel 8: Det hemmelige forliket. *Stavanger Aftenblad, Magasin*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/magasin/i/yjgXg/Kapittel-8-Det-hemmelige-forliket>

Kongsnes, E. (2016d, 17. november). Kielland-advokat avviser åpning av forliket. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/AwWG3/Kielland-advokat-avviser-apning-av-forliket>

Kongsnes, E. (2016e, 22. november). Kielland-fagfolk svært uenige om ulykkesårsaken. *Stavanger Aftenblad*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/7vp7K/Kielland-fagfolk-svart-uenige-om-ulykkesarsaken>

Kongsnes, E. (2016f, 8. desember). Kielland-ulykken er tema på fagdebatt. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/8MWGd/Kielland-ulykken-er-tema-pa-fagdebatt>

Kongsnes, E. (2016g, 30. oktober). Krever ny gransking av Kielland-ulykken. *Stavanger Aftenblad*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/20gyy/Krever-ny-gransking-av-Kielland-ulykken>

Kongsnes, E. (2016h, 3. november) Kåre Willoch støtter ny gransking. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/kjKwj/Kare-Willoch-stotter-ny-gransking-av-Kielland>

Kongsnes, E. (2016i, 5. desember). Stort flertall for Kielland-gransking. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/WMJAJ/Stort-flertall-for-Kielland-gransking>

Kongsnes, E. & Smith-Solbakken, M. (2016). Årsaksforklaringene og kampen om opinionen. I: Smith-Solbakken, M. (Red.). «Alexander L. Kielland»-ulykken: *Hendelsen, etterspillet, hemmelighetene* (s. 222–279). Stavanger: Hertervig Akademisk

Mitsem, P. (u.å). ALK-ulykken; Den største industriulykken i Norge. Pål Mitsems blogg. Tilgjengelig på <http://www.mitsem-blogg.com/421491453>

Mitsem, P. (1987, 25. april). *Sannheten om Alexander L. Kielland-ulykken; Manuskript*. Tilgjengelig på <http://doccdn.simplesite.com/d/bd/e2/284289735012115133/e620a8bc-3613-4828-a927-6d9a43c49033/ALK.pdf>

- Mitssem, P. (2017). For all ettertid uforklarlig. I: Paulsen, T. & Smith-Solbakken, M. (Red.). «Alexander L. Kielland»-ulykken: ringene i vannet. (s. 186–187). Stavanger: Hertervig Akademisk
- Moan, T. (2010). *The Alexander L. Kielland accident; 30 years later*. CeSos, NTNU. Tilgjengelig på <https://www.scribd.com/document/37963626/Alexander-L-Kielland-ulykken-30-år-etter-Torgeir-Moan-NTNU>
- Myking, F. (2019, 21. mai) Vil ha svar om Kielland-ulykken. Hentet fra <https://www.p4.no/nyheter/vil-ha-svar-om-kielland-ulykken/artikkel/768839/>
- Nag, T. & Nøst, A. (2018). *Alexander L. Kielland-ulykken*. Stavanger: Stavanger symfoniorkester. Konsert framført i Stavanger konserthus, 23. august 2018
- Nilsen, B. (1984). *Gjenferd i Nordsjøen*. Oslo: Cappelen
- Nordli, O. (1980, 26. april). *Oljevirkksomheten etter "Alexander Kielland"-ulykken*. Tale på folkemøte på Husbysjøen. Tilgjengelig på <http://virksommeord.no/tale/6041/>
- Norsk Oljemuseum (u.å.). *Lydklipp i forbindelse med Kiellandulykken*. Kulturminne Ekofisk. Tilgjengelig på http://www.kulturminne-ekofisk.no/modules/module_123/templates/ekofisk_publisher_template_category_2.asp?strParams=8%233%23%23&iCategoryId=1051&iInfoId=1512&iContentMenuRootId=1011&strMenuRootName=&iSelectedMenuItemId=1221&iMin=499&iMax=500
- Norsk Telegrambyrå (2019, 20. juni). Riksrevisjonen kommer med Alexander Kielland-svar høsten 2020. *Stavanger Aftenblad*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/innenriks/i/70x6G8/Riksrevisjonen-kommer-med-Alexander-Kielland-svar-hosten-2020>
- NOU 1981:11. (1981). «Alexander L. Kielland»-ulykken. Oslo: Universitetsforlaget.
- NOU 1983:53. (1983). «Alexander L. Kielland»-ulykken. *Tilleggsuttalelse*. Oslo: Universitetsforlaget
- NRK (1981, 25. mai). *Alexander L. Kielland – ett år etter* [Videoklipp]. Hentet fra <https://tv.nrk.no/program/frep41004481/alexander-l-kielland-ett-aar-etter>
- NRK (1983, 6. desember). *Hva skjedde?* [Videoklipp] Hentet fra <https://tv.nrk.no/program/frep45003083/hva-skjedde>
- NRK. (2013, 18. september). Alexander Kielland. *Tidsvitne: Hendelser og fenomener fra vår felles historie*. Sesong 1, episode 2. [Videoklipp] Hentet fra <https://tv.nrk.no/serie/tidsvitne/sesong/1/episode/2/avspiller>
- NRK Rogaland (2016, 17. november). *Tror ikke på nye Kielland-svar*. [Videoklipp] Hentet fra <https://www.nrk.no/rogaland/tror-ikke-pa-nye-kielland-svar-1.13233155>
- Paulsen, T. & Smith-Solbakken, M. (Red.). (2017). *Alexander L. Kielland ulykken – ringene i vannet*. Stavanger: Hertervig Akademisk

Petroleumstilsynet (2010, 25. mars) 30 år siden Kielland-ulykken. Hentet fra <https://www.ptil.no/nyheter/30-ar-siden-kielland-ulykken-article6736-702.html> [Inaktiv lenke]

Prestegård, S. (2019, 14. Juni). Her er Kielland-spørsmålene til Riksrevisjonen. *Rogalands Avis*. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/rogalandsavis/her-er-kielland-sporsmalene-til-riksrevisjonen-1.1538866?fbclid=IwAR1Udn8BKTi-K4q-UyGWT25FpDokDtJbTelmMEESbkFsjXfZdrRv3zpy7BM>

Prestegård, S. (2019, 21. mai). Klar for ny dialog om Kielland-ulykken. *Dagsavisen*. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/innenriks/klar-for-ny-dialog-om-kielland-ulykken-1.1526116>

Prestegård, S. & Solberg, L. (2019, 24. mai). Nå skal Alexander Kielland-ulykken granskes på nytt. *Dagsavisen*. Hentet fra https://www.dagsavisen.no/innenriks/na-skal-alexander-kielland-ulykken-granskes-pa-nytt-1.1528843?fbclid=IwAR23Z-QSmanvyj9yzX58A3r28TTBk8G36-vbGsYrEtZiql7_cma6OZfPw

Reme, O. (2018). *Hva skjedde med Kielland? Presentasjon til Stortinget*. Stavanger: Kiellandnettverket

Reme, O. (2017). Kian Reme redegjør for hva sivilingeniør i materialvitenskap P.T. Zagierski pensjonert fra Fysisk Institutt Universitetet i Oslo (UiO) har kommet frem til i forhold når det gjelder mulig eksplosjon i staget. I: *Kielland-nettverket: Høring om Kielland-katastrofen* (s. 24–25). Stavanger: SAFE. Hentet fra <https://safe.no/wp-content/uploads/2017/09/KIELLAND-rapport.pdf>

Reme, O. (2016, 19. november). Sannhet og forsoning er hensikten med gransking av Kielland-ulykken. *Stavanger Aftenblad*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/meninger/debatt/i/7vdyw/Sannhet-og-forsoning-er-hensikten-med-en-gransking-av-Kielland-ulykken>

Risholm, T. (1985, 19. juli). Overrasket over rapporten. *Stavanger Aftenblad*, s. 6

Ryggvik, H. & Smith-Solbakken, M. (1997). *Blod, svette og olje*. Oslo: Ad notam Gyldendal. (Norsk oljehistorie; Bind 3) Tilgjengelig på https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2009030404172

Skretting, T. (2018, 6. januar). Kåre Willoch: - Svært alvorlig at nordmennene holdt opplysninger tilbake. *Stavanger Aftenblad*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/innenriks/i/71Kbb9/Kare-Willoch--Svart-alvorlig-at-nordmennene-holdt-opplysninger-tilbake->

Skretting, T. (2016, 12. november). Politiets ekspert slo full alarm omkring oppankringen – sier han ble nektet møte med kommisjonen. *Stavanger Aftenblad*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/innenriks/i/aQ3yd/Politiets-ekspert-slo-full-alarm-om-oppankningen--sier-han-ble-nektet-mote-med-kommisjonen>

Skretting, T. (2018, 6. januar). Hvorfor ble de franske Kielland-etterforskerne nektet innsyn? *Stavanger Aftenblad, Magasin*, s. 18-33.

Skretting, T. & Kongsnes, E. (2016, 29. oktober). Kiellands dype hemmelighet. *Stavanger Aftenblad, Magasin*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/magasin/i/vj3yX/Kiellands-dype-hemmelighet>

Smith-Solbakken, M. (Red.). (2016a). «Alexander L. Kielland»-ulykken: Hendelsen, etterspillet, hemmelighetene. Stavanger: Hertervig Akademisk

Smith-Solbakken, M. (2016b). «Alexander L. Kielland»-ulykken. I: Smith-Solbakken, M. (Red.). (2016). «Alexander L. Kielland»-ulykken: Hendelsen, etterspillet, hemmelighetene (s. 13–26). Stavanger: Hertervig Akademisk.

Smith-Solbakken, M. & Dahle, E. (2019). Alexander L. Kielland-ulykken. I: *Store norske leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Alexander_L._Kielland-ulykken

Smith-Solbakken, M. & Weihe, H-J. (2019). Alexander L. Kielland-ulykken 1980. Fortielsen og forbitrelsen. *Arbeiderhistorie*, 23(1), 189-213. Hentet fra https://www.idunn.no/arbeiderhistorie/2019/01/alexander_1_kielland-ulykken_1980

Smith-Solbakken, M. (2018, 12. januar). Emil Aall Dahle. I *Store norske leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Emil_Aall_Dahle

Smith-Solbakken, M. & Tungland, E. (2016). Fortellingen – en polyfoni. I: Smith-Solbakken, M. (Red.). «Alexander L. Kielland»-ulykken: Hendelsen, etterspillet, hemmelighetene (s. 27–205). Stavanger: Hertervig Akademisk

Smith-Solbakken, M. (2017). Historien om plattformen som ikke kunne velte. I: Paulsen, T. & Smith-Solbakken, M. (Red.). «Alexander L. Kielland»-ulykken: ringene i vannet. (s. 163–167). Stavanger: Hertervig Akademisk.

Smith-Solbakken, M. & Weihe, H-J. (2018). Ocean Ranger-ulykken. I *Store norske leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Ocean_Ranger-ulykken

Smith-Solbakken, M. (2018). Piper-Alpha-ulykken. I *Store norske leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Piper_Alpha-ulykken

Smith-Solbakken, M. (2018, 25 januar). Torgeir Moan. I *Store norske leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Torgeir_Moan

Stavanger Aftenblad (1981, 9. desember) »Kielland» var i dårlig stand. *Stavanger Aftenblad*, s. 34

Søndeland, G. (2016, 1. november). Regjeringen sier nei til ny Kielland-granskning. *Stavanger Aftenblad*, s. 10–13

Søndeland, G. (2018, 14. august). Etterlatte ber om ny granskning av Kielland-ulykken - nytt møte er allerede avtalt på Stortinget. *Stavanger Aftenblad*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/BJX4QI/Etterlatte-ber-om-ny-granskning-av-Kielland-ulykken---nytt-mote-er-allerede-avtalt-pa-Stortinget>

Tagesen, D. (1983a, 12. september). Begynnelse på slutten. *Stavanger Aftenblad*, s. 20.

Tagesen, D. (1983b, 12. september). «Kielland – før havari». *Stavanger Aftenblad*, s. 20.

Stavanger Aftenblad (1981, 29. april) ”Kielland” ikke rett oppankret. *Stavanger Aftenblad*, s. 26

Tollaksen, T. (2005, 26. mars). 25 år etter at Alexander L. Kielland-plattformen kantret i Nordsjøen, leter overlevende og etterlatte fortsatt etter svar. *Rogalands Avis*, s. 27–33

Tollaksen, T. (2019a, 28. mars). 39 år etter ”Kielland-ulykken»: -Industri Energi må med for å få ny granskning. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/kJ34B6/39-ar-etter-Kielland-ulykken--Industri-Energi-ma-med-for-a-fa-ny-granskning>

Tollaksen, T. (2019b, 27. mars). 39 år siden «Kielland»-ulykken: -Det blir ikke ro om ”Kielland” før alle arkivene åpnes og ansvar for ulykken plasseres. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/wPPVL1/39-ar-siden-Kielland-ulykken--Det-blir-ikke-ro-om-Kielland-for-alle-arkivene-apnes-og-ansvar-for-ulykken-plasseres>

Tollaksen, T. (2019c, 18. mai). Han fant årsaken til ulykken, nå mener han at ulykken kunne vært unngått. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/kJdQIQ/Han-fant-arsaken-til-Kielland-ulykken_-na-mener-han-at-ulykken-kunne-vart-unngatt

Tollaksen, T. (2018a, 2. desember). Hemmelig Kielland-rapport påpeker rutineslurv: -Vi fikk aldri en diskusjon om sjomannskapet om bord. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/zLKBz4/Hemmelig-Kielland-rapport-papeker-rutineslurv--Vi-fikk-aldri-en-diskusjon-om-sjomannskapet-om-bord>

Tollaksen, T. (2019d, 4. juni). ”Kielland»-ulykken: Hadde pålegg for sprekker og skader i stag, fikk likevel utsatt fireårskontrollen. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/naMWdx/Kielland-ulykken-Hadde-palegg-for-sprekker-og-skader-i-stag_-fikk-likevel-utsatt-firearskontrollen

Tollaksen, T. (2019e, 5. juni). ”Kielland»-ulykken: Oljedirektoratet ga Veritas klar beskjed om konsekvensene av klasseutsettelse. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/rA9ILK/Kielland-ulykken-Oljedirektoratet-ga-Veritas-klar-beskjed-om-konsekvensene-av-klasseutsettelse->

Tollaksen, T. (2018b, 20. november). Odd Kristian Reme mistet broren i Kielland-ulykken. De lukkede arkivene kan gi han svar på hva som egentlig skjedde. *Stavanger Aftenblad, Aenergi*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/aenergi/i/qn4VXE/Odd-Kristian-Reme-mistet-broren-i-Kielland-ulykken-De-lukkede-arkivene-kan-gi-han-svar-pa-hva-som-egentlig-skjedde>

Tollaksen, T. (2019f, 7. juni). Presset i ”Kielland”-saken går ikke over før siste spørsmål er besvart. *Stavanger Aftenblad*, s. 18-19

Tollaksen, T. (2019g, 25. mai). Riksrevisjonen får i oppdrag å se på Kielland-ulykken. *Stavanger Aftenblad*, s. 6-7

Tungland, E. & Smith-Solbakken, M. (2016). *Kielland ulykken – En polyfoni. Det som skjedde da det utenkelige ble virkelighet*. Fremføring av Torfinn Nag og Berit Meland, Sola Strand Hotel, 17. november 2016 ; Helge Jordal og Merete Haslund, Trefoldighetskirken, 18. november 2016

Tønnesen, S. & Knutsen, T. (1983). *Politiets undersøkelser av Alexander Kielland etter at den var snudd*. Stavanger: Stavanger Politikammer

Willoch, K. (1990). Statsminister. Oslo: Schibsted. Tilgjengelig på https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2010111208065?page=0

Zagierski, P. (2017). Brev fra Zagierski 21.03.2017. I *Kielland-nettverket: Høring om Kielland- katastrofen* (s. 26). Stavanger: SAFE. Hentet fra <https://safe.no/wp-content/uploads/2017/09/KIELLAND-rapport.pdf>

Zagierski, P. & Gjønnnes, J. (1984). *Metallografiske undersøkelser av et metallstykke fra Alexander Kielland, stag D 4*. Oslo: Universitet i Oslo

Østlund, O. (1992). *Sabotasjen mot «Kielland»*. Trondheim: Falk forlag